ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE” A MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ „ȘTIINȚE PENALE ȘI DREPT PUBLIC”

Cu titlu de manuscris
CZU: 343.33:341.3(043.3)

BEDA Vasili

MODALITĂȚI TACTICE DE INVESTIGARE A ACTIVITĂȚII MERCENARILOR PRIN PRISMA ACTIVITĂȚII SPECIALE DE INVESTIGAȚII

Teză de doctor în drept
Specialitatea 554.04 - Criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative

Autor: _____
(semnătură)

Conducător de doctorat: _____ PARENIUC Alexandru
doctor în drept, conferențiar universitar

Comisia de îndrumare: _____ GHERMAN Marian
doctor în drept, profesor universitar
_____ GLAVAN Boris
doctor habilitat în drept, conferențiar universitar
_____ CICALA Alexandru
doctor în drept, conferențiar universitar

CHIȘINĂU 2026

© BEDA Vasili, 2026

CUPRINS

ADNOTARE 4
ANNOTATION 6
АННОТАЦИЯ 8
LISTA ABREVIERILOR 10
INTRODUCERE 12
CAPITOLUL 1. ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE ÎN DOMENIUL INVESTIGĂRII ACTIVITĂȚII MERCENARILOR 27
1.1. Doctrina națională în materie de investigare a activității mercenarilor 27
1.2. Contribuții internaționale relevante în domeniul combaterii mercenarismului 42
1.3. Concluzii la Capitolul I 55
CAPITOLUL 2. CONCEPTUL DE MERCENARISM ȘI IMPLICAȚIILE SALE JURIDICE 57
2.1. Definiția și caracteristicile activității de mercenariat 57
2.2. Regimul juridic al mercenarilor în legislația internațională și națională 66
2.3. Relația dintre mercenarism, terorism și alte forme de criminalitate transnațională 79
2.4. Concluzii la Capitolul II 92
CAPITOLUL 3. TACTICI ȘI METODE SPECIALE DE INVESTIGAȚII APLICATE ÎN INVESTIGAREA ACTIVITĂȚII MERCENARILOR 101
3.1. Rolul investigațiilor speciale în identificarea și documentarea activităților mercenare 101
3.2. Utilizarea surselor umane și a investigatorilor sub acoperire 129
3.3. Tehnici speciale de supraveghere și interceptare aplicabile în combaterea mercenariatului 137
3.4. Concluzii la capitolul 3 161
CAPITOLUL 4. PERSPECTIVE DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A ACTIVITĂȚII SPECIALE DE INVESTIGAȚII ÎN DOMENIUL COMBATERII MERCENARISMULUI 168
4.1. Analiza provocărilor și limitărilor practice în investigarea mercenarismului 168
4.2. Optimizarea instrumentelor juridice și procedurale pentru investigarea fenomenului activității mercenarilor 178
4.3. Cooperarea internațională și schimbul de bune practici între state 184
4.4. Etica și protecția drepturilor fundamentale ale omului la investigarea activității mercenarilor 189
4.5. Concluzii la capitolul 4 194
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI 196
BIBLIOGRAFIE 207
ANEXE 229
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII 245
CURRICULUM VITAE AL AUTORULUI 246

ADNOTARE

BEDA Vasili. „Modalități tactice de investigare a activității mercenarilor prin prisma activității speciale de investigații". Teză de doctor în drept. Specialitatea 554.04 - Criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative. Chișinău, 2025

Structura tezei: Lucrarea este constituită din introducere, patru capitole structurate în 15 paragrafe, concluzii la fiecare capitol, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 235 de titluri, 7 anexe, 182 de pagini de text de bază, rezultatele obținute sunt publicate în 21 de lucrări științifice. Structura compartimentelor tezei reflectă elementele componente ale acesteia și este configurată în conformitate cu scopul și obiectivele cercetării.

Cuvintele-cheie: activitatea mercenarilor, companii militare private, terorism, combatanți teroriști străini, amenințări hibride, activități ostile, teatrul de acțiuni militare, cultură de securitate, securitate națională și internațională, reziliență națională, conflict armat, risc cu caracter extremist-terorist, reglementarea juridică, drept internațional.

Scopul lucrării: Prezenta lucrare are drept scop de a analiza în profunzime și de a dezvolta modalități tactice eficiente pentru investigarea activității mercenarilor în contextul complex al activității speciale de investigații. Această direcție de cercetare este motivată de necesitatea consolidării capacităților operaționale ale organelor de aplicare a legii și ale serviciilor de informații, în domeniul respectiv.

Obiectivele specifice ale cercetării constituie identificarea și analiza metodelor actuale de investigare a activității mercenarilor, evaluând eficacitatea și limitările acestora; explorarea potențialului de adaptare și îmbunătățire a tehnicilor existente de activitate specială de investigații pentru a răspunde mai bine particularităților activității mercenarilor; contribuirea la dezvoltarea literaturii de specialitate în domeniul investigării activității mercenarilor, oferind o perspectivă actualizată și inovatoare asupra acestui subiect.

Noutate și originalitatea științifică a lucrării se manifestă prin următoarele aspecte cheie: dezvoltarea unui model integrat de investigare a activității mercenarilor, elaborarea unei structuri formale actualizate a activităților mercenarilor, formularea unui protocol de cooperare internațională, dezvoltarea unui set de indicatori de risc predictivi.

Semnificația teoretică: Studiul elaborat reprezintă o analiză efectuată atât la nivel juridic, cât și cel operațional în domeniul științei de securitate națională și a investigațiilor operative, fiind

focusat în special pe identificarea unor soluții optimale de investigare a infracțiunilor de mercenariat.

Valoarea aplicativă: Teza dezvoltă o abordare specializată și originală pentru contracararea tacticilor de dezinformare folosite de mercenari pentru a-și masca activitățile. Această strategie integrează tehnici de *fact-checking* și analiză a social media cu investigațiile tradiționale. Prin aceste contribuții, cercetarea aduce o valoare științifică adăugată semnificativă în domeniul investigării activității mercenarilor. Noutatea științifică se reflectă atât în aspectele teoretice și conceptuale, cât și în propunerile practice și aplicabile. Aceste cercetări au potențialul de a oferi baza pentru dezvoltări ulterioare în cercetarea academică și practica operațională în acest domeniu complex și dinamic.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele cercetării au fost valorificate prin integrarea concluziilor și recomandărilor formulate în activitatea practică a organelor de aplicare a legii și a structurilor cu competențe în domeniul securității naționale. Propunerile privind optimizarea modalităților tactice de investigare au fost prezentate în cadrul instruirilor profesionale ale personalului operativ și utilizate în elaborarea unor metodologii interne de documentare a activităților mercenarilor și a fenomenelor conexe. Totodată, unele soluții științifice au fost incluse în demersuri consultative pentru îmbunătățirea cadrului normativ privind activitatea specială de investigații, precum și în programe de cooperare interinstituțională și schimb de date operative. Prin aplicarea practică a acestor rezultate, se consolidează capacitatea instituțiilor competente de a identifica, preveni și contracara eficient activitatea mercenarilor în context național și internațional.

ANNOTATION

BEDA Vasili. "Tactical ways of investigating mercenaries' activities through the prism of special investigation activities". PhD Thesis. Specialty 554.04 - Criminalistics, forensic expertise, operative investigations. Chisinau, 2025

Thesis structure: the thesis consists of an introduction, four chapters structured in 15 paragraphs, conclusions to each chapter, general conclusions and recommendations, bibliography of 235 titles, 7 appendices, 182 pages of basic text, the results are published in 21 scientific papers. The structure of the compartments of the thesis reflects its component elements and is configured in accordance with the goals and objectives of the research.

Keywords: mercenary activity, private military companies, terrorism, foreign terrorist fighters, hybrid threats, hostile activities, theater of military actions, security culture, national and international security, national resilience, armed conflict, extremist-terrorist risk, legal regulation, international law.

Goals of the thesis: This research aims to analyze in depth and develop effective tactical ways to investigate mercenary activity in the complex context of special investigative work. This line of research is motivated by the need to strengthen the operational capabilities of law enforcement and intelligence agencies in this area.

The specific objectives of the research are to identify and analyze current methods of investigating mercenary activity, assessing their effectiveness and limitations; to explore the potential for adapting and improving existing techniques of special investigative activity to better respond to the particularities of mercenary activity; to contribute to the development of the literature in the field of mercenary activity investigation, providing an updated and innovative perspective on this subject.

The novelty and scientific originality of the work is manifested in the following key aspects: the development of an integrated model for the investigation of mercenary activity, the elaboration of an updated taxonomy of mercenary activities, the formulation of a protocol for international cooperation, the development of a set of predictive risk indicators.

Theoretical significance: The study is an analysis carried out at both legal and operational levels in the field of national security science and operational investigations, focusing in particular on the identification of optimal solutions for investigating mercenary crimes.

Applicative value: The thesis develops a specialized and original approach to countering the disinformation tactics used by mercenaries to disguise their activities. This strategy integrates fact-checking and social media analysis techniques with traditional investigations. Through these contributions, the research adds significant scientific value to the field of investigating mercenary activity. The scientific novelty is reflected both in theoretical and conceptual aspects as well as in practical and applicable propositions. This research has the potential to provide the basis for further developments in academic research and operational practice in this complex and dynamic field.

Implementation of scientific results: The research results were capitalized on by integrating the conclusions and recommendations into the practical work of law enforcement agencies and structures with competences in the field of national security. Proposals for optimizing tactical investigation methods were presented during professional training sessions for operational staff and used in the development of internal methodologies for documenting mercenary activities and related phenomena. At the same time, some scientific solutions were included in consultative efforts to improve the regulatory framework for special investigative activities, as well as in programs for inter-institutional cooperation and the exchange of operational data. The practical application of these results strengthens the capacity of the competent institutions to effectively identify, prevent, and counteract the activities of mercenaries in the national and international context.

АННОТАЦИЯ

БЕДА Василий. «Тактические приемы расследования деятельности наемников посредством специальной разыскной деятельности». Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность 554.04 - Криминалистика, судебная экспертиза, оперативно-разыскная деятельность. Кишинев, 2025 г.

Структура диссертации: диссертация состоит из введения, четырех глав, разбитых на 15 параграфов, заключения к каждой главе, общих выводов и рекомендаций, библиографии из 235 наименований, 7 приложений, 182 страницы основного текста, результаты опубликованы в 21 научном труде. Структура разделов диссертации отражает ее составные элементы и выстроена в соответствии с целью и задачами исследования.

Ключевые слова: наёмничество, частные военные компании, терроризм, иностранные боевики-террористы, гибридные угрозы, враждебная деятельность, театр военных действий, культура безопасности, национальная и международная безопасность, национальная устойчивость, вооруженный конфликт, риски экстремистского и террористического характера, правовое регулирование, международное право.

Целью данной работы является углубленный анализ и разработка эффективных тактических приемов расследования деятельности наемников в сложном контексте специальной следственной работы. Данное направление исследований продиктовано необходимостью укрепления оперативных возможностей правоохранительных и специальных служб в этой сфере.

Специфические задачи исследования - выявить и проанализировать существующие методы расследования наёмнической деятельности, оценить их эффективность и ограничения; изучить возможности адаптации и совершенствования существующих методов специальной разыскной деятельности для более полного учета особенностей наёмничества; внести вклад в развитие литературы в области расследования наёмничества, представив современный и инновационный взгляд на предмет.

Новизна и научная оригинальность работы проявляется в следующих ключевых аспектах: разработка комплексной модели расследования наемнической деятельности, разработка обновленной классификации наемнической деятельности, формулирование

протокола международного сотрудничества, разработка набора прогностических индикаторов риска.

Теоретическая значимость: Исследование представляет собой анализ, проведенный как на правовом, так и на оперативном уровнях в области науки о национальной безопасности и оперативно-разыскной деятельности, в частности, с акцентом на выявление оптимальных решений по расследованию наемнических преступлений.

Прикладная ценность: В диссертации разработан специализированный и оригинальный подход к противодействию тактике дезинформации, используемой наемниками для маскировки своей деятельности. Эта стратегия объединяет методы проверки фактов и анализа социальных сетей с традиционными расследованиями. Благодаря этому исследование вносит значительный научный вклад в область расследования деятельности наемников. Научная новизна отражена как в теоретических и концептуальных аспектах, так и в практических и прикладных предложениях. Данное исследование может стать основой для дальнейшего развития академических исследований и оперативной практики в этой сложной и динамичной области.

Внедрение научных результатов: Результаты исследования были использованы путем интеграции выводов и рекомендаций в практическую деятельность правоохранительных органов и структур, уполномоченных в сфере национальной безопасности. Предложения по оптимизации тактических методов расследования были представлены в рамках профессиональных тренингов оперативного персонала и использованы при разработке внутренних методик документирования деятельности наемников и связанных с ними явлений. В то же время некоторые научные решения были включены в консультативные мероприятия по совершенствованию нормативно-правовой базы специальной разыскной деятельности, а также в программы межведомственного сотрудничества и обмена оперативными данными. Практическое применение этих результатов укрепляет способность компетентных учреждений эффективно выявлять, предотвращать и противодействовать деятельности наемников в национальном и международном контексте.

LISTA ABREVIERILOR

ACI Activitatea contrainformativă

AML Prevenirea și combaterea spălării banilor (Anti-Money Laundering)

APIS Date prealabile despre pasageri: pașaport, identitate, cetățenie, transmise autorităților înainte de aterizare (Advance Passenger Information System)

ASI Activitatea specială de investigații

BNC INTERPOL Biroul Național Central (International Criminal Police Organization)

CFT Combaterea finanțării terorismului (Countering the Financing of Terrorism)

CSP Lanț de custodie, documentarea probelor (Chain of Custody)

DEX Dicționar explicativ

DFIR Criminalistică digitală și răspuns la incidente (Digital Forensics and Incident Response)

DPIA Evaluarea impactului asupra protecției datelor (Data Protection Impact Assessment)

EUROPOL Poliția europeană (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation)

FATF Grupul de Acțiune Financiară Internațională (Financial Action Task Force)

FININT Analiza / investigarea fluxurilor financiare (Financial Intelligence)

FIU / SPCSB Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (Financial Intelligence Unit)

GPOI Inițiativa globală pentru operații de menținere a păcii (Global Peace Operations Initiative)

GPS Sistem de poziționare globală (Global Positioning System)

HUMINT Informații obținute prin surse umane (Human Intelligence)

ICTY / ICC Tribunale internaționale (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia / International Criminal Court)

ICoC Codul Internațional de Conduită pentru Furnizorii de Servicii de Securitate Privată (International Code of Conduct for Private Security Service Providers)

IPAP Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova-NATO

IPRE Institutul pentru Politici și Reforme Europene

KPI Indicatori cheie de performanță (Key Performance Indicators)

KYC Procedura „Cunoaște-ți clientul”, verificarea identității și a riscurilor clienților de către instituții financiare (Know Your Customer)

LEA Agenție de aplicare a legii (Law Enforcement Agency)

MAEIE	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova
MAI	Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
MO	Monitorul Oficial
MLA	Asistență juridică internațională (Mutual Legal Assistance)
MoU	Protocol de colaborare / înțelegere (Memorandum of Understanding)
NATO	Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (North Atlantic Treaty Organization)
NCA	Autoritate națională competentă (National Competent Authority)
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (Organisation for Economic Cooperation and Development)
ONG	Organizații non-guvernamentale
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OPSEC	Securitate operațională (Operational Security)
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (Organization for Security and Cooperation in Europe)
OSINT	Informații din surse deschise (Open Source Intelligence)
PEP	Persoană expusă politic (Politically Exposed Person)
PNR	Date comerciale de rezervare a pasagerilor: itinerar, date de contact, plată etc. (Passenger Name Record)
RFI	Cerințe de informații (Request for Information)
SIGINT	Interceptarea semnalelor / comunicațiilor (Signals Intelligence)
SIS	Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova
SNA	Strategia Națională de Apărare
SSN	Strategia de Securitate Națională
STR	Raportul despre tranzacție dubioasă (Suspicial Transaction Report)
TECHINT	Informații obținute prin mijloace tehnice (Technical Intelligence)
UE	Uniunea Europeană
UNSC	Consiliul de Securitate ONU (United Nations Security Council)
alin.	alineat
art.	articol
lit.	litera
pct.	punct

INTRODUCERE

1. Actualitatea și importanța subiectului de cercetare

Activitatea mercenarilor reprezintă o provocare semnificativă pentru securitatea națională și internațională în contextul geopolitic actual. Conflictele armate moderne, tensiunile regionale și amenințările asimetrice au condus la o creștere a cererii pentru serviciile mercenarilor, complicând eforturile de menținere a păcii și stabilității globale. În acest context, investigarea eficientă a activității mercenarilor devine o prioritate pentru serviciile de informații și organele de aplicare a legii din întreaga lume.

Relevanța acestei teme de cercetare este subliniată de mai mulți factori:

- proliferarea conflictelor hibride, în care mercenarii joacă un rol tot mai important în operațiunile militare și de destabilizare;
- dificultatea în urmărirea și monitorizarea activităților mercenarilor datorită naturii lor transnaționale și a metodelor sofisticate de operare;
- impactul semnificativ al activităților mercenarilor asupra securității regionale și globale, precum și asupra drepturilor omului în zonele de conflict;
- necesitatea dezvoltării unor metode de investigare adaptate la provocările specifice pe care le prezintă activitatea mercenarilor;
- importanța îmbunătățirii cooperării internaționale în combaterea acestui fenomen global.

Această lucrare își propune să exploreze modalitățile tactice de investigare a activității mercenarilor prin prisma activității speciale de investigații, contribuind astfel la dezvoltarea unor strategii mai eficiente de contracarare a acestei amenințări în creștere.

Fenomenul mercenarismului și al companiilor militare/private (mercenari, private military and security companies — PMSCs) a evoluat în ultimele două decenii dintr-o manifestare marginală a secolului XX într-un instrument geopolitic și economic complex, cu implicații profunde asupra securității internaționale, ordinii juridice și drepturilor omului. Creșterea vizibilă a utilizării unor actori non-statali — fie sub formă de grupări paramilitare denumite „mercenare”, fie ca PMSCs care operează la limita sau dincolo de cadrul legal existent — impune reevaluarea metodelor de investigare, în special a instrumentarului tactic și a modalităților operaționale ale investigațiilor speciale. Tendința recentă de „militarizare privată” este consemnată de instituțiile de cercetare și monitorizare internațională, în care se înscriu atât analizele privind extinderea pieței de servicii militare private, cât și raportările privind implicarea acestor formațiuni în încălcări ale drepturilor omului sau în operațiuni politice externe. Datele SIPRI arată o creștere generală a

serviciilor militare și a actorilor privați conectați lanțului de comerț și securitate, reflectată în creșterea veniturilor industriei armamentului, ceea ce indică o presiune structurală pentru externalizarea unor funcții militare.[1]

În pofida importanței tacticii și metodicii investigațiilor speciale confirmate și recunoscute atât sub aspect practic, cât și la nivel științific, constatăm că în rândul specialiștilor din domeniul teoriei ASI există diferită percepție și înțelegere a esenței și conținutului tacticii și metodicii investigațiilor speciale.[2]

Autorii autohtoni Boris Glavan și Victor Mîrzac în lucrarea „Note privind activitatea specială de investigații" afirmă că activitatea specială de investigații reprezintă unul dintre acele cazuri rare de activitate practică, care inițial a fost reglementată exclusiv prin acte departamentale secrete. În sursele publice, această activitate era doar menționată la general, fără să-i fie descoperit și conținutul. Mai mult, termenul „activitate specială de investigații" a intrat relativ recent în vocabularul juridic al Republicii Moldova (2012), înlocuind termenul de „activitate operativă de investigații", acesta la rândul său făcându-și apariția în actele departamentale secrete începând cu anii '60 ai secolului trecut.[3]

Din perspectivă empirică, exemple recente (Wagner Group/"Africa Corps", alte formațiuni paramilitare) evidențiază atât scala, cât și diversitatea operațiunilor mercenare: de la angajări directe pe teatrele de război, la securizarea resurselor naturale, până la acțiuni de influență politică în state suverane. În anumite contexte naționale, estimări și relatări jurnalistice recente menționează prezența a mii de combatanți asociați acestor entități — de exemplu, în Republica Centrafricană s-a raportat o prezență de ordinul miilor, cu aproximativ 1.500 atribuiți recent unei forțe rusești private, fapt care relevă potențialul destabilizator și comerțul de securitate privatizat.[4]

Aceste realități operaționale determină un volum semnificativ de incidente de violență și abuzuri documentate în bazele de date internaționale (ACLED, rapoarte ONG), ceea ce creează atât nevoia, cât și oportunitatea pentru dezvoltarea unor metode investigative specializate și pentru armonizarea reglementărilor.[5]

---

[1] Scarazzato Lorenzo. SIPRI Fact Sheet Top 100 arms producing companies. Dec. 2024. URL: https://www.sipri.org/sites/default/files/2024-11/fs_2412_top_100_2023_0.pdf

[2] Glavan B. Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept. Teză de doctor habilitat în drept. CZU: 343.1(043.3). Chișinău 2024.

[3] Mîrzac V., Glavan B. Note privind activitatea specială de investigații. Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare". Chișinău 2018. – 92 p. ISBN 978-9975-4321-2-3, p. 4-5.

[4] Financial Times. Central African Republic leader defends Russian mercenary presence. URL: https://www.ft.com/content/eba9ac58-2a2d-4945-9d84-c847c6154994

[5] ACLED. Moving Out of the Shadows: Shifts in Wagner Group Operations Around the World. URL: https://acleddata.com/report/moving-out-shadows-shifts-wagner-group-operations-around-world

Pe plan juridic, lacunele normative sunt evidente: există propuneri și rezoluții ale organismelor ONU și rapoarte ale Grupului de lucru privind utilizarea mercenarilor care documentează atât implicațiile pentru drepturile omului, cât și dificultățile de clasificare juridică a acestor actori (mercenar vs. PMC vs. combatant privat), ceea ce duce la incertitudine în aplicarea sancțiunilor penale și a mecanismelor de responsabilizare. Raportările și rapoartele tematice ale Oficiului Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) subliniază necesitatea unui cadru legal mai clar sau a unui instrument internațional obligatoriu pentru reglementarea activităților mercenare.[6]

Această incongruență între realitățile operaționale și cadrul juridic creează o „zonă gri" investigativă în care tehnicile tradiționale de poliție și investigație judiciară se dovedesc adesea insuficiente — atât din cauza metodei de operare transfrontaliere a mercenarilor, cât și din cauza utilizării de structuri paravan, contracte comerciale complexe și mijloace logistice private.

Importanța practică a unei cercetări axate pe modalități tactice de investigare derivă din trei dimensiuni complementare:

(1) **securitară** — prevenirea și diminuarea impactului destabilizator al operațiunilor mercenare asupra conflictelor interne și regionale;

(2) **juridică** — asigurarea responsabilității penale și civile, inclusiv a reparațiilor pentru victime;

(3) **etică / drepturile omului** — crearea unor proceduri investigative care să protejeze drepturile fundamentale în timpul operațiunilor speciale (de exemplu, în supraveghere, infiltrări sau cooperare internațională). Rapoarte recente ale ONG-urilor de drepturile omului (Amnesty, Human Rights Watch) și analize ale *think-tank*-urilor (RAND, Global Initiative) au documentat încălcări serioase atribuite unor grupări mercenare, accentuând necesitatea unor instrumente investigative care să poată opera eficient într-un cadru juridic complex.[7]

Date statistice și tendințe relevante (selectiv)

• Creșterea economică a industriilor militare și a serviciilor conexe: conform fapt-sheet-urilor SIPRI, veniturile combinate ale principalelor companii din domeniu au atins sute de miliarde de dolari, ceea ce arată trendul de extindere a pieței de securitate comercială în jurul serviciilor

[6] United Nations General Assembly. Use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination. URL: https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/a78535-report-working-group-use-mercenaries-means-violating-human-rights

[7] Amnesty International. A deafening silence. URL: https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/03/EUR-50.9046.2025-A-deafening-silence-2.pdf

militare și conexe. Acest indicator macroeconomic coroborat cu date privind cheltuielile militare sugerează presiunea structurală pentru externalizarea unor funcții de securitate.

• Incidența operațiunilor mercenare și a evenimentelor de violență asociate a crescut în anumite teatre (ex.: Ucraina, Sahel, Republica Centrafricană), conform monitorizării evenimentelor violente realizate de ACLED și alte baze de date; aceste creșteri sunt legate direct de activitatea unor grupări mercenare transnaționale.

• Raportări ale ONU/OHCHR și ale Grupurilor de lucru indică necesitatea unui cadru internațional consolidat: rapoarte recente (2023–2024) documentează efectele negative asupra drepturilor omului și cer reglementări specifice pentru PMSCs/mercenari.

Problema de cercetare

În lumina celor expuse, problema centrală pe care o propune această teză se formulează astfel: *În ce măsură și prin ce modalități tactice pot fi adaptate și perfectate practicile activităților speciale de investigații, astfel încât să permită identificarea, documentarea și sancționarea activităților mercenarilor în condițiile lacunelor juridice, ale transnaționalității operațiunilor și ale necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului?*

Subîntrebări esențiale:

(a) care sunt tehnicile investigative cele mai eficiente (infiltrare, surse umane, supraveghere tehnică, cooperare internațională) în contextul mercenarismului modern;

(b) cum pot fi armonizate aceste tehnici cu cerințele procedurale și drepturile fundamentale;

(c) ce mecanisme de cooperare și schimb de informații sunt necesare pentru eficiența investigațiilor transfrontaliere?

Nivelul de cercetare actual și justificarea necesității studiului

Literatura de specialitate, rapoartele instituționale și analizele *think-tank* documentează pe larg fenomenul PMSCs/mercenarilor, oferind studii de caz (Wagner și entități similare), analize juridice și evaluări ale impactului asupra drepturilor omului. Totuși, se remarcă două lacune majore:

(1) **integrare deficitară între analiza juridică și ghidurile tactice operaționale** — în doctrina de specialitate opiniile se divid, în cele care se concentrează fie pe dimensiunea legală, fie pe cea strategică, fără a oferi un set operational-tactic coerent, validat empiric, destinat organelor de aplicare a legii;

(2) **insuficiența studiilor empirice comparative și metodologice** privind eficiență concretă a tehnicilor de investigație speciale în contexte diferite (teatre de război, state fragile, operațiuni economice). Raportările ONU și ale ONG-urilor semnalează problema, dar nu oferă modele tactice aplicabile operativ.[8]

Una din cauzele acestor lacune este expusă de cercetătorul autohton Boris Glavan, care pe lângă alți autori din străinătate, susține că - "... știința activității speciale de investigații la moment este în plin proces de dezvoltare și structurare. Astfel, diferiți cercetători propun diferite modele structurale pentru această tânără știință, ceea ce înseamnă că până în prezent nu s-a aprobat în unanimitate un singur model". [9]

Analize recente (RAND, Global Initiative, ACLED) pun în evidență transformările actorilor mercenari în teren (rebranding, integrare cu companii comerciale, operațiuni economice), ceea ce face ca tehnicile tradiționale să fie uneori inadecvate sau riscante. În același timp, revizuirea cadrului juridic internațional este un proces lent, iar statele își adaptează cadrul național sporadic — motiv pentru care cercetarea aplicată, care propune proceduri investigative compatibile cu drepturile omului și cu realitățile transnaționale, devine esențială.[10]

Astfel, actualitatea temei este demonstrată atât de evoluțiile operaționale concrete (creșterea și transformarea actorilor mercenari), cât și de carențele normative și investigative curente. Există date și rapoarte recente care arată creșteri ale activității mercenare în specifice și numeroase cazuri documentate de abuzuri și implicare în economii predătoare, ceea ce fundamentează necesitatea unei intervenții științifice și practice. Având în vedere lacunele metodologice privind investigarea activității de mercenariat, identificate în literatura și rapoartele instituționale, precum și presiunea operativă asupra agențiilor de aplicare a legii, tema propusă nu este doar „necesară" de cercetat — ea este de necesitate urgentă. Obiectivul unei astfel de teze este, prin urmare, de a produce un set de recomandări tactico-procedurale riguroase și bazate pe evidențe, care să poată fi utilizate în practica investigațiilor speciale și să susțină reforme legislative utile pentru responsabilizarea actorilor non-statali, implicați în procese legate de activitatea mercenarilor.

[8] United Nations. Human Rights. Working Group on the use of mercenaries. URL: https://www.ohchr.org/en/special-procedures/wg-mercenaries

[9] Glavan B. Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept. Teză de doctor habilitat în drept. CZU: 343.1(043.3). Chișinău 2024.

[10] RAND Corporation. Russian Mercenary and Paramilitary Groups in Africa. URL: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA2613-1.html

2. Scopul principal (obiectivul general) al cercetării

Scopul fundamental al acestei cercetări doctorale este de a analiza în profunzime și de a elabora/dezvolta modalități tactice eficiente pentru investigarea activității mercenarilor în contextul complex al activității speciale de investigații. Această direcție de cercetare este motivată de necesitatea imperativă de a îmbunătăți și consolida capacitățile operaționale ale organelor de aplicare a legii și ale serviciilor de informații, în fața provocărilor multidimensionale și în continuă evoluție pe care le prezintă fenomenul mercenariatului modern.

Mercenariatul, ca fenomen global, a cunoscut o transformare semnificativă în ultimele decenii, adaptându-se rapid la schimbările geopolitice, tehnologice și sociale. În acest context dinamic, metodele tradiționale de investigare se dovedesc adesea insuficiente sau depășite. Prin urmare, această cercetare își propune să identifice, să analizeze și să propună noi abordări tactice care să răspundă eficient la complexitatea și fluiditatea operațiunilor mercenarilor în era contemporană.

Obiectivul general al cercetării se concentrează pe elaborarea/dezvoltarea unui cadru integrat și inovator pentru investigarea activității mercenarilor. Acest cadru va îmbina metode clasice de investigare cu tehnologii de ultimă generație și abordări interdisciplinare, pentru a crea un set de instrumente și strategii adaptate la realitățile actuale ale fenomenului mercenariatului.

În realizarea acestui scop, cercetarea va aborda mai multe aspecte critice:

- analiza comprehensivă a metodelor și tacticilor actuale utilizate de mercenari, inclusiv noi forme de mercenariat precum cel cibernetic sau hibrid;
- evaluarea critică a eficacității și limitărilor metodelor curente de investigare utilizate de agențiile specializate în combaterea activității mercenarilor;
- explorarea potențialului oferit de noile tehnologii, cum ar fi analiza big data și blockchain, în îmbunătățirea capacităților investigative;
- dezvoltarea unor modele predictive și de analiză a riscurilor pentru a anticipa și preveni activitățile mercenarilor;
- propunerea unor strategii inovatoare pentru îmbunătățirea cooperării internaționale în investigarea și combaterea activității mercenarilor, ținând cont de natura transnațională a acestui fenomen;
- elaborarea unui cadru etic și legal actualizat pentru desfășurarea investigațiilor speciale în domeniul mercenariatului, care să respecte normele internaționale și drepturile fundamentale ale omului;

– crearea unor protocoale operaționale și metodologii de training specializate pentru investigatorii implicați în combaterea activității mercenarilor.

Prin atingerea acestui obiectiv general, cercetarea își propune să ofere o contribuție semnificativă atât la nivelul teoretic, cât și practic în domeniul investigării activității mercenarilor. Se urmărește nu doar îmbunătățirea eficienței operaționale a organelor specializate, ci și o mai bună înțelegere a dinamicii complexe a mercenariatului modern.

Rezultatele acestei cercetări vor avea implicații importante pentru elaborarea politicilor de securitate națională și internațională, pentru dezvoltarea cadrului legal și normativ în domeniu, precum și pentru formarea și perfecționarea specialiștilor în investigații speciale. În final, scopul ultim al acestei cercetări este de a contribui la creșterea securității globale prin combaterea mai eficientă a uneia dintre cele mai complexe și persistente amenințări la adresa stabilității internaționale - activitatea mercenarilor.

3. Obiectivele specifice ale cercetării sunt:

- identificarea și analiza metodelor actuale de investigare a activității mercenarilor, evaluând eficacitatea și limitările acestora;
- explorarea potențialului de adaptare și îmbunătățire a tehnicilor existente de activitate specială de investigații pentru a răspunde mai bine particularităților activității mercenarilor;
- dezvoltarea unor noi abordări tactice, specifice pentru investigarea activității mercenarilor, care să țină cont de natura transnațională și caracterul clandestin al acestor operațiuni;
- evaluarea implicațiilor legale și etice ale metodelor de investigare propuse, asigurând respectarea drepturilor omului și a normelor internaționale;
- analizarea posibilităților de îmbunătățire a cooperării internaționale în domeniul investigării activității mercenarilor, propunând mecanisme concrete de colaborare între agenții;
- crearea unui cadru conceptual pentru integrarea noilor tehnologii (cum ar fi analiza big data) în procesul de investigare a activității mercenarilor;
- elaborarea unor recomandări practice pentru implementarea modalităților tactice identificate în activitatea operațională a agențiilor (serviciilor) specializate;
- contribuirea la dezvoltarea literaturii de specialitate în domeniul investigării activității mercenarilor, oferind o perspectivă actualizată și inovatoare asupra acestui subiect.

Prin atingerea acestor obiective, cercetarea își propune să ofere o contribuție semnificativă atât în plan teoretic, cât și practic, în domeniul investigării activității mercenarilor, consolidând astfel capacitatea de răspuns a autorităților competente la această amenințare în continuă evoluție.

4. Ipoteză de cercetare

În cadrul acestei cercetări, a fost formulată următoarea ipoteză care va ghida investigația noastră și va fi testată pe parcursul studiului.

Ipoteză de cercetare se pornește de la premisa că eficiența investigării activității de mercenariat poate fi substanțial sporită printr-o abordare complexă și integrată, fundamentată pe utilizarea modalităților tactice specifice activității speciale de investigații. Această abordare presupune, pe de o parte, adaptarea și optimizarea tehnicilor investigative la particularitățile fenomenului mercenar, iar pe de altă parte, consolidarea competențelor instituționale printr-o serie de componente esențiale.

Astfel, specializarea profesională a investigatorilor, completată de programe de formare dedicate, asigură capacitatea acestora de a înțelege și anticipa modelele operaționale ale rețelelor de mercenari. În același timp, integrarea tehnologiilor moderne de analiză a datelor și a instrumentelor digitale de procesare a informațiilor permite identificarea timpurie a conexiunilor transnaționale și a tiparelor comportamentale caracteristice acestui tip de criminalitate.

Eficacitatea acestei strategii integrate este potențată și de cooperarea internațională instituționalizată, prin intermediul schimbului de informații și al mecanismelor de asistență juridică reciprocă, care reduc vulnerabilitățile create de caracterul transfrontalier al mercenarismului. Totodată, adaptarea cadrului legal și procedural la realitățile actuale ale fenomenului elimină barierele normative ce pot limita acțiunea organelor de aplicare a legii. În plan tactic, utilizarea controlată a infiltrării și a agenților sub acoperire, realizată cu respectarea normelor etice și juridice, constituie o sursă esențială de informații operative. Nu în ultimul rând, investigarea financiară, orientată spre identificarea și blocarea fluxurilor de fonduri asociate mercenarilor, contribuie la destructurarea infrastructurii de sprijin logistic și material a acestora.

Prin urmare, ipoteza de cercetare afirmă că aplicarea integrată și echilibrată a tuturor acestor dimensiuni – tactici investigative adaptate, pregătire profesională, tehnologii avansate, cooperare internațională, suport legislativ adecvat, tehnici sub acoperire, instruire continuă și investigații financiare – va conduce la o creștere semnificativă a eficienței procesului de detectare, monitorizare și contracarare a activităților de mercenariat, atât în plan național, cât și în context transnațional.

5. Semnificația teoretică a cercetării

Studiul elaborat reprezintă o analiză efectuată atât la nivel juridic, cât și cel operațional în domeniul științei de securitate națională și a investigațiilor operative, fiind focusat în special pe identificarea unor soluții optimale de investigare a infracțiunilor de mercenariat.

Teza prezintă o importanță teoretică pentru dezvoltarea științelor juridice și consolidarea domeniului securității naționale. În primul rând, lucrarea propune o abordare integrată a fenomenului mercenarismului, analizându-l atât din perspectivă juridico-penală, cât și prin prisma instrumentelor activității speciale de investigații, ceea ce permite fundamentarea unor mecanisme eficiente de identificare, documentare și contracarare a acestuia.

Contribuția teoretică se reflectă în clarificarea noțiunilor operaționale și a particularităților mercenarismului ca fenomen transnațional, în corelarea cadrului normativ intern cu standardele și practicile internaționale, dar și în evidențierea lacunelor conceptuale existente în doctrina de specialitate. Totodată, prin elaborarea unor modele tactice și a unor indicatori de risc specifici, cercetarea oferă premise pentru dezvoltarea unei metodologii coerente de investigare a activității mercenarilor, adaptată atât realităților Republicii Moldova, cât și cerințelor cooperării internaționale.

Astfel, teza aduce o valoare adăugată în literatura juridică prin fundamentarea unei perspective multidisciplinare asupra investigării acestui fenomen complex, oferind bazele teoretice necesare pentru perfecționarea strategiilor naționale și internaționale de combatere a mercenarismului.

6. Noutate științifică și valoarea aplicativă a lucrării

Prezenta cercetare aduce o serie de contribuții originale și inovatoare în domeniul investigării activității mercenarilor, reprezentând un avans semnificativ în cunoașterea științifică și practica operațională. Noutatea științifică a cercetării se manifestă prin următoarele aspecte cheie:

1. *Dezvoltarea unui model integrat de investigare a activității mercenarilor* (Anexa nr. 7):

Cercetarea propune un cadru conceptual original care îmbină metodele tradiționale de investigare cu tehnologii avansate și analize predictive. Acest model holistic, adaptat specificului activității mercenarilor moderne, reprezintă o abordare nouă în literatura de specialitate.

2. *Elaborarea unei structuri formale actualizate a activităților mercenarilor*:

Studiul introduce o clasificare comprehensivă și actualizată a diferitelor tipuri de activități ale mercenarilor în contextul geopolitic și tehnologic contemporan. Această structură

include forme emergente de mercenariat, cum ar fi mercenariatul care implică metode hibride de desfășurarea activităților militare, oferind o bază teoretică solidă pentru viitoare cercetări și strategii operaționale.

3. *Formularea unui protocol de cooperare internațională* (Anexa nr. 6):

Teza propune un cadru operațional detaliat pentru îmbunătățirea colaborării transfrontaliere în investigarea activității mercenarilor. Acest protocol abordează unele bariere juridice și operaționale actuale, oferind soluții pentru optimizarea schimbului de informații și coordonarea acțiunilor la nivel internațional.

4. *Dezvoltarea unui set de indicatori de risc predictivi* (Cap.4.1):

Cercetarea introduce o listă comprehensivă de indicatori pentru identificarea timpurie a potențialelor activități ale mercenarilor. Acești indicatori, bazați pe analiza big data și modele predictive, reprezintă un instrument inovator pentru agenții de informații și forțele de ordine.

5. *Propunerea unui model de training specializat* (Anexa nr.7):

Teza prezintă un program de formare inovator pentru investigatorii specializați în activitatea mercenarilor. Acest model combină în mod original cunoștințe teoretice cu simulări practice și studii de caz, reprezentând o abordare pedagogică avansată în domeniul investigațiilor speciale.

6. *Crearea unei metodologii de evaluare a impactului investigațiilor*:

Studiul propune un sistem de măsurare a eficacității diferitelor tactici de investigare în contextul specific al activității mercenarilor. Această metodologie reprezintă o contribuție originală la evaluarea și îmbunătățirea continuă a strategiilor de investigare.

7. *Elaborarea unei strategii de combatere a dezinformării în contextul activității mercenarilor*:

Teza dezvoltă o abordare specializată și originală pentru contracararea tacticilor de dezinformare folosite de mercenari pentru a-și masca activitățile. Această strategie integrează tehnici de *fact-checking* și analiză a social media cu investigațiile tradiționale. Prin aceste contribuții, cercetarea aduce o valoare științifică adăugată semnificativă în domeniul investigării activității mercenarilor. Noutatea științifică se reflectă atât în aspectele teoretice și conceptuale, cât și în propunerile practice și aplicabile. Aceste cercetări au potențialul de a oferi baza pentru dezvoltări ulterioare în cercetarea academică și practica operațională în acest domeniu complex și dinamic.

Totodată, lucrarea are o valoare aplicativă prin faptul că oferă organelor de drept și instituțiilor de securitate un instrumentar practic destinat identificării, documentării și contracarării

fenomenului mercenarismului. Rezultatele cercetării pot fi utilizate în elaborarea planurilor operative de investigație, în selectarea tacticilor adecvate de supraveghere și infiltrare, precum și în dezvoltarea unor modele de analiză a riscurilor asociate implicării cetățenilor în conflicte armate externe.

Lucrarea are utilitate directă în activitatea poliției, a serviciilor speciale și a procuraturii, întrucât propune indicatori practici de risc, matrice de evaluare și proceduri standardizate care facilitează atât investigarea internă, cât și cooperarea internațională prin mecanisme MLA, canalele Egmont sau SIENA. În același timp, teza oferă soluții pentru corelarea legislației Republicii Moldova cu bunele practici europene și internaționale, contribuind la eficientizarea activităților de prevenire și la consolidarea securității naționale.

Valoarea aplicativă a cercetării se reflectă, de asemenea, în posibilitatea utilizării materialelor elaborate în cadrul formării profesionale a ofițerilor de investigații și a altor actori din domeniul securității, constituind o bază metodologică solidă pentru instruiri și simulări operaționale. Prin urmare, teza nu se limitează la o contribuție teoretică, ci furnizează instrumente practice, testabile și adaptabile, care pot sprijini nemijlocit activitatea autorităților responsabile de combaterea mercenarismului.

7. Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese

În vederea atingerii obiectivelor propuse și testării ipotezelor formulate, această cercetare va utiliza o abordare metodologică mixtă, combinând metode calitative și cantitative. Metodologia aleasă reflectă complexitatea temei și necesitatea unei analize comprehensive a modalităților tactice de investigare a activității mercenarilor.

Principalele metode și tehnici de cercetare utilizate sunt:

- **analiza documentară**:
  - studierea literaturii de specialitate, incluzând cărți, articole academice, rapoarte guvernamentale și ale organizațiilor internaționale;
  - examinarea legislației naționale și internaționale relevante pentru prevenirea și combaterea activității mercenarilor și investigațiile speciale;
- **analiza studiilor de caz:**
  - investigarea detaliată a cazurilor semnificative de activitate a mercenarilor și a metodelor de investigare utilizate;
  - evaluarea succeselor și eșecurilor în investigarea acestor cazuri pentru identificarea bunelor practici și a lecțiilor învățate;

- ❑ **interviuri semi-structurate:**

- realizarea de interviuri cu experți în domeniul investigațiilor speciale, specialiști în securitate și analiști în domeniul activității mercenarilor;
- colectarea de informații și perspective din partea practicienilor cu experiență în investigarea activității mercenarilor;

- ❑ **analiza statistică:**

- colectarea și prelucrarea datelor statistice relevante privind activitatea mercenarilor și eficacitatea diferitelor metode de investigare;
- utilizarea metodelor statistice pentru identificarea tendințelor și corelațiilor semnificative;

- ❑ **modelare și simulare:**

- dezvoltarea de modele conceptuale pentru înțelegerea dinamicii activității mercenarilor și a proceselor de investigare;
- utilizarea simulărilor pentru testarea diferitelor strategii și tactici de investigare în scenarii controlate;

- ❑ **analiza comparativă:**

- evaluarea comparativă a metodelor de investigare utilizate în diferite țări și contexte operaționale;
- identificarea celor mai eficiente practici și a potențialului de adaptare a acestora în diverse contexte;

- ❑ **analiza de rețele sociale:**

- aplicarea tehnicilor de analiză a rețelelor sociale pentru studierea structurilor organizaționale ale grupurilor de mercenari oferă date valoroase despre relațiile și modelele operaționale ale acestora;

- ❑ **triangulația metodologică a datelor:**

- coroborarea informațiilor obținute prin diferite metode pentru asigurarea validității și fiabilității concluziilor.

Această metodologie diversificată permite o explorare aprofundată a temei, oferind atât o perspectivă teoretică solidă, cât și o înțelegere practică a modalităților tactice de investigare a activității mercenarilor. Abordarea mixtă va facilita formularea unor concluzii și recomandări bine fundamentate și relevante pentru practica operațională în domeniul investigațiilor speciale.

Se recunoaște că accesul la anumite informații sensibile poate fi restricționat, iar unele aspecte ale activității mercenarilor pot rămâne necunoscute. Cercetarea va respecta strict normele

etice, asigurând confidențialitatea surselor și protejând informațiile sensibile, referințele fiind făcute preponderent la informațiile aflate în acces deschis. Toate metodele de cercetare vor fi aplicate cu atenție la implicațiile etice și legale, în special în ceea ce privește colectarea și utilizarea datelor.

8. Încadrarea temei în preocupările internaționale, naționale și zonale ale colectivului de cercetători

Tema cercetării se înscrie în preocupările majore ale comunității academice și instituționale, fiind aliniată la prioritățile stabilite de organizațiile internaționale, de strategiile naționale de securitate și de direcțiile de cercetare ale colectivului științific din Republica Moldova. La nivel internațional, problematica mercenarismului este abordată constant de ONU, Consiliul Europei, Uniunea Europeană și OSCE, care subliniază necesitatea consolidării mecanismelor juridice și operative de combatere a acestui fenomen transnațional. La nivel regional și zonal, preocupările vizează impactul destabilizator al mercenarilor în conflictele hibride și rolul lor în alimentarea instabilității geopolitice din spațiul est-european.

La nivel național, cercetarea răspunde obiectivelor Strategiei securității naționale a Republicii Moldova și priorităților organelor de drept în materia prevenirii și combaterii criminalității transnaționale. Colectivul de cercetători din care face parte autorul tezei și-a orientat în ultimii ani activitatea spre analiza fenomenelor de securitate asimetrică, a riscurilor asociate migrației ilegale, terorismului și criminalității organizate, ceea ce face ca tema propusă să fie în deplină consonanță cu direcțiile de cercetare existente.

Prin urmare, prezenta teză se încadrează organic în preocupările internaționale, naționale și zonale privind consolidarea capacităților de investigare și combatere a mercenarismului, contribuind totodată la dezvoltarea cunoașterii științifice și a instrumentelor practice aplicabile în acest domeniu.

9. Sumarul și structura tezei

Lucrarea este constituită din introducere, patru capitole structurate în 15 paragrafe, concluzii la fiecare capitol, concluzii generale și recomandări, anexe, referințe bibliografice. Structura compartimentelor tezei reflectă elementele componente ale acesteia și este configurată în conformitate cu scopul și obiectivele cercetării.

Fenomenul mercenarismului reprezintă o provocare majoră pentru securitatea internațională, având implicații complexe asupra ordinii juridice și stabilității statelor. Această teză

își propune o analiză comprehensivă a activității mercenarilor dintr-o perspectivă juridică și investigativă, abordând metodele speciale de investigație utilizate pentru identificarea și combaterea acestui fenomen. Studiul examinează atât cadrul legislativ național și internațional aplicabil, cât și tehnicile investigative moderne, oferind totodată soluții pentru optimizarea acestor instrumente în conformitate cu standardele dreptului internațional și ale drepturilor fundamentale ale omului.

Capitolul 1 este dedicat unei analize detaliate a situației actuale privind investigarea activității mercenarilor. În această secțiune sunt prezentate principalele direcții doctrinare naționale referitoare la combaterea mercenarismului, fiind evidențiate aspectele esențiale ale legislației în vigoare. Totodată, sunt examinate contribuțiile internaționale relevante în acest domeniu, prin prisma instrumentelor juridice și a mecanismelor instituționale existente. Capitolul se încheie cu formularea unor concluzii care sintetizează nivelul de eficiență al reglementărilor actuale și necesitatea unor îmbunătățiri legislative și operaționale.

Capitolul 2 are ca obiectiv definirea clară a conceptului de mercenarism și analiza implicațiilor sale juridice. Sunt expuse principalele caracteristici ale activității mercenare, așa cum sunt reflectate în legislația națională și internațională, fiind evidențiate diferențele dintre diversele abordări juridice. De asemenea, se examinează interconexiunile dintre mercenarism și alte forme de criminalitate transnațională, precum terorismul sau traficul de arme, subliniind impactul acestora asupra securității globale. Concluziile capitolului pun în evidență importanța unei reglementări clare și armonizate la nivel internațional, în vederea eficientizării eforturilor de combatere a fenomenului.

Capitolul 3 explorează metodele și tacticile speciale de investigație utilizate în documentarea și combaterea activității mercenare. În cadrul acestui capitol sunt analizate tehnicile investigative aplicabile, cu accent pe rolul investigațiilor speciale, utilizarea surselor umane și a investigatorilor sub acoperire, precum și eficiența metodelor moderne de supraveghere și interceptare a comunicațiilor. Se evidențiază importanța colaborării între agențiile de aplicare a legii, utilizarea tehnologiilor avansate și adaptarea constantă a strategiilor investigative la noile modalități de operare ale grupărilor mercenare. Concluziile capitolului subliniază necesitatea unei abordări integrate, care să combine expertiza juridică și tehnică pentru o investigare mai eficientă a acestui fenomen.

Capitolul 4 propune soluții pentru îmbunătățirea activității de investigare a mercenarismului. Se realizează o analiză a provocărilor și limitărilor practice întâmpinate în procesul investigativ, subliniind necesitatea optimizării instrumentelor juridice și procedurale. În

plus, este abordată importanța cooperării internaționale și a schimbului de bune practici între state, aspecte esențiale în combaterea eficientă a mercenarismului. Un alt element central al acestui capitol este respectarea drepturilor fundamentale ale omului în cadrul investigațiilor speciale, fiind evidențiate principiile etice care trebuie avute în vedere în procesul de aplicare a legii. Concluziile acestui capitol evidențiază importanța unei strategii integrate, bazate pe o legislație clară, metode investigative eficiente și cooperare internațională solidă.

Prin concluziile formulate, lucrarea contribuie la dezvoltarea unei abordări mai eficiente și coerente în domeniul combaterii mercenarismului. Sunt identificate direcții esențiale de îmbunătățire a cadrului legislativ și operațional, fiind subliniată necesitatea unei cooperări internaționale sporite. Astfel, această teză aduce o contribuție semnificativă la consolidarea strategiilor de investigare a mercenarismului și la asigurarea unui răspuns eficient în fața acestui fenomen cu implicații transnaționale.

CAPITOLUL 1. ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE ÎN DOMENIUL INVESTIGĂRII ACTIVITĂȚII MERCENARILOR

1.1. Doctrina națională în materie de investigare a activității mercenarilor

În diferite perioade ale istoriei militare, cercetarea problematicii activității mercenarilor și a conceptului de mercenar a fost reglementat atât de dreptul internațional, cât și de legislația internă a statelor, fiind definit, în principal, în cadrul Convenției Națiunilor Unite privind combaterea recrutării, folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor (1989). Mercenarii sunt persoane care sunt angajate în conflicte armate cu scopul de a obține un beneficiu material, fără a avea o legătură directă cu cauza sau statul în care activează. În dreptul internațional, activitatea mercenarilor este asociată cu o serie de riscuri pentru securitatea internațională, dar și pentru ordinea internă a statelor, în special în contextul conflictelor armate, al destabilizării regimurilor politice și al încălcărilor drepturilor fundamentale ale omului.

În acest sens, tematica investigării activității mercenarilor capătă o importanță deosebită, iar Republica Moldova, fiind un stat cu un context geopolitic și istoric delicat, se află într-o poziție vulnerabilă, expusă influențelor externe și riscurilor legate de activitățile mercenarilor, ce pot afecta securitatea națională.

În contextul investigării activității mercenarilor, **conceptul de activitate specială de investigații** se distinge de alte forme de activitate operativă sau informativă printr-un ansamblu de trăsături specifice, a căror manifestare cumulativă îi conferă un statut distinct și o valoare metodologică deosebită în procesul de documentare și contracarare a fenomenului mercenarismului.

În primul rând, **caracterul legal** al activității speciale de investigații presupune că toate acțiunile întreprinse de ofițerii de investigații sunt strict conforme prevederilor legale, actelor normative subordonate legii – inclusiv celor cu caracter secret – precum și principiilor care guvernează activitatea organelor de aplicare a legii. În investigarea activităților mercenare, respectarea cadrului juridic este esențială pentru asigurarea validității probelor, protejarea drepturilor fundamentale ale persoanelor și evitarea viciilor de procedură care ar putea compromite întregul proces investigativ.

În al doilea rând, **caracterul social util** al activității speciale de investigații derivă din contribuția sa directă la apărarea securității naționale și internaționale, la combaterea amenințărilor

transfrontaliere și la protejarea valorilor constituționale. În cazul investigațiilor privind mercenarismul, acest caracter social se manifestă prin rolul determinant al activităților speciale în prevenirea recrutării, finanțării și participării cetățenilor la conflicte armate externe, fapt ce servește intereselor generale ale statului și ordinii publice.

În al treilea rând, **caracterul complex** al activității speciale de investigații se reflectă în natura multidimensională a relațiilor sociale și juridice implicate. Investigarea activităților mercenare presupune interacțiunea între norme din mai multe ramuri ale dreptului – penal, internațional, al securității statului – și utilizarea unor metode și mijloace tehnice avansate. Spre deosebire de alte domenii ale aplicării legii, activitatea specială de investigații se bazează pe un sistem propriu de metode operative, tactici investigative și instrumente tehnologice specializate, care permit obținerea informațiilor esențiale în condiții de confidențialitate și eficiență ridicată.[11]

Astfel, **specificitatea activității speciale de investigații**, în raport cu alte forme de investigare sau culegere de informații, constă în combinația dintre legalitate, finalitate social utilă și complexitate metodologică, elemente care o transformă într-un instrument indispensabil în **identificarea, documentarea și combaterea activității mercenarilor**, precum și în consolidarea securității statului.

În contextul Republicii Moldova, investigarea activității mercenarilor se bazează pe o serie de norme internaționale și naționale. La nivel internațional, Republica Moldova este parte semnatară a mai multor instrumente juridice relevante, printre care:

- **Convenția Națiunilor Unite privind combaterea recrutării, folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor (1989)** – reglementează activitățile ilegale ale mercenarilor și stabilește obligațiile statelor de a preveni și sancționa astfel de activități;
- **Protocolul adițional la Convenția de la Geneva (1977)** – care interzice recrutarea mercenarilor în conflictele armate internaționale.

De asemenea, la nivel național, Republica Moldova a adoptat legislație internă care reglementează aceste aspecte, prin includerea în Codul Penal a unor infracțiuni specifice ce vizează activitățile mercenarilor. Legea privind securitatea națională a Republicii Moldova nr. 249 din 10.07.2025 și diverse reglementări de **securitate națională și apărare** sunt esențiale în definirea și prevenirea activităților de mercenariat.

[11] Glavan B. Activitatea specială de investigații și procesul penal. Aspecte comune și delimitări. Chișinău: S.n., 2022 (Print-Caro). – 475 p. ISBN 978-9975-135-63-4, p. 16.

În plus, autoritățile naționale au responsabilitatea de a colabora cu organizațiile internaționale și cu alte state în prevenirea și combaterea fenomenului mercenar, având în vedere impactul pe care acesta îl poate avea asupra stabilității politice și economice a țării.

Doctrina națională a Republicii Moldova privind investigarea activității mercenarilor s-a dezvoltat treptat, în paralel cu integrarea țării în structuri internaționale precum Organizația Națiunilor Unite și Consiliul Europei. În perioada post-sovietică, Republica Moldova a fost nevoită să își adapteze legislația pentru a răspunde provocărilor venite din conflictele din regiune, dar și dinspre structuri externe ce se ocupă cu securitatea și stabilitatea statului.

În anii 2000, în contextul intensificării activităților mercenarilor în diverse zone de conflict, Moldova a început să dezvolte mecanisme naționale de identificare, investigare și sancționare a acestor activități, în special prin colaborarea cu agențiile de securitate și prin implementarea unor măsuri de control mai stricte asupra activităților cetățenilor moldoveni care ar putea fi implicați în conflicte externe.

Astfel, au fost adoptate reglementări speciale care stabilesc norme clare privind recrutarea, utilizarea și promovarea mercenarilor, iar autoritățile competente în domeniul securității naționale au început să implementeze politici eficiente pentru combaterea acestui fenomen.

Pentru început, este necesar să menționăm rolul esențial în dezvoltarea doctrinei naționale privind activitatea specială de investigații, inclusiv sub aspectul perfecționării tacticilor investigative aplicabile în documentarea fenomenului mercenarismului, pe care l-au avut cercetările realizate de un grup de autori de referință din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare" a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, printre care se remarcă **Alexandru Pareniuc, Boris Glavan, Marian Gherman, Alexei Punga, Alexandru Cicala, Eugeniu Blîndu și Victor Mîrzac**. Contribuțiile acestor cercetători au consolidat fundamentele științifice și metodologice ale activității speciale de investigații, oferind instrumente teoretice și practice aplicabile și în domeniul complex al investigării activității mercenarilor.

Astfel, **profesorul Alexandru Pareniuc**, împreună cu **Alexei Punga** și **Nicolae Vasilișin**, în manualul *„Activitatea specială de investigații. Partea generală"* (Chișinău, 2023)[12], au sistematizat principiile de organizare, metodele operative și mecanismele juridice ale activității speciale de investigații, fundamentând o abordare integrată între partea teoretică și cea practică a acestui domeniu. În lucrările *„Colaboratorii confidențiali"* (2016)[13] și *„Dosarele speciale"*

[12] Pareniuc A., Punga A., Vasilișin A. Activitatea specială de investigații. Partea generală, Chișinău, 2023. ISBN 978-9975-135-69-6, 333 p.

[13] Pareniuc A., Punga A. Activitatea specială de investigaţii. Colaboratorii confidenţiali. Chișinău, 2016. 116 p.

(2015)[14], aceiași autori au examinat aspecte tactice și organizatorice privind utilizarea surselor umane și gestionarea informațiilor confidențiale, evidențiind importanța loialității, a acoperirii și a securității informaționale în cadrul operațiunilor de investigare. Aceste idei sunt direct relevante în contextul investigării rețelelor de mercenari, unde infiltrarea și protecția surselor reprezintă componente critice ale succesului operațional.

Boris Glavan a adus o contribuție semnificativă la clarificarea raportului dintre activitatea specială de investigații și procesul penal, prin monografia sa *„Activitatea specială de investigații și procesul penal. Aspecte comune și delimitări”* (Chișinău, 2022)[15]. Autorul analizează interacțiunea dintre mijloacele speciale de obținere a informației și procedurile judiciare, oferind soluții practice pentru valorificarea probelor obținute prin mijloace operative. În lucrările sale anterioare, precum *„Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații”* (2014)[16], Glavan a abordat dimensiunea tehnologică a acestei activități, accentuând necesitatea implementării echipamentelor moderne de supraveghere, interceptare și analiză a datelor. În contextul investigării activităților mercenare, aceste concepte oferă un cadru metodologic pentru identificarea și monitorizarea comunicațiilor și a fluxurilor logistice ale rețelelor transnaționale.

Marian Gherman și **Eugeniu Blîndu** se remarcă printr-o amplă activitate de cercetare în domeniul tacticii operative, organizării subdiviziunilor specializate și managementului investigațiilor complexe. În monografia *„Temeiurile și condițiile de înfăptuire a măsurilor speciale de investigații”* (2023)[17], autorii abordează riguros aspectele legale, etice și procedurale privind autorizarea și executarea măsurilor speciale, contribuind la fundamentarea unui cadru juridic coerent și predictibil. De asemenea, în lucrarea *„Organizarea și tactica efectuării investigațiilor sub acoperire”* (2019)[18], aceștia examinează particularitățile psihologice și tehnice ale operațiunilor sub acoperire, reliefând condițiile esențiale pentru menținerea legalității și eficienței investigațiilor — aspect deosebit de relevant pentru infiltrarea rețelelor mercenare.

În același sens, monografiile și manualele semnate de M. Gherman, E. Blîndu și A. Clefos *(„Metodologia prevenirii și descoperirii infracțiunilor de către subdiviziunile specializate”*,

[14] Pareniuc A., Punga A. Activitatea specială de investigații. Dosarele speciale. Chișinău, 2015. 131 p.

[15] Glavan B. Activitatea specială de investigații și procesul penal. Aspecte comune și delimitări. *Monografie.* Chișinău: S.n., 2022 (Print-Caro). – 475 p. CZU 343.1 G 61. ISBN 978-9975-135-63-4.

[16] Glavan B. Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații. Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare”. Chișinău, 2014. 152 p.

[17] Gherman M., Blîndu E., Botnari I. Temeiurile și condițiile de înfăptuirea MSI. Monografie. Chișinău 2023,Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI. ISBN 978-9975-135-70-2, 189 p.

[18] Gherman M., Blîndu E. Organizarea și tactica efectuării investigațiilor sub acoperire. Chișinău, 2019, 107 p.

2014[19]; *„Bazele organizatorico-tactice ale activității subdiviziunilor specializate”*, 2017[20]*)* au consolidat o bază practică solidă pentru organele operative, oferind modele de planificare, coordonare și analiză a investigațiilor operative. Aceste modele pot fi adaptate în mod direct la investigarea infracțiunii de mercenariat, unde cooperarea interinstituțională și gestionarea informațiilor clasificate au o importanță crucială.

Contribuțiile lui **Alexandru Cicala** se remarcă printr-o abordare sistemică a activității speciale de investigații, orientată spre protecția informațiilor sensibile și utilizarea eficientă a resurselor tehnologice. În lucrările *„Protecția informațiilor secrete”* (2025)[21] și *„Activitatea specială de investigații. Sisteme informaționale”* (2022)[22], autorul examinează mecanismele de securizare a fluxurilor informaționale și de gestionare a bazelor de date operative, punând accent pe importanța infrastructurii digitale în cadrul operațiunilor moderne de investigare. Aceste cercetări oferă o perspectivă actualizată asupra modului în care tehnologiile informaționale pot sprijini investigarea rețelelor mercenare, inclusiv prin analiza datelor de tip open source (OSINT) și integrarea acestora în sistemele operative naționale. În completare, lucrarea *„Organizarea și tactica activității de căutare și identificare”* (2023)[23] oferă o viziune metodologică relevantă pentru identificarea persoanelor implicate în activități mercenare, inclusiv prin utilizarea bazelor biometrice, a amprentelor digitale și a imaginilor de supraveghere.

La rândul său, **Victor Mîrzac** a contribuit la dezvoltarea dimensiunii psihologice a activității investigative, prin cercetări privind analiza comportamentală și utilizarea tehnicilor de testare poligrafică în stabilirea veridicității informațiilor. În monografia *„Detectorul comportamentului simulat în activitatea de urmărire penală”* (2010)[24] și în studiile sale ulterioare, Mîrzac demonstrează relevanța integrării evaluării psihofiziologice în procesul de investigare, inclusiv pentru verificarea credibilității martorilor, colaboratorilor sau suspecților. În contextul investigării mercenarilor, aceste instrumente pot fi utilizate pentru validarea informațiilor furnizate de surse sub acoperire sau de persoane care au participat indirect la activități militare ilegale.

---

[19] Gherman M., Blîndu E., Clefos A., Bodrug I. Metodologia prevenirii şi descoperirii infracţiunilor de către subdiviziunile specializate”, Chișinău 2014. 416 p.

[20] Gherman M., Blîndu E. Bazele organizatorico-tactice ale activităţii subdiviziunilor specializate. Manual. Chișinău 2017, Tipografia „Academia Ştefan cel Mare” 178 p.

[21] Cicala A. (în coautorat). Protecția informațiilor secrete, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI. Departamentul eDitorial Poligrafic, 2025, 178 p., ISBN 978-9975-170-14-7

[22] Cicala A. (în coautorat). Activitatea specială de investigaţie. Sisteme informaţionale. Tipografia Academiei „Ştefan cel Mare” a MAI. Chișinău 2022

[23] Cicala A. (în coautorat). Organizarea și tactica activității de căutare și identificare. Monografie. Academia „Ștefan cel Mare” a MAI. Departamentul eDitorial Poligrafic, 184 p. Chișinău 2023, ISBN 978-9975-135-68-9.

[24] Mîrzac V. Detectorul comportamentului simulat în activitatea de urmarire penala. Monografie. Chisinau 2010

În ansamblu, contribuțiile acestor autori au pus bazele unei **doctrine naționale moderne și interdisciplinare** în domeniul activității speciale de investigații, care se caracterizează prin echilibrul dintre exigențele juridice, instrumentele tehnico-operative și valorile etico-profesionale. Lucrările lor oferă nu doar un suport metodologic solid pentru organele operative, dar și un cadru științific în care pot fi dezvoltate tactici specifice de investigare a activității mercenarilor, adaptate noilor realități de securitate regională și globală. Prin urmare, aportul acestor cercetători consolidează fundamentul teoretic al prezentei teze și facilitează identificarea unor direcții inovatoare de aplicare a măsurilor speciale de investigații în combaterea fenomenului mercenarismului.

Concomitent, pe palierul științific au fost realizate mai multe studii de către un rând de cercetători, cum ar fi Natalia Albu, Alexandru Drăgulean, Radion Cojocaru, Alexandru Cauia, Corina Zacon, Valentin Chirița, Vera Macovei, Raisa Grecu, Ion Eremia, Maria Frunze, Igor Zavalschi și alții.

În continuare, vom analiza materialele cu o valoare științifică semnificativă în ceea ce privește subiectul investigării infracțiunii de mercenariat în Republica Moldova. Este esențial să examinăm sursele care aduc contribuții teoretice și practice importante în acest domeniu. Aceste resurse vor oferi o bază solidă pentru înțelegerea contextului legal și penal al infracțiunii de mercenariat în țara noastră.

În așa mod, autorii **Natalia Albu** și **Alexandru Drăgulean** în lucrarea „Reflecții istorico-juridice cu privire la activitatea mercenarilor" examinând etapele de manifestare a activității mercenarilor din perspectiva diacronică, în scopul facilitării înțelesului actual al fenomenului de mercenariat, menționează că la etapa contemporană se constată o creștere considerabilă, în întreaga lume, a numărului de mercenari, precum și a activităților ilegale pe care aceștia le practică pe diferite continente, specificând în acest sens America Centrală, Africa, fosta Iugoslavie, țările din Orientul Mijlociu, Irak, Afganistan, Caucazul de Nord și Ucraina.[25]

În același context, autorii **Valentin Chirița** și **Alexandru Drăgulean** redau unele investigații științifice cu referire la personalitatea infractorului mercenar,[26] analizând unele determinante bio-psiho-sociale ale acestui tip de infractori, reieșind din faptul că trăsăturile

[25] Albu N., Drăgulean A. Reflecțiiistorico-juridice cu privire la activitatea mercenarilor. Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale Nr. 2 (Vol. 14), 2019. URL: http://www.usem.md/md/p/rmdiri

[26] Chiriţa V., Drăgulean A. Personalitatea infractorului mercenar. Conferința „Protecția drepturilor şilibertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii şisecurității publice". Ediția I-a, 9 decembrie 2021, Chișinău, p. 509-516. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/153603#

personalității infractorului reprezintă un element indispensabil în vederea prevenirii eficiente a fenomenelor infracționale, inclusiv a activității mercenarilor.

În continuarea studierii fenomenului respectiv, Alexandru Dragulean analizează atât normele legale privind răspunderea pentru activitatea mercenarilor în legislația penală a unor state europene (Germania, Spania, Franța, Polonia, Olanda),[27] precum și a Statelor Unite ale Americii.[28]

Explorând literatură de specialitate și publicațiile realizate pe platforma națională la subiectul nominalizat, observăm ca autorul sus-menționat a luat în studiu inclusiv și obiectul infracțiunii de activitate a mercenarilor, abordând cele trei categorii clasice: relațiile sociale cu privire la întreaga ordine de drept, prezentate prin obiectul juridic general; relațiile sociale privind condițiile pașnice ale existenței umane, securitatea umană și ordinea de drept internațională care sunt cuprinse în obiectul juridic generic; și relațiile sociale privind securitatea comunității internaționale și pacea internațională, în calitate de obiect juridic special principal. Ca obiectul juridic special secundar autorul studiază relațiile sociale privind suveranitatea și integritatea teritorială a statului / securitatea națională.[29]

Un șir de lucrări pe tematica respectivă a fost elaborat de cercetătorii **Alexandru Cauia** și **Corina Zacon**, care au abordat un set de problematici în acest domeniu, cum ar fi:

- calificarea juridică a participanților în cadrul conflictului armat din Estul Ucrainei,[30] în cadrul cercetării fiind analizate dificultățile de ordin juridic generate de aprecierile subiective ale părților beligerante;
- statutul juridic al angajaților companiilor militare private prin prisma circumstanțelor specifice generate de conflictele armate contemporane,[31] articolul fiind orientat la elucidarea distincției dintre interpretarea normei de drept internațional umanitar și regulile locale referitor la ostilitățile la care companiile militare și de securitate private sunt implicate în mod activ. Aici autorii studiază statutul juridic abordat în mod diferit de către specialiștii în domeniu, făcând o analiză prin prisma acțiunilor acestora săvârșite pe

[27] Drăgulean A. Aspecte comparative privind răspunderea pentru activitatea mercenarilor în legislația penală a unor state europene. Revista Legea şiViaţa, 2020, nr. 2(S.Ed.sp), ISSN 2587-4365, p. 35-37. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/156375#

[28] Drăgulean A. Analiza comparativă a reglementărilor privind răspunderea penală pentru activitatea mercenarilor în diferite state occidentale. Conferința „Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice", 25 februarie 2021, Chișinău. „Notograf Prim", 2021, Ediția 6, ISBN 978-9975-3346-8-6, p. 270-276. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/145900#

[29] Drăgulean A. Unele considerații asupra obiectului infracțiunii de activitate a mercenarilor. Revista Legea şiViaţa, 2020, nr. 1 (S_ed. sp), ISSN 2587-4365, p. 34-36. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/156319#

[30] Cauia A. Calificarea juridică a participanților în cadrul conflictului armat din estul Ucrainei. Revista Studii Juridice Universitare Nr. 3-4 / 2014 / ISSN 1857-4122. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/47306#

[31] Cauia A., Zacon C. Statutul juridic al angajaților companiilor militare private prin prisma circumstanțelor specifice generate de conflictele armate contemporane. ICI World of Journals. Revista Studii Juridice Universitare 2017; 1-2, p.37-38. URL: https://journals.indexcopernicus.com/search/article?articleId=2352239

teren. Totodată, se analizează diversificări de interpretare juridică și aplicabilitatea normelor internaționale umanitare asupra combatanților în teatrele de luptă, prin care li se atribuie statut de civil și aplicabilitatea regulilor teritoriale în acest domeniu;

- evoluția companiilor militare și de securitate private,[32] unde autorii efectuează o analiză complexă a perioadelor istorice, în care structurile private formate din luptătorii bine pregătiți au luat amploarea, în unele state fiind constituite companiile militare private pentru a-și asigura realizarea pretențiilor coloniale.
- în continuarea studierii problematicii mercenariatului prin prisma companiilor militare și de securitate private, Alexandru Cauia și Corina Zacon cercetează baza legală a statelor africane (cum ar fi Republica Africa de Sud, Republica Coasta de Fildeș, Republica Liberia, Republica Mali, Republica Senegal, Republica Uganda).[33] În cadrul acestei cercetări autorii oferă o descriere a fenomenului de mercenariat, care a fost utilizată pe scară largă în țările africane, unde formarea statelor independente a început după al Doilea Război Mondial, fiind însoțită cu încălcarea masivă a principiilor democratice și încălcarea vădită a legislației internaționale.

  Concomitent, cercetătorii vizați studiază dezvoltarea fenomenului în cauză și pe continentul european, analizând problematica dată prin prisma reglementării juridice a statutului companiilor militare și de securitate private în Marea Britanie;[34]
- intersectarea și combinarea fenomenului companiilor militare private cu activitatea de mercenariat propriu-zisă,[35] unde autorii pun în discuție similaritatea juridică dintre companiile militare private și tradiționalul concept de "mercenariat";

  clasificarea companiilor militare private prin prisma provocărilor generate de conflictele armate contemporane.[36] Aici autorul cercetează industria privată pentru furnizarea serviciilor militare și de securitate, care se extinde tot mai mult, cererea fiind enormă, iar

---

[32] Cauia A., Zacon C. Evoluția istorică a companiilor militare și de securitate private. Revista Societatea civilă și statul de drept Nr. 3, 2022. CZU: 341.3:355.216, p. 39-45. URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://oaji.net/pdf.html%3Fn%3D2022/8641-1666604300.pdf&ved=2ahUKEwjv75DLxtmKAxW22QIHHW7pK8QQFnoECA0QAQ&usg=AOvVaw0kQAgp9z7dvhAvDEWZeQsI

[33] Cauia A., Zacon C. National legal basis for theactivities of private militaryandsecuritycompanies in some african states. Journal Legal and Administrative studies (JLAS) Nr. 2(25) / 2021 / ISSN 1583-0772 /ISSNe 2344-6900, p. 27-52. URL:https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/196720/dublincore#

[34] Cauia A., Zacon C. Reglementarea juridică a activităților companiilor militare și de securitate private în Marea Britanie. Conferința "Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice". Ediția 7, Chișinău, Moldova, 22 februarie 2022, Notograf Prim, p.326-332. URL: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/20629 7#

[35] Cauia A., Zacon C. Private military companies and their resemblance to mercenary. Revista Studii Juridice Universitare Nr. 3-4(31-32) / 2015 / ISSN 1857-4122, p.26-36. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/62655#

[36] Zacon C. Clasificarea companiilor militare private prin prisma provocărilor generate de conflictele armate contemporane. În: Știința juridică autohtonă prin prisma valorilor și tradițiilor europene, 16 octombrie 2018. Chișinău, Republica Moldova: Editura ULIM, 2018, p. 145-155. ISBN 978-9975-3471-1-2. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/116183#

clienți sunt dispuși să investească în contracte operaționale a misiunilor pe teritoriile post-razboi. Concomitent, același autor supune studierii inițiativele Organizației Națiunilor Unite de reglementare a activităților companiilor militare și de securitate private, analizând cauza eșecurilor unor operațiuni de menținere a păcii ale ONU provocate de incapacitatea statelor de a delimita clar diferența dintre militari / combatanți și civili cu experiență militară care participă direct la ostilități.[37]

Igor Zavalski și **Adelina Crăciun**, alți doi cercetători din Republica Moldova, la fel au manifestat interes științific față de fenomenul activității mercenarilor în cadrul companiilor militare private. În articolul lor științific „Companii militare private: dezvoltarea pe parcursul istoriei militare", ei au supus analizei dezvoltarea mercenariatului în cursul istoriei militare pentru a investiga rădăcinile companiilor militare private. Pe baza materialului studiat, s-au tras concluzii cu privire la avantajele și dezavantajele întrebuințării companiilor militare private.[38]

Radion Cojocaru și **Igor Soroceanu**, o altă echipă de autori, care s-au dedicat studierii fenomenului de mercenariat, au efectuat analiza elementelor de drept comparat privind această infracțiune prin prisma experienței țărilor Europei de Est și Asiei Centrale.[39]

Astfel, autorii efectuează o retrospectiva legislației din statele precum Republica Moldova, Ucraina, Federația Rusă, Republica Kazahstan, Republica Belarus, Tadjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Kârgâzstan, Georgia, Armenia și Azerbaidjan.

În continuarea procesului de investigare a problematicii mercenarilor din spațiul respectiv, autorii menționați într-un alt articol au studiat factorii criminogeni ai infracțiunii de activitate a mercenarilor.[40]

În rezultat, cercetătorii au constatat o observație evidentă că legislațiile penale ale acestor state utilizează o abordare legislativă specifică și comună în ceea ce privește incriminarea activității mercenarilor, reflectând evoluția acestor legislații în același context istoric ca foste republici unionale ale URSS. Totuși, în ciuda acestui fapt, există diferențe semnificative în modul

---

[37] Zacon C. Inițiativele Organizației Națiunilor Unite de reglementare a activităților companiilor militare și de securitate private. În: Studii Juridice Universitare, 2021, nr. 1, p. 203-208. ISSN 1857-4122. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/141633#

[38] Zavalski I., Crăciun A. Companii militare private: dezvoltarea pe parcursul istoriei militare. În: Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice, Ed. Ediția 7, 22 februarie 2022. Chișinău: "Notograf Prim" SRL, 2022, 7, p. 246-253. ISBN 978-9975-84-164-1. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/206279#

[39] Cojocaru R., Soroceanu I. Analiza elementelor de drept comparat privind infracțiunea de activitate a mercenarilor din experiența țărilor Comunității Statelor Independente. Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației, Ed. 6, 6 iunie 2019, Cahul. Republica Moldova: Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul, Vol.6, Partea 1, p. 174-179. ISSN 2587-3563. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/90541#

[40] Cojocaru R., Soroceanu I. Factori criminogeni ai infracțiunii de activitate a mercenarilor: situația Republicii Moldova și a altor state din spațiul ex-sovietic. Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare" a MAI al RM: științe juridice, 2024, nr. 19, p. 42-54. ISSN 1857-0976. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/213414#

în care sunt tratate aceste infracțiuni, influențate pe de o parte de particularitățile naționale, regimurile politice și experiența în gestionarea unor astfel de fenomene, și pe de altă parte de eforturile legiuitorilor de a stabili criterii distincte pentru pedepsirea mercenarilor.

Cadrul legal de incriminare a infracțiunii de activitate a mercenarilor din statele regiunii est-europene a intrat și în atenția autorului **Vera Macovei**, care ajunge la concluzii că mercenariatul este recunoscut ca infracțiune aparte în mai multe țări ale acestui spațu, însă legislația penală a statelor respective conține diferențe atât în definirea mercenarului, cât și în reglementarea componenței infracțiunii mercenariatului dar și în înțelegerea obiectului juridic al acestei infracțiuni.[41]

La fel, ca și Valentin Chirița și Alexandru Dragulean, autorii Radion Cojocaru și Igor Soroceanu au supus studierii trăsăturile personalității infractorului mercenar din Moldova,[42] identificând o serie de caracteristici comune care definesc profilul personalității mercenarului originar din Republica Moldova și participant la conflictele armate din estul Ucrainei. Analizând aceste trăsături, autorii au remarcat următoarele aspecte definitorii:

- **Modalitatea de recrutare**: persoanele în cauză sunt, în general, recrutate prin intermediul rețelelor de socializare, un canal de comunicare tot mai intensiv utilizat în recrutarea pentru conflictele armate, datorită accesibilității și rapidității procesului de mobilizare.
- **Genul**: majoritatea acestora sunt de sex masculin, ceea ce reflectă tendința generală observată în rândul participanților la conflictele armate, având în vedere normele sociale și structurile tradiționale de gen.
- **Remunerația**: acești indivizi sunt remunerați financiar pentru serviciile lor, aspect care constituie un stimulent principal în aderarea lor la conflicte armate, în condițiile în care alte opțiuni economice pot fi limitate în regiunile lor de origine.
- **Intervalul de vârstă**: mercenarii proveniți din Republica Moldova și implicați în conflictele din estul Ucrainei se află, de obicei, într-un interval de vârstă cuprins între 20 și 40 de ani, o perioadă în care indivizii sunt suficient de tineri pentru a participa activ la luptă, dar au acumulat deja un minim de experiență de viață și, în unele cazuri, abilități fizice sau militare.

[41] Macovei V. Cadrul legal de incriminare a infracţiunii de activitate a mercenarilor în statele CSI. Revista Națională de Drept, 2020, nr. 10-12(240-242), pp. 119-129. ISSN 1811-0770. URL: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/121873/dublincore#

[42] Cojocaru R., Soroceanu I. Trăsături ale personalității infractorului mercenar, cetățean al Republicii Moldova – studiu cazuistic. Legea şi Viaţa, 2018, nr. 11(323), p. 9-12. ISSN 2587-4365. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/67860#

- **Contextul familial și social**: un alt element deosebit de relevant este proveniența lor din familii defavorizate din punct de vedere economic sau social. De multe ori, aceștia sunt celibatari sau divorțați, ceea ce poate indica o lipsă de legături sociale stabile care ar putea constitui un factor de retenție în țările lor de origine.
- **Statutul ocupațional**: un alt aspect semnificativ este lipsa unui loc de muncă stabil sau a unei ocupări pe termen lung, ceea ce contribuie la vulnerabilitatea lor socială și la disponibilitatea acestora de a se alătura unor grupuri armate care le oferă oportunități economice.
- **Pregătire fizică sau militară**: mulți dintre aceștia beneficiază de o pregătire sportivă sau de experiență militară anterioară, ceea ce le conferă un anumit avantaj în ceea ce privește adaptabilitatea la cerințele fizice și strategice ale unui conflict militar.
- **Identitatea în teren**: un element caracteristic este utilizarea unui pseudonim pe câmpul de luptă, care poate avea multiple funcții, inclusiv protejarea identității lor reale și facilitarea comunicării în cadrul unității respective.
- **Originea geografică**: în ceea ce privește proveniența geografică, acești mercenari sunt în mod predominant originari din zona din stânga Nistrului, o regiune cu o populație semnificativă din punct de vedere numeric în raport cu întreaga populație a Republicii Moldova. Aceasta sugerează o posibilă concentrare a recrutării în această regiune, posibil din cauza condițiilor economice și sociale specifice acesteia.

Tematica profilului personalității de mercenar a servit obiectul de interes al mai multor cercetători naționali. Astfel, autorul Maria Frunze și-a dedicat articolul său „Profilul mercenarului în acțiuni teroriste” investigării profilului de mercenar în limitele activității teroriste. În cadrul articolului autorul a supus unei analize detaliate studii recente în domeniul psihologiei, a dreptului penal și a dreptului internațional umanitar. Prin urmare, au fost formulate mai multe concluzii care să contribuie substanțial nu doar la calificarea activității mercenarilor din perspectiva dreptului penal, dar și la îmbunătățirea științei criminologice.[43]

Un alt autor, Ion Eremia, în lucrarea sa a studiat istoricul dezvoltării mercnariatului moldovenesc, când moldovenii se înrolau în armatele străine în așa țări ca Polonia, Suedia, Rusia etc., menționând că primii mercenari în oastea rusă sunt menționați în sursele documentare încă din perioadă medievală, când o horugvie alcătuită din volohi și din sârbi a fost constituită prin anii

[43] Frunze M. Profilul mercenarului în acțiuni teroriste: implicații criminologice și de drept penal substanțial. Revista Națională de Drept, 2015, nr. 8 (178), p. 71-76. ISSN 1811-0770. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/42223#

60 ai secolului al XVII-lea sub comanda polcovnicului de origine sârbă Dumitrașcu Raicea, care jurase credință țarului. Acest detașament „al steagurilor de moldoveni (volohi)" este primul detașament de cavalerie ușoară format pe teritoriul Ucrainei.[44]

O altă echipă de cercetători, Raisa Grecu și Vera Macovei, au analizat latura obiectivă a infracțiunii în cauză [45] și au argumentat necesitatea incriminării faptei de recrutare a mercenarilor la alin. (2) art. 141 al Codului Penal al Republicii Moldova.[46] În lucrarea lor autorii au supus analizei noțiunile: angajarea, instruirea, finanțarea sau altă asigurare a mercenarilor, precum și folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului.

În rezultatul elaborării articolului s-a constatat idea că în conținutul articolului 141 al Codului Penal lipsește o componentă importantă, și anume recrutarea mercenarului ca modalitatea de realizare a laturii obiective a infracțiunii. Autorii afirmă că procedura de recrutare ca formă de manifestare a acțiunilor ilegale nu poate fi egalată și interpretată ca angajare, insistând că aceste două activități reprezintă două noțiuni distincte.

Prin prisma provocărilor la adresa securității naționale a Republicii Moldova, activitatea mercenarilor este studiată în continuare de Vera Macovei în contextul evenimentelor actuale pe arena internațională. Atestând intensificarea procesului de implicare a actorilor terți în desfășurarea unor conflicte militare, autorul menționează faptul impunerii impactului negativ al activității mercenarilor asupra respectării prevederilor dreptului internațional și a normelor tratatelor internaționale.[47]

Totodată, autorul pledează pentru introducerea măsurilor de prevenire și combatere a mercenariatului în Strategia națională de securitate, vorba fiind despre un fenomen, ce prezintă o reală amenințare la adresa securității naționale.

---

[44] Eremia I. Mercenari moldoveni în oastea rusă (secolele XVII-XVIII) – între „prietenie" și realitate istorică. Studia Universitatis Moldaviae, 2015, nr.4 (84) seria „Științe umanistice" ISSN 1811-2668, p.28-34. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/38463/gscholar#

[45] Grecu R., Macovei V. Latura obiectivă a infracţiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin. (I) art. 141 cod penal al Republicii Moldova. Revista Națională de Drept, 2020, nr. 7-9(237-239), pp. 79-92. ISSN 1811-0770. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/116867#

[46] Grecu R., Macovei V. Despre necesitatea incriminării faptei de recrutare a mercenarilor la alin. (2) art. 141 - Activitatea mercenarilor, al Codului Penal al Republicii Moldova. Supremația Dreptului, 2019, nr. 4, pp. 81-89. ISSN 2345-1971. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/115892#

[47] Macovei V. Activitatea mercenarilor - o provocare la adresa securității naționale. Supremația Dreptului, 2022, nr. 1, pp. 115-122. ISSN 2345-1971. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/172796/datacite#

În lucrările sale următoare Vera Macovei studiază forma vinovăției subiectului infracțiunii de activitatea mercenarilor,[48] latura subiectivă a infracțiunii de mercenariat[49], necesitatea sporirii răspunderii penale pentru infracțiunea de activitate a mercenarilor,[50] subiectul infracțiunii de mercenariat[51] ș.a.

În aceste lucrări autorul menționat studiază abordarea interdisciplinară a mercenariatului,[52] efectuează analiza juridico-penală a acestei infracțiuni,[53] realizează analiza practică a infracțiunii respective prin prisma cazuisticii Statului Libian,[54] descrie atmosfera din estul Ucrainei ca pretins factor de generare a unui conflict internațional, pasibil cu participarea mercenarilor,[55] la fel, face analiza situației mercenarilor moldoveni participanți în lupte pe teritoriul Ucrainei,[56] efectuează studiul de caz privind combaterea flagelului antisocial de activitate a mercenarilor,[57] studiază procesul de ocrotire a valorilor culturale în Republica Moldova contra atacurilor armate cu participarea mercenarilor la etapa istorică contemporană.[58] O altă lucrare importantă a autorului vizat este dedicată problematicii prezenței mercenarilor în războiul de pe Nistru din 1992, prin care urmărește scopul relevării în prim-plan rolul și locul prezenței

[48] Macovei V. Forma vinovăției subiectului infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la art.141 CP RM. The contemporary issues of the socio-humanistic sciences, Ed. 10, 5-6 decembrie 2019, Chișinău. "Print-Caro" SRL, 2020, Ediția 10, p. 319-329. ISBN 978-9975-3371-7-5. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/108202/cerif#

[49] Macovei V. Latura subiectivă a infracţiunii de activitate a mercenarilor prevăzută la alin.(2) art. 141 CP RM. În: Актуальные научные исследования в современном мире, 2020, nr. 67(11), pp. 19-24. ISSN 2524-0986. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/120760#

[50] Macovei V. Despre necesitatea sporirii răspunderii penale pentru infracţiunea de activitate a mercenarilor prevăzută la art.141, alin. (2), Codul Penal al Republicii Moldova. În: Teoria şi practica administrării publice, 17 mai 2018, Chişinău, Republica Moldova: Academia de Administrare Publică, 2018, p. 561-567. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/68084#

[51] Macovei V. Subiectul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art. 141 al codului penal al Republicii Moldova. În: Revista Națională de Drept, 2020, nr. 7-9(237-239), p. 135-143. ISSN 1811-0770. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/116880#

[52] Soroceanu I. Primele forme de convieţuire socială şi ocupaţii ale omenirii: o abordare interdisciplinară a mercenariatului. În: Viaţa cotidiană în spaţiul Est-European din cele mai vechi timpuri până în prezent: abordări interdisciplinare, Ed. 1, 30 octombrie 2018, Chișinău, Republica Moldova: Institutul Patrimoniului Cultural, 2018, p. 68-69. ISBN 978-9975-84-058-3. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/67531#

[53] Soroceanu I. Analiza juridico-penală a infracțiunii privind activitatea mercenarilor. În: Revista Naţională de Drept, 2022, nr. 1(247), pp. 191-198. ISSN 1811-0770. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/162746#

[54] Soroceanu I. Practical analysis of the crime of mercenary activity. Case study of the Libyan state. În: Supremația Dreptului, 2022, nr. 2, p. 158-164. ISSN 2345-1971. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/182906#

[55] Soroceanu I. Atmosfera din estul Ucrainei – pretins factor de generare a unui conflict internațional, pasibil cu participarea mercenarilor. În: Legea şi Viaţa, 2022, nr. 1(S), pp. 95-98. ISSN 2587-4365. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/156251#

[56] Soroceanu I. Presence and role of mercenaries on the battlefield, including the participation of moldovan mercenaries in the war in Ukraine. In: Eastern European Journal for Regional Studies (EEJRS), 2022, nr. 2(8), pp. 144-157. ISSN 1857-436X. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/170678#

[57] Soroceanu I. Combaterea flagelului antisocial de activitate a mercenarilor – studiu de caz. Partea I. În: Intellectus, 2022, nr. 2, pp. 143-151. ISSN 1810-7079. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/170978#

[58] Soroceanu I. Istoria ocrotirii valorilor culturale în Republica Moldova contra atacurilor armate cu participarea mercenarilor în etapa contemporană. În: Istorie, etnografie și spiritualitate în viziunea personalităților basarabene din a doua jum. a sec. al XIX-lea – prima jum. a sec. al XX-lea.: În memoriam Acad. Iustin Frățiman, Ed. 2, 10-12 septembrie 2020, Chișinău, Republica Moldova: "Print-Caro" SRL, 2021, Ediția 2, p. 16-17. ISBN 978-9975-3300-4-6. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/139100#

mercenarilor pe câmpul de luptă, prin prisma lucrării în cauză analizând esența dezvoltării fenomenului de mercenariat la etapa contemporană.[59]

În contextul examinării problematicii activității mercenarilor, același autor înaintează un demers științific cu intenția de a releva o nouă abordare educațională de instruire a tinerilor elevi (copii) cu referire la prevenirea victimizării în calitate de „mercenar".

Astfel, printre altele, Igor Soroceanu afirmă că participarea Inspectoratului General al Poliției în Programul de socializare juridică în școlile din Republica Moldova este una fundamentală, fiind argumentă de două obiective esențiale ale organelor polițienești:

- prevenirea criminalității în mediul tineretului;
- dezvoltarea poliției bazată pe necesitățile comunității.[60]

În rezultat, autorul menționează că factorii favorizanți care influențează cetățenii să comită infracțiunile care afectează pacea și securitatea omenirii, sunt generați de criza politică, instabilitatea economică și, ca rezultat, criza psihologică a fiecărui făptuitor în parte, ghidată de dorința de a obține avantaje materiale.

Recrutarea mercenarilor în era digitală reprezintă la fel un subiect al cercetării autorului I. Soroceanu, lucrarea în care se scoate în evidență importanța concentrării atenției asupra platformelor virtuale, care devine tot mai răspândită la etapa actuală.

În așa mod, autorul specifică că în era digitală, în scopul recrutării mercenarilor în spațiul teritorial-administrativ al Europei de Sud-Est, sunt pe larg folosite posibilitățile diverselor aplicații instalate pe platformele non-guvernamentale de comunicare virtuală. Printre avestea autorul enumeră: „Viber", „Messenger", „WhatsApp", „Telegram", „Instagram", „Google Drive", „Zoom", „Skype", „Microsoft Teams și Microsoft Aduce", „TikTok" și alte categorii de platforme de comunicare simulate.

În același demers științific autorul menționează *avantejele* comunicării virtuale/digitale, și anume:

- rapiditatea digitală;
- simplitatea în expunerea limbajului;
- nelimitarea geografică;
- accesibilitatea informativă în diverse domenii;

---

[59] Soroceanu I. Prezența mercenarilor în războiul de pe nistru din 1992: pro sau contra. În: Parteneriatul Estic: spre o comunitate a democrației și prosperității, Ed. 16, 31 martie - 1 aprilie 2023. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2023, 1, p. 343-356. ISBN 978-9975-165-94-5. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/184109#

[60] Soroceanu I. Noile abordări educaţionale în vederea prevenirii victimizării în calitate de «mercenar". În: Adaptarea sistemului educaţional la noile abordări din societatea contemporană: provocări şi soluţii, Ed. 1, 18-19 august 2022. Chişinău: Tipografia Universităţii de Stat din Tiraspol, 2022, pp. 122-132. ISBN 978-9975-76-417-9 (PDF). URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/175593#

- intensificarea comunicării între persoanele care se cunosc în viața cotidiană;
- alegerea liberă pentru întreținerea sau încetarea comunicării virtuale cu anumite persoane.

Printre *dezavantajele* comunicării virtuale autorul evidențiază:

- lipsa încrederii cu persoanele care au loc comunicarea;
- necunoașterea identității interlocutorului;
- imposibilitatea de a sesiza sinceritatea și onestitatea interlocutorului;
- neputința în perceperea mesajelor non-verbale și gesturilor;
- prezența unor iluzii referitoare la aprecierea celuilalt. [61]

Astfel, constatăm că cercetarea științifică joacă un rol crucial în înțelegerea și abordarea fenomenului mercenariatului în contextul global contemporan. Republica Moldova, situată într-o zonă geopolitică complexă, se confruntă cu provocări legate de securitatea națională, inclusiv riscul reprezentat de activitățile mercenarilor. Cercetătorii naționali din diverse domenii științifice au abordat această problemă prin studii analitice, cercetări empirice și dezvoltarea unor strategii preventive și represive eficiente.

Analizând un șir de lucrări științifice ale investigatorilor din Republica Moldova, putem afirma că mercenariatul reprezintă o amenințare transnațională, caracterizată de angajarea indivizilor în conflicte armate sau alte operațiuni militare în schimbul unei plăți financiare sau a altor beneficii. În Republica Moldova, cercetătorii au investigat modalitățile în care mercenarii operează și motivele care îi determină să își ofere serviciile în diverse conflicte internaționale sau contexte de instabilitate. Aceștia au identificat factorii socio-economici, ideologici și geopolitici care influențează recrutarea și activitatea mercenarilor, contribuind astfel la conturarea unui peisaj mai clar al acestei probleme complexe.

La fel, cercetătorii din Republica Moldova au adus o serie de contribuții valoroase în domeniul prevenirii și combaterii mercenarismului. Prin intermediul studiilor lor, au fost identificate și analizate modalități prin care grupurile de mercenari sunt finanțate și susținute logistic. De asemenea, s-a investigat cum recrutarea și antrenarea acestora pot fi prevenite sau combătute prin intermediul legislației naționale și internaționale. Cercetările au furnizat date

[61] Soroceanu I. Recrutarea mercenarilor în era digitală. În: Economic and legal aspects of digitalization in the context of globalization, Ed. 2, 4-5 martie 2022. Chișinău: University of European Studies of Moldova, 2022, Ediția 2, Vol. 2 , p. 105-109. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/171116#

esențiale despre rețelele de recrutare și modalitățile de infiltrare a mercenarilor în diferite conflicte, având un impact direct asupra politicilor de securitate și apărare națională.

Pe baza rezultatelor cercetărilor lor, experții moldoveni au formulat recomandări concrete pentru întărirea capacității de detecție și contracarare a activităților mercenarilor. Aceste recomandări includ consolidarea cooperării internaționale în schimbul de informații și practici bune, îmbunătățirea cadrului legal național pentru combaterea mercenarismului și intensificarea educației și conștientizării publicului cu privire la riscurile implicate de acest fenomen. Politicile promovate de cercetătorii moldoveni sunt orientate către o abordare holistică și integrată, care să abordeze cauzele profunde ale mercenarismului și să asigure o reacție eficientă și proporțională din partea autorităților naționale și internaționale.

Cercetările efectuate în Republica Moldova nu au doar un impact la nivel național, ci și global. Ele contribuie la cunoașterea și înțelegerea mai profundă a fenomenului mercenariatului în comunitatea internațională, facilitând schimbul de informații și bune practici între state și organizații internaționale. Prin participarea activă în conferințe și forumuri internaționale, cercetătorii moldoveni promovează soluții inovatoare și durabile pentru combaterea acestei amenințări transnaționale, consolidând astfel securitatea globală și promovând valorile internaționale ale dreptului internațional umanitar.

În concluzie, cercetătorii științifici din Republica Moldova au demonstrat un angajament ferm în abordarea și soluționarea problemei mercenarismului prin intermediul studiilor lor detaliate și a recomandărilor practice formulate. Contribuțiile lor nu numai că au îmbogățit cunoașterea academică despre acest fenomen, dar au și oferit instrumente esențiale pentru elaborarea și implementarea politicilor eficiente de prevenire și combatere a activităților mercenarilor. Într-un context global marcat de provocări securitare complexe, cercetătorii moldoveni continuă să depună eforturi pentru promovarea păcii și securității durabile.

1.2. Contribuții internaționale relevante în domeniul combaterii mercenarismului

Cercetătorii străini din spațiul Est-european, specializați în domeniul investigării problematicii activității mercenarilor afirmă că mercenariatul este considerat în prezent unul dintre cele mai periculoase fenomene sociale interconectate cu terorismul, reprezentând o amenințare directă atât la adresa suveranității naționale a statelor și a drepturilor omului, cât și a securității internaționale.

Fenomenul mercenariatului a fost cercetat de experții originari din țările Asiei Centrale, precum Gulnar Alibaeva (membru al asociației educaționale și metodologice pentru grupul de specialități „Drept” a Ministerului Educației și Științei din Republica Kazahstan, membru al consiliului de disertație al Academiei Naționale de Drept din Kârgâzstan din cadrul Guvernului Republicii Kârgâzstan, Bișkek), Alexander Zadorozhny (doctor în științe juridice, profesor, șeful Departamentului de Drept Internațional al Institutului de Relații Internaționale al Universității Naționale „Taras Șevcenko” din Kiev), Anton Korinevich (doctor în științe juridice, asistent al Departamentului de drept internațional al Institutului de Relații Internaționale al Universității Naționale Taras Shevchenko din Kiev), Ivan Kolotukha (doctor în științe juridice, profesor asociat al Departamentului de drept internațional, Universitatea Națională din Uzhgorod, Ucraina), Grigory Maistrenko (doctor în științe juridice, cercetător principal, Institutul de Cercetare al Serviciului Federal pentru Executarea Pedepselor din Federația Rusă), Andrei Manoilo (doctor în științe politice, profesor la Departamentul de politică rusă, Facultatea de Științe Politice, Universitatea de Stat Lomonosov din Moscova), Alexander Zaytsev (specialist în activitatea educațională și metodologică, Departamentul de politică rusă, Facultatea de Științe Politice, Universitatea de Stat Lomonosov din Moscova), Yuriy Polomanyy (jurist de clasa I, Procuror în Procuratura or. Odesa, of. № 3), Serghei Protsun (asistent al Departamentului de Drept Internațional și Relații Internaționale al Universității Naționale «Одесская юридическая академия»), Alexandr Semchenko (doctor al Departamentului de drept penal și administrativ Academia de Avocați din Ucraina), Nazira Shandieva (expert în drept penal, criminologie și drept penal în cadrul Universității de Stat M. Lomonosov din Moscova) și alții.

Astfel, G. Alibaeva afirmă că fenomenul mercenariatului este răspândit în întreaga lume și apare în continuare oriunde există instabilitate politică și criză economică, unde apar tensiuni sociale și conflicte armate. Se știe despre participarea mercenarilor la conflicte civile și războaie pe continentul african, în America Centrală, în Orientul Mijlociu și în Rusia ca urmare a apariției focarelor de conflict armat în Caucazul de Nord.[62]

Același autor afirmă că, pentru a crea un mecanism eficient de contracarare a mercenariatului, este necesar de făcut referire la istoria lunga a acestui fenomen. Luarea în considerare a fenomenului mercenarismului în dezvoltarea sa istorică va dezvălui regulile apariției mercenarismului în societate la o anumită perioadă de timp, impactul său asupra vieții sociopolitice a statului. Înțelegerea tradițiilor istorice de formare și dezvoltare a instituției mercenarismului este

[62] Алибаева Г. История наемничества: криминологический аспект. В: Вестник Астраханского Государственного Технического Университета. 2007, № 3 (38), ISSN: 1812-9498. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/istoriya-naemnichestva-kriminologicheskiy-aspekt

necesară pentru studierea mercenariatului modern, stabilirea motivelor pentru renașterea acestuia și dezvoltarea diferitelor forme de combatere a fenomenului respectiv.

În același timp, pe baza analizei literaturii științifice din istoria dezvoltării mercenarismului, G. Alibayeva distinge următoarele cele mai importante etape:

- etapa I - apariția și evoluția mercenarismului ca institut de serviciu militar, formă de organizare militară (secolele II-III î.Hr. - secolul XIX);
- etapa a II-a - dezvoltarea mercenariatului ca instrument al politicii de stat în timpul conflictelor armate (secolul XX);
- etapa III - starea actuală a mercenariatului (sfârșitul secolului XX - începutul secolului XXI).[63]

Astfel, observăm că importanța mercenarismului la prima etapă a dezvoltării sale este extrem de înaltă. Această formă de organizare militară a demonstrat în mod clar cele mai progresiste modalități de organizare a afacerilor militare la acea perioadă. Pe baza formațiunilor mercenare s-au format originile tipului modern de armată, care a devenit una dintre cele mai importante instituții ale statului. Impactul mercenariatului asupra sferei socio-politice a fost semnificativ. Mercenarii s-au răspândit pretutindeni unde ordinea internă a fost perturbată și au apărut tensiuni sociale, devenind o sursă de punere în aplicare directă a puterii și experienței militare, care este, de asemenea, caracteristică lumii moderne în instabilitatea sa, amenințările la adresa securității din partea organizațiilor teroriste și numeroasele conflicte locale. De aceea, studierea experienței anterioare de apariție și dezvoltare a instituției mercenariatului prezintă interes pentru formarea și perfecționarea sistemului modern de combatere a mercenariatului.

Autorii ucraineni Alexander Zadorozhny, Anton Korinevich și Elena Kucher s-au dedicat studierii conceptului de „mercenariat” atât în domeniul dreptului internațional modern în general, precum și în dreptul internațional umanitar, dreptul penal internațional și dreptul intern al Ucrainei. Ei au analizat problema calificării cetățenilor străini trimiși pe teritoriul Ucrainei pentru a acorda ajutor luptătorilor separatiști străini. În lucrările lor sunt propuse idei alternative privind calificarea acestora în scopul impunerii unei pedepse echitabile persoanelor menționate mai sus. Conceptele de bază ale dreptului internațional umanitar sunt analizate în contextul imposibilității aplicării lor față de acești cetățeni străini.

Conceptele de bază ale dreptului internațional umanitar sunt analizate de către A. Zadorozhny, A. Korinevich și E. Kucher în contextul imposibilității aplicării lor acestor cetățeni

[63] Алибаева Г. История наемничества: криминологический аспект. В: Вестник Астраханского Государственного Технического Университета. 2007, № 3 (38), ISSN: 1812-9498. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/istoriya-naemnichestva-kriminologicheskiy-aspekt

străini, deoarece aceștia nu îndeplinesc criteriile necesare în acest scop. Sunt evidențiate și evaluate articolele relevante din Codul Penal al Ucrainei aplicabile definirii faptelor ilicite ale persoanelor în cauză și încadrării juridice adecvate a acestor infracțiuni.[64]

Un alt autor ucrainean, Ivan Kolotukha, ia în considerare problema legată de particularitățile determinării sferei de aplicare a subiectului juridic pe palierul internațional față de mișcare de eliberare națională în timpul unui conflict armat. În cursul cercetării sale, el analizează dispozițiile convențiilor internaționale și ale legislației naționale a Ucrainei, care reglementează relațiile dintre părțile beligerante în timpul unui conflict armat și determină statutul participanților la conflictul armat. Autorul încearcă să identifice trăsăturile caracteristice care indică la faptul că participanții la mișcarea de rezistență fac parte din combatanți legali și se deosebesc calitativ de mercenari și alți participanți ilegali la conflictul armat.[65]

Cercetătorul principal în cadrul Institutului de Cercetare al Serviciului Federal pentru Executarea Pedepselor din Federația Rusă, Grigory Maistrenko, în lucrarea sa „Calificarea mercenariatului în conflictele internaționale: aspecte politico-juridice", afirmă că conflictele internaționale și intra-statale, în special conflictele interetnice, care apar periodic în diferite țări, evenimentele geopolitice sub forma prăbușirii statelor mari și formarea altor noi cu teritorii mai mici au dat naștere la numeroase fenomene negative, pe care organele de aplicare a legii și judiciare nu le-au întâlnit anterior pe scară largă.

Unul dintre aceste fenomene este mercenariatul. Autorul analizează problemele de calificare a mercenarismului ca una dintre crimele împotriva păcii și securității omenirii. În dezvăluirea problemelor de calificare a mercenariatului G. Maistrenko definește direcțiile de stabilire a caracteristicilor obiective și subiective ale infracțiunii. Atenția se concentrează asupra noilor forme ale acestei activități infracționale, care au fost dezvoltate pe larg în secolul XXI. Se constată caracterul internațional al acestei infracțiuni. Se subliniază faptul că mercenariatul își găsește aplicarea în conflictele armate interne sau internaționale, în același timp, acest tip de infracțiune afectează creșterea altor infracțiuni. Autorul ajunge la concluzia că calificarea mercenariatului ar trebui să se bazeze pe analiza semnelor obiective și subiective ale compoziției

64 Задорожний А., Кориневич А., Кучер Е. Юридическая квалификация статуса иностранных граждан, засланных в Украину для оказания помощи сепаратистам. În: Jurnalul juridic național: teorie și practică, 2014, nr. 3(7), pp. 238-241. ISSN 2345-1130. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/32923/gscholar#

65 Колотуха И. Национально-освободительное движение: субъект международного гуманитарного права или террористическая организация? (К вопросу правосубъектности в контексте международного гуманитарного права) În: Legea și Viața, 2016, nr. 9/2(297), p. 55-58. ISSN 2587-4365. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/46989#

infracțiunii date și determinarea identității lor cu dispoziția articolului 359 din Codul penal al Federației Ruse.[66]

La rândul său, profesorii ruși Andrei Manoilo și Alexandr Zaytsev spun că, în lumea de astăzi, în care contradicțiile internaționale și conflictele militare apar în mod constant, companiile militare private (CMP) devin tot mai solicitate. Serviciile lor sunt utilizate de state, corporații transnaționale și organizații internaționale. Potrivit autorului menționat, angajații acestor companii sunt fundamental diferiți de mercenarii clasici: companiile militare private, fiind structuri corporative, lucrează legal cu partea care le angajează pe baza unui contract.

Interacțiunea cu beneficiarii relațiilor internaționale permite companiilor militare private să acționeze ca un actor politic independent, însă nu există documente obligatorii care să le reglementeze activitățile, ceea ce atrage consecințe extrem de negative.

A. Manoilo și A. Zaytsev prezintă în lucrările sale istoria fenomenului companiilor militare private, examinând situația actuală legată de participarea acestora la conflictele armate, precum și analizând documentele juridice internaționale existente care ar putea deveni un prototip al cadrului legislativ pentru companiile militare private.

Potrivit acestui autor, activitățile CMP necesită un control civil democratic. La nivel internațional, sistemul de control democratic poate fi construit în baza experienței pe care comunitatea mondială o deține deja în reglementarea activităților diferitor tipuri de corporații transnaționale, de exemplu, corporațiile petroliere și de gaze. CMP transnaționale de tip holding cu filiale și sucursale în diferite țări ale lumii nu diferă prin natura lor de alte tipuri de societăți transnaționale.

La nivel național, reglementarea CMP ar trebui să fie realizată de instituțiile statului (pe baza unui cadru de reglementare adecvat care să prevadă legalizarea CMP și să le confere statutul juridic corespunzător) și a unui sistem de control civil.

În plus, A. Manoilo remarcă necesitatea de a identifica în legislația națională o procedură specială de implicare a CMP de către stat pentru a rezolva anumite sarcini în interesul apărării și securității naționale. Aceasta ar trebui să fie o procedură specială care să excludă „privatizarea” dreptului la violență armată de către CMP.

CMP moderne reușesc să mascheze mercenariatul real în activități de securitate, militar-logistice și alte activități similare care nu sunt interzise de dreptul internațional. În același timp,

[66] Майстренко Г. Квалификация наемничества при международных конфликтах: политико-правовые аспекты // Теории и проблемы политических исследований. 2022. Том 11. № 1А. С. 111-117. URL: http://publishing-vak.ru/file/archive-politology-2022-1/b7-maistrenko-grigorii.pdf

acestea depun eforturi maxime pentru excludere de orice scurgere de informații care ar putea face lumină asupra rolului lor real într-un anumit conflict și ar putea contribui la instituirea unui sistem de control civil asupra lor. În această privință, CMP rămân organizații extrem de închise, ale căror activități reale sunt dezvăluite doar în urma unor scandaluri sau investigații jurnalistice.[67]

Procurorul în Procuratura or. Odesa (Ucraina) Yuriy Polomanyy, efectuează o analiză juridică comparativă a legislației penale a statelor post-sovietice cu privire la temeiurile răspunderii penale pentru activitatea mercenarilor. Examinează definiția legislativă a noțiunii de mercenar, formulată în codurile penale ale acestor state. Identifică caracteristicile comune și distinctive, precum și deficiențele și avantajele legislației penale a republicilor din fosta URSS. Ridică problema calificării acțiunilor mercenarilor și ale altor persoane care iau parte la mercenariat dacă se ridică problema calificării acțiunilor mercenarilor și ale altor persoane care participă la această activitate, în cazul în care intenția făptuitorilor nu este concretizată și este orientată spre un viitor îndepărtat.[68]

Profesorul din cadrul Academiei Juridice din Odesa, Serghei Protsun, examinează statutul persoanelor care au participat la războiul din Afganistan din punctul de vedere al dreptului internațional umanitar.

El demonstrează că statutul juridic al acestor persoane se determină reieșind din baza naturii conflictului armat. Războiul din Afganistan a devenit un conflict internațional doar după ce a fost din start un conflict armat intern, care într-un final s-a încheiat la 20 decembrie 2001 cu pierderea controlului asupra unei mari părți a teritoriului Afganistanului de către talibani.

Înainte de această dată, majoritatea participanților aveau statutul de combatant, în timp ce după această dată au obținut fie statutul de combatant, fie statutul de non-combatant, în timp ce după această dată aveau statutul fie de membri ai forțelor armate naționale, fie de civili sau de infractori.

Unii membri ai forțelor armate talibane (în special mercenarii) sunt considerați uneori drept combatanți ilegali (neprivilegiați), dar până când dreptul internațional umanitar nu va oferi o definiție precisă a acestui statut. Din punct de vedere juridic, potrivit autorului S. Protsun, aceștia ar trebui să fie considerați infractori penali.[69]

---

[67] Манойло А., Зайцев А. Международно-правовой статус частных военных компаний. Вестник Российской Академии Наук, 2020, том 90, № 1, с. 47–55. URL: https://sciencejournals.ru/view-issue/?j=vestnik&y=2020&v=90&n=1

[68] Поломаный Ю. Уголовная ответственность за наемничество по законодательству постсоветских государств. În: Legea și Viața. Mai 2019, Chișinău. ISSN 1810-309X, p. 155-159. URL: http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2019/5-2/36.pdf

[69] Процун С. Статус физических лиц-участников войны в афганистане с точки зрения международного гуманитарного права. In: Legea și Viața, 2014, nr. 7/2(271), p. 123-126. ISSN 2587-4365. URL: http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2014/7-2/33.pdf

Un alt cercetător ucrainean, Alexander Semchenko, a supus investigațiilor științifice particularitățile răspunderii penale pentru mercenariat în condițiile conflictelor armate hibride de pe teritoriul Ucrainei. Autorul afirmă că în legislația ucraineană răspunderea penală pentru mercenariat a fost stabilită pentru prima dată după ratificarea Convenției internaționale împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor.

El a analizat procesul de reformare a răspunderii penale în condițiile conflictelor armate hibride pe teritoriul Ucrainei cu legislația națională a statului. Totodată, autorul a identificat problemele de reglementare juridică a răspunderii penale pentru mercenariat pe teritoriul Ucrainei și de aplicare a legii în acest domeniu. În special, formularea incorectă a unuia dintre indiciile existenței activității de mercenariat, definit în articolul 447 din Codul penal al Ucrainei (și anume faptul că mercenarul nu este nici cetățean (resortisant) al părții la conflict, nici persoană care locuiește permanent și legal pe teritoriul controlat de partea la conflict. Autorul susține că această formulare nu acoperă cazurile de mercenariat în sens larg, care prin conținutul său nu este legat de existența unui conflict militar). Concomitent, a analizat problemele legate de distingerea activităților mercenarilor de infracțiunile împotriva securității publice în baza exemplelor din practica judiciară. De asemenea, a constatat că, în practica judiciară a altor țări, cazurile de mercenariat în conflictele armate hibride de pe teritoriul Ucrainei sunt, de asemenea, foarte puține și provoacă adesea critici ale experților din cauza calificării incorecte sau a impunerii unei pedepse care nu corespunde pericolului public cauzat de comiterea acestei infracțiuni.

Autorul concluzionează că analiza practicii juridice internaționale și naționale de contracarare a mercenariatului demonstrează că este imposibil de rezolvat această problemă exclusiv la nivel național. Astfel, A. Semchenko consideră că modalitățile probabile de îmbunătățire a acestei situații constau în revizuirea conceptului de mercenariat la nivel internațional, prevederea unui mecanism clar de reglementare și monitorizare a activităților companiilor militare private armate, precum și intensificarea cooperării juridice internaționale în probleme de contracarare a participării străinilor în conflictele armate ale altor țări și în domeniul combaterii amenințărilor teroriste în general.

În plus, autorul susține că sunt necesare cercetări suplimentare privind aspectele juridice naționale și internaționale ale utilizării mercenarilor în conflictele armate hibride și contracararea participării cetățenilor ucraineni în conflictele armate din alte țări.[70]

[70] Семченко А. Особенности уголовной ответственности за наемничество в условиях гибридных вооруженных конфликтов на территории Украины. In: Legea şi Viaţa, 2019, nr. 12/2(336), p. 98-102. ISSN 2587-4365. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/90087#

Nazira Shandieva, expert în drept penal, criminologie și drept penal în cadrul Universității de Stat M. Lomonosov din Moscova, examinează mercenariatul în temeiul dreptului penal internațional și național.

Autorul spune că datele oficiale confirmă creșterea rapidă a numărului de mercenari în întreaga lume și natura destul de complexă a activităților lor. Mercenarii sunt cei care împiedică soluționarea pașnică a confruntărilor armate, intensifică conflictele armate și uneori le generează direct și contribuie la menținerea psihozei militare nu numai în așa-numitele „focare fierbinți", dar și în țările cu o situație politică relativ stabilă.

Pe parcursul investigațiilor sale științifice autorul se expune asupra următoarelor:

- Convenția internațională a ONU din 1989 împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor ar trebui să servească drept document fundamental în stabilirea responsabilității pentru mercenariat în dreptul penal național al Federației Ruse. Ratificarea sa rapidă de către state, inclusiv Rusia, este necesară pentru a consolida eforturile comunității internaționale și eficacitatea cooperării internaționale în combaterea mercenariatului;
- necesitatea evaluării juridice a noilor tendințe în materie de mercenariat: recrutarea și angajarea de mercenari de către companii militare private care oferă sprijin în materie de putere, expertiză și securitate pe o bază comercială, precum și recrutarea de mercenari prin intermediul mass-media și internet. Definirea statutului acestor organizații din punct de vedere juridic atât la nivel internațional, cât și la nivel național: unele aspecte ale activităților lor (furnizarea de servicii de securitate și consilieri militari) sunt conforme cu dreptul internațional, în timp ce altele (recrutarea de mercenari și intervenția militară activă în conflictele armate) îl încalcă;
- practica mondială a mercenariatului demonstrează interconectarea mercenariatului cu infracțiuni precum terorismul și agresiunea militară. Acțiunile mercenarilor sunt strâns legate de terorismul internațional atunci când participă la acțiuni violente comune, punctuale sau repetate, menite să submineze ordinea constituțională sau integritatea teritorială a statelor. Legătura dintre mercenariat și agresiune se datorează utilizării mercenarilor ca mijloc de politică de stat în relațiile externe;
- posibilitatea oferită de o serie de state, inclusiv Rusia, cetățenilor străini de a efectua serviciul militar în forțele lor armate complică problema limitelor dintre mercenariat în sens juridic internațional și serviciul militar prin contract ca modalitate de dotare a forțelor armate ale statului. Este necesar de definit, la nivel juridic internațional, serviciul armat

legal (și/sau ilegal). Ca soluția optimă la această problemă autorul vede adoptarea unui instrument internațional special. În absența unui astfel de act, se propune încheierea de tratate interstatale, atât bilaterale, cât și multilaterale, privind posibilitatea efectuării serviciului militar de către cetățeni străini pe teritoriul unui alt stat;

- discrepanțe semnificative între definiția juridică internațională a conceptului de „mercenar" și definiția acestuia cuprinsă în dispoziția articolului 359 din Codul penal al Federației Ruse. Autorul consideră că cea mai semnificativă lacună din dreptul penal rus este absența unei indicații conform căreia mercenarul nu este membru al forțelor armate ale statului care participă la un conflict armat sau la ostilități.[71]

În așa mod, observăm că cercetătorii științifici din Europa de Est au avut o contribuție semnificativă în abordarea problemei prevenirii și combaterii activității mercenarilor prin cercetări exhaustiv documentate și analize riguroase. Aceștia au adus în lumină aspecte complexe ale fenomenului mercenarismului, inclusiv motivele recrutării, modurile de finanțare și impactul acestora asupra securității naționale și internaționale.

Prin intermediul studiilor lor, acești cercetători au identificat și evaluat factorii care favorizează proliferarea mercenarismului, precum instabilitatea politică și economică, conflictele armate și necesitatea de a asigura resurse financiare. De asemenea, au analizat impactul activității mercenarilor asupra respectării dreptului internațional umanitar și au contribuit la dezvoltarea de politici și strategii eficiente pentru contracararea acestui fenomen.

Colaborarea între cercetătorii din diverse state a facilitat schimbul de informații și bune practici în domeniul securității, consolidând capacitățile de detectare și prevenire a activităților mercenarilor la nivel regional și global. Prin intermediul conferințelor internaționale și a proiectelor comune de cercetare, aceștia au promovat inițiative concrete pentru combaterea mercenarismului și promovarea stabilității și securității internaționale.

Contribuția specialiștilor în abordarea problematicii mercenariatului este esențială pentru întărirea securității globale. Prin eforturile lor susținute în cercetare și dezvoltare de politici, aceștia continuă să joace un rol crucial în promovarea valorilor internaționale și în asigurarea unei lumi mai sigure și mai pașnice la nivel regional.

Problematica activității mercenarilor pe larg este discutată și în mediile științifice ale țărilor occidentale și europene.

[71] Шандиева Н. Наемничество по международному и национальному уголовному праву. Текст автореферата и тема диссертации по праву и юриспруденции 12.00.08 ВАК РФ. URL: https://lawtheses.com/naemnichestvo-po-mezhdunarodnomu-i-natsionalnomu-ugolovnomu-pravu

Profesorul în domeniul securității internaționale din cadrul Academiei de Apărare din Shrivenham (Regatul Unit al Marii Britanii), Christopher Kinsey, în monografia sa „Mercenarul - un instrument de coerciție a statului" studiază și contestă punctul de vedere, precum că începând cu Revoluția Franceză și ascensiunea armatelor naționale, mercenarul a fost considerat un actor marginalizat și defăimat în relațiile internaționale.

Autorul sugerează în schimb versiunea că, deși relegat la periferia competiției dintre marile puteri, mercenarul a rămas un instrument coercitiv al puterii de stat care a fost dispus să promoveze discret politica externă a clientului său atunci când i s-a cerut acest lucru. Faptul dat nu a fost niciodată mai evident decât astăzi. Începutul secolului XXI a fost martorul unui interes reînnoit pentru mercenari din partea întregului spectru politic. Dependența tot mai mare a SUA, Rusiei și Chinei de contractele militare și de securitate sugerează că mercenarul rămâne un actor-cheie în politica internațională, care iese acum din umbră pentru a contribui la extinderea influenței statelor pe scena mondială, servind ca actor important în desfășurarea conflictelor și câștigarea războaielor mici. Potrivit afirmațiilor lui Christopher Kinsey, departe de a fi marginalizat, mercenarul secolului XXI are un viitor din ce în ce mai activ, atât sprijinind în mod deschis desfășurarea puterii militare a statului, cât și în arene mai opace de conflict sau de influență, cum ar fi alte operațiuni militare decât război.[72]

Clarissa Rodio, un alt expert britanic în domeniul studierii problematicii activității mercenarilor, specializat în deosebi pe analiza activității mercenarilor în cadrul companiilor militare private, inclusiv Grupul Wagner, și activitățile acestora în Ucraina și Africa.

Investigațiile sale științifice denotă că în prezent, nu există o definiție clară a CMP, dacă acestea pot fi definite ca mercenari, combatanți sau civili în temeiul dreptului internațional umanitar, iar răspunderea este în mod clar inexistentă.

Mai multe state au beneficiat de serviciile CMP pentru a influența conflictele într-un mod clandestin, pentru a preveni orice legătură identificabilă între corporații și state. De fapt, există adesea o lipsă de dovezi care să coroboreze orice astfel de legătură, permițând în modul dat statelor să recurgă la negarea plauzibilă, ceea ce prezintă provocări considerabile în ceea ce privește capacitatea de a atribui încălcări ale drepturilor omului precum și capacitatea de a oferi remedii victimelor unor astfel de încălcări.

C. Rodio concluzionează că în prezent, mercenarii dau impresia că sunt deghizați în CMP pentru a părea legitimi, ceea ce duce la factorul care poate fi definit drept mercenariat modern. Cu

[72] Kinsey Ch. The Mercenary: An Instrument of State Coercion. Oxford University Press. 2023.
URL: https://books.google.md/books?id=Pha_EAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&pli=1#v=onepage&q&f=false

alte cuvinte, CMP par a fi metempsihoza modernă a mercenarilor ascunși sub masca unor corporații legitime. Realitatea este că acești mercenari corporatiști reprezintă viitorul războiului și vor perpetua în continuare conflictele din întreaga lume, reprezentând astfel o amenințare puternică nu numai la adresa drepturilor omului, ci și la pacea și securitatea internațională.[73]

Grupul de lucru constituit din echipa de profesori precum Gabor Rona (SUA), Elzbieta Karska (Polonia), Patricia Arias (Chili), Anton Katz (Africa de Sud) și Saeed Mokbil (Yemen), la rândul său a depus multe eforturi pentru a susține și promova măsuri de eradicare a mercenariatului și a activităților de tip mercenar.

În timp ce formele tradiționale de mercenariat au dispărut din cauza naturii schimbătoare a conflictelor armate, activitățile luptătorilor străini sunt în creștere. Grupul de lucru a observat că mercenarii participă, de asemenea, la acte concertate de violență în situații în care nu există un conflict armat, de exemplu în situația din Comore. În cadrul misiunilor lor în diferite țări, membrii Grupului de lucru au observat că mercenarii și luptătorii străini se angajează în activități care duc la încălcări ale drepturilor omului și continuă să reprezinte amenințări la adresa drepturilor omului oriunde ar exista. Misiunile Grupului de lucru în țări precum Comore, Coasta de Fildeș, Belgia, Tunisia, și Ucraina, oferă numeroase informații atât cu privire la mercenariatul tradițional, cât și la luptătorii străini și la impactul acestora asupra drepturilor omului. Recomandările adresate statelor în cauză subliniază în mod repetat necesitatea de a consolida răspunderea și de a elimina impunitatea pentru încălcările drepturilor omului comise de acești actori.

În ceea ce privește companiile militare și de securitate private, Grupul de lucru a observat în mod constant, prin intermediul studiului său global privind legislația națională, că reglementările sunt inconsecvente și că există încă multe lacune. Statele se concentrează în principal pe reglementarea companiilor private de securitate și rareori reglementează companiile militare private.

Dezvoltarea crescândă a tehnologiilor, inclusiv a celor care pot fi potențial utilizate ca arme, și probabilitatea ca societățile militare și de securitate private să utilizeze aceste tehnologii subliniază și mai mult necesitatea de a reglementa în mod eficient acest sector. Deși mecanismele voluntare și de autoreglementare sunt atât necesare, cât și utile, entități comerciale multinaționale din ce în ce mai puternice preiau funcțiile tradiționale ale statului care implică utilizarea potențială și reală a forței.

---

[73] Rodio C. Regulating military force series – justice and accountability in the era of modern mercenarism. Articles of War. Lieber Institute West Point. Feb 26, 2024. URL: https://lieber.westpoint.edu/justice-accountability-era-modern-mercenarism/

Grupul de lucru subliniază faptul că motivația principală a profitului nu poate și nu ar trebui să se aștepte să funcționeze în absența unei reglementări obligatorii stricte. Verificarea personalului, criteriile de autorizare și înregistrare, limitările funcțiilor permise, răspunderea pentru autorii încălcărilor drepturilor omului și remedii executorii pentru victimele acestora pot fi asigurate numai prin măsuri puternice de reglementare stabilite în cadrul dreptului intern și internațional. În această privință, Grupul de lucru își menține poziția conform căreia un instrument internațional obligatoriu este cea mai bună opțiune pentru a garanta că drepturile omului sunt pe deplin protejate oriunde își desfășoară activitatea contractanții privați. Un instrument obligatoriu ar asigura, de asemenea, că victimele au la dispoziție căi de atac și că autorii sunt trași la răspundere, în cazul în care au loc încălcări ale drepturilor omului.[74]

Sean McFate, un alt cercetător din cadrul Universității de Apărare Națională a Statelor Unite ale Americi, în lucrarea sa „Mercenari și război: înțelegerea armatelor private de astăzi" spune că forțele militare private au devenit o afacere mare și de anvergură mondială. Nimeni nu știe cu adevărat câte miliarde de dolari mișună pe această piață ilicită. Tot ce știm este că afacerea este în plină expansiune. În ultimii ani au avut loc activități mercenare majore în Yemen, Nigeria, Ucraina, Siria și Irak. Mulți dintre acești războinici cu scop lucrativ depășesc armatele locale, iar câțiva pot face față chiar și celor mai de elită forțe americane, după cum bătălia din Siria.

Autorul afirmă că mercenariatul este o tendință de neoprit. Mercenarii au revenit, fără ca nimic să le împiedice creșterea. Până în prezent, Washingtonul a ignorat această tendință, o astfel de neglijență fiind extrem de periculoasă, potrivit autorului. Este posibil ca mercenarii să nu amenințe în mod direct țara lor de origine - Statelor Unite, dar pot pune la încercare aliații și interesele americane din întreaga lume.[75]

Activitatea mercenarilor reprezintă o provocare semnificativă pentru comunitatea internațională, având repercusiuni asupra securității globale și a drepturilor omului. Cercetătorii din statele occidentale și europene au jucat un rol crucial în analizarea și dezvoltarea de strategii pentru prevenirea și combaterea acestui fenomen. Lucrările lor au adus contribuții valoroase prin investigarea cauzelor, efectelor și răspunsurilor posibile la mercenarism în diverse contexte geopolitice și juridice.

---

[74] Rona G., Karska E., Arias P., Katz A., Mokbil S. Mercenarism and private military and security companies. An overview of the work carried out by the Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination. United Nations, Geneva, 1806644 (E), April 2018, HRC/NONE/2018/40.
URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Mercenaries/WG/MercenarismandPrivateMilitarySecurityCompanies.pdf

[75] McFate S. Mercenaries and War: Understanding Private Armies Today. College of International Security Affairs. National Defense University Press. Washington, D.C. December 18, 2019. ISBN-10: 1678665231, ISBN-13: 978-1678665234
URL: https://ndupress.ndu.edu/Media/News/article/2031922/mercenaries-and-war-understanding-private-armies-today/

După cum am menționat mai sus, Christopher Kinsey (Marea Britanie) a adus o perspectivă detaliată asupra istoriei mercenarismului și evoluției sale în secolul XXI, evidențiind transformările și adaptările acestui fenomen la noile realități geopolitice și tehnologice, Gabor Rona (SUA) s-a concentrat pe dimensiunea juridică a activității mercenarilor, analizând implicarea acestora în conflictele armate și respectarea normelor internaționale, contribuind astfel la dezvoltarea cadrelor legale pentru combaterea acestui fenomen, Elzbieta Karska (Polonia) a investigat impactul mercenarismului asupra securității regionale în Europa Centrală și de Est, explorând conexiunile dintre mercenarism și alte forme de criminalitate transnațională, Patricia Arias (Chile) a adus o perspectivă latino-americană asupra fenomenului mercenarismului, analizând rolul acestuia în instabilitatea regională și impactul asupra statelor fragile din America Latină, Anton Katz (Africa de Sud) a cercetat implicarea mercenarilor în conflictele din Africa, evidențiind dinamica recrutării, finanțării și impactul asupra securității continentului african, Saeed Mokbil (Yemen) a adus o contribuție esențială prin analiza mercenarilor în contextul crizelor umanitare și politice din Orientul Mijlociu, evidențiind rolul acestora în perpetuarea conflictelor și necesitatea unei abordări internaționale coerente, Clarissa Rodio (Marea Britanie) a investigat evoluția rolului mercenarilor în secolul XXI, cu accent pe noile tehnologii și amenințările cibernetice, subliniind adaptabilitatea mercenarilor la noile provocări ale securității moderne, iar Sean McFate (SUA) a dezvoltat teorii despre privatizarea războiului și impactul companiilor militare private în dinamica conflictelor contemporane, propunând strategii de reglementare și control în domeniul securității internaționale.

Cercetările realizate de acești distinși academicieni și analiști au avut un impact profund asupra înțelegerii fenomenului mercenarismului și asupra dezvoltării politicilor globale și naționale pentru combaterea acestuia. Contribuțiile lor au influențat atât dezbaterile academice, cât și deciziile politice, facilitând o mai bună coordonare între state și organizații internaționale în lupta împotriva mercenarilor.

În lumina cercetărilor lor, este crucială continuarea și intensificarea eforturilor de colaborare internațională pentru consolidarea legislației internaționale împotriva mercenarismului. Este necesară îmbunătățirea cadrului juridic și instituțional pentru detectarea, prevenirea și sancționarea activităților mercenarilor, astfel încât să se asigure respectarea drepturilor omului și a normelor internaționale în toate contextele conflictuale.

În concluzie, cercetătorii din statele occidentale și europene au demonstrat un angajament remarcabil în investigarea și combaterea fenomenului mercenarismului prin intermediul unor studii complexe și analize riguroase. Contribuțiile lor nu doar că au îmbogățit cunoștințele despre

acest fenomen global, dar au și furnizat instrumente esențiale pentru formularea și implementarea politicilor eficiente în domeniul securității internaționale. Într-o eră marcată de instabilitate și amenințări transnaționale, cercetătorii continuă să joace un rol esențial în promovarea păcii și securității globale, inspirând inițiative și acțiuni menite să protejeze integritatea teritorială și suveranitatea statelor în fața provocărilor contemporane.

1.3. Concluzii la Capitolul I

Prevenirea și combaterea activității mercenarilor reprezintă o temă de importanță crescândă în contextul geopolitic contemporan, atrăgând atenția și contribuția cercetătorilor din diverse regiuni, inclusiv din Republica Moldova, statele occidentale, inclusiv cele europene. Această problematică nu doar că afectează securitatea națională a statelor implicate, dar are și repercusiuni la nivel global, influențând stabilitatea și securitatea internațională.

Cercetătorii din Republica Moldova au adus o contribuție semnificativă prin analizele lor cu privire la modul în care fenomenul mercenarilor poate influența regiunea și prin propunerea de soluții legislative și instituționale adaptate la contextul specific al Republicii Moldova. Studiile lor au evidențiat impactul asupra securității regionale și au promovat dialogul internațional pentru consolidarea capacităților de prevenire și combatere a acestei probleme.

În același timp, cercetătorii din statele occidentale și europene au adus o perspectivă diversificată asupra activității mercenarilor, evidențiind legături complexe între fenomenul mercenariatului și alte forme de instabilitate globală, cum ar fi conflictele armate și terorismul internațional. Contribuțiile lor au constat în dezvoltarea de cadre teoretice și metodologice avansate pentru analizarea și monitorizarea fenomenului, oferind astfel instrumente esențiale pentru elaborarea politicilor de securitate la nivel global.

Cercetătorii din Europa de Est au investigat aspecte specifice ale recrutării, antrenării și folosirii mercenarilor în contexte diverse, de la conflictele regionale până la activități ilegale transnaționale. Studiile lor au contribuit la înțelegerea dinamicii interne și internaționale ale acestui fenomen și au promovat cooperarea regională pentru contracararea amenințărilor comune.

Concluzionând, contribuția cercetătorilor din Republica Moldova, statele occidentale, inclusiv cele europene, asupra problematicii prevenirii și combaterii activității mercenarilor este profund valoroasă și necesară în contextul actual al securității internaționale. Integrarea expertizei acestor specialiști în politici naționale și internaționale poate juca un rol crucial în dezvoltarea unor strategii eficiente și durabile pentru gestionarea acestui fenomen complex și în protejarea

securității globale. Este esențial ca acești cercetători să continue să colaboreze și să împărtășească cunoștințele și experiența acumulată pentru a consolida eforturile globale de prevenire și combatere a activității mercenarilor și a amenințărilor asociate acestora.

Analiza cadrului doctrinar național, a cercetărilor internaționale și a realităților operaționale privind fenomenul mercenarismului relevă existența unor divergențe conceptuale, lacune juridice și insuficiențe tactice în activitatea de investigare a acestor fapte. Deși doctrina oferă contribuții valoroase privind definirea fenomenului, caracteristicile participanților, mecanismele de recrutare și implicațiile asupra securității naționale, persistă neconcordanțe între abordările teoretice și necesitățile practice ale organelor de aplicare a legii.

În acest context, **problema centrală a cercetării** poate fi formulată astfel: în ce măsură și prin ce modalități tactice pot fi adaptate și perfecționate activitățile speciale de investigații, astfel încât să asigure identificarea, documentarea și sancționarea eficientă a activităților mercenarilor, în condițiile transnaționalității fenomenului, fragmentării cadrului normativ și exigențelor privind protecția drepturilor fundamentale ale omului?

Din această problematică generală derivă următoarele **subîntrebări de cercetare** esențiale:

(a) care sunt tacticile și mijloacele investigative cu eficiență demonstrată în investigarea fenomenului mercenar (infiltrarea, culegerea de informații prin surse umane, supravegherea tehnică, monitorizarea digitală, cooperarea internațională etc.);

(b) cum pot fi armonizate aceste tactici cu garanțiile procedurale și drepturile fundamentale ale omului;

(c) ce mecanisme de cooperare, schimb de informații și coordonare transfrontalieră sunt necesare pentru eficientizarea investigațiilor în domeniul mercenarismului modern.

În concluzie, Capitolul I relevă că lipsa unei abordări unitare asupra noțiunilor, necorelarea tacticilor investigative, incongruențele legislative și particularitățile transnaționale ale fenomenului determină apariția unei probleme științifice majore, pe care prezenta teză își propune să o soluționeze printr-o abordare tactico-investigativă adaptată realităților actuale.

CAPITOLUL 2. CONCEPTUL DE MERCENARISM ȘI IMPLICAȚIILE SALE JURIDICE

2.1. Definiția și caracteristicile activității de mercenariat

Definirea noțiunii activității de mercenariat prezintă un interes sporit atât din punct de vedere teoretic, cât și din perspectivă practică. Este cunoscut faptul că definirea reușită a unei noțiuni implică identificarea elementelor esențiale ale acesteia și evidențiază acele caracteristici ce o deosebesc de noțiunile asemănătoare într-o manieră accesibilă și utilă persoanelor ce o vor utiliza.

Conform dicționarului explicativ al limbii române „mercenarul" este „persoana angajată cu leafă într-o armată străină" sau „cel care, pentru bani, se pune în serviciul oricui, luptând pentru interese de orice natură".[76]

Codul penal al RM la art. 130 definește noțiunea de mercenar ca fiind „persoana special recrutată, în țară sau în străinătate, pentru a lupta într-un conflict armat, care ia parte la operațiunile militare în vederea obținerii unui avantaj personal sau a unei remunerări promise de către o parte la conflict sau în numele acesteia, care nu este nici cetățean al părții la conflict, nici rezident pe teritoriul controlat de o parte la conflict, nu este nici membru al forțelor armate ale unei părți la conflict și nu a fost trimisă de către un stat, altul decât partea la conflict, în misiune oficială ca membru al forțelor armate ale statului respectiv".[77]

Într-o altă opinie, mercenar este o persoană care este special recrutată în țară sau în străinătate pentru a lupta într-un conflict armat, care ia parte la ostilități în special în vederea obținerii unui avantaj personal și căreia îi este efectiv promisă, de către o parte la conflict sau în numele ei, o remunerație superioară aceleia promise sau plătite combatanților având un grad și o funcție analogă în forțele armate ale acestei părți. Concomitent, se specifică că persoana nu trebuie să fie nici resortisant al unei părți la conflict și nici rezident al teritoriului controlat de o parte la conflict. Pe lângă toate acestea, mercenarul nu este membru al forțelor armate ale unei părți la conflict și nu a fost trimis de către un stat, altul decât o parte la conflict, în misiune oficială ca membru al forțelor armate ale statului respectiv.[78]

---

76 Dicționar explicativ al limbii române - https://www.dex.ro/mercenar

77 Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002 – http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=331268

78 Webster's Dictionary: mercenary - https://www.merriam-webster.com/dictionary/mercenary

Este important de evidențiat că, un calificativ juridic negativ al activității mercenarilor din partea comunității internaționale și răspunderea la nivel internațional pentru aceasta a apărut la mijlocul secolului XX.

Primul izvor de drept care condamnă manifestările mercenariatului a fost *Declarația asupra principiilor dreptului internațional privind relațiile prietenești și cooperarea între state*, adoptată de *Adunarea Generală a ONU la 24 octombrie 1970*, care a stabilit că „fiecare stat este obligat să se abțină de la organizarea sau încurajarea organizării forțelor neregulate sau a bandelor armate, inclusiv de mercenari, de la invadarea teritoriului unui alt stat".[79]

Ulterior, în doctrina juridică internațională înțelegerea noțiunilor de „mercenar" și „mercenariat" a evoluat în direcția formulării unei definiții formal-juridice mai detaliate, stabilind expres noțiunea acestor termeni.

Necesitatea instituirii răspunderii penale pentru mercenariat a fost declarată pentru prima dată în Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 31/34 din 30 noiembrie 1976. În acest document Adunarea Generală reiterează că „practica utilizării mercenarilor împotriva mișcărilor de eliberare națională constituie o infracțiune, iar mercenarii sunt, de fapt, infractori".[80]

Adițional, rezoluția menționată înaintează un șir de recomandări statelor-membre ale ONU, potrivit căror acestea urmează să adopte legi care să stabilească caracterul infracțional al infracțiunilor legate de activitatea mercenarilor, și anume:[81]

- recrutarea;
- finanțarea;
- instruirea;
- facilitarea tranzitării de mercenari pe teritoriul lor;
- interzicerea propriilor cetățeni de a deveni mercenari.

Cu toate acestea, în cuprinsul documentului menționat nu a fost expusă o definiție juridică a termenului „mercenar", iar rezoluția în sine nu avea un caracter obligatoriu pentru a fi transpusă în legislația internă a statelor.[82]

---

79 Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations, Rezoluția ONU A/RES/2625(XXV) - https://undocs.org/en/A/RES/2625(XXV)

80 Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 31/34 din 30 noiembrie 1976 https://undocs.org/en/A/RES/31/34

81 Ibidem.

82 Importance of the universal realization of the right of peoples to self-determination and of the speedy granting of independence to colonial countries and peoples for the effective guarantee and observance of human rights, Rezoluția ONU A/RES/31/34 - https://undocs.org/en/A/RES/31/34

Un pas important spre definirea în dreptul internațional a mercenariatului ca infracțiune împotriva păcii și securității omenirii a fost făcut în anul 1977 în cadrul Conferinței diplomatice pentru reafirmarea și dezvoltarea dreptului internațional umanitar.

Astfel, în art. 47 al Protocolului Adițional nr.1 la ***Convenția de la Geneva din 12 august 1949, privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale***, document adoptat în cadrul conferinței menționate mai sus, **mercenarul** este definit ca fiind o persoană care întrunește următoarele caracteristici obligatorii:

a) care este special recrutata în țară sau în străinătate pentru a lupta într-un conflict armat;

b) care, în fapt, ia parte la ostilități;

c) care ia parte la ostilități în special în vederea obținerii unui avantaj personal și căreia îi este efectiv promisă, de către o parte la conflict sau în numele ei, o remunerare superioara aceleia promise sau plătite combatanților având un grad și o funcție analoage în forțele armate ale acestei părți;

d) care nu este nici resortisant al unei părți la conflict și nici rezident al teritoriului controlat de o parte la conflict;

e) care nu este membru al forțelor armate ale unei părți la conflict;

f) care nu a fost trimisă de către un stat, altul decât o parte la conflict, în misiune oficială ca membru al forțelor armate ale statului respectiv.[83]

Spre deosebire de Protocolul Adițional I la Convențiile de la Geneva, din 12 august 1949, privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale, ***Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor, adoptată la 4 decembrie 1989*** prin Rezoluția nr. 44/34 a Adunării Generale a ONU, a extins dimensiunea sensului juridic al noțiunii de „mercenar". În primul rând, a fost luată în considerare nu doar recrutarea de mercenari în străinătate, ci și la nivel local. În al doilea rând, în prezența tuturor celorlalte semne, în calitate de mercenar este recunoscută nu doar persoana care participă la un conflict armat interstatal, dar și la un conflict armat intern.[84]

Astfel, din punct de vedere juridic, a apărut posibilitatea confruntării organelor de aplicare a legii cu fenomenul mercenariatului în conflictele armate cu caracter intern.

---

[83] Protocolul nr. 1/1977 adițional la convențiile de la Geneva din 12 august 1949. http://www.monitoruljuridic.ro/act/protocol-aditional-nr-1-din-10-iunie-1977-la-conventiile-de-la-geneva-din-12-august-1949-privind-protectia-victimelor-conflictelor-armate-internationale-emitent-50334.html

[84] Convenția Internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor adoptată prin Rezoluția ONU nr.44/34 din 4 decembrie 1989 https://undocs.org/en/A/RES/44/34

Mai mult ca atât, Convenția vizată prevede, în mod special, că mercenarii pot fi utilizați pentru a participa la acțiuni violente orientate spre răsturnarea guvernului, subminarea orânduirii constituționale, violarea integrității teritoriale a statului. De asemenea, în contextul studiului desfășurat, o importanță deosebită pentru noi îl are faptul că, în principiu, componența de infracțiune a activității mercenarilor ca infracțiune independentă a fost formulată pentru prima dată în textul Convenției menționate mai sus.

În așa mod a fost stabilită răspunderea individuală a persoanelor implicate în recrutarea, finanțarea, instruirea și utilizarea mercenarilor în conflicte armate pe de o parte, iar pe de altă parte, responsabilitatea propriu-zisă a însăși mercenarilor pentru participarea lor directă la astfel de conflicte.

Prin urmare, activitatea mercenarilor (mercenariatul) ca infracțiune distinctă a fost definită inițial în dreptul internațional. Totodată, în esență, Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor tratează, de fapt, aspectul infracțional a două fapte distincte săvârșite de subiecți diferiți:

- recrutarea, finanțarea, instruirea și utilizarea mercenarilor – pentru comiterea acestor fapte poartă răspundere persoanele care nu sunt mercenari;
- participarea la un conflict armat – pentru comiterea acestui fapt poartă răspundere nemijlocit mercenarul.

Suplimentar, în cadrul Rezoluției celei de-a 44-a sesiuni a Adunării Generale a ONU, în cadrul căreia a fost adoptată Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor a fost accentuat faptul că răspunderea pentru activitatea mercenarilor ca infracțiune internațională urmează să fie stabilită în legislația penală națională a statelor care au aderat la acest act juridic internațional.

Cu regret, lumea și în prezent se confruntă cu exemple înfiorătoare, odioase, ale activității mercenarilor, cum ar fi, de exemplu, crimele săvârșite de mercenarii ce luptă în estul Ucrainei.[85]

Totodată, în aceeași sesiune, prin Rezoluția nr. 44/81, ONU a reafirmat că utilizarea mercenarilor contravine principiilor fundamentale ale dreptului internațional ca, neadmiterea imixtiunii în treburile interne ale statului, integritatea teritorială, independența și lezează dreptul popoarelor la autodeterminare.[86]

---

[85] Інформаційне Агентство „112.ua". Самые жестокие на Донбассе - это наемники из кавказских республик, а еще донские казаки - https://112.ua/interview/samye-zhestokie-na-donbasse-eto-naemniki-iz-kavkazskih-respublik-a-eshhe-donskie-kazaki-280446.html

[86] Rezoluția Organizației Națiunilor Unite nr. 44/81 din 8 decembrie 1989. https://undocs.org/en/A/RES/44/81

Astfel, este necesar de recunoscut faptul că în istoria contemporană activitatea mercenarilor a devenit unul din instrumentele esențiale la desfășurarea conflictelor armate atât în scopul obținerii avantajelor în domeniul politic extern, cât și în rezolvarea problemelor politice de ordin intern.[87]

Este important să evidențiem că, din punct de vedere formal-juridic, actele normative internaționale care au stabilit caracterul infracțional al activității mercenarilor au contribuit, în principiu, atât la universalizarea percepției asupra acestei fapte infracționale, cât și la formularea trăsăturilor esențiale ale infracțiunii respective. În această privință, activitatea mercenarilor diferă de multe alte infracțiuni internaționale, pentru care răspunderea este reglementată în acte normative internaționale atât cu caracter universal, cât și cele cu caracter convențional.

Totodată, pentru a sesiza posibilitatea survenirii răspunderii penale pentru activitatea mercenarilor este necesar să abordăm încă o problemă foarte importantă. Aparent, activitatea mercenarilor (mercenariatul) ca infracțiune contra păcii și securității omenirii poate fi comisă doar în perioada unui conflict armat. Această concluzie poate fi extrasă din contextul că unii autori tratează activitatea mercenarilor drept o „infracțiune de război" ca atare. În pofida acestui fapt, o analiză a tratatelor internaționale și a altor acte normative ne sugerează că o astfel de concluzie nu poate fi considerată ca fiind exhaustivă, dat fiind faptul că activitatea mercenarilor presupune, inclusiv, acțiuni de recrutare, finanțare și instruire a mercenarilor, care, evident, pot fi desfășurate și până la izbucnirea conflictului armat. Respectiv, reducerea înțelesului juridic a activității mercenarilor doar ca infracțiune de război este inacceptabilă.

Reieșind din faptul că, tratatele internaționale sunt acte fundamentale care definesc esența activității mercenarilor, se consideră rezonabil de analizat în ce măsură documentele nominalizate (Protocolul Adițional I la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale, Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor) pot fi catalogate în calitate de izvoare de drept pentru legislația penală a Republicii Moldova, care stabilește răspunderea pentru infracțiunea în cauză.

În ceea ce privește corelația dintre dreptul internațional și dreptul intern în știința juridică contemporană și practica judiciară, normele juridice internaționale se aplică cu prioritate față de normele juridice interne. Această stare de fapt se reflectă în actele juridice fundamentale de drept internațional. Astfel, potrivit art. 27 din Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din

[87] Наумов А. В. Преступления против мира и безопасности человечества и преступления международного характера. В: Государство и право. 1995, № 6, с. 49-51.

23 mai 1969, statul-parte la Convenție „nu poate invoca dispozițiile dreptului său intern pentru a justifica neexecutarea unui tratat”.[88]

Investigând infracțiunile legate de activitatea mercenarilor, este necesar de luat în calcul mai mulți factori, care reiese din specificul acestui tip de fapte ilegale.

Astăzi există zeci de definiții ale conceptelor de caracteristici criminalistice ale unei infracțiuni și fiecare autor își introduce propriile elemente de noutate. După analizarea unora dintre lucrările pe această temă, am reușit să evidențiem cele mai importante elemente care vor ajuta la dezvăluirea esenței infracțiunilor prevăzute de articolul 141 din Codul penal al Republicii Moldova din punctul de vedere al caracteristici criminalistice:

- ❑ Subiectul unui atentat penal;
- ❑ Mediul de comitere infracțiunii;
- ❑ Metoda de comitere infracțiunii;
- ❑ Identitatea infractorului;
- ❑ Circumstanțele care conduc la săvârșirea infracțiunii.

Codul de procedură penală precizează împrejurările care trebuie stabilite la săvârșirea unei infracțiuni:[89]

- evenimentul săvârșirii infracțiunii (ora, locul, modalitatea și alte împrejurări ale săvârșirii infracțiunii);
- vinovăția persoanei în săvârșirea unei infracțiuni, forma vinovăției și motivele sale;
- împrejurări care caracterizează personalitatea învinuitului;
- natura și mărimea prejudiciului cauzat prin infracțiune;
- circumstanțe care exclud incriminarea și pedepsirea faptei;
- circumstanțe atenuante și agravante;
- împrejurări care pot presupune liberarea de răspundere și pedeapsă penală;
- circumstanțe care confirmă că obiectul material al infracțiunii a fost obținut ca urmare a săvârșirii a acestei infracțiuni sau a fost folosit sau destinat pentru a fi utilizat ca unealtă, echipament sau alte mijloace de comitere a infracțiunii etc.

Sunt supuse identificării și împrejurările care au contribuit la săvârșirea infracțiunii. Circumstanțele specificate în legislația procesual-penală a Republicii Moldova sunt comune tuturor infracțiunilor, însă în urma analizării cauzelor penale prevăzute la art. 141 din Codul penal

---

88 Convenţia de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din 23 mai 1969. http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=4mKw8IxR66Y%3D&tabid=144

89 Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003.

al Republicii Moldova, am ajuns la concluzia că împrejurările supuse probei în temeiul articolului studiat va fi următorul:

- în primul rând, este necesar de stabilit evenimentul infracțiunii (ora, locul, modalitatea și alte împrejurări ale săvârșirii infracțiunii);
- în al doilea rând, trebuie stabilită vinovăția persoanei în comiterea infracțiunii, forma vinovăției și motivele acesteia;
- în al treilea rând, de verificat existența circumstanțelor care ar putea exclude incriminarea și pedepsirea faptei prejudiciabile;
- în al patrulea rând, identificarea circumstanțelor atenuante și agravante;
- în al cincilea rând, studierea și analiza împrejurărilor care au contribuit la săvârșirea infracțiunii.

În procesul cercetării infracțiunii prevăzute de art. 141 al Codului penal al Republicii Moldova, inițial se efectuează o verificare prealabilă a informațiilor despre infracțiunea comisă. Scopul întregii verificări preliminare a informațiilor constă în identificarea suficienței datelor care conturează semnele componente ale infracțiunii (un complex de informații despre urmele și legăturile de cauzalitate dintre consecințele și faptele unei anumite persoane, care fac posibilă caracterizarea acesteia). Stabilirea unor astfel de informații necesare pentru a lua o decizie legală și consistentă.

În urma analizei practicii de investigare a infracțiunii prevăzute la art. 141 din Codul penal al Republicii Moldova, constatăm că identificarea semnelor unei posibile activități mercenare poate avea loc inclusiv în baza informațiilor obținute în cadrul activității speciale de investigații. În asemenea situații, rezultatele măsurilor speciale de investigații pot constitui temei pentru sesizarea organului de urmărire penală, în condițiile art. 24 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații, atunci când acestea indică existența unei bănuieli rezonabile privind pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni.

Totodată, sesizarea organului de urmărire penală și începerea urmăririi penale reprezintă etape juridico-procesuale distincte. Începerea urmăririi penale se dispune cu respectarea condițiilor prevăzute de Codul de procedură penală al Republicii Moldova, inclusiv a celor stabilite la art. 274. Prin urmare, raportul privind rezultatele activității speciale de investigații sau un alt document care consemnează informații relevante despre posibila săvârșire a infracțiunii nu determină, prin el însuși, începerea urmăririi penale, ci poate constitui un mijloc de informare și sesizare a autorității competente, în condițiile legii.

Această particularitate prezintă importanță pentru investigarea activității mercenarilor, având în vedere caracterul adesea clandestin și transnațional al fenomenului, precum și necesitatea identificării și verificării informațiilor privind recrutarea, finanțarea, deplasarea sau participarea persoanelor la activități de natură mercenară.

Bazându-ne pe articolul Legea 59 din 29.03.2012 „privind activitatea specială de investigații" putem marca principalele modalități de identificare a infracțiunii de mercenariat, cum ar fi:

- localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice;
- interceptarea și înregistrarea comunicărilor și/sau a imaginilor;
- reținerea, cercetarea, predarea sau ridicarea trimiterilor poștale;
- colectarea de informații de la furnizorii de servicii de comunicații electronice;
- accesarea, interceptarea și înregistrarea datelor informatice;
- identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice;
- accesul la informațiile financiare;
- investigația sub acoperire;
- colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată;
- cercetarea obiectelor și a documentelor;
- urmărirea vizuală;
- culegerea de informații.

În cursul investigațiilor operative, ofițerii de investigații pot stabili următoarele semne care vor indica la faptul implicării persoanei în comiterea infracțiunii de acest gen:

- în primul rând, în cadrul activității speciale de investigații, ofițerii de investigații pot identifica și documenta indicii privind posibila implicare a unei persoane în activități susceptibile de a întruni semnele infracțiunii prevăzute la art. 141 din Codul penal al Republicii Moldova, inclusiv la revenirea acesteia pe teritoriul Republicii Moldova, circumstanță care nu constituie, prin ea însăși, dovada comiterii infracțiunii. Rezultatele obținute pot servi drept temei pentru sesizarea organului de urmărire penală, în condițiile art. 24 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 59/2012, iar în cadrul procesului penal urmează să fie stabilite, pe baza probelor administrate conform legii, circumstanțele faptei, întrunirea elementelor constitutive ale infracțiunii și, după caz, aplicabilitatea art. 26 și 27 din Codul penal, fără anticiparea concluziilor privind vinovăția persoanei în etapa activității speciale de investigații;

- în al doilea rând, săvârșirea de către o persoană a acțiunilor specificate în dispoziția articolului 141 din Codul penal al Republicii Moldova.

Rezumând practica judiciară de investigare a infracțiunilor de mercenariat, constatăm că sarcinile din etapa inițială a urmăririi penale sunt următoarele:[90]

- în primul rând, inițierea urmăririi penale și reținerea persoanelor care au săvârșit o infracțiune conform art. 141 din Codul penal al Republicii Moldova;
- în al doilea rând, identificarea altor persoane care au contribuit la săvârșirea acestei infracțiuni;
- în al treilea rând, depistarea, fixarea, ridicarea și păstrarea urmelor infracțiunii săvârșite;
- în al patrulea rând, identificarea martorilor;
- în al cincilea rând, numirea și efectuarea examinărilor medico-legale;
- în al șaselea rând, organizarea interacțiunii cu alte organe care ajută ofițerul de urmărire penală în investigarea infracțiunii. De menționat că această cooperare se realizează nu numai cu organisme situate pe teritoriul Republicii Moldova, ci și cu străini (de regulă, cu autoritățile statelor pe teritoriul cărora mercenarul și-a desfășurat acțiunile ilegale).

Situațiile tipice de investigare a activității de mercenariat pot fi clasificate după diverse criterii. Adesea, situațiile de investigare se disting în funcție de natura informațiilor de care ofițerul de urmărire penală dispune cu referire la infractorul. În opinia noastră, divizarea situațiilor de investigație pe această bază va fi mai rațională, deoarece cunoașterea identității mercenarului este un element principal pentru întreagă infracțiune pe care o studiem.

În legătură cu cercetarea noastră, în contextul obiectivelor formulate, este imperios să reiterăm corelaționarea problematicii abordate, la specialitatea consemnată, cu știința dreptului penal. Or, dreptul penal, fiind știința, care studiază infracțiunea, componența de infracțiune, etapele activității infracționale, răspunderea penală, participația penală, etc. are impact și semnificație la realizarea activității speciale de investigații[91], implicit a măsurilor speciale investigative în vederea identificării semnelor infracțiunii de activitatea mercenară (art.141 CP al RM) și documentării elementelor constitutive ale faptei. Aceste teze permit a determina corect care acțiuni a unor sau altor făptuitori pot fi calificate ca infracționale, fapt care oferă ofițerilor de

[90] Столяров А. Ю. Проблемы расследования наёмничества. Автореферат магистерской работы. Саратовский Национальный Исследовательский Государственный Университет им. Н.Г. Чернышевсского. Юридический факультет. Кафедра уголовного процесса, криминалистики и судебных экспертиз. Саратов, 2020.

[91] Didâc V., Căpătici M., Cușnir V., Moraru V. Tactica criminalistică. Activitatea operativă de investigații (pentru uzul audienților). Chișinău, 2009, p.97

investigații posibilitatea de a elabora și a realiza măsuri concrete și adecvate pentru prevenirea, curmarea și descoperirea acțiunilor ilicite. Tezele dreptului penal privind infracțiunea și componența de infracțiune, participația penală stau la baza aprecierii juridice a rolului fiecărei persoane implicate în activitatea mercenară și respectiv selectarea și aplicarea tacticii și metodelor de documentare și investigare. La rândul lor, tezele dreptului penal privind etapele activității infracționale favorizează tactica de prevenire și descoperire a infracțiunilor în cauză prin mijloace și metode speciale de investigații. Din aceste considerente, cercetarea modalităților tactice de investigare a activității mercenarilor prin prisma activității speciale de investigații implică o documentare adecvată privind noțiunea de mercenar, activitatea de mercenar, infracțiunile conexe - incidente dreptului penal, urmărind identificarea unor incoerențe și formularea propunerilor de lege-ferenda privind perfecționarea normativului penal, înfățișate în secțiunile ce urmează.

2.2. Regimul juridic al mercenarilor în legislația internațională și națională

Instituția activității de mercenariat pe parcursul dezvoltării sale istorice a trecut prin mai multe etape semnificative din punct de vedere organizațional. Fiecare din aceste etape au fost marcate de diferite schimbări în ceea ce privește forma de manifestare a acesteia, având atât decăderi cât și ascensiuni ca una dintre formele de completare a forțelor armate[92] ale diverselor state. Fenomenul mercenariatului periodic a jucat rolul principal sau auxiliar în implementarea politicii de agresiune a statelor.

Activitatea mercenarilor ca fenomen social-periculos este cunoscută comunității internaționale începând cu perioada antică, dezvoltându-se și căpătând o formă complexă și complicată până în perioada contemporană.

Potrivit cercetătorului G. Alibaeva, odată cu începutul epocii moderne, care s-a manifestat, inclusiv, prin formarea statelor naționale, s-a constituit și o legătură directă între conceptul de suveranitate de stat și definiția războiului.[93] Această conexiune a obținut o formă clasică în definiția lui Karl Clausewitz, potrivit căruia „războiul este o continuare a politicii”.[94] De acum înainte războiul a devenit un monopol al statului. Numai statul avea dreptul să declare război și să-l ducă cu o armată regulată. Totodată, în calitate de rival al său nu putea fi decât un alt stat și armata acestuia. Acțiunile militare care nu se încadrează în această definiție, în consecință, nu pot fi

[92] Алибаева Г.А. История наемничества: криминологический аспект. В: Вестник Астраханского Государственного Технического Университета. 2007, № 3, с. 249
[93] Idem.
[94] Carl von Clausewitz. Despre război (Vom Kriege), Editura ANTET, 2006. ISBN: 9789736365164, p.16.

clasificate ca război. Pentru desemnarea lor au fost utilizate alte definiții, cum ar fi „operațiune antiteroristă", „conflict de intensitate redusă" etc.[95] Acest principiu a devenit, de asemenea, fundamental pentru dreptul internațional și a fost consemnat în Convenția de la Geneva din 1864, Convenția de la Haga din 1899, precum și în Convenția de la Haga privind legile și obiceiurile de război terestru din 1907.[96]

Literatura de specialitate menționează că originea activității de mercenariat este asociată cu etapa apariției sistemului organizat de desfășurare a acțiunilor militare în timpul războaielor și conflictelor armate dintre state. Astfel, se inițiază procesele de constituire a armatelor mercenare profesioniste, în cadrul cărora au fost înrolați cetățenii străini sau reprezentanții populației locale, în schimbul unei recompense financiare și/sau altor beneficii.

Prioritatea normelor juridice internaționale presupune că legislația fiecărui stat este formată din două sisteme juridice: sistemul dreptului intern și sistemul dreptului internațional. Ambele sisteme constituie un tot întreg – legislația țării, iar în caz de conflict de norme de drept, prioritatea este acordată normelor de drept internațional. Însă, în perioada sovietică, juriștii din fosta URSS, tradițional, nu au recunoscut normele dreptului internațional în calitate de izvoare de drept penal.

Doctrina juridică contemporană prevede că tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte reprezintă un izvor al dreptului penal în domeniul prevenirii și combaterii criminalității, și anume:

- tratatele internaționale prin care Republica Moldova și-a asumat responsabilitatea să incrimineze și să sancționeze anumite fapte periculoase care duc la atingerea unor valori și interese comune ale societății (astfel de tratate sunt considerate izvor indirect de drept penal, pentru că prin acestea se asumă obligația statelor de a incrimina prin legea penală internă astfel de fapte);
- tratatele internaționale privind asistența juridică internațională în materie penală și tratatele internaționale privind drepturile omului sunt considerate izvoare directe de drept penal deoarece devin obligatorii. O astfel de percepție privind raportul dintre cele două sisteme de drept – internațional și intern – și-a găsit reflectarea în legislația constituțională din majoritatea statelor dezvoltate.[97]

În conformitate cu prevederile art. 20 al Legii nr. 595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, „dispozițiile tratatelor internaționale care, după modul formulării, sunt

[95] Куделко К. Современное наемничество: буква закона. 22.05.2017. https://warspot.ru/7256-sovremennoe-naemnichestvo-bukva-zakona

[96] Pareniuc A., Beda V. Activitatea mercenarilor ca generator de riscuri pentru securitatea națională a Republicii Moldova, p. 116. Științe juridice// Legal Sciences, nr. 12/ 2020, ISSN 1857-0976. CZU 343.33:351.86(478).

[97] Лукашук И.И. Конституции государств и международное право. М.: Спарк, 1998, с.11-28.

susceptibile de a se aplica în raporturile de drept fără adoptarea de acte normative speciale, au caracter executoriu și sunt direct aplicabile în sistemul juridic și sistemul judiciar ale Republicii Moldova, iar pentru realizarea celorlalte dispoziții ale tratatelor, se adoptă actele normative corespunzătoare”.[98]

Normele dreptului internațional stabilesc necesitatea implementării prevederilor Convenției internaționale împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor în legislația penală a statului semnatar, inclusiv în legislația națională a Republicii Moldova.

Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994, în art. 7 prevede că aceasta este Legea Supremă a țării și „nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică”.[99]

Totodată, art. 8 din Constituția Republicii Moldova stipulează că „Republica Moldova se obligă să respecte Carta ONU și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional”, iar „intrarea în vigoare a unui tratat internațional, conținând dispoziții contrare Constituției, va trebui precedată de o revizuire a acesteia”.

Concomitent, principiile și normele dreptului internațional unanim recunoscute și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte constituie o componentă a sistemului juridic propriu, iar „dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.[100]

Așadar, normele de drept internațional prevăd incriminarea activității mercenarilor în legislația națională a tuturor statelor care au ratificat Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor.

În vederea incriminării activității de mercenariat, legiuitorul autohton, a stabilit în codul penal al RM, că „activitatea de mercenariat” constituie o faptă care atentează la valorile sociale ocrotite de legea penală, în acest sens respectând obligația asumată la nivel internațional de a incrimina fapta în legislația internă și totodată, ținând cont de prevederile art. 1 din Cod care stipulează expres că „Codul penal este unica Lege penală a Republicii Moldova”,[101] pentru ca

---

98 Legea nr. 595 din 24.03.1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova – https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=85717&lang=ro

99 Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, în vigoare din 27.08.1994 – http://lex.justice.md/index.-php?action=view&view=doc&lang=1&id=363979

100 Ibidem.

101 Codul Penal al RM nr. 985 din 18.04.2002 - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120900&lang=ro

persoana să fie trasă la răspundere penală era absolut necesar introducerea faptei de „activitate de mercenariat” în Legea penală.

După cum a fost făcută referință în textul primului capitol al acestei lucrări, în art. 47 al Protocolului Adițional I la Convențiile de la Geneva, din 12 august 1949, privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale, mercenarul este definit ca fiind o persoană care întrunește următoarele caracteristici obligatorii:

a) nu deține cetățenia nici uneia dintre țările aflate în conflict sau nu locuiește permanent pe teritoriul controlat de una dintre părțile aflate în conflict;

b) nu face parte din efectivul forțelor armate ale uneia din părțile aflate în conflict și nu este trimis să îndeplinească misiuni oficiale în calitate de reprezentant al forțelor armate ale unei țări terțe, ce nu se află în conflict;

c) de regulă, este recrutată în mod special în străinătate, pentru a lupta într-un conflict armat;

d) tinde să obțină un profit personal (remunerare financiară/materială) din participarea la un conflict militar.[102]

Convenția internațională împotriva recrutării, folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor (1989), integrează definiția Convențiilor de la Geneva din 1949 în conținutul său și sporește câmpul de aplicare: mercenarul este persoană special recrutată în țară sau în străinătate pentru a lua parte la un act concertat de violență vizând:

- să răstoarne un guvern sau să aducă atingere ordinii constituționale a unui stat;
- să aducă atingere integrității teritoriale a unui stat;
- să ia parte la un astfel de act esențial în vederea obținerii unui avantaj personal semnificativ și este împins să acționeze prin promisiune sau prin plata unei remunerații materiale;
- să nu fie nici conațional, nici rezident al statului contra căruia un astfel de act este îndreptat;
- să nu fie trimis de un stat în misiune oficială;
- să nu fie membru al forțelor armate ale statului pe teritoriul căruia actul acesta are loc.

Din cele menționate mai sus putem constata că Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor, adoptată prin Rezoluția nr. 44/34 a Adunării Generale a ONU, la 4 decembrie 1989, a lărgit sensul juridic al noțiunii de „mercenar”.

[102] Protocolului Adiţional I la Convenţiile de la Geneva, din 12 august 1949 – https://crucearosie.ro-/assets/Uploads/Protocolul-Aditional-I.pdf

Mercenar este, de asemenea, orice persoană care, în orice altă situație:

a) este special recrutată la nivel local sau internațional pentru a participa la acte de violență având ca scop:

- răsturnarea unui guvern sau a ordinii constituționale a unui stat; sau
- subminarea integrității teritoriale a unui stat;

b) este motivată să ia parte la un astfel de act în special de dorința de câștig personal substanțial și este stimulată de promisiunea sau de plata unor remunerații materiale;

c) nu este nici cetățean, nici rezident al statului unde se desfășoară acțiunea; d) nu a fost trimisă de nici un stat în misiune oficială;

e) nu face parte din forțele armate ale statului pe teritoriul căruia se desfășoară acțiunea.[103]

În primul rând, a fost luat în considerare nu doar faptul recrutării mercenarilor în străinătate, ci și la nivel local. În al doilea rând, în prezența tuturor celorlalte semne, în calitate de mercenar este recunoscută nu doar persoana care participă la un conflict armat interstatal, dar și la un conflict armat intern.

Din noțiunile menționate mai sus putem deduce următoarele trăsături ale mercenarului, aceste trăsături totodată fiind menționate și în Convenția internațională cu privire la lupta contra recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor[104] deci, în calitate de mercenar este calificată persoană:

(a) care este special recrutată în țară sau în străinătate pentru a lupta într-un conflict armat;

(b) care, în fapt, ia parte efectiv și în mod direct la ostilități;

(c) care ia parte la ostilități în special în vederea obținerii unui avantaj personal și căreia îi este efectiv promisă, de către o parte la conflict sau în numele ei, o remunerație superioară aceleia promise sau plătite combatanților având un grad și o funcție analoagă în forțele armate ale acestei părți;

(d) care nu este nici resortisant al unei părți la conflict și nici rezident al teritoriului controlat de o parte la conflict;

(e) care nu este membru al forțelor armate ale unei părți la conflict;

(f) care nu a fost trimisă de către un stat, altul decât o parte la conflict, în misiune oficială ca membru al forțelor armate ale statului respectiv".

---

[103] Convenţia internaţională împotriva recrutării, utilizării, finanţării şi instruirii mercenarilor – Rezoluția Adunării Generale a ONU 44/34 https://undocs.org/en/A/RES/44/34

[104] Ibidem.

În sensul Convenției, prin ***participarea directă la ostilități*** se are în vedere *participarea directă la operațiunile de luptă sau orice acțiune menită să sprijine una dintre părțile aflate într-un conflict armat în detrimentul alteia și care sunt susceptibile să dăuneze direct operațiunilor militare, să aducă prejudicii capacităților inamicului sau să provoace daune persoanelor și obiectivelor protejate*.

Totodată, în viziunea Convenției, esențială pentru definirea unei persoane ca mercenar este participarea sau intenția de a participa la un conflict armat sau la un act de violență concertată / organizată, desfășurat în scopul înlăturării unui guvern sau subminării în orice alt mod a ordinii constituționale sau al subminării integrității teritoriale a unui stat.

Sinteza rezultatelor analizei noțiunii de mercenar

Analiza reglementărilor internaționale și naționale permite constatarea faptului că noțiunea de mercenar are la bază un ansamblu cumulativ de criterii juridice referitoare la modalitatea de recrutare, participarea directă la ostilități, motivația materială, lipsa legăturii juridice cu partea la conflict și absența unei misiuni oficiale desfășurate în calitate de membru al forțelor armate ale unui stat terț. În acest sens, definiția consacrată de dreptul internațional umanitar constituie reperul juridic fundamental pentru delimitarea mercenarului de alte categorii de persoane implicate în conflicte armate.

Totodată, analiza cadrului normativ național evidențiază preluarea principalelor criterii internaționale în legislația penală a Republicii Moldova. Cu toate acestea, evoluția formelor contemporane de recrutare și utilizare a persoanelor în conflicte armate impune o reconsiderare a formulării normative, astfel încât aceasta să permită delimitarea mai clară a mercenarului de combatantul străin, voluntar, membrul forțelor armate ale unui stat și persoana care acționează în cadrul unei misiuni oficiale.

Din perspectiva cercetării efectuate, identificăm următoarele principii care trebuie să fundamenteze definirea juridică a mercenarului:

- **principiul cumulativității criteriilor** – calitatea de mercenar trebuie stabilită prin întrunirea concomitentă a criteriilor juridice relevante, și nu prin existența unui singur element izolat;
- **principiul delimitării statutului juridic** – noțiunea de mercenar trebuie delimitată de noțiunile de combatant, combatant străin, voluntar și membru al forțelor armate ale unui stat;

- **principiul motivării materiale** – avantajul material, remunerația, recompensa ori promisiunea acestora reprezintă un element distinctiv al activității mercenare;
- **principiul participării directe** – definirea trebuie să permită stabilirea legăturii dintre persoană și participarea efectivă la ostilități sau la acțiuni militare;
- **principiul excluderii misiunii oficiale** – persoana trimisă oficial de un stat în calitate de membru al forțelor sale armate nu dobândește statut de mercenar numai prin faptul că participă la un conflict armat;
- **principiul adaptării la formele contemporane ale fenomenului** – formularea normativă trebuie să permită identificarea juridică a persoanelor recrutate și contractate prin mecanisme moderne, inclusiv prin intermediul unor structuri organizate sau al unor intermediari.

Propunere de lege-ferenda privind art. 130 CP al Republicii Moldova

În vederea clarificării și actualizării definiției legale, propunem reformularea dispoziției art. 130 din Codul penal al Republicii Moldova, după cum urmează:

„**Art. 130. Mercenar**

Mercenar este persoana care îndeplinește, simultan, următoarele condiții:

a) a fost în mod special recrutată, angajată sau contractată, în țară sau în străinătate, pentru a participa direct la ostilități, acțiuni militare sau acțiuni violente;

b) participă la respectivele acțiuni în scopul obținerii unui avantaj material, inclusiv remunerație, recompensă sau alt beneficiu patrimonial, ori în baza unei promisiuni în acest sens;

c) nu este cetățean al părții la conflict și nici rezident al teritoriului controlat de o astfel de parte sau, dacă este cetățean ori rezident, nu acționează ca membru recunoscut și legitim al forțelor armate ale părții respective;

d) nu a fost trimis în mod oficial de un stat, în misiune legitimă, ca membru al forțelor armate ale acelui stat.”

Noutatea propunerii de lege-ferenda constă, în primul rând, în introducerea expresă a modalităților de **recrutare, angajare și contractare** a persoanei în vederea participării la ostilități, ceea ce permite o delimitare mai clară a etapelor de constituire a raportului de natură mercenară.

În al doilea rând, se precizează caracterul **cumulativ al criteriilor** care determină statutul de mercenar, evitând calificarea unei persoane exclusiv în baza participării sale la un conflict armat sau a existenței unei remunerații.

În al treilea rând, propunerea clarifică raportul dintre statutul de mercenar și statutul de cetățean ori rezident al teritoriului controlat de partea la conflict, precum și situația persoanei care acționează legitim în cadrul forțelor armate ale acesteia.

În al patrulea rând, este reformulată condiția referitoare la misiunea oficială a unui stat terț, astfel încât aceasta să funcționeze ca un criteriu juridic distinct de excludere a statutului de mercenar.

Prin urmare, redacția propusă urmărește creșterea preciziei juridice a noțiunii și facilitarea delimitării acesteia în procesul de calificare juridică și de investigare a faptelor.

Cadrul legal național al Republicii Moldova și analiza juridico-penală a infracțiunii de activitatea mercenarilor

Solicitarea examinării și analizei legislației penale în domeniul ce se referă la incriminarea infracțiunii de mercenariat își demonstrează importanța cu atât mai pronunțat, cu cât în ultima perioadă se evidențiază o avansare semnificativă a numărului de mercenari moldoveni, care au luptat sau luptă în alte state.

Potrivit afirmațiilor unor cercetători din spațiul post-sovietic, care au supus investigațiilor științifice problematica dată prin prisma unei analize juridico-penale, „istoria mondială demonstrează că unul din factorii generatori de formare și răspândire a mercenarilor militari sunt crizele de ordin politic sau economic.

Un exemplu elocvent în acest sens istoria ne aduce prin demonstrarea căderii și dezmembrării ulterioare a unei astfel de puteri mondiale ca Uniunea Sovietică, fapt ce a generat inclusiv și creșterea numărului de foștii cetățeni sovietici care au devenit mercenari și au fost implicați activ în conflictele militare locale: Transnistria, Abhazia, Osetia de Sud, Ferghana, Karabakh etc.”.[105]

Referindu-ne la cadrul juridic național al Republicii Moldova, constatăm că acesta dispune de un volum considerabil de informație de ordin academic în acest sens, oferind astfel investigatorilor posibilități destul de vaste pentru realizarea sarcinilor științifice și metodologice.

[105] Ступишин В. О наемниках в Карабахе: Моя миссия в Армении. 1992-1994. Воспоминания первого посла России. М., 2001. www.armenianhouse.org/stupishin/docs-ru/mission/contents.hrml

Considerăm necesar de menționat că începând cu anul 2002 (intrarea în vigoare a noului Cod Penal), infracțiunea prevăzută de art. 141 (Activitatea mercenarilor) nu făcea parte din lista celor mai incriminate până în anul 2014, dat fiind faptul că pentru societatea moldovenească autohtonă mercenariatul, ca un fenomen infracțional, era unul impropriu.

Analiza atât a surselor mediatice, cât și a masivelor informaționale deschise ale instituțiilor judiciare, demonstrează că până la declanșarea în 2014 a conflictului armat din estul Ucrainei (regiunea Donbass), fenomenul mercenariatului în mod practic a lipsit din practica judiciară a Republicii Moldova.

În așa mod, este bineînțeles faptul că doctrina de specialitate națională nu dispunea de cercetări științifice consistente pe acest palier. Totodată, nu putem ignora faptul că în manualul investigatorilor A. Barbăneagră și V. Gamurari, precum și în Comentariul la Codul penal al RM (2009) subiectul dat este analizat în complex, ca parte componentă a unui grup mai larg de infracțiuni - infracțiuni de război.[106]

În scopul elucidării caracterului complex și social-negativ al fenomenului investigat, este necesară examinarea minuțioasă a acestuia și identificarea trăsăturilor sale caracteristice de bază.[107]

În acest sens menționăm și lucrarea cercetătorilor Brînza Sergiu și Stati Vitalie - Tratat de drept penal. Partea specială (2015), unde baza teoretică este interconectată cu experiențele practice ale ofițerilor de urmărire penală din cadrul organelor afacerilor interne, angajații procuraturii și ai instanțelor de judecată, care au efectuat investigații și constatări în cadrul cauzelor penale pornite în conformitate cu prevederile articolului 141 Cod Penal al Republicii Moldova (Activitatea mercenarilor).[108]

După cum a fost menționat mai sus, Codul penal al Republicii Moldova în cadrul art. 130 definește expres noțiunea de mercenar ca fiind „persoana special recrutată, în țară sau în străinătate, pentru a lupta într-un conflict armat, care ia parte la operațiunile militare în vederea obținerii unui avantaj personal sau a unei remunerări promise de către o parte la conflict sau în numele acesteia, care nu este nici cetățean al părții la conflict, nici rezident pe teritoriul controlat de o parte la conflict, nu este nici membru al forțelor armate ale unei părți la conflict și nu a fost trimisă de către

---

106 Barbăneagră A., Gamurari V. Crimele de război. Chișinău, 2008, Tipografia Reclama SA, 500 p. ISBN 978-9975-9650-6-40.

107 Pareniuc A., Beda V. Unele aspecte ale statutului juridic al mercenarului și problemele reglementării juridice a fenomenului de mercenariat. CZU 341.48. Materialele conferinței științifice naționale din 10 noiembrie 2022 „Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații". Chișinău, 2023.

108 Brînza S., Stati V. Tratat de drept penal Partea specială vol. I. Chișinău 2015. Tipografia Centrală. ISBN: 978-9975-53-468-0.

un stat, altul decât partea la conflict, în misiune oficială ca membru al forțelor armate ale statului respectiv".[109]

Adresându-ne la art. 141 CP al RM, observăm că sub denumirea de „Activitatea mercenarilor sunt reunite două versiuni-tip de infracțiuni.

Potrivit prevederilor alin. (1), art. 141 CP RM, prima versiunea-tip de infracțiune se exprimă în *participarea mercenarului într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori spre violarea integrității teritoriale a statului*.[110]

Conform alin. (2), art. 141 CP RM, cea de-a doua versiunea-tip de infracțiune constă în *angajarea, instruirea, finanțarea sau altă asigurare a mercenarilor, precum și în folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori spre violarea integrității teritoriale a statului*.[111]

Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 141 CP RM îl constituie relațiile sociale cu privire la neadmiterea participării mercenarului la acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori spre violarea integrității teritoriale a statului.

Latura obiectivă a infracțiunii descrise în alin. (1) art. 141 CP RM constituie două 2 semne distinctive:

1) fapta prejudiciabilă exprimată prin acțiunea de participare într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente;

2) perioada săvârșirii infracțiunii, și anume – în timpul desfășurării conflictului armat, al acțiunilor militare sau al săvârșirii altor acțiuni violente.

În așa mod, **participarea într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente** presupune activitatea organizată sau nu, condusă sau nu de către alte persoane, cu un grad înalt de probabilitate a aplicării acțiunilor violente.

Participarea respectivă poate fi realizată în diferite modalități concrete, cum ar fi:

- atacul asupra sediilor autorităților publice ori a centrelor de comunicații sau posturilor radio și televiziune; atacarea unor unități militare;
- ocuparea sediilor autorităților publice ori a sediilor unor partide sau ale altor organizații legale;

---

109 Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002

110 Ibidem.

111 Ibidem.

- împotrivirea față de organele de menținere a ordinii publice;
- dezarmarea forțelor de ordine etc.[112]

Cu referire la **perioada săvârșirii infracțiunii** prevăzute de art. 141 alin. (1) CP RM, legiuitorul stabilește expres că fapta poate fi comisă numai în timpul conflictului armat, al acțiunilor militare sau al săvârșirii altor acțiuni violente, indiferent dacă un asemenea conflict ori acțiuni poartă caracter internațional sau intern.

Examinând infracțiunea prevăzută de art. 141 alin.(1) CP RM din punct de vedere juridic doctrinar, constatăm că aceasta este o una formală, adică se consideră consumată din momentul implicării directe (participării) la un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente.

Latura subiectivă a infracțiunii analizate se caracterizează prin **intenție directă**.

De regulă, **motivul** infracțiunii constă în interesul material.

Scopul infracțiunii prevăzute de art. 141 alin.(1) CP RM se exprimă prin intenția răsturnării sau subminării orânduirii constituționale ori al violării integrității teritoriale a statului.

Subiectul infracțiunii specificate de art. 141 alin. (1) CP RM este *persoana fizică responsabilă* care la momentul săvârșirii infracțiunii *a atins vârsta de 16 ani*. Subiectul trebuie să aibă *calitatea specială de mercenar*.

Analizând componența infracțiunii prevăzută la art. 141 alin. (2) CP RM, putem constata următoarele.

Obiectul juridic special al infracțiunii îl constituie relațiile sociale concentrate asupra neadmiterii asigurării în orice mod a activității mercenarilor sau a folosirii lor în acțiuni violente, orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori spre violarea integrității teritoriale a unui stat.

În prezența modalității de finanțare a mercenarilor, obiectul material sau imaterial al infracțiunii specificate la alin. (2) art. 141 CP RM îl reprezintă bunurile de orice natură dobândite prin orice mijloc sau serviciile financiare.

În contextul infracțiunii prevăzute la alin. (2) art. 141 CP RM, noțiunea de bunuri se referă nu doar la entitățile corporale. Prin „bunuri" se înțeleg mijloacele financiare, orice categorie de valori (active) corporale sau incorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, precum și acte sau alte instrumente juridice în orice formă, inclusiv în formă electronică sau digitală, care atestă un titlu ori un drept, inclusiv orice cotă (interes) cu privire la aceste valori.[113]

---

112 Brînză S., Stati V. Drept Penal-partea specială (vol. I), Chișinău 2015, p. 138

113 Brînză S., Stati V. Drept Penal. Partea specială (vol. I), Chișinău 2015, p. 138.

Cât privește noțiunea de servicii financiare, în opinia autorilor se are în vedere următoarele activități financiare: acordarea de credite, împrumutarea de fonduri etc.

În prezența modalității de altă asigurare a mercenarilor, **obiectul material** al infracțiunii îl pot reprezenta *armele, munițiile, alte dispozitive sau mijloace distructive, substanțele nocive sau periculoase, alte asemenea mijloace sau instrumente*. De asemenea, **obiectul imaterial** al infracțiunii analizate îl pot reprezenta inclusiv *datele despre obiectivele țintă*.

Prin „**date despre obiectivele țintă**" se au în vedere *informațiile relevante (cu privire la amplasament, căile de acces, sistemul de securitate, efectivul de pază etc.)*, vizând obiectivele care se preconizează a deveni țintele activității mercenarilor.

Latura obiectivă a infracțiunii în cauză include următoarele doua semne:

1) fapta prejudiciabilă concretizată în acțiunea de angajare, instruire, finanțare sau altă asigurare a mercenarilor, ori de folosire a lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente;

2) timpul săvârșirii infracțiunii, și anume – timpul conflictului armat sau al acțiunilor militare.

Reieșind din cele menționate, putem constata că modalitățile normative alternative ale acțiunii prejudiciabile sunt:

1) angajarea mercenarilor;

2) instruirea mercenarilor;

3) finanțarea mercenarilor;

4) altă asigurare a mercenarilor;

5) folosirea mercenarilor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente.

Prin „angajarea mercenarilor" se are în vedere atragerea acestora, angajarea, racolarea a unei persoane, urmată de înaintarea acesteia unei oferte să-și dea consimțământul de a participa în calitate de mercenar într-un conflict armat, la acțiunii militare sau la alte acțiuni violente.

Prin „**instruirea mercenarilor**" se înțelege furnizarea de instrucțiuni cu privire la participarea în calitate de mercenar într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente (de ex. furnizarea de instrucțiuni cu privire la fabricarea sau utilizarea dispozitivelor ori substanțelor explozive, a armelor, a dispozitivelor ori materialelor radioactive, a substanțelor nocive ori periculoase sau cu privire la alte metode ori tehnici specifice).

Prin „**finanțarea mercenarilor**" trebuie de înțeles punerea la dispoziția mercenarului, prin orice metodă, direct sau indirect, a bunurilor de orice natură dobândite prin orice mijloc sau

prestarea unor servicii financiare în scopul utilizării acestor bunuri ori servicii sau cunoscând că vor fi utilizate, în întregime sau parțial, la participarea unei persoane în calitate de mercenar într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente. Pentru calificarea celor săvârșite în baza art. 141 alin. (2) este irelevant daca bunurile sau serviciile respective au fost utilizate de către mercenar în activitatea acestuia.

Prin „**altă asigurare a mercenarilor**" se are în vedere:

1) furnizarea de arme, muniții, alte dispozitive sau mijloace distructive, substanțe nocive ori periculoase, alte asemenea mijloace sau instrumente;

2) găzduire;

3) facilitarea pătrunderii în zone cu acces limitat;

4) punerea la dispoziție de date despre obiective-țintă;

5) acordarea altui suport, sub orice formă.

Prin „**folosirea mercenarilor într-un conflict armat, în acțiuni violente**" se înțelege antrenarea efectivă a mercenarului în participarea într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente.

Analogic infracțiunii menționate la alin (1), infracțiunea analizată este o infracțiune formală. Ea se consideră consumată din momentul angajării, instruirii, finanțării sau unei alte asigurări a mercenarilor ori al folosirii lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau alte acțiuni violente.

Latura subiectivă a infracțiunii specificate la alin. (2) art. 141 CP RM se caracterizează prin intenție directă.

Motivele infracțiunii constau în:

- dorința făptuitorului de a-și înlesni activitatea infracțională,
- năzuința făptuitorului de a-i transmite mercenarului experiența criminală acumulată

etc.

Scopul infracțiunii este un semn secundar obligatoriu al laturii subiective a infracțiunii prevăzute la alin. (2) art. 141 Cod Penal al RM. Se are în vedere scopul răsturnării sau subminării orânduirii constituționale ori al violării integrității teritoriale a statului.

Subiectul infracțiunii specificate la alin. (2) art. 141 CP RM este persoana fizică responsabilă care la momentul comiterii a atins vârsta de 16 ani.

Prezentarea schematică a infracțiunii în redacția propusă

Elementul infracțiunii	Redacția propusă
Obiectul juridic	Relațiile sociale privind protejarea ordinii constituționale, integrității teritoriale și securității statului împotriva activităților mercenare
Latura obiectivă	Participarea mercenarului la conflicte armate, acțiuni militare sau alte acțiuni violente; recrutarea, instruirea, persuasiunea, finanțarea și asigurarea materială / logistică a activității mercenare
Modalități de realizare	Participare directă; recrutare; instruire; finanțare; furnizare de echipamente, transport, informații sau alte mijloace materiale/logistice; organizare și coordonare
Momentul consumării	În funcție de modalitatea concretă, din momentul realizării acțiunii incriminate, fără a fi necesară producerea unui rezultat material distinct
Subiectul	Persoana fizică responsabilă, care întrunește condițiile generale privind răspunderea penală
Latura subiectivă	Intenție directă, în condițiile prevăzute de norma de incriminare
Scopul	În cazul participării directe, scopul afectării ordinii constituționale sau integrității teritoriale a statului, potrivit redacției propuse
Forme conexe	Recrutarea, instruirea / persuasiunea, finanțarea, furnizarea de resurse și alte forme de facilitare a activității mercenare
Circumstanțe agravante	Caracterul organizat al activității, implicarea persoanelor vulnerabile, consecințele grave și acționarea în sprijinul unor entități sancționate, potrivit propunerii

Comentariu

Necesitatea reformulării art. 141 din Codul penal al Republicii Moldova rezultă din analiza efectuată asupra structurii actuale a infracțiunii de activitate a mercenarilor și asupra modalităților contemporane de realizare a fenomenului. Reglementarea penală trebuie să permită nu numai sancționarea persoanei care participă nemijlocit la acțiuni militare sau violente, ci și identificarea și tragerea la răspundere a persoanelor care contribuie la constituirea și funcționarea mecanismului mercenar prin recrutare, instruire, finanțare sau asigurare materială și logistică.

În acest context, propunerea urmărește extinderea și sistematizarea modalităților de realizare a activității mercenare, astfel încât norma penală să reflecte caracterul complex și, în numeroase situații, organizat al fenomenului. O asemenea abordare prezintă relevanță directă pentru activitatea organelor de urmărire penală și a organelor competente în domeniul activității speciale de investigații, întrucât permite orientarea documentării nu doar asupra participantului direct, ci și asupra persoanelor care asigură recrutarea, finanțarea, instruirea și logistica activității.

Totodată, formularea propusă urmărește delimitarea activității mercenare de formele licite de participare la conflicte armate și de statutul persoanelor care acționează în cadrul forțelor armate ale unui stat sau în baza unei misiuni oficiale.

Propunere de lege-ferenda privind reformularea art. 141 din Codul penal al Republicii Moldova

Art. 141. Activitatea mercenară

(1) Implicarea unei persoane care întrunește condițiile prevăzute de art. 130 din prezentul Cod în conflicte armate, acțiuni militare sau alte acțiuni violente, cu scopul răsturnării sau subminării orânduirii constituționale ori al violării integrității teritoriale a statului, se pedepsește cu [sancțiunea prevăzută de lege].

(2) Recrutarea, angajarea, instruirea, convingerea sau organizarea participării unei persoane în calitate de mercenar, precum și finanțarea, furnizarea de arme, echipamente, transport, informații, resurse financiare sau materiale, găzduirea, facilitarea deplasării către zona de conflict ori acordarea unui alt sprijin material sau logistic în scopul desfășurării activității mercenare, se pedepsește cu [sancțiunea prevăzută de lege].

(3) Faptele prevăzute la alin. (1) și (2), dacă sunt săvârșite:

a) în cadrul unei rețele sau grupări infracționale ori prin organizarea și coordonarea sistematică a activității mercenare;

b) prin profitarea de starea de vulnerabilitate sau de minoratul persoanei recrutate, instruite ori utilizate;

c) în sprijinul unui stat, al unei entități pseudo-statale, al unei organizații sau al unei grupări supuse sancțiunilor internaționale;

d) dacă au avut ca urmare victime omenești, distrugeri majore ori afectarea gravă a securității sau a funcționării instituțiilor statului,

se pedepsesc cu [sancțiunea prevăzută de lege].

Observații asupra redacției propuse

Prima observație vizează necesitatea delimitării dintre **participarea directă a mercenarului** și activitățile persoanelor care asigură existența și funcționarea mecanismului mercenar. În forma propusă, recrutarea, instruirea, finanțarea și asigurarea logistică sunt tratate distinct, ceea ce permite individualizarea conduitei fiecărui participant și evitarea unei calificări juridice excesiv de generale.

A doua observație se referă la necesitatea menținerii unei legături clare între **activitatea incriminată** și **scopul urmărit de aceasta**. În cazul participării directe, această legătură trebuie să permită delimitarea activității mercenare de participarea legală la conflicte armate sau de alte forme de participare care nu întrunesc elementele infracțiunii.

A treia observație privește relevanța practică a incriminării activităților conexe. Din perspectiva investigării, recrutarea și finanțarea pot preceda cu mult participarea efectivă la ostilități. Prin urmare, documentarea acestor acțiuni poate permite intervenția organelor competente într-o etapă anterioară producerii unor consecințe grave.

A patra observație ține de necesitatea respectării principiului legalității incriminării. Extinderea modalităților de realizare a infracțiunii trebuie să fie însoțită de formulări suficient de precise, astfel încât persoana să poată prevedea caracterul penal al conduitei sale, iar organele de aplicare a legii să dispună de criterii verificabile pentru calificarea juridică.

Noutatea științifică și legislativă a propunerii

Noutatea propunerii de lege-ferenda constă în restructurarea normei de incriminare astfel încât aceasta să reflecte caracterul complex al activității mercenare contemporane. În primul rând, este propusă delimitarea expresă a **participării directe a mercenarului** de activitățile de recrutare, instruire, persuasiune, finanțare și asigurare materială sau logistică. În al doilea rând, sunt introduse modalități de facilitare care permit acoperirea juridică a unor conduite situate în afara participării nemijlocite la ostilități, dar care contribuie determinant la realizarea activității mercenare. În al treilea rând, propunerea permite individualizarea rolului persoanei în mecanismul infracțional, ceea ce creează premise pentru o apreciere mai exactă a gradului de pericol social și a răspunderii penale.

Totodată, propunerea urmărește adaptarea normei penale la formele contemporane de organizare a activității mercenare, caracterizate prin existența unor rețele de recrutare, finanțare, instruire și asigurare logistică. Prin urmare, accentul este deplasat de la simpla participare a mercenarului la conflict către **întregul mecanism infracțional care face posibilă recrutarea, pregătirea, finanțarea** și **utilizarea acestuia**.

Din perspectiva activității speciale de investigații, această modificare prezintă o importanță particulară, deoarece creează repere juridice pentru documentarea succesivă a diferitelor verigi ale activității infracționale: persoana recrutată, recrutorul, instructorul, finanțatorul, facilitatorul și persoanele care asigură infrastructura logistică. În acest mod, norma penală propusă se corelează mai direct cu necesitățile tactice ale investigării activității mercenarilor.

2.3. Relația dintre mercenarism, terorism și alte forme de criminalitate transnațională

Baza legislativă a majorității statelor lumii contemporane conține acte normative atât de ordin general, cât și cele de natură specială, cu referire la protecția celor mai prețioase valori ale societății, unele dintre care sunt viața și sănătatea persoanei.

Aici constatăm că printre atentatele ilegale asupra valorilor sociale în lumea contemporană se enumeră inclusiv și infracțiunea de activitate a mercenarilor, care în mod direct atentează la viața și sănătatea persoanei.

În așa mod, în continuitatea demersului științific, încercăm să supunem unei analize normele de drept penal comparat referitor la infracțiunea în cauză, în sensul identificării similarităților și diferențelor juridice și conceptuale dintre noțiunea de mercenar și alte definiții doctrinare prevăzute de legislația penală națională și internațională.

În această ordine de idei, am identificat astfel de noțiuni ca:

- combatant străin,
- luptător terorist,
- membrul organizației paramilitare ilegale,

utilizate în practica și doctrina internațională în domeniul prevenirii și combaterii activității mercenarilor și infracțiunilor conexe acesteia.

În scopul efectuării unei delimitări clare dintre aceste noțiuni, au fost supuse analizei mai multe abordări întâlnite în legislația internațională contemporană, care ne oferă interpretări variate și adoptă calificative diferite în acest sens.

Argumentul substanțial pe care este fundamentat studiul analitic respectiv constă în faptul că deseori în procesul de calificare juridică a unui statut sau altul, care este necesar de atribuit persoanelor implicate în comiterea infracțiunilor cu caracter extremist-terorist sau militar, se atestă lacune în cadrul legislativ și, ca rezultat, probleme majore de încadrare legală a activității infracționale a acestora.[114]

În așa mod, cercetând infracțiunile asemănătoare celei de mercenariat observăm că mai multe elemente comune se regăsesc în compartimentul infracțiunilor cu caracter terorist și, bineînțeles, celor de ordin militar.

[114] Pareniuc A., Beda V. Divergențele în calificarea noțiunilor de mercenar, combatant străin și terorist [CZU: 343.3:341.4, ISSN 1810-309X, publicat în revista „Legea și viața", martie-aprilie 2021, Republica Moldova].

Astfel, în capitolul XIII al Codului penal al Republicii Moldova se regăsește articolul 282, care prevede răspundere penală pentru *organizarea sau conducerea unei formațiuni paramilitare neprevăzute de legislația Republicii Moldova, precum și participarea la o astfel de formațiune*.

Aici identificăm unele paralele cu instituirea așa-numitor *companii militare private*, care sunt *organizații nestatale și prezintă o formă specifică a mercenariatului, posedând competențe oferite de stat pentru rezolvarea diverselor sarcini legate de activitatea militară a statului* și activitatea cărora la fel este interzisă de legislația mai multor state.[115]

Trăsăturile comune ale activității de mercenariat și celei teroriste nu întâmplător sunt evidențiate de mai mulți cercetători.

Terorismul și infracțiunile conexe acestuia sunt o problemă cu mai multe fațete care necesită soluții multidimensionale. Experiența internațională arată că respectarea și protecția drepturilor omului și principiul fundamental al statului de drept nu sunt un obstacol, ci o condiție *sine qua non* pentru identificarea unor răspunsuri și reacții eficiente împotriva amenințărilor la adresa securității naționale, regionale și internaționale.

Amenințările generate de activitatea așa-numiților *„combatanți teroriști străini" (foreign terrorist fighters - FTF)* și măsuri de ripostă necesare pentru combaterea acestor amenințări nu fac excepție. Drepturile omului și supremația statului de drept oferă o bază solidă pentru acțiuni eficiente împotriva potențialelor amenințări și provocări din partea tendințelor de angajare în activități teroriste.

În același timp luptătorul (combatantul) terorist străin ca subiect al palierului antiterorist este doar una din categoriile de figuranți care realizează activitatea teroristă. Acțiunile acestuia sunt limitate strict la participarea în lupte de partea unor organizații teroriste împotriva autorităților constituționale ale unui stat sau altul. Drept exemplu în acest sens pot servi luptătorii teroriști din cadrul organizației teroriste internaționale DAESH, care pe larg au luptat pentru susținerea ideologiei acestei organizații pe teritoriul Republicii Arabe Siriene și Republicii Irak.

Totuși, aceste persoane nu pot fi egalate din punct de vedere juridic cu mercenari, dat fiind faptul că motivele de implicare și participare a acestora în lupte nu sunt identice.

Totodată, în scopul contracarării eficiente a activităților ilegale practicate de subiecții din categoriile menționate, există necesitatea delimitării acestor noțiuni una de alta și identificarea locului fiecărui din ei în câmpul juridic național și internațional.

---

[115] Pareniuc A., Beda V. Private military companies as a generator of the mercenary development (Companiile militare private ca factor generator al evoluării activității de mercenariat) [CZU: 341.32.343.33, Științe juridice//Legal Sciences, nr.13/2021, ISSN 1857-0976, publicat în „Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova", nr.13, 2021].

Definirea juridico-penală a noțiunii de mercenar

După cum este menționat în legea penală a Republicii Moldova, prin termenul de ***mercenar*** se înțelege orice persoană:

a) care este special recrutată în țară sau în străinătate pentru a lupta într-un conflict armat;

b) care, în fapt, ia parte la ostilități;

c) care ia parte la ostilități în special în vederea obținerii unui avantaj personal și căreia îi este efectiv promisă, de către o parte la conflict sau în numele ei, o remunerație superioara aceleia promise sau plătite combatanților având un grad și o funcție analoage în forțele armate ale acestei părți;

d) care nu este nici resortisant al unei părți la conflict și nici rezident al teritoriului controlat de o parte la conflict;

e) care nu este membru al forțelor armate ale unei părți la conflict;

f) care nu a fost trimisa de către un stat, altul decât o parte la conflict, în misiune oficiala ca membru al forțelor armate ale statului respectiv. [116]

Dicționarul noțiunilor de bază din domeniul prevenirii și combaterii activității teroriste stipulează că ***mercenar*** – *este persoana, recrutată în scopul participării în activități militare sau teroriste, bazându-se pe cointeresare materială*.

Aceeași sursă spune că ***mercenariatul*** presupune *racolarea, instruirea, finanțarea sau altă asigurare materială a mercenarilor, utilizarea acestora și participarea în conflicte militare sau acțiuni teroriste*.[117]

Reieșind din aceste definiții, putem observa că aici unele elemente ale noțiunilor de mercenariat și terorism se intersectează, dat fiind faptul că calitățile profesionale ale unui mercenar sunt solicitate pe larg în rândurile combatanților teroriști. Mercenarii deseori sunt predispuși să activeze în componența grupărilor infracționale, inclusiv și cele teroriste, unde pot aplica cu iscusință deprinderile căpătate în teatrele de operațiuni din zonele de conflict armat.[118]

Mai mult, aceste persoane prezintă interes și pentru mișcările politizate coordonate de structurile subversive din străinătate, care eventual îi pot utiliza în timpul unor măsuri cu caracter politic, în timpul protestelor în calitate de grupuri de șoc *(formarea grupurilor diversionist-*

---

[116] Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002, art. 141.

[117] Словарь основных терминов из области противодействия терроризму. URL: https://kpfu.ru/docs/F372973698/spravka.pdf

[118] Pareniuc A., Beda V. Divergențele în calificarea noțiunilor de mercenar, combatant străin și terorist [CZU: 343.3:341.4, ISSN 1810-309X, publicat în revista „Legea și viața", martie-aprilie 2021, Republica Moldova].

teroriste). În astfel de situații se urmărește implicarea acestor persoane în procedee de „război hibrid", care include elemente netradiționale de desfășurare a activității de război.[119]

Încă un factor important este că pentru recrutorii organizațiilor teroriste internaționale mercenarii prezintă interes primordial ca luptători deja formați și instruiți. Ei pot fi radicalizați și transportați în teatrele de operațiuni din Orientul mijlociu sau alte țări expuse riscurilor de natură teroristă de pe mapamond.[120]

Calificarea generală a noțiunii de combatant terorist străin

Conceptul de combatanți teroriști străini (foreign terrorist fighters / FTF) nu este o definiție nouă. Luptătorii din străinătate au luat parte în circa 100 de războaie civile pe parcursul ultimilor 250 de ani.[121]

Noțiunea de *„foreign fighter"* pentru prima dată a fost utilizată oficial față de militanții care au călătorit din afara zonei de conflict pentru a lupta de partea organizației teroriste Al-Qaida în Afganistan.

Ulterior acest termen a fost aplicat în contextul mișcărilor insurgente cu caracter terorist care au apărut în Irak în anul 2003. În lipsa unei definiții legale, comentatorii și reprezentanții mass – media au utilizat această noțiuni în sens variat. Într-un final, o definiție acceptată pe larg în mediul academic internațional a fost propusă de Academia Internațională de Drept Umanitar Internațional și Drepturile Omului de la Geneva: *„Combatant străin este o persoană care își părăsește țara de origine sau reședință obișnuită pentru a se alătura unui grup armat nestatal într-un conflict armat din străinătate și care este motivat în primul rând de ideologie, religie și/sau rudenie"*.[122]

În conformitate cu prevederile Rezoluției ONU nr. 2178 (2014) adoptată de Consiliul de Securitate în cea de-a 7272-a reuniune din 24 septembrie 2014, ***combatanți teroriști străini*** sunt *persoane care călătoresc într-un alt stat decât statul lor de reședință sau naționalitate în scopul*

[119] Pareniuc A., Beda V., „Reglementarea activității mercenarilor din perspectiva aspectelor de drept internațional", Revista științifico-practică „Legea și viața", ianuarie-februarie 2021, ISSN 1810-309X, p. 36-37.

[120] Pareniuc A., Beda V., „Activitatea mercenarilor ca generator de riscuri pentru securitatea națională a Republicii Moldova", Analele științifice ale Academiei Ștefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova, Științe juridice// Legal Sciences, nr. 12/ 2020, ISSN 1857-0976, p. 120.

[121] Malet D. Foreign Fighters: *Transnational Identity in Civil Conflicts*, (Oxford, Oxford University Press, 2015).
David Malet, "What does the evidence tell us about the impact of foreign fighters on home-grown radicalization", debate on 6 July 2015, available at https://www.radicalisationresearch.org/debate/malet-foreign-fighters-home-grownradicalization/.

[122] Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, "Foreign Fighters under International Law", *Academy Briefing No. 7* (October 2014).

săvârşirii, planificării, pregătirii sau participării la acte teroriste, precum şi furnizării sau obţinerii unor instruiri teroriste, inclusiv în legătură cu desfăşurarea unui conflict armat.[123]

Adresându-ne din nou la Dicționarul noțiunilor de bază din domeniul prevenirii și combaterii activității teroriste, putem observa că ***combatant terorist*** aici este descris ca o *persoană, atrasă de o organizație teroristă în scopul efectuării acțiunilor teroriste. Această persoană desfășoară activitatea sa pe baza ideologică, remunerare materială sau în baza unei dependențe*.[124]

Comparând noțiunea de *luptător terorist străin* cu cea de *mercenar*, constatăm că ele întrunesc unele **elemente identice**, cum ar fi:

- participarea la luptă într-un conflict armat;
- nici unul nici altul nu este membru al forțelor armate ale unei părți la conflict;
- nu au fost trimiși de către un stat în misiune oficiala ca membru al forțelor armate ale statului respectiv;
- nu sunt nici resortisanți ai unei părți la conflict și nici rezidenți ai teritoriului controlat de o parte la conflict.

În același timp, există și unele **diferențe**, și anume:

- mercenarul ia parte la ostilități în special în vederea obținerii unui avantaj personal, iar FTF în mare parte se alătură grupărilor teroriste pe baza ideologică / religioasă. Totodată nu este exclusă nici remunerare materială, nici alte circumstanțe, care l-au impus să ia parte la ostilități în susținerea grupărilor teroriste (de exemplu în baza unei dependențe de orice gen, șantaj etc.).

După cum observăm, riscurile generate de ambele categorii comparate în mare parte se aseamănă și prezintă pericole semnificative securității internaționale. Odată cu începutul „primăverii arabe", mercenarii din toată lumea au început să se adune în regiune.

Este bine cunoscut faptul că rândurile structurilor islamiștilor radicali din Siria și Irak au fost formate inclusiv de un număr impunător de cetățeni străini, dintre care mulți susțin grupuri teroriste nu din motive ideologice.

Afluxul de luptători străini în Siria, dintre care cea mai mare parte, conform Convenției internaționale împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor (adoptată prin rezoluția Adunării Generale a ONU 44/34 din 4 decembrie 1989) poate fi clasificată ca mercenari, a devenit una dintre cele mai serioase provocări pentru statalitatea Siriei.

---

[123] Resolution 2178 (2014) Adopted by the Security Council at its 7272nd meeting, on 24 September 2014. URL: https://undocs.org/en/S/RES/2178(2014)

[124] Pareniuc A., Beda V., „Reglementarea activității mercenarilor din perspectiva aspectelor de drept internațional", Revista științifico-practică „Legea și viața", ianuarie-februarie 2021, ISSN 1810-309X, p. 36-37.

Potrivit afirmațiilor conducătorului Centrului de informații științifice și analitice al Institutului de Studii Orientale al Academiei de Științe a Federației Ruse, doctor în științe politice Nikolai Plotnikov, participarea combatanților străini la războiul civil din Siria a ridicat considerabil nivelul de cruzime și durata acțiunilor de luptă.[125]

Conform declarațiilor martorilor oculari, militanții teroriști care au demonstrat în repetate rânduri brutalitatea și cruzime excesivă, au fost în majoritatea cazurilor cetățeni ai unor state străine. Prezența acestor persoane în rândul teroriștilor băștinași a fost foarte utilă pentru liderii organizației teroriste DAESH, dat fiind faptul că luptătorii noi-veniți au fost instruiți să facă „munca cea mai murdară", începând cu torturarea inamicilor captivați și terminând cu executarea fizică a acestora.

Luând în considerare pericolul produs de activitatea FTF, Consiliul de Securitate al ONU periodic reamintește decizia sa din rezoluția 2178 (2014), conform căreia legislația tuturor statelor membre trebuie **să califice ca infracțiuni grave activități exprimate prin călătoriile, recrutarea și finanțarea luptătorilor teroriști străini**, și îndeamnă statele membre să își îndeplinească pe deplin obligațiile în acest sens, inclusiv să se asigure că legislația și reglementările lor interne stabilesc infracțiuni grave suficiente pentru a oferi capacitatea de urmărire penală și penalizarea cuvenită care să reflecte în mod corespunzător gravitatea infracțiunii și își reiterează apelul adresat statelor membre de a coopera și de a-și sprijini reciproc eforturile de combatere a extremismului violent care favorizează dezvoltarea aspirațiilor teroriste.[126]

Definiția adoptată de Consiliul de Securitate conține mai multe elemente, care ar trebui să fie evidențiate.

În primul rând, definiția Consiliului de Securitate se aplică doar luptătorilor străini care călătoresc în scopul activității teroriste. Cu toate acestea, nu toți luptătorii străini călătoresc în special în scopuri teroriste. Astfel, deși acești luptători în unele cazuri pot fi învinuiți în țara lor de baștină de comiterea unei infracțiuni de încadrare particulară pentru participare într-un conflict armat într-o altă țară, ei nu sunt neapărat teroriști și, prin urmare, nu pot fi tratați ca atare.

În al doilea rând, definiția Consiliului de Securitate se aplică indiferent dacă ei participă sau nu la un conflict armat.

Cu toate acestea, Comitetul Internațional al Crucii Roșii avertizează asupra existenței „efectelor potențial negative" în cazul combinării formulărilor de „conflict armat" cu „activități

---

[125] Словарь основных терминов из области противодействия терроризму. URL: https://kpfu.ru/docs/F372973698/spravka.pdf

[126] Плотников Н. Зарубежное военное обозрение - РИЦ «Красная звезда». Террористический интернационал задействует наёмников. URL: https://ivran.ru/articles?artid=13019

teroriste", fapt ce atrage după sine calificarea eronată a tuturor grupurilor armate nestatale drept teroriști.[127]

Reieșind din cele din urmă, constatăm că combatanții teroriști străini totuși diferă de mercenari, care luptă în străinătate în numele guvernelor sau entităților finanțate privat[128] și sunt „motivați să ia parte la ostilități în esență prin dorința de câștig privat".[129]

Cu toate acestea, în situații când interesele financiare, politice și ideologice se suprapun semnificativ, aceste persoane pot fi definite uneori ca *„foreign terrorist fighters"*.

Este cunoscut faptul că rândurile structurilor islamiștilor radicali din Siria și Irak au fost formate inclusiv de un număr impunător de cetățeni străini, dintre care mulți susțin grupuri teroriste atât din motive ideologice, cât și din alte considerente.

Afluxul de luptători străini în Siria, dintre care cea mai mare parte, conform Convenției internaționale împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor *(adoptată prin rezoluția Adunării Generale a ONU 44/34 din 4 decembrie 1989)* poate fi clasificată ca mercenari, a devenit una dintre cele mai serioase provocări pentru statalitatea Siriei.

Potrivit afirmațiilor conducătorului Centrului de Informații Științifice și Analitice al Institutului de Studii Orientale al Academiei de Științe a Federației Ruse, doctor în științe politice Nikolai Plotnikov, participarea combatanților străini la războiul civil din Siria a ridicat considerabil nivelul de cruzime și durata acțiunilor de luptă.[130]

Potrivit declarațiilor martorilor oculari, militanții teroriști care au demonstrat în repetate rânduri brutalitatea și cruzime excesivă, au fost în majoritatea cazurilor cetățeni ai unor state străine. Prezența acestor persoane în rândul teroriștilor băștinași a fost foarte utilă pentru liderii organizației teroriste DAESH, dat fiind faptul că luptătorii noi-veniți au fost instruiți să facă „munca cea mai murdară", începând cu torturarea inamicilor captivați și terminând cu executarea fizică a acestora.[131]

Primii luptători străini au apărut în Siria în 2012. Câți dintre ei au trecut prin această țară nu se cunoaște exact. În iunie 2014, odată cu declanșarea operațiunii militare internaționale împotriva organizației teroriste DAESH (ISIS), aproximativ 12 000 de cetățeni străini din 81 de

---

[127] International Committee of the Red Cross, "The applicability of IHL to terrorism and counterterrorism", 1 October 2015.

[128] Lister Ch. "Returning Foreign Fighters: Criminalization or Reintegration?", Policy Briefing, Brookings Doha Center, August 2015.

[129] Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts, adopted on 8 June 1977, 1125 UNTS 3, Art. 47. The use of mercenaries is covered by other international, regional, and domestic laws.

[130] Плотников Н. Зарубежное военное обозрение - РИЦ «Красная звезда». Террористический интернационал задействует наёмников. URL: https://ivran.ru/articles?artid=13019

[131] Pareniuc A., Beda V., „Divergențe în calificarea noțiunilor de mercenar, combatant străin si terorist", Revista științifico-practică „Legea și viața", martie-aprilie 2021, ISSN 1810-309X, p. 55-59.

țări se aflau în cadrul diferitor grupuri extremiste, iar la începutul anului 2016 numărul lor a atins deja aproximativ 31 000 de străini din 86 de țări.

Din iunie 2014, numărul militanților care sosesc din UE practic s-a dublat. Aproape jumătate dintre ei erau cetățeni ai Franței, Marii Britanii, Belgiei și Germaniei. Un număr mare de mercenari au venit din fosta Iugoslavie - Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Macedonia, Muntenegru.[132]

În discursul său din 07.02.2020, locțiitorul Secretarului general, șeful Direcției antiteroriste a ONU Vladimir Voronkov a declarat că pe teritoriul Siriei și Irakului se află circa 27 000 de combatanți teroriști străini.[133]

Motivațiile pentru aderarea la organizații teroriste variază semnificativ. În cazul FTF nu există un profil psihologic unitar. Studierea persoanelor care au călătorit în Siria și Irak în scopul aderării către organizația teroristă Da'esh a elucidat o serie de factori – politici, religioși și personali care stau la baza alăturării persoanelor la ideologia jihadistă, cum ar fi:

- ***„Cetățenia" în cadrul unui „califat"*** - mulți din ei au un sentiment de datorie de a trăi într-un califat sub guvernarea *legii șaria* conform regulilor stabilite de Profetul Muhammad. Narațiunea ISIS presupune etichetarea guvernelor din țările musulmane drept anti-islamice, consolidând concomitent ideea că musulmanii ar trebui să trăiască într-un loc unde șaria este legea supremă care ghidează atât aspectele politice, cât și cele sociale ale vieții unui musulman credincios.
- ***„Războiul propriu-zis"*** – mai ales în primele etape ale conflictului din Republica Arabă Siriană, mulți FTF și-au perceput rolul de a apăra Islamul și de a proteja adepții propriei religii, îndeplinind în același timp „datoria" sa religioasă de a participa la „războiul sfânt" *(„jihad")*[134].
- ***Succesul obținut de gruparea teroristă DAESH (ISIS)*** – victoriile obținute inițial de „Statul islamic" i-au conferit o aură de putere și invincibilitate. Învingând forțele siriene și irakiene susținute de statele vestice și ocupând teritorii mari, Da'esh a realizat mai mult decât orice mișcare începând cu războiul *mujahidin* din Afganistan. Controlul teritoriului i-a permis să creeze apariția unui „guvern" funcțional credibil, finanțat din veniturile din petrol și alte bogății capturate. Puterea simbolică a acestui succes a fost imensă și interpretată de susținători ca un semn al

[132] Pareniuc A., Beda V. Combatanții teroriști străini – unul din pilonii de bază în activitatea organizațiilor teroriste [CZU: 343.326, ISSN 1810-309X, publicat în revista „Legea și viața", mai-iunie 2021, Republica Moldova].

[133] Resolution 2396 (2017) Adopted by the Security Council at its 8148th meeting, on 21.12.2017. URL: https://undocs.org/en/S/RES/2396(2017)

[134] Hamed el-Said and Richard Barrett. "Enhancing the Understanding of the Foreign Terrorist Fighters Phenomenon in Syria", United Nations Office of Counter-Terrorism (July 2017).

binecuvântării divine, în afirmarea căii Da'esh către crearea unei noi ordini mondiale[135].

- ***Profețiile bătăliei finale*** - profețiile islamice clasice prezic că bătălia finală a Armaghedonului și a Islamului cu dușmanii săi va avea loc în regiunea Sham *(Siria Mare)* și va fi condusă de Mahdi *(succesorul lui Mahomed)*. Aceste profeții au devenit o parte fundamentală a ideologiei ISIS. Potrivit propagandei Da'esh, orașul capturat Dabiq urma să fie teatrul acestei bătălii apocaliptice finale între musulmani și creștini. Mulți FTF-urile au văzut aceasta ca șansa lor de a lua parte la „bătălia pentru a pune capăt tuturor bătăliilor"[136], care duce la Ziua Judecății și mântuirea celor drepți.
- ***Financiar*** – atractivitatea ISIS se extinde și asupra beneficiilor materiale. Unii dezertori de la Da'esh au menționat că „autoritățile Statului islamic" i-au făcut promisiuni de oferire a bunurilor de lux, autoturismelor și acoperirea tuturor datoriilor din trecut.[137]

Calificarea generală a noțiunii de terorist

Legea Republicii Moldova nr. 120 din 21.09.2017 *cu privire la prevenirea și combaterea terorismului* definește noțiunea de terorist în felul următor: **terorist** este *persoană implicată sub orice formă într-o activitate teroristă*.[138]

Legislatorul național nu în zadar a prevăzut „implicarea sub orice formă". Această prevedere arată că nu doar atacul terorist propriu zis se atribuie la infracțiuni de natură teroristă. Codul penal al Republicii Moldova prevede 18 infracțiuni cu caracter terorist, respectiv comiterea oricărei din acestea îl plasează pe făptuitor în câmpul juridic ca pe un terorist.

Astfel, conform Legii cu privire la prevenirea și combaterea terorismului, ***infracțiune cu caracter terorist*** este *una din infracțiunile prevăzute la art.134[11] din Codul penal* al Republicii Moldova.

Doctrina internațională definește *infracțiune cu caracter terorist* ca fapta prejudiciabilă prevăzută de legislație națională și convențiile (tratatele) internaționale, realizate în scopuri teroriste.

În acest context combatantul terorist străin este doar una din multiple manifestări ale unui terorist. Aceeași lege prevede că ***terorismul*** este un *fenomen cu un grad înalt de pericol social,*

---

135 Hamed el-Said and Richard Barrett. "Enhancing the Understanding of the Foreign Terrorist Fighters Phenomenon in Syria", United Nations Office of Counter-Terrorism (July 2017).

136 Koruth Thomas Samuel. "Radicalisation in Southeast Asia: A Selected Case Study of Daesh In Indonesia, Malaysia and the Philippines", Southeast Asia Regional Centre for Counter-Terrorism (2016).

137 The International Centre for the Study of Radicalization Report. Victims, Perpetrators, Assets: The Narratives of Islamic State Defectors (18 September 2015). URL: https://icsr.info/wp-content/uploads/2015/10/ICSR-Report-Victims-Perpetrators-Assets-The-Narratives-of-Islamic-State-Defectors.pdf

138 Новостной портал «Радиоспутник РИА». В ООН подсчитали число иностранных боевиков в Сирии и Ираке. URL: https://radiosputnik.ria.ru/20200207/1564421675.html

caracterizat printr-o ideologie radicală și o practică de influențare prin violență a luării unor decizii de către autorități și instituții publice sau organizații internaționale, însoțite de intimidarea populației și/sau de alte acțiuni violente ilegale.

În acest fel, constatăm că terorismul este un fenomen social-politic și infracțional complex, condiționat de contradicțiile interne și externe ale dezvoltării sociale în diferite țări.[139]

Aceste condiții formează și personalitatea teroristului, această de fiecare dată diferită fiind diferită, în dependență de mediul în care a fost educat și crescut viitorul terorist. Astfel, ***personalitatea teroristului*** este compusă dintr-un set de calități personale, profesionale, de vârstă, psihologice și de altă natură care caracterizează o persoană implicată într-o formă sau alta la activități teroriste. Cunoașterea acestor calități permite angajaților serviciilor speciale și organelor de aplicare a legii să-și modeleze comportamentul, împiedicându-l să comită acte teroriste, să aplice măsuri pentru detectarea și neutralizarea acestuia (de exemplu, să divizeze și să facă distincția între: „terorist-lider", „terorist-actor", „terorist-sinucigaș", „terorist-erou" etc.).

Nu întâmplător terorismul este considerat una dintre problemele globale ale timpului nostru. O problemă globală înseamnă o problemă mondială care este caracteristică multor țări ale lumii.

Terorismul se află pe treapta egală cu alte probleme globale - narcomanie, sărăcia, SIDA, încălzirea climei și multe altele. Aceste probleme amenință viața și bunăstarea întregii omeniri. Terorismul este unul dintre ele.[140]

Revenindu-ne la aspectele de comparare a infracțiunilor conexe activității mercenarilor, constatăm că legislația penală națională a Republicii Moldova include mai multe infracțiuni de acest gen, care într-o măsură sau alta pot fi calificate ca fiind infracțiuni conexe activității mercenarilor, majoritatea făcând parte din Capitolul XIII al Codului Penal (Infracțiuni contra securității publice și a ordinii publice), cum ar fi:

- ✓ Articolul 278. Actul terorist;
- ✓ Articolul 278[1]. Livrarea, plasarea, punerea în funcțiune sau detonarea unui dispozitiv exploziv ori a altui dispozitiv cu efect letal;
- ✓ Articolul 279. Finanțarea terorismului;
- ✓ Articolul 279[1]. Recrutarea, instruirea sau acordarea altui suport în scop terorist;
- ✓ Articolul 279[3]. Călătoria în străinătate în scop terorist;
- ✓ Articolul 280. Luarea de ostatici.

---

[139] Legea Republicii Moldova nr. 120 din 21.09.2017 cu privire la prevenirea și combaterea terorismului, art. 3, Publicat : 20.10.2017 în MONITORUL OFICIAL Nr. 364-370 art. 614.

[140] Pareniuc A., Beda V. Divergențele în calificarea noțiunilor de mercenar, combatant străin și terorist [CZU: 343.3:341.4, ISSN 1810-309X, publicat în revista „Legea și viața", martie-aprilie 2021, Republica Moldova].

2.4. Concluzii la Capitolul II

În urma celor analizate, putem trage concluzii, precum că fenomenul mercenariatului este recunoscut ca infracțiune specifică în mai multe țări. Cu toate acestea, în doctrinele penale ale statelor respective identificăm unele diferențe atât în problematica definirii mercenarului, cât și în reglementarea juridică a componenței de infracțiune a mercenariatului. Un șir de probleme se regăsesc inclusiv și în explicarea obiectului juridic al acestei infracțiuni.[141]

Persoanele sunt trase la răspundere penală conform legislației existente în mai multe state, în primul rând, pentru participarea lor ca mercenari în conflictul armat, la acțiuni militare sau pentru recrutarea de mercenari. Pe de altă parte, nu se atestă prea des incriminarea unor asemenea fapte, cum ar fi instruirea, finanțarea mercenarilor și utilizarea lor în conflictele armate sau ostilități. Explicația plauzibilă rezidă, probabil, în dificultatea de a dovedi scopul urmărit de mercenari prin participare la ostilități.[142]

În multe cazuri această infracțiune se încadrează legal într-o formulare mai largă a infracțiunilor de război, fiind menționată în acest sens prin atentarea la orânduirea constituțională sau integritatea teritorială a unui stat. În situații reale, însă, practica arată că în scopul eschivării de la răspundere penală, mercenarii deseori declară că au participat la acțiuni de luptă nu în scopuri financiare, însă sunt ghidați de unele principii „nobile": fie ideologice de ordin politic, fie religioase, fie de „apărare a celor suprimați de guvernări alese ilegal".

În lipsa probelor contrarii, tragerea la răspundere penală pentru activitatea de mercenariat devine imposibilă pe motivul absenței scopului așa, cum este acesta formulat, de regulă, în legislația penală a mai multor state.

Instituțiile de ocrotire a ordinii de drept a mai multor state din regiunea Mării Negre au la dispoziție reglementări destul de complexe ale infracțiunii de activitate a mercenarilor, fapt ce le permite aducerea făptuitorilor în justiție, în conformitate cu prevederile legislației penale naționale.[143]

---

[141] Боботов С., Васильев Д. Французская модель правового государства // Советское государство и право. 1990. № 11. с. 105-112.

[142] Macovei V. Cadrul legal de incriminare a infracțiunii de activitatea mercenarilor în statele CSI. CZU 343.33, DOI 10.5281/zenodo.4471899. Revista Națională de Drept. nr. 10-12 (240-242), 2020.

[143] Macovei V. Cadrul legal de incriminare a infracțiunii de activitatea mercenarilor în statele CSI. CZU 343.33, DOI 10.5281/zenodo.4471899. Revista Națională de Drept. nr. 10-12 (240-242), 2020.

Astfel, mercenariatul este un fenomen juridic internațional, care constă în angajarea unor persoane special instruite pentru a îndeplini sarcini cu caracter militar și de securitate contra cost. Activitatea mercenară are un șir de consecințe negative, și anume:[144]

- încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și a cetățenilor,
- încălcarea dreptului popoarelor la autodeterminare,
- afectarea integrității teritoriale a statelor,
- afectarea independenței lor politice și egalității suverane,
- subminarea stabilității guvernelor constituțional formate în statele aflate în curs de dezvoltare, etc.[145]

Combatant terorist străin întrunește majoritatea calificativelor care sunt proprii și unui mercenar, însă acesta are la baza activității sale infracționale mai multe criterii, principalul fiind aspirații ideologice cu caracter terorist.

Iar noțiunea de terorist întruchipează întregul spectru de infracțiuni de natură teroristă, începând cu comiterea atacului terorist și terminând cu justificarea publică a terorismului, propagarea ideologiei teroriste, finanțarea și acordarea altui suport grupărilor teroriste.

Problematica utilizării mercenarilor și activității teroriste în mod sistematic se examinează de către grupurile de lucru ale ONU și se discută de către raportorii speciali. Până în prezent sunt trase concluzii că în ciuda eforturilor întreprinse de Organizația Națiunilor Unite și de către organizațiile regionale interstatale pentru combaterea acestor fenomene negative, nu s-a reușit eliminarea lor definitivă. Au supraviețuit atât formele tradiționale, cât și cele noi, care creează premise spre dezvoltarea noilor manifestări ale fenomenelor descrise.

„Jihadul" sirian, la fel ca cel afgan din trecut, a format o întreagă generație de luptători străini cu legături internaționale largi. Structurile extremiste se adaptează brusc noilor condiții, trecând la metode mai sofisticate de activitate teroristă, creând noi pericole securității antiteroriste internaționale. În aceste condiții, cooperarea internațională în domeniul aplicării legii și al serviciilor de informații ar trebui să devină elementul principal al arhitecturii globale antiteroriste.

Terorismul este o problema multilaterală, care cere unele soluții multifacetice. Amenințările provenite din activitatea combatanților teroriști străini și măsurile de reacție necesare pentru luptă cu aceste amenințări necesită a fi abordate în baza respectării drepturilor fundamentale

---

[144] Pareniuc A., Beda V. Divergenţe în calificarea noţiunilor de mercenar, combatant străin si terorist. Revista ştiinţifico-practică „Legea şi viaţă", martie-aprilie 2021, ISSN 1810-309X, p. 55-59.

[145] Большаков А.Г., Межведилов А.М., Терешина Е.А., Виноградова Ю.В., Галихузина Р.Г., Мансуров Т.З., Профилактика экстремизма и терроризма: сборник учебно-методических материалов. URL: http://dspace.kpfu.ru/xmlui/handle/net/21957

ale omului. Aceste principii servesc ca bază stabilă pentru acțiuni eficiente în domeniul contracarării potențialelor amenințări și riscuri generate de persoanele care călătoresc în scopuri teroriste.

În cadrul eforturilor depuse pentru soluționarea acestei probleme în toate țările dezvoltate în mod de urgență au fost pornită adoptarea actelor legislative, strategii și metodologii practice în acest domeniu. [146]

În acest context, propunem versiunea noastră de analiză și formulare a definițiilor din setul formulărilor legate de activitatea mercenară.

1. Sinteză comparativă a definițiilor și a abordărilor normative

1. **Standardul „clasic" din dreptul internațional (Protocolul I la Convențiile de la Geneva, art. 47(2))** oferă cea mai cunoscută „definiție legală" a mercenarului, dar este **foarte restrictivă** — conține mai multe condiții cumulative (recrutare specială, participare efectivă la ostilități, motivație materială, lipsa cetățeniei/rezidenței și neapartenența la forțele armate ale unei părți la conflict). Aceasta face definiția dificil de aplicat în practică pentru cazuri moderne[147].
2. **Convenția ONU din 1989 (International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries)** adoptă și extinde elementele din AP I, stabilește un regim penal internațional, dar a fost ratificată de un număr relativ limitat de state — ceea ce reduce eficiența universală a soluției bazate exclusiv pe această definiție. Practic, Convenția cere incriminarea recrutării/folosirii/finanțării/instruirii mercenarilor, însă elementele cumulative rămân problematice pentru probe[148].
3. **Documentele contemporane privind companiile militare/private (Montreux Document, International Code of Conduct — ICoC / ICoCA)** fac distincție clară între **mercenari** (persoane angajate pentru a lupta, motivate de profit) și **CMSP / PSCs** (entități comerciale care furnizează servicii militare/ de securitate). Montreux și Codul de Conduită nu «legalizează» mercenariatul; ele oferă instrumente de reglementare, obligații ale statelor-contractante și coduri de conduită pentru companii — soluții orientate spre reglementare/ control, nu spre incriminarea simplă a personalului. Aceasta reflectă o

[146] Pareniuc A., Beda V. Combatanții teroriști străini – unul din pilonii de bază în activitatea organizațiilor teroriste [CZU: 343.326, ISSN 1810-309X, publicat în revista „Legea și viața", mai-iunie 2021, Republica Moldova].

[147] International Humanitarian Law Databases. Art.47. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-47

[148] International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries. URL: https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-against-recruitment-use-financing-and

preferință practică la nivelul multor state: **reglementare și control al entităților private**, mai degrabă decât o aplicare strictă a definiției clasice a mercenarului[149].

4. **Abordarea statelor UE și a statelor din Asia Centrală** este hibridă: multe state occidentale (UE) evită interdicții absolute, în favoarea reglementării companiilor militare și de securitate private (CMSP), autorizărilor și controlului statal (ex.: Green Paper Marea Britanie 2002), în timp ce multe state din post-sovietice (inclusiv Rusia, Ucraina) au adoptat dispoziții penale care vizează recrutarea și participarea în calitate de mercenar și au proceduri interne distincte pentru a sanctiona sau a controla participarea cetățenilor în conflicte externe. Conflictele recente (ex. Rusia — Ucraina) au demonstrat însă că actorii de tip PMC/CMSP și grupurile paramilitare pot fi folosite de state sau de actori non-statali într-o gamă largă de roluri, ceea ce complică aplicarea unei definiții stricte a „mercenarului”[150].
5. **Provocarea practică:** definiția clasică (AP I / Convenția ONU) este utilă ca punct de plecare, dar **prea limitativă** pentru a prinde formele contemporane — membrii CMSP, contractorii care execută operațiuni de luptă, rețelele de recrutare, facilitatori, finanțatori. De aceea, multe propuneri contemporane de reformă recomandă extinderea definiției sau instituirea unor infracțiuni conexe (recrutare, instruire, finanțare, prestări de servicii militare neautorizate), astfel încât să acopere întreaga „lanțuire” a activității mercenarilor și sprijinul logistic[151].

2. Principii necesare de respectat la elaborarea unei definiții naționale

- **Claritate operațională**: definiția trebuie să fie aplicabilă în practică (elemente testabile: act, scop/motiv, statut/juridic al persoanei, relația cu statul).
- **Acoperire a actelor conexe**: pe lângă participarea directă la ostilități, trebuie incriminate recrutarea, instruirea, finanțarea, facilitarea sau furnizarea de servicii militare pentru profit fără autorizare.
- **Excluderi necesare**: voluntarii cu motivații ideologice, membrii forțelor armate naționale legitim trimiși în misiuni oficiale, personalul angajat în misiuni reglementate (de ex. contractorii logistici autorizați civil) trebuie diferențiate în mod clar.

[149] Montreux Document. URL: https://www.icrc.org/sites/default/files/event/file_list/montreux_document_en.pdf
[150] Ninth Report of sessions 2001-02. House of Commons of British Parliament. URL: https://publications.parliament.uk/pa/cm200102/cmselect/cmfaff/922/922.pdf
[151] International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries, 4 December 1989. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/conv-mercenaries-1989

- **Respectarea drepturilor fundamentale**: definiția și normele conexe trebuie construite astfel încât aplicarea lor să respecte drepturile omului și standardele de procedură penală (proporționalitate, claritate în noțiuni, evitarea incriminării excesive).
- **Orientare practică**: include elemente care permit probarea (ex.: contract, remunerație / beneficiu, raport de loialitate / acceptare de plată, lipsa apartenenței la forțele armate ale părții la conflict).

3. <u>Propunere de definiții pentru includere / modificare în legislația Republicii Moldova</u>

Art. 130. Mercenar

(1) „**Mercenar**” este persoana care îndeplinește, simultan, următoarele condiții:

a) a fost în mod special recrutată, angajată sau contractată, în țară sau în străinătate, pentru a participa direct la ostilități, acțiuni militare sau acțiuni violente;

b) participă la respectivele acțiuni în scopul obținerii unui avantaj material (remunerație, recompensă sau alt beneficiu patrimonial) ori a unei promisiuni în acest sens;

c) nu este cetățean al părții la conflict și nici rezident al teritoriului controlat de o astfel de parte, **sau**, **dacă este cetățean/rezident, nu acționează ca membru recunoscut și legitim al forțelor armate ale părții respective**;

d) nu a fost trimis în mod oficial de un stat, în misiune legitimă, ca membru al forțelor armate ale acelui stat.

Art.141. **Activitatea mercenară**

(1) Se consideră **activitate mercenară** implicarea unei persoane, denumită „mercenar”, în conflicte armate, acțiuni militare sau alte acțiuni violente, desfășurate cu intenția de a afecta ordinea constituțională sau integritatea teritorială a statului.

(2) Activitatea mercenară poate lua următoarele forme:

a) **Mercenar direct** – participarea fizică la lupte, operațiuni militare sau alte acțiuni violente;

b) **Recrutor** – recrutarea, instruirea sau persuasiunea unor persoane de a participa la activități mercenare;

c) **Finanțator sau facilitator** – furnizarea de fonduri, echipamente, transport, informații sau alte mijloace materiale sau logistice în sprijinul activității mercenare.

(3) Sunt incluse, fără a se limita la acestea, acțiuni precum:

a) organizarea și coordonarea operațiunilor mercenare;

b) furnizarea de instruire militară sau tactică;

c) sprijinirea deplasărilor către zone de conflict;

d) transmiterea de resurse financiare sau materiale în scopul desfășurării activității mercenare.

(4) Persoana care desfășoară activitate mercenară răspunde penal conform prezentului Cod.

(5) Circumstanțe agravante:

a) dacă activitatea este desfășurată în mod organizat, ca parte a unei rețele sau grupări infracționale;

b) dacă sunt implicate persoane minore sau vulnerabile;

c) dacă activitatea a condus sau ar fi putut conduce la victime omenești, distrugeri majore sau destabilizarea instituțiilor statului;

d) dacă persoana acționează în sprijinul unui stat, organizații sau grupări sancționate internațional.

(6) Gradarea pedepsei:

a) pentru implicarea directă sau indirectă minoră – pedeapsă cu închisoare de la 3 la 7 ani;

b) pentru implicarea directă sau indirectă gravă sau organizată – pedeapsă cu închisoare de la 7 la 15 ani;

c) în cazurile în care sunt îndeplinite circumstanțele agravante – pedeapsa se majorează cu 1/3 până la jumătate.

(7) În cazul în care activitatea mercenară este organizată sau finanțată de persoane juridice sau grupuri, răspunderea penală se extinde asupra acestora, conform prevederilor generale privind infracțiunile comise de persoane juridice sau grupuri infracționale.

(8) Săvârșirea activității mercenare este incriminată indiferent dacă persoana a executat efectiv acte de luptă; este suficientă participarea organizatorică, de recrutare, de finanțare sau facilitare, când acestea urmăresc în mod evident sprijinirea comiterii de acte violente în interes material.

(9) Excluderi și interpretare pentru aplicare practică

Nu se consideră mercenari și nu constituie activitate mercenară:

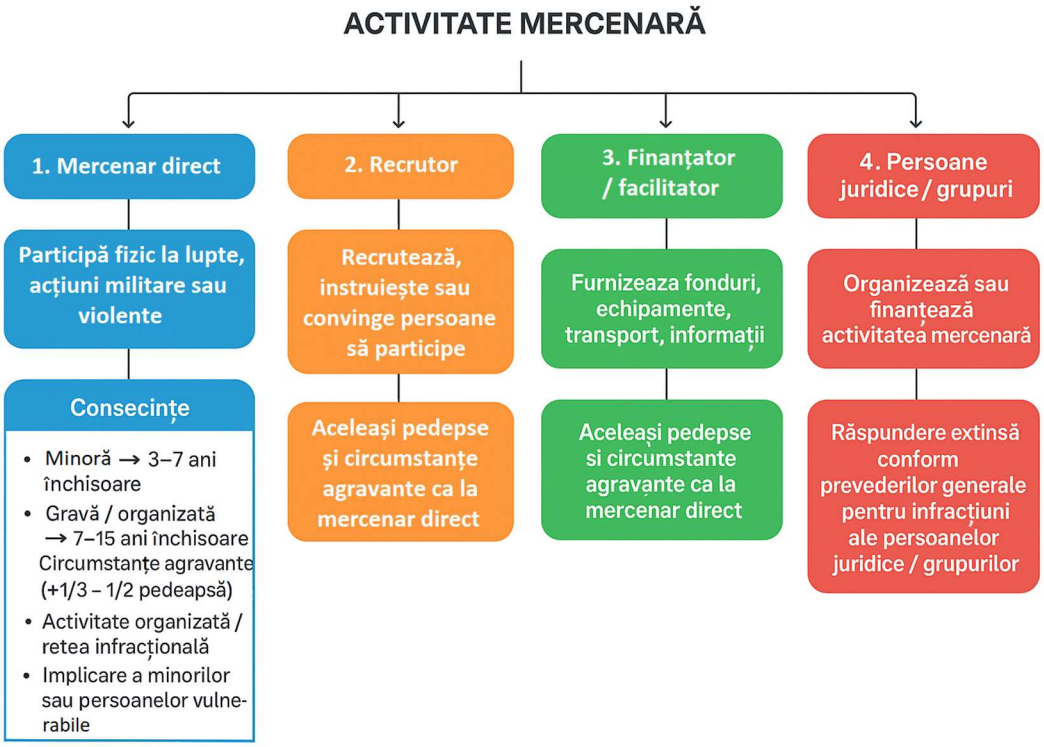
a) persoanele care participă la ostilități în calitate de membri ai forțelor armate ale unui stat parte la conflict și care îndeplinesc atribuțiile pentru care au fost mobilizați sau trimiși oficial;

b) voluntarii care oferă sprijin sau participă din motive ideologice, politice sau umanitare, fără a

avea o motivație materială și fără a fi recrutați sau plătiți în scopul participării la ostilități;

c) prestatorii de servicii civile licențiați care furnizează suport logistic sau alte servicii non-combatante, în limitele autorizărilor și normelor aplicabile.

Prezentarea schematică a infracțiunii de mercenariat în redacția propusă

Comentariu și justificare

Articolul propus transpune standardele internaționale existente (Protocolul adițional I la Convențiile de la Geneva din 1977, Convenția ONU din 1989) într-o formă aplicabilă contextului actual al securității regionale.[152]

Definiția este extinsă pentru a acoperi **forme moderne de mercenarism**, inclusiv activitățile companiilor militare și de securitate private (CMSP) implicate direct în acțiuni armate.

Structura articolului urmărește:

- delimitarea clară între mercenari, voluntari și personalul autorizat;
- sancționarea actelor conexe (recrutare, finanțare, instruire, organizare);

[152] International Humanitarian Law Databases. Art.47. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-47

- corelarea cu realitățile geopolitice contemporane (războiul din Ucraina, rolul CMSP în conflictele hibride);
- consolidarea cadrului penal național în domeniul apărării și securității.

Această definiție propusă ar permite **organului de urmărire penală și organelor speciale de investigații** să documenteze întregul lanț infracțional — de la recrutare și finanțare până la participarea efectivă — în conformitate cu principiile proporționalității, clarității și legalității incriminării.

4. Observații practice și recomandări de redactare

1. **Formularea de probe** — pentru a fi aplicabilă, textul penal trebuie însoțit de norme procedurale care specifică probele relevante: contracte/transferuri de plată, mesaje de recrutare, dovezi de instruire/locale de antrenament, date financiare (transferuri), declarații ale martorilor, imagini din teatrele de luptă care atestă prezența efectivă etc. (aceasta va facilita competența practică a ASI)[153].
2. **Incriminare complementară** — recomandarea practică este de a insera în codul penal alineate separate pentru: (a) recrutare / angajare pentru activități mercenare; (b) instruire / finanțare / organizare a mercenarilor; (c) desfășurarea activităților mercenare. Aceasta permite stabilirea gradelor de responsabilitate și pedepse proporționale.
3. **Reglementarea CMSP** — în paralel cu prevederile penale, este recomandabilă o legislație administrativă care să reglementeze licențierea, controlul și răspunderea companiilor militare și de securitate (model Montreux / ICoC), pentru a evita convertirea simplă a CMSP în mecanisme necontrolate de angajare a „combatanților pe bază comercială”[154].
4. **Adaptare la contextul regional (Marea Neagră / Rusia – Ucraina)** — definiția propusă include expres sintagme care permit acoperirea situațiilor în care actorii non-statali (ex. CMSP, grupuri para-statale) acționează cu sprijin sau coordonare informală din partea unor entități statale. De asemenea, incriminarea activităților conexe (finanțare, recrutare, facilitare) este esențială pentru a urmări logistic și financiar rețelele de mercenari implicate în teatre precum Donbas/Crimeea/zonele de conflict.

[153] Mehra Tanya, Thorley Abigail. Foreign Fighters, Foreign Volunteers and Mercenaries in the Ukrainian Armed Conflict. 11.07.2022. URL: https://icct.nl/publication/foreign-fighters-foreign-volunteers-and-mercenaries-ukrainian-armed-conflict

[154] Montreux Document. URL: https://www.icrc.org/sites/default/files/event/file_list/montreux_document_en.pdf

Propunerea de modificare are ca scop ajustarea cadrului normativ național la evoluțiile actuale ale fenomenului mercenariatului, în contextul extinderii activităților companiilor militare private și al conflictelor armate hibride. Articolul redefinește noțiunea de *activitate a mercenarilor* în baza principiilor prevăzute în Protocolul adițional I la Convențiile de la Geneva (1977)[155]; Convenția ONU din 1989 privind interzicerea recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor[156]; Documentul Montreux (2008)[157]; și Codul internațional de conduită al companiilor private de securitate (Geneva, 2010)[158].

De asemenea, sunt luate în vedere Rezoluțiile ONU din 1974 și 1979 privind calificarea mercenariatului ca infracțiune împotriva păcii și umanității[159].

[155] Protocolul adițional nr. I la Convențiile de la Geneva din 08.12.1949, art. 47

[156] Convenția ONU din 1989 privind interzicerea recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor

[157] Documentul Montreux din 2008 privind obligațiile statelor în raport cu companiile militare și de securitate private

[158] Codul internațional de conduită al companiilor private de securitate, Geneva, 2010

[159] Rezoluția Adunării Generale a ONU din 14.12.1979 privind calificarea mercenariatului ca infracțiune împotriva păcii și umanității

CAPITOLUL 3. TACTICI ȘI METODE SPECIALE DE INVESTIGAȚII APLICATE ÎN INVESTIGAREA ACTIVITĂȚII MERCENARILOR

3.1. Rolul investigațiilor speciale în identificarea și documentarea activităților mercenare

Metodele speciale de investigații prezintă un set de instrumente care include un sistem de acțiuni investigative, organizatorice, pregătitoare și de altă natură, precum și recomandări științifice și practice pentru aplicarea lor optimă în scopul investigării rapide și complete a infracțiunilor.

Tehnicile de investigare se bazează pe legislația penală și de procedură penală. Dreptul penal definește conceptul de infracțiune, componența acesteia și alte aspecte de bază, tipurile specifice de infracțiuni. Normele de procedură penală prevăd circumstanțele care trebuie dovedite și mijloacele de colectare a probelor.

Conținutul metodologiei include dispoziții teoretice de criminalistică și experiență generalizată de investigare a infracțiunilor.

Luând în considerare specificul infracțiunii de activitate a mercenarilor, constatăm că în cazul investigării acesteia este necesar să se precizeze formele și conținutul interacțiunii investigatorului cu aparatele operaționale și de investigare, cu organele și funcționarii care efectuează acțiuni de verificare, precum și cu populația și organizațiile publice. Astfel, tehnicile specifice utilizate conferă investigației un caracter bine orientat și dinamic.

Astfel, principalele elemente ale structurii metodologiei investigației mercenare sunt:

- caracteristica criminalistică a tipului de infracțiune;
- circumstanțele care trebuie stabilite într-o cauză penală;
- particularitățile inițierii unei cauze penale;
- situații investigative tipice etapei inițiale a investigației;
- etapa inițială a investigației;
- versiunile investigative, determinarea obiectivului într-o cauză penală;
- organizarea investigației;
- particularitățile acțiunilor investigative individuale și ale operațiunilor tactice aplicabile investigării mercenariatului;
- particularitățile de identificare a unui bănuit;
- dovedirea vinovăției acuzatului;

- ❑ încheierea urmăririi penale.

Caracteristica criminalistică a faptei de mercenariat conține informații despre elementele principale ale infracțiunii, autorul și legătura dintre acestea. Informațiile privind modalitățile de comitere a infracțiunii, conexiunile tipice și alte date faptice formate prin utilizarea unei anumite metode într-un mediu tipic constituie punctul de plecare pentru construirea metodologiei de investigare.

În cadrul investigației privind activitatea mercenarilor, ca și în multe alte cazuri de natură criminală, inițierea unei cauze penale este precedată de o verificare operațională preliminară a presupusei activități infracționale. Aceasta include o combinație de acțiuni de verificare, organizatorico-tehnice și activități speciale de investigații. Conținutul acestor acțiuni, succesiunea lor și metodele de punere în aplicare sunt elaborate prin metodologia operațională și criminalistică.

În acest tip de infracțiune, ca și în multe altele, se conturează propriile situații tipice de investigare la etapa inițială a investigației (procesul penal). Aceste situații sunt determinate de modul de comitere a infracțiunii, de disimularea acesteia, precum și de natura și volumul informațiilor de care dispune investigatorul în stadiul inițial al procesului penal.

Conținutul situației investigative determină în mare măsură direcția investigației, influențează conținutul etapei inițiale a investigației, determinând succesiunea acțiunilor urgente de investigație și a altor acțiuni și măsuri speciale de investigații. Situația investigativă determină tipul de acțiuni investigative-operative urgente și combinația acestora.

Cercetătorii Marian Gherman și Ilie Botnari afirmă că clasificarea măsurilor speciale de investigații ar trebui să fie operată în funcție de două criterii esențiale:

- subiecții ce o autorizează;
- destinația efectuării.[160]

Primul criteriu vizează competența instituțională și controlul legal asupra măsurilor, iar cel de-al doilea determină scopul concret al utilizării acestor mijloace – respectiv, direcția strategică a activităților investigative. Astfel, clasificarea măsurilor nu este doar o problemă formală de sistematizare, ci una de **raționalizare operațională și juridică** a intervențiilor statului în domeniul securității.

Aplicând această logică în **contextul investigării activității mercenarilor**, clasificarea măsurilor speciale de investigații capătă o dimensiune strategică. În ceea ce privește **subiecții**

[160] Gherman M. Botnari I. Criteriile de clasificare a măsurilor speciale de investigaţii. În: revista Legea şi Viaţa, Chișinău, nr. 1 (373) 2023, pp. 74-79.

autorizați, se impune delimitarea clară a competențelor instituțiilor cu atribuții în domeniul securității naționale (de exemplu, serviciile de informații, organele de urmărire penală, structurile militare specializate). În cazul investigării mercenarismului, aceste instituții trebuie să acționeze coordonat, într-un cadru normativ riguros, întrucât activitatea mercenarilor implică aspecte transnaționale, conexiuni cu entități private de securitate și, adesea, încălcarea embargourilor sau participarea la conflicte armate externe. Prin urmare, **autorizarea măsurilor speciale** trebuie să fie rezultatul unui proces controlat și transparent, pentru a garanta legalitatea și legitimitatea intervenției statului.

În ceea ce privește **destinația măsurilor**, acestea trebuie adaptate specificului fenomenului mercenarismului, care combină elemente de criminalitate organizată, trafic de arme, finanțare ilicită și participare la operațiuni militare ilegale. Măsurile cu destinație de **documentare informativă** vor urmări identificarea structurilor de recrutare, a fluxurilor financiare și logistice, precum și a legăturilor transfrontaliere. Cele cu destinație de **prevenire** vor fi orientate spre blocarea activităților de recrutare și formare a grupurilor mercenare, iar cele cu destinație **probatorie** vor furniza date concrete pentru inițierea urmăririi penale și condamnarea persoanelor implicate.

Aplicarea criteriilor de clasificare propuse – **autoritate de autorizare** și **destinație funcțională** – permite o **structurare logică, legală și eficientă** a măsurilor speciale de investigații în domeniul combaterii mercenarismului. Această abordare contribuie la consolidarea cadrului doctrinar și normativ al activității investigative, asigurând echilibrul dintre **necesitatea securității naționale** și **respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei**, într-un domeniu caracterizat de un grad ridicat de complexitate și sensibilitate internațională.

Acestea sunt efectuate în conformitate cu algoritmul elaborat de metodologia de investigare.

Un element important al metodologiei de investigare a activității mercenarilor este aspectul organizațional. ***Organizarea investigației*** acestui tip de infracțiune include, în primul rând, stabilirea obiectivelor, planificarea și alte elemente.

Pentru determinarea obiectivelor, din start este necesară formularea circumstanțelor care urmează a fi dovedite în cadrul cercetării penale. Pe baza dispoziției privind obiectul probei, grupul de investigație și analiză elaborează o listă de circumstanțe în legătură cu investigarea faptei de mercenariat.

În situațiile în care infracțiunea este comisă în condiții evidente, ofițerul de urmărire penală sau procurorul precizează circumstanțele care trebuie stabilite în caz.

În alte cazuri, inclusiv în cazurile activității de mercenariat, se înaintează versiuni de investigare, al căror număr este invers proporțional cu volumul informațiilor inițiale din caz.

Prin deducerea consecințelor logice din fiecare versiune, se determină întrebările care trebuie rezolvate. Rezolvarea acestor întrebări nu reprezintă altceva decât obiectivele acțiunilor de investigare și de altă natură.

În acest fel, sunt determinate toate circumstanțele care trebuie stabilite: atât cele care fac parte din obiectul probei, cât și cele prin intermediul cărora sunt stabilite primele. Acesta este un proces de determinare a obiectivelor, având un caracter creativ pentru fiecare caz în parte.

În același timp, metodologia dezvoltă atât versiuni tipice de investigare, cât și o listă de circumstanțe care trebuie stabilite în cursul investigării unui astfel de tip de infracțiune precum mercenariatul. În acest caz, se ia în considerare faptul că faptele intermediare stabilite în cursul probării sunt tipice pentru fiecare categorie de infracțiuni.

Acțiunile inițiale de investigare și măsurile speciale de investigații sunt determinate de situația inițială a etapei de investigație.

Unele dintre aceste acțiuni se desfășoară în orice situație (de exemplu, audierea martorilor, studierea materialelor foto-video, perioada și frecvența trecerii frontierei de stat de către inculpat, activitatea în rețelele sociale), decizia privind producerea și succesiunea altor acțiuni fiind luată de ofițerul de urmărire penală sau procuror în mod individual.

Durata etapei inițiale depinde de complexitatea criminalistică a investigației. În cazul investigațiilor simple, în care majoritatea circumstanțelor infracțiunii sunt cunoscute de la început, etapa inițială include investigația de la inițierea procesului penal până la înaintarea învinuirii de către procuror.

În cazul investigațiilor complexe, etapa inițială include acțiuni urgente și alte acțiuni investigative conexe, în timpul cărora se colectează informații generale care permit construirea unor direcții de investigare detaliate și elaborarea unui plan de investigații.

Planificarea ca element de organizare se realizează odată cu inițierea unui process penal. Planul de investigație pentru un caz de mercenariat este elaborat în cursul formulării versiunilor investigative și al determinării sistemului de obiective în cazul penal.

Metodologia dezvoltă particularitățile de producere a diverselor acțiuni investigative. În baza prevederilor tacticii criminalistice, se identifică particularitățile determinate de mecanismul de intruziune criminală, personalitatea infractorului, caracteristicile situaționale ale investigației. Aceste caracteristici tactice specific se recomandă ulterior spre executare ofițerului de urmărire penală.

Sunt elaborate variante tipice de combinare a acțiunilor de investigație, precum și variante de combinare a acestor acțiuni și măsuri speciale de investigații. Acest element al metodologiei este, de asemenea, de mare importanță.

În acest context tactica măsurilor speciale de investigații poate fi dedusă din tactica activității speciale de investigații, aceasta din urmă poate fi asociată cu o categorie a ASI care reflectă gândirea ofițerului de investigații, evaluarea situației criminogene (evenimentelor criminale sau amenințărilor de comitere a acestora), evaluarea resurselor, calităților și comportamentului părții opuse, a capacităților proprii și determină modalitatea de acțiune, linia de conduită aleasă pentru atingerea obiectivelor de prevenire, descoperire a infracțiunilor și căutarea infractorilor.[161]

Pe baza studierii și generalizării practicii de investigare, sunt selectate variante tipice (modalități, metode) de identificare a unui bănuit, luând în considerare un anumit cerc de persoane printre care este necesar să fi stabilit criminalul. Metodologia dezvoltă conținutul lucrului cu persoană bănuită înainte și după interogatoriu, particularitățile interogatoriului, ținând seama de caracteristicile socio-psihologice ale individului, de natura infracțiunii (participarea directă la ostilități în calitate de combatant mercenar sau furnizarea de sprijin logistic, financiar sau de altă natură, activitatea de instructor militant etc.) și de situația urmăririi penale.

În plus, grupul investigativ-operativ utilizează tehnici tactice pentru a verifica declarațiile bănuitului și pentru identificarea persoanei acestuia.

Aceste elemente structurale ale metodologiei de investigare a mercenariatului sunt corelate între ele. Recomandările științifice și practice permit investigatorului să clasifice situația și să desfășoare investigarea cazului în mod bine orientat.

Caracterizarea criminalistică a activității mercenarilor este o combinație de informații privind metodele tipice de comitere a acestora, mediul, urmele, caracteristicile sociale și psihologice ale mercenarului și legăturile dintre mercenar și structurile paramilitare în cadrul căror acesta operează.

Aceste elemente de caracterizare criminalistică sunt interconectate și aceste legături sunt utilizate în cadrul investigări cazului.

Ofițerul de urmărire penală, stabilind un element (de exemplu, metoda), presupune prezența anumitor semne ale comiterii unei infracțiuni și a altor date factuale care trebuie identificate și obținute (colectate).

---

[161] Glavan B. Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept. Teză de doctor habilitat în drept. CZU: 343.1(043.3). Chișinău 2024.

Caracteristicile personalității mercenarului sunt legate de scopul și motivele infracțiunii. Mercenarii se caracterizează printr-o orientare antisocială persistentă a personalității lor, sunt predispuși la comiterea altor infracțiuni violente și au adesea antecedente penale.

Mercenari în toată lumea acum constituie una dintre categoriile de participanți la grupurile armate ilegale cu propriile lor caracteristici criminologice specifice, exprimate atât prin specificul dezvoltării unui anumit stat pe teritoriul căruia funcționează o formațiune armată ilegală, precum și prin factorii transnaționali datorați originii etnice străine a mercenarilor.

În plus, organizarea și participarea la o formațiune armată ilegală determină proprietăți cumulativ-criminologice ale activității infracționale a acestor formațiuni, astfel asigurând săvârșirea altor fapte ilicite, reprezentând adesea un grad mult mai înalt de pericol public. La astfel de crime, în opinia noastră, ar trebui de atribuit în primul rând activitatea mercenarilor. [162]

Personalitatea unui infractor este un ansamblu de calități mentale structural-personale negative, caracteristice infractorilor cu o anumită orientare criminală.

Caracteristicile psihologice ale unei persoane sunt înțelese ca un set relativ stabil de calități individuale care determină forme tipice de comportament.

Un rol uriaș în formarea oricărei personalități îl joacă atât viziunea asupra lumii, cât și caracteristicile și proprietățile morale:

- opinii,
- credințe,
- valori de orientare,
- aspirații și așteptări de viață.

Poziția ideologică nu numai că determină orientarea generală a personalității, scopul acesteia, ci afectează totalitatea trăsăturilor comportamentului și acțiunilor, obiceiurilor și înclinațiilor. O persoană devine personalitate numai atunci când a dezvoltat un anumit sistem de viziuni asupra principalelor probleme ale existenței sociale, vieții și activității.

Când se studiază personalitatea unui criminal, o importanță deosebită se acordă următoarelor prevederi.

În primul rând, atitudinile stabilite față de diversele valori sociale și morale și diferitele aspecte ale realității *(la îndatoririle de muncă, proprietatea, familia, copiii, altele etc.)*.

În al doilea rând, nivelul, natura și semnificația socială a nevoilor și revendicărilor *(utile și justificate din punct de vedere social sau dăunătoare din punct de vedere social, nejustificate)*

[162] Жидкова Т.К. О некоторых криминологических особенностях наемничества и транснационализации в структуре незаконных вооруженных формирований. Евразийская адвокатура, № 6 (19) 2015, с. 86.

și modalitățile alese de satisfacere a acestora *(legale, ilegale, periculoase din punct de vedere social)*, precum și motivele de existență a unor astfel de nevoi.

Caracteristicile personalității infractorului sunt completate de proprietățile sale intelectuale, emoționale și volitive.

Proprietățile intelectuale includ:

- nivelul de dezvoltare mentală,
- cantitatea de cunoștințe,
- amploarea sau restrângerea viziunilor,
- conținutul și diversitatea intereselor și aspirațiilor,
- experiența de viață etc.

Proprietățile emoționale constau în semne precum:

- puterea,
- echilibrul sau mobilitatea proceselor nervoase,
- dinamismul sentimentelor,
- gradul de excitabilitate emoțională,
- natura răspunsului la diferite manifestări ale mediului extern etc.

Proprietățile voliționale includ:

- capacitatea de a lua și implementa decizii,
- capacitatea de a-și regla activitățile și direcția acțiunilor,
- posesia rezistenței, forței, fermității, perseverenței și a altor caracteristici.

Factorii de mai sus ne vor ajuta să evidențiem caracteristicile psihologice ale soldaților mercenari profesioniști.[163]

În esența lor soldații mercenari pot fi atribuiți la ucigași care își exercită „meseria" contra unor beneficii materiale *(contra plată)*. La acest compartiment este posibil de tras o oarecare paralelă cu ucigașii la comandă *(așa numiți „killeri")*.

Dintre diverșii ucigași se pot distinge ucigașii angajați, a căror personalitate a devenit recent subiectul atenției criminologilor. Astăzi, activitățile ucigașilor sunt considerate în cadrul criminalității profesionale. Identitatea ucigașului este o inovație, care se transformă în crimă profesională.

[163] Реферат по юридической психологии «Психологические особенности профессиональных наемных убийц». Характеристика личности преступника, его интеллектуальные, эмоциональные и волевые свойства.URL: https://otherreferats.allbest.ru/psychology/00631824_0.html [data accesării 19.06.2023].

Dacă anterior se considera că crimele în sine nu pot fi o sursă de profit, astăzi „profesia” de ucigaș este una dintre cele mai bine plătite. Se poate presupune că aceasta este strâns legată de caracteristicile epocii în care trăim – „epoca consumului”.

„Ucigașii la comandă”, după cum scrie scrie Yu. Antonyan, „sunt cei care... ucid nu din pasiune, nu din ură pentru o anumită persoană și din răzbunare, ci din calcul rece. Aceștia sunt criminali-raționaliști, ceea ce nu exclude, ci, dimpotrivă, sugerează că au cea mai complexă împletire de motive profunde pentru un astfel de comportament, care nu sunt acoperite de conștiința lor. Și aceștia sunt profesioniști care au obținut pregătirea necesară în armată, în Afganistan, Tadjikistan, Caucaz și în toate acele locuri în care au avut loc ostilitățile la care au participat. Pregătirea psihologică a unor astfel de persoane a început încă din adolescență în lupte de grup, bătând pe „străini”; îmbunătățit în acțiunile infracționale ale militanților – membri ai unor grupuri infracționale organizate – cu violențe împotriva tinerilor soldați sau „țapi ispășitori” în instituțiile corecționale.

În prezent, autorii crimelor la contract pot face parte dintr-un grup criminal organizat sau, ca „profesioniști”, pot exista în mod autonom și secret. Dar cei care își pot folosi serviciile („clienții”) știu despre existența lor”.[164]

Cel mai profitabil teren pentru aceste persoane devine zona „soldaților fortunei” – mercenariatul.

Dacă o persoană o percepe pe alta în mod abstract și doar ca țintă pentru o lovitură, acest factor demonstrează că este o persoană alienată, adică rece emoțional, impasibilă, ceea ce exclude empatia, capacitatea de a se pune în locul altuia. El trebuie să aibă, dacă nu complet, atunci o detașare foarte semnificativă de viață, trăsături sociopatice. Aceste caracteristici sunt inerente majorității mercenarilor și ucigașilor la comandă. Unii dintre ei nu percep deloc victima ca pe o persoană vie, mai ales ca un individ, ca o personalitate.

Aici apare întrebarea, dacă într-adevăr mercenarii și asasinii profesioniști sunt ghidați doar de interesul propriu în acțiunile lor? Cu siguranță nu, deoarece comportamentul lor este polimotivat, ceea ce este subliniat și de cercetătorul Yu. Antonyan: „În primul rând,... ei sunt în cea mai mare parte naturi sociopatice, al căror comportament este determinat de însăși nevoia de a ucide.

[164] Антонян Ю.М.. Причины организованной преступности. Криминология. Избранные лекции. Учебник для вузов. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Издательство Юрайт, 2023. — 388 с. — (Высшее образование). — ISBN 978-5-534-00267-6. URL: https://urait.ru/bcode/510551 [data accesării 19.05.2023].

În al doilea rând, aceștia sunt jucători care chiar au nevoie să se afle în situații ascuțite, incitante de risc și pericol, ceea ce nu contrazice deloc afirmația de calm și discreție a unor astfel de oameni. În aceste situații, indivizi calmi, stăpâni de sine, care pot calcula diferite opțiuni pot acționa cu succes.

În al treilea rând, nu este deloc exclus ca anumite persoane angajate pentru crimă să se răzbune pe oameni de afaceri, comercianți și alte persoane pentru că au mai mult succes și mai bogați, să facă ceea ce ucigașul poate doar visa".

Majoritatea oamenilor din lumea modernă sunt mânați de setea de profit, însă doar câțiva devin „mercenari".[165]

Normele morale și legale nu au un impact semnificativ asupra comportamentului criminalilor angajați. Astfel de oameni, de obicei, fie nu înțeleg ce cere societatea de la ei, fie înțeleg, dar nu doresc să îndeplinească aceste cerințe.

Întrucât astfel de persoane au încălcat sau deformat controlul normativ, ei evaluează situația socială nu din punctul de vedere al cerințelor morale și legale, ci pe baza experiențelor personale, nemulțumirilor, dorințelor. Într-un cuvânt, ele sunt caracterizate de o încălcare persistentă a adaptării sociale.

Ele se caracterizează și prin încălcări în domeniul comunicării: incapacitatea de a stabili contacte cu ceilalți, incapacitatea de a accepta punctul de vedere al altuia, de a se privi din exterior. Acest lucru, la rândul său, reduce posibilitatea unei orientări adecvate, produce apariția unor idei saturate afectiv, asociate cu ideea de ostilitate din partea oamenilor din jur și a societății în ansamblu. Toate luate împreună formează trăsături precum auto-absorbția, izolarea, pe de o parte, și agresivitatea, suspiciunea, pe de altă parte.

Ca urmare, evaluarea corectă a situației devine și mai dificilă, cu cât comportamentul este controlat de atitudini afective, iar acțiunile celorlalți sunt considerate periculoase, amenințând persoana, ceea ce duce la căutarea metodelor ilegale de rezolvare a situației conflictuale create.

Personalitatea unui criminal este de obicei analizată în raport cu cele trei elemente constitutive ale sale:

- socio-demografice;
- biologice;
- psihologice.

[165] Ibidem.

În același timp, se obișnuiește să se înceapă descrierea unei persoane cu indicatori socio-demografici: sex, vârstă, educație, cazier judiciar, natura și durata comportamentului criminal etc.

Marea majoritate a persoanelor implicate în activități mercenare sunt bărbați - peste 90%. Restul, respectiv, sunt femei.

După cum arată practica și literatura științifică de specialitate, implicarea femeilor în mercenariat este mai degrabă excepțională, deși participarea femeilor la conflictele militare nu este neobișnuită astăzi. Acest lucru se datorează următoarelor motive:

1) istoric, războiul este un „domeniu de activitate" al bărbaților, care acceptă mai ușor să participe la ostilități, spre deosebire de femei, și, prin urmare, este mai ușor pentru „comanditari" să contracteze bărbați cu astfel de propuneri;

2) bărbații sunt mai puternici decât femeile și, deoarece majoritatea adversarilor la fel sunt bărbați, a căror eliminare necesită folosirea violenței fizice, este mai oportună angajarea bărbaților;

3) de regulă, mercenarii profesioniști sunt persoane care au efectuat serviciul militar și au abilități de mânuire a unităților de armament.

Trăsăturile socio-demografice ale personalității unui mercenar îi caracterizează latura exterioară. Nu se pot descrie unele fațete ale laturii interioare a personalității unui soldat mercenar, deoarece este imposibil să dezvălui pe deplin latura interioară a unei persoane. Astfel, fiecare mercenar reprezintă un caz individual în care se combină împletirea unui complex de motive interdependente care au împins persoana pe această cale.

Comportamentul uman se bazează pe nevoile și dorințele sale. Conținutul trăsăturilor de personalitate psihologică subiectivă predetermina conținutul intereselor, nevoilor și pulsiunilor, precum și modalitățile de a le satisface.

Cele de mai sus sunt tipice pentru toți criminalii violenți *(din rândul căror, cu siguranță, fac parte și mercenari)*.

Diferența constă în factorul care a determinat persoana să comită infracțiunea. Prin motivare în acest caz se înțelege nu cauza comportamentului infracțional, ci starea psihică a unei persoane nu numai în momentul săvârșirii infracțiunii, ci și în perioada pregătirii pentru o infracțiune.

Pe baza celor expuse mai sus, se pot distinge două grupuri de criminali violenți:

a) săvârșirea unei infracțiuni în mod spontan sau impulsiv, într-o stare afectivă sau o altî stare excitată, în timpul săvârșirii căreia subiectul își pierde controlul asupra acțiunilor sale;

b) săvârșirea de infracțiuni premeditate, prestabilite.

Suntem interesați de a doua grupă, deoarece acest grup include mercenari și criminali violenți, inclusiv cei, care se caracterizează prin raționalitate, deliberare și acțiuni echilibrate, în timp ce comportamentul infractorilor violenți din primul grup este determinat de pulsiuni inconștiente și emotive.

Presiunea factorilor sociali negativi într-un complex nu provoacă necesitatea comiterii unei infracțiuni, mai ales a uneia atât de grave precum masacrele pe câmpul de luptă.

Faptul că o persoană săvârșește tâlhărie, a doua omor la comandă, iar a treia este un cetățean care respectă legea și comiterea infracțiunilor este inacceptabilă pentru el, sau persoana nu este capabilă să comită acte ilegale, indică la existența unei predeterminări personal-structurale.

Natura și abilitățile unui mercenar / ucigaș angajat, înclinația de a comite crimă, sunt dezvoltate în așa-numita „perioadă de tranziție", când situațiile conflictuale minore sunt rezolvate prin metode violente.

Aceste metode sunt uneori caracterizate de o cruzime deosebită, viclenie și necinste. Sub presiunea factorilor externi, scindarea în psihicul personalității criminalului nu are loc în mod arbitrar, ci este predeterminată de însăși structura personalității. Crima necesită o predispoziție genetică sau altă predispoziție fiziologică.

Predispoziția respectivă poate fi împărțită condițional în:

a) ***ascunsă*** - atunci când o persoană nu este conștientă de capacitatea sa de a lua viața unei persoane, nu își dă acordul imediat, acceptând angajarea în structurile mercenare după o lungă ezitare;

b) ***deschisă*** - atunci când o persoană realizează că săvârșirea unei omucideri nu este străină de natura sa, este de acord fără ezitare și îndoială, mai ales pentru o recompensă.

Se poate observa că în mecanismul comportamentului infracțional individual al unui criminal salariat are o importanță decisivă predispoziția la omor, ceea ce dă naștere tuturor consecințelor care rezultă din săvârșirea unei infracțiuni dacă există o „ordonare" pentru crima.

Studierea trăsăturilor personalității infractorului este o premisă indispensabilă pentru prevenirea eficientă a fenomenelor criminale, printre care se înscrie și activitatea mercenarilor. Acest lucru ne-a determinat ca în prezentul studiu să analizăm unele determinante biopsihosociale ale personalității infractorului mercenar, cu referință specială inclusiv la cetățenii Republicii Moldova implicați în asemenea practici criminale.

Mercenarii sunt actori unici în domeniul criminalității, motivați de câștiguri financiare și care operează adesea în afara cadrelor legale tradiționale. Prin adâncirea în mediul lor psihologic și social, precum și prin examinarea comportamentelor lor criminale, intenționăm să facem lumină

asupra dinamicii complexe care îi determină pe indivizi să se angajeze în activități mercenare. Înțelegerea acestor caracteristici poate ajuta la dezvoltarea unor strategii și intervenții eficiente de prevenire și elucidarea procedeelor practice ale procedurii de documentare investigativ-operativă a infracțiunilor de mercenariat și dezvoltarea procesului de prevenire și combatere a acestui gen de infracțiuni.

În linii generale, mercenarul este caracterizat de următoarele trăsături:

- conduita sa este dictată nu de apartenența la o comunitate umană, ci de perspectiva câștigului;
- nu este, în mod obligatoriu, cetățeanul nici uneia din țările aflate în conflict;
- nu depune jurământ de credință față de o țară, ci semnează un angajament, cu valoare de jurământ;
- luptă pentru bani, nu pentru realizarea unor idealuri și interese naționale sau/și personale;
- dreptul conflictelor armate nu-i recunoaște statutul de combatant, prin urmare, nu poate beneficia de legislația militară, el fiind considerat o persoană civilă. [166]

Reieșind din considerațiile expuse mai sus, putem conchide că prin ***mercenar*** se înțelege orice persoană care, în scopul dobândirii unor foloase materiale, se angajează să desfășoare acțiuni violente premeditate și ilegale ori să acorde asistență sau expertiză în astfel de acțiuni, ce urmăresc interese de orice natură, și care se află în una dintre următoarele situații:

- este recrutată în mod special, în scopul de a lupta într-un conflict armat sau exercită ilegal o funcție cu caracter militar;
- este cetățean al statului / persoană fără cetățenie care are domiciliul în țară / sau străin aflat în serviciul statului;
- este persoană fără cetățenie care nu are domiciliul în stat sau străin care nu se află în serviciul statului;
- este cetățean al statului și face parte din forțe armate sau formațiuni paramilitare care luptă împotriva statului;

[166] Duțu P., Moștoflei C., Sarcinschi A. Profesionalizarea Armatei României în contextul integrării în N.A.T.O.București: Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, 2003, (54 p.), p.3-7. URL: http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/profesionalizarea_armatei.pdf [data accesării: 04.06.2023].

- participă la acțiuni de luptă în scopul obținerii unui câștig net superior celui plătit combatanților cu grade și funcții similare din forțele armate ale statului sau unui alt stat aflat în conflict armat;
- nu este membru al forțelor armate ale statului sau al unei părți în conflict;
- nu este trimisă oficial în misiune ca membru al forțelor armate ale unui stat care nu participă la un conflict armat;
- este recrutată în mod special, să desfășoare acțiuni violente ori să acorde asistență sau expertiză pentru subminarea, în orice mod, a ordinii constituționale a statului sau a altui stat;
- participă nemijlocit la acțiunile violente ori prin acordarea de asistență sau expertiză pentru subminarea, în orice mod, a ordinii constituționale a statului aflat în stare de război sau acțiuni de natură militară.[167]

Potrivit cercetătorului autohton Maria Frunze, mercenariatul se asimilează cu noțiunea de terorism. Se poate admite că, în anumite condiții, mercenariatul poate îmbrăca forme de manifestare a fenomenului „terorism", fără a fi însă inclus în mod obligatoriu în acesta.[168]

Reieșind din această afirmație, putem presupune că majoritatea caracteristicilor psiho-sociale și criminologice ale mercenarilor și teroriștilor sunt asemănătoare sau, în unele cazuri, chiar identice.

Activitatea desfășurată și experiență de luptător profesionist acumulată în acțiunile de război, reprezintă un risc sporit de securitate națională, inclusiv la revenirea mercenarilor în țările de exod. Acest fapt generează inclusiv și agravarea situației criminogene atât în Republica Moldova, cât și în regiune *(în cazul când este vorbă de acțiunile de război din Ucraina)*. Foștii mercenari sunt predispuși să activeze în componența grupărilor infracționale, unde pot aplica cu iscusință capacitățile obținute în teatrele de operațiuni militare.

Pe lângă faptul dat, foștii mercenari pot fi utilizați și de mișcările politizate coordonate de serviciile speciale ostile în timpul unor măsuri cu caracter politic, proteste sau în perioada electorală, în calitate de grupuri de șoc *(formarea grupurilor diversionist-teroriste)*.

[167] Frunze M. Profilul mercenarului în acțiuni teroriste: implicații criminologice și de drept penal substanțial. Revista Națională de Drept nr. 8, 2015, p. 73.
[168] Frunze M. Profilul mercenarului în acțiuni teroriste: implicații criminologice și de drept penal substanțial. Revista Națională de Drept nr. 8, 2015, p. 74.

În acest context, o problema semnificativă constituie transnaționalizarea grupărilor teroriste, care deseori utilizează serviciile mercenarilor din alte țări, reprezentanți ai diverselor grupuri etnice, pentru implicarea acestora în diferite activități cu caracter terorist.

La fel, luând în considerare tendințele de dezvoltare a mercenariatului ca un fenomen criminal cu elemente extremist-teroriste, putem remarca că acesta depășește limitele încadrării juridice pentru infracțiunile date.

Astfel, unele acțiuni ale mercenarilor pot fi calificate juridic ca infracțiuni cu caracter extremist-terorist.

În așa mod, mercenarii întruchipează un complex de caracteristici psiho-sociale, care prezintă elemente de risc cu tentă teroristă din următoarele considerente: [169]

- au depășit bariera psihologică referitor la privarea de viață a altor persoane;
- au capacități de aplicare a armamentului în condiții reale de luptă;
- au trăit schimbări psihice care le-au modificat viziunile privind existența în societate;
- dificultatea de a se regăsi în viața cotidiană pașnică la revenirea din teatrele de luptă;
- sunt presupuși psihologic să promoveze ideologia destructivă separatistă sau extremist-teroristă;
- pentru recrutorii organizațiilor teroriste internaționale mercenarii prezintă interes primordial ca luptătorii deja formați și instruiți. Ei pot fi radicalizați și transportați în teatrele de operațiuni din Orientul mijlociu sau alte țări cu risc sporit de terorism de pe mapamond, ori pot fi implicați în comiterea actelor teroriste pe teritoriul RM.

Actualmente, mercenarii constituie una din categoriile participanților în formațiunile armate ilegale cu caracteristici criminologice proprii, exprimate atât prin specificul intern de dezvoltare a unui stat *(pe teritoriul cărui ori se desfășoară conflictul militar, ori se reîntorc mercenarii din zonele de conflict)*, cât și de factorii transnaționali, condiționate de propaganda activă a grupărilor teroriste privind alăturarea noilor ideologii, confesii sau curentelor religioase radicale.

În aceste condiții există riscuri reale de „recalificare" a fostului mercenar în actualul terorist cu viziuni distructive și tendințe de a câștiga venituri din participare la activități teroriste.

Principalele direcții de studiu ale personalității în criminalistică sunt:

[169] Beda Vasili. Fenomenul „returnees". Returnarea și relocarea combatanților teroriști străini (FTF): un risc transferabil. Revista științifico-practică „Legea și viața", martie 2022, ISSN 1810-309X, p.9-11.

1. **Obținerea informațiilor despre personalitate**, urmată de analiza generalizată a datelor, ceea ce va permite identificarea acesteia pe baza unor caracteristici specifice. Această direcție presupune colectarea informațiilor despre urmele materiale sau ideale lăsate de infractor la locul faptei, precum și despre alte surse de date despre acesta. Aceste informații permit caracterizarea trăsăturilor infractorului, obiectivelor și motivelor sale, precum și contextul în care s-a produs infracțiunea. Astfel de circumstanțe permit determinarea punctelor de referință necesare pentru alegerea mijloacelor și metodelor de reținere a infractorului sau direcționarea activităților de căutare.

2. **Obținerea de informații care permit orientarea procesului de investigații spre luarea unor decizii tactice după stabilirea implicării unei persoane** în comiterea infracțiunii. Această direcție include un ansamblu de măsuri adoptate în privința mercenarului, menite să rezolve sarcini organizatorico-tactice și procedurale în timpul urmăririi penale. Ansamblul de măsuri adoptate permite determinarea statutului social al infractorului, opiniile sale politice, juridice și religioase, precum și informații despre trăsăturile sale psihologice și psihice. Informațiile obținute sunt acumulate pentru a alege cea mai eficientă tactică de comunicare în vederea obținerii unor mărturii veridice.

Pentru soluționarea problemelor apărute în procesul de colectare a informațiilor ce caracterizează personalitatea inculpatului, ofițerul de urmărire penală ar trebui să utilizeze următoarele grupuri de metode:

- ❑ metode criminalistice de stabilire a identității;
- ❑ măsuri organizatorice pentru stabilirea identității;
- ❑ măsuri operative de căutare pentru stabilirea identității;
- ❑ activitatea de investigații desfășurată de investigator, orientată spre stabilirea identității infractorului.[170]

În **primul grup de metode** pentru identificarea informațiilor caracterizante se includ:

- ***evidențele criminalistice*** deținute de subdiviziuni și agențiile de stat care efectuează activități de înregistrare și evidență, precum și desfășurarea unor acțiuni de urmărire penală și proceduri cu persoana bănuită;
- ***verificarea persoanei în bazele de date***, cu care, de fapt, se începe procesul de identificare a figurantului;

[170] Поздняков А. Миграция и этническая преступность: причинно- следственные связи: монография. – М.: Проспект, 2021. – 224 с. URL: https://books.google.ru/books?id=-1OEDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false

- ***audierea bănuitului (inculpatului)***, care permite ofițerului de urmărire penală să evalueze vizual comportamentul mercenarului, trăsăturile sale de caracter, comunicarea nonverbală, linia de apărare și posibilitatea de a opune rezistență;
- ***audierea martorilor***, care permite caracterizarea bănuitului (inculpatului). Aceste interogatorii ajută la stabilirea informațiilor lipsă din datele de identificare, precum și a altor informații importante atât pentru dezvăluirea infracțiunii, cât și pentru stabilirea trăsăturilor biologice, sociale și psihice ale mercenarului;
- ***confruntarea***. Eliminând contradicțiile dintre participanții la acțiunea de urmărire penală, ofițerul de urmărire penală ajunge la concluzia privind veridicitatea mărturiilor bănuitului (inculpatului) sau contrariul;
- ***examinarea corporală***. Unul dintre obiectivele examinării este descoperirea unor semne distinctive și alte caracteristici ale infractorului, cum ar fi: cicatrici, urme de răni ca urmare a participării la operațiuni militare, tatuaje (care deseori indică la apartenență către un anumit grup militant, companie militară privată sau o structură neconstituțională etc.), semne din naștere, boli, urme de intervenții chirurgicale sau traume etc. Aceste informații permit identificarea persoanei care a comis infracțiunea și consolidarea bazei probatorii privind implicarea sa în conflicte armate;
- ***percheziția la domiciliu (locul de ședere)***. Scopul acestei acțiuni de urmărire penală este ridicarea documentelor de identitate. Infractorul poate ascunde de organele de urmărire penală documente, fotografii, materiale audio-video, însemnări, jurnale, a căror ridicare va permite stabilirea apartenenței sale la companii militare private sau participarea sa în anumite acțiuni militare;
- ***prezentarea pentru recunoaștere*** ca instrument eficient de identificare a figurantului (dacă este necesar, poate fi realizată pe baza unei fotografii sau a unei înregistrări video);
- ***expertize judiciare***. Rezultatele cercetărilor efectuate vor permite identificarea personalității mercenarului.[171]

Al **doilea grup de metode** de identificare a personalității include:

- ***trimiterea cererilor oficiale***. Ofițerul de urmărire penală are dreptul să solicite și să obțină informațiile necesare relevante pentru cauza penală. Prin astfel de cereri, se pot afla datele

[171] Протасевич А., Фойгель Е. О необходимости криминалистического изучения личности иностранного участника уголовного судопроизводства// Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. – 2015. – Т. 9, № 2. – с. 351–358. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/o-neobhodimosti-kriminalisticheskogo-izucheniya-lichnosti-inostrannogo-uchastnika-ugolovnogo-sudoproizvodstva

de identificare ale mercenarului, starea sa civilă, caracterizările de la locul de reședință și alte informații care ajută la conturarea profilului său;

- ***elaborarea fișelor de orientare***. Fluxul de informații necesare poate veni prin informarea personalului organelor teritoriale și a departamentelor care pot deține date despre locația sau alte detalii despre figurant;
- ***emiterea dispozițiilor scrise*** pentru efectuarea măsurilor operative de căutare, efectuarea anumitor acțiuni de urmărire penală și alte proceduri, pentru obținerea sprijinului necesar;
- ***consultarea bazelor de date criminalistice, operative, de evidență și căutare***, în cazul existenței unor informații aproximative despre figurant.

Prin aplicarea acestor metode, grupul de urmărire penală poate obține un set complet de informații pentru a construi un model comportamental adecvat al mercenarului, contribuind astfel la dezvăluirea și investigarea eficientă a cauzei penale.

Grupului de măsuri speciale de investigații și altor acțiuni pentru stabilirea identității îi aparțin cele legate de *culegerea de informații în scopul stabilirii identității și al verificării datelor privind persoana investigată*.

În procesul investigării activității presupus mercenare, culegerea de informații constituie o modalitate importantă de obținere și verificare a datelor referitoare la identitatea persoanei investigate, mediul său relațional, deplasările efectuate și eventualele legături cu persoane implicate în activități de recrutare, finanțare, transportare sau participare la ostilități. În conformitate cu art. 27 alin. (1) pct. 3) lit. c) și art. 364 din Legea nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații, această măsură poate fi realizată, în condițiile legii, prin următoarele modalități tactice:

- ***comunicarea cu persoanele care dețin informații relevante***. Pot fi identificate și verificate informații provenite de la persoane din mediul social sau profesional al persoanei investigate, precum vecini, colegi de muncă ori foști colegi, cu privire la identitatea acesteia, deplasările sale, cercul de contacte și alte circumstanțe relevante. Informațiile obținute urmează să fie verificate și apreciate în raport cu celelalte date acumulate, fără a fi considerate, prin ele însele, suficiente pentru a stabili implicarea persoanei în activitatea mercenară;
- ***verificarea datelor de identificare și a semnalmentelor persoanei***. În vederea clarificării identității persoanei investigate, pot fi examinate și confruntate informațiile disponibile, documentele și materialele relevante, inclusiv imaginile obținute în mod legal. În condițiile

art. 364 din Legea nr. 59/2012, poate fi utilizat și fotorobotul sau o altă metodă care permite identificarea persoanei cu un grad sporit de probabilitate. Dacă în cadrul urmăririi penale se impune recunoașterea procesuală a persoanei, aceasta se efectuează cu respectarea art. 116 din Codul de procedură penală;

- ***solicitarea și verificarea informațiilor documentare***. Pentru clarificarea datelor privind persoana investigată pot fi solicitate informații de la persoane fizice sau juridice care le dețin, precum și studiate documente, materiale, baze de date și surse deschise, în condițiile și limitele stabilite de lege. Aceste activități pot contribui la verificarea identității, a istoricului deplasărilor și a relațiilor relevante pentru investigarea ipotezei privind activitatea mercenară.

Aplicarea acestor modalități tactice trebuie să respecte principiile legalității, proporționalității, protecției drepturilor și libertăților persoanei și cerințele specifice măsurii speciale de investigații dispuse. Datele obținute trebuie evaluate în mod coroborat, iar concluziile privind eventuala implicare a persoanei în activitatea mercenară trebuie fundamentate pe ansamblul circumstanțelor și probelor administrate în condițiile legii.

Activități independente de căutare realizate de echipa de investigație:

- ***examinarea obiectelor (telefon mobil)***. Telefonul mobil este unul dintre obiectele indispensabile ale vieții moderne, iar mercenarul îl poate folosi pentru apeluri telefonice atât în interiorul, cât și în afara țării. De asemenea, telefonul conține o cantitate semnificativă de informații importante despre contactele din agenda telefonică, apelurile efectuate, fotografii, conturi în rețele sociale, istoricul căutărilor pe internet. Aceste date prezintă un interes deosebit pentru investigație;
- ***rețelele sociale***. Dacă mercenarul și-a creat un profil pe o rețea socială, acesta poate publica fotografii prin care ofițerul de urmărire penală poate observa aspectul suspectului și posibila sa locație. Postările textuale, cercul de prieteni, înregistrările audio și video, abonamentele la diferite comunități pot oferi informații despre comunicarea sa socială, interesele, educația, convingerile și alte detalii. Trebuie remarcat faptul că această metodă de căutare a informațiilor nu este întotdeauna fiabilă, deoarece o mare parte din date pot să nu corespundă realității;
- ***Browserul de internet***. Prin intermediul motoarelor de căutare și folosind o fotografie disponibilă a criminalului, se poate efectua o căutare prin imagine. Sistemul de căutare poate sugera fotografii similare și linkuri relevante. Aceste date pot conduce la identificarea

unei persoane de interes pentru urmărirea penală. În plus, motoarele de căutare pot oferi informații despre datele personale, știri despre evenimente la care a participat suspectul, înregistrări video compromițătoare și alte informații utile pentru grupul de investigații. Astfel, baza de date obținută de ofițerul de urmărire penală va permite o mai bună înțelegere a trăsăturilor caracteristice ale persoanei, contribuind la elaborarea unui model comportamental al mercenarului, ceea ce va facilita dezvăluirea și investigarea eficientă a infracțiunii.

Activitățile mercenare reprezintă o amenințare semnificativă la adresa securității naționale și internaționale, implicând încălcări ale drepturilor omului, destabilizarea regiunilor și perpetuarea conflictelor armate. În cadrul acestui capitol examinăm rolul investigațiilor speciale în identificarea și documentarea acestor activități, evidențiind importanța metodelor moderne de investigație și cooperarea internațională în combaterea acestui fenomen.

Activitățile mercenare au evoluat de-a lungul timpului, dobândind forme complexe, greu de detectat și contracarat. Mercenarii sunt adesea implicați în conflicte armate, fiind motivați financiar și lipsiți de loialitate față de statele sau grupările pe care le servesc. În acest context, investigațiile speciale joacă un rol esențial în înțelegerea și combaterea acestui fenomen.

Investigațiile speciale reprezintă un instrument strategic în identificarea și documentarea activităților mercenare, fiind utilizate pentru a obține dovezi clare și concludente. Contribuția acestora se manifestă prin:

- **Obținerea de informații precise**. Investigațiile speciale permit colectarea de date detaliate despre rețelele de mercenari, metodele lor de operare și sursele de finanțare. Prin analizarea acestor informații, se pot identifica conexiunile dintre mercenari și actorii implicați în conflict. Investigațiile speciale permit colectarea de date detaliate despre rețelele de mercenari, metodele lor de operare și sursele de finanțare. Acest punct esențial presupune mai multe etape distincte și complexe:
- **Identificarea și recrutarea surselor umane de informații (HUMINT)**. Sursele umane reprezintă o componentă fundamentală a investigațiilor. Identificarea persoanelor din interiorul rețelelor de mercenari sau din proximitatea acestora poate oferi informații importante despre activități, planuri și structuri organizatorice. Recrutarea surselor implică metode sofisticate de abordare și crearea unui climat de încredere, asigurându-se în același timp protecția acestora.

- **Supravegherea tehnică și electronică**. Investigațiile speciale include utilizarea tehnologiilor avansate, precum interceptările comunicațiilor (telefonice, digitale), monitorizarea activităților online și utilizarea tehnologiilor modern pentru supraveghere discretă. Aceste instrumente permit colectarea informațiilor precise, inclusiv locații, trasee și contacte relevante pentru rețelele de mercenari.
- **Analiza datelor din surse deschise (OSINT)**. Sursele deschise, precum rețelele sociale, publicațiile online sau rapoartele organizațiilor internaționale, oferă un volum considerabil de informații care pot fi corelate pentru a documenta activitățile desfășurate de mercenari, precum și identificarea acestora. OSINT permite detectarea conexiunilor și monitorizarea evoluției ale fenomenului pe diferite zone de desfășurare a conflictelor militare.
- **Colaborarea cu partenerii internaționali**. Rolul investigațiilor speciale este amplificat prin schimbul de informații între agențiile de securitate și organismele internaționale. Parteneriatele cu instituții precum Interpol, Europol ș.a. contribuie la obținerea unei imagini globale a activităților mercenare.
- **Corelarea fluxurilor financiare**. Urmărirea fondurilor utilizate pentru finanțarea mercenarilor reprezintă o altă etapă esențială. Prin investigarea tranzacțiilor financiare și identificarea surselor de finanțare, investigațiile speciale dezvăluie legături între actorii economici și grupurile implicate în susținerea și finanțarea mercenarismului.
- **Documentarea și colectarea probelor**. Acest proces reprezintă o etapă esențială în cadrul investigațiilor speciale, fiind un proces complex care implică multiple tehnici și strategii pentru colectarea, autentificarea și conservarea dovezilor. Aceste probe sunt utilizate pentru a construi cazuri juridice împotriva mercenarilor și rețelelor lor de sprijin. Documentarea probelor poate fi realizată din mai multe perspective:
- **Colectarea datelor primare**. Investigațiile speciale se concentrează pe obținerea informațiilor direct de la sursă, inclusiv prin metode precum interceptările telefonice, monitorizarea comunicațiilor electronice și utilizarea supravegherii video. Aceste tehnici permit captarea de dovezi în timp real, care pot include planificări, coordonări și implicări ale mercenarilor în activități ilegale.
- **Autentificarea probelor**. Fiecare probă colectată trebuie să fie autentificată pentru a garanta că este admisibilă în instanță. Acest proces include verificarea sursei datelor, confirmarea veridicității acestora și asigurarea faptului că probele nu au fost alterate. Prin utilizarea unor tehnologii de ultimă generație, precum criptarea datelor sau analiza digitală avansată, se pot preveni manipulările și se asigură integritatea informațiilor.

- **Arhivarea și conservarea**. Probele obținute trebuie păstrate în condiții optime pentru a fi utilizate ulterior în procesele judiciare. Acest lucru implică stocarea datelor într-un mediu securizat, utilizarea unor baze de date criptate și implementarea unor proceduri riguroase pentru accesul și utilizarea acestor informații. De asemenea, conservarea probelor fizice, cum ar fi documentele, echipamentele sau alte artefacte, necesită proceduri clare de manipulare și depozitare.
- **Corelarea faptelor cu contextul juridic**. Una dintre cele mai importante etape în documentarea probelor este integrarea acestora în cadrul juridic existent. Aceasta presupune traducerea datelor colectate în termeni legali, identificarea articolelor de lege încălcate și pregătirea dosarelor pentru a fi prezentate în instanță. Colaborarea dintre experții juridici și cei din domeniul investigațiilor speciale este esențială în acest proces.
- **Prezentarea probelor în instanță**. Documentarea probelor include și pregătirea acestora pentru a fi prezentate în fața unei instanțe judecătorești. Orice manifestări abuzive pe filiera respectivă generează un pericol social cu un caracter deosebit, acestea atentând nu doar la interesele vitale ale statutului de asigurare a funcționalității pe segmentul puterii judiciare, dar prejudiciază și interesele persoanelor fizice și juridice în parte.[172]

Aceasta presupune organizarea lor într-un mod clar, logic și convingător, astfel încât să demonstreze fără echivoc implicarea persoanelor în activități de mercenariat. Prezentarea probelor poate include rapoarte detaliate, imagini, înregistrări audio sau video, opinii ale experților și depoziții ale martorilor oculari.

- **Utilizarea tehnologiilor avansate**. Investigațiile speciale utilizează din ce în ce mai mult inteligența artificială și algoritmii de învățare automată pentru a analiza și corela probele. Aceste tehnologii pot identifica tipare, conexiuni și tendințe care altfel ar putea trece neobservate, contribuind la construirea unui caz solid împotriva mercenarilor.

Documentarea probelor este un proces esențial pentru succesul investigațiilor speciale, asigurând nu doar identificarea și incriminarea mercenarilor, ci și crearea unui precedent juridic care să descurajeze astfel de activități în viitor.

- **Dezvăluirea rețelelor de sprijin** joacă un rol fundamental în destructurarea completă a activităților mercenare, deoarece aceste rețele constituie coloana vertebrală care susține operațiunile ilegale. Rețelele de sprijin includ finanțatori, furnizori de echipament militar,

[172] Gherman M., Piterschi E. Considerațiuni generale privind infracțiunea de falsificare a probelor. În: Legea și Viața, 2018, nr. 6(318), pp. 21-24. ISSN 2587-4365. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/63516#

intermediari și alte entități care facilitează activitățile mercenare. Investigațiile speciale contribuie la dezvăluirea acestor rețele prin mai multe metode esențiale:

- ***Identificarea actorilor-cheie***. O primă etapă în dezvăluirea rețelelor de sprijin constă în identificarea persoanelor și organizațiilor implicate. Aceasta presupune analizarea conexiunilor dintre mercenari și entitățile care îi sprijină, utilizând atât surse umane de informații (HUMINT), cât și surse tehnice, precum monitorizarea electronică și analiza comunicațiilor.
- ***Investigații financiare detaliate***. Urmărirea fluxurilor financiare este una dintre cele mai eficiente metode de a descoperi rețelele de sprijin. Prin analizarea tranzacțiilor bancare, transferurilor de bani și altor activități financiare, se pot identifica sursele de finanțare și modul în care acestea sunt utilizate pentru a susține activitățile mercenare. De exemplu, urmărirea transferurilor internaționale poate dezvălui implicarea unor state sau organizații în finanțarea mercenarilor.
- ***Monitorizarea activităților logistice***. Rețelele de sprijin nu se limitează doar la finanțare, ci includ și furnizarea de echipamente, arme și alte resurse esențiale pentru operațiuni. Investigațiile speciale pot identifica rutele de transport, depozitele și furnizorii implicați. Utilizarea dronelor, a sateliților și a altor tehnologii avansate contribuie semnificativ la monitorizarea acestor aspecte logistice.
- ***Penetrarea rețelelor mercenare***. În anumite cazuri, agențiile de securitate pot decide să infiltreze în rețelele de sprijin investigatorii sub acoperire pentru a obține informații din interior. Această metodă presupune riscuri considerabile, dar poate oferi detalii deosebit de valoroase despre structura și funcționarea rețelelor.
- ***Cooperarea internațională***. Dată fiind natura transnațională a rețelelor de sprijin, colaborarea între agențiile de securitate ale diferitelor state este esențială. Prin schimbul de informații și resurse, se poate crea o imagine globală a rețelelor și se pot coordona acțiuni comune pentru destructurarea acestora.
- ***Identificarea conexiunilor politice***. Unele rețele de sprijin beneficiază de protecția sau implicarea unor actori politici. Investigațiile speciale trebuie să fie capabile să dezvăluie aceste legături, punând în lumină modul în care interesele politice locale sau internaționale pot facilita activitățile mercenare. Acest proces poate include analiza documentelor oficiale, interceptarea comunicațiilor și utilizarea unor surse din interiorul cercurilor politice.

- ***Publicarea rezultatelor***. Un aspect important al dezvăluirii rețelelor de sprijin este aducerea informațiilor la cunoștința publicului și a comunității internaționale. Aceasta poate contribui la creșterea presiunii asupra entităților implicate, la sancționarea acestora și la reducerea sprijinului pentru activitățile mercenare.
- ***Dezvoltarea strategiilor de prevenire***. Pe lângă dezvăluirea rețelelor existente, investigațiile speciale contribuie și la dezvoltarea unor strategii care să prevină apariția unor noi rețele de sprijin. Acest lucru presupune consolidarea legislației, creșterea transparenței financiare și monitorizarea strictă a tranzacțiilor internaționale.

Prin dezvăluirea rețelelor de sprijin, investigațiile speciale joacă un rol important în destructurarea infrastructurii care susține activitățile mercenare. Acest proces nu doar că reduce capacitatea mercenarilor de a opera, dar creează și premisele pentru o mai bună cooperare internațională în combaterea acestui fenomen.

- **Prevenirea viitoarelor activități**. Investigațiile speciale joacă un rol crucial în prevenirea viitoarelor activități mercenare prin măsuri proactive și analiza informațiilor pentru identificarea vulnerabilităților. Această componentă implică mai multe strategii:
  - ***Analiza modelelor operaționale***. Prin studierea modului în care mercenarii au acționat în trecut, investigațiile speciale identifică tipare și practici comune. Aceasta permite anticiparea tacticilor viitoare, oferind autorităților un avantaj strategic. De exemplu, dacă anumite regiuni sau conflicte au fost ținte frecvente ale mercenarilor, se pot aloca resurse suplimentare pentru monitorizarea acestor zone.
  - ***Îmbunătățirea legislației***. Investigațiile speciale oferă informații valoroase care pot fundamenta modificări legislative menite să descurajeze activitățile mercenare. Aceste modificări pot include sancțiuni mai dure, reglementări mai stricte privind transferurile financiare și măsuri pentru supravegherea firmelor de securitate privată.
  - ***Cooperarea internațională***. Activitățile mercenare sunt adesea transnaționale, ceea ce face ca parteneriatele internaționale să fie esențiale. Investigațiile speciale facilitează schimbul de informații între state, permițând o abordare coordonată și globală pentru prevenirea implicării mercenarilor în conflicte viitoare.
  - ***Crearea de programe de educare și conștientizare***. Prevenirea activităților mercenare presupune și implicarea comunităților locale. Campaniile de conștientizare privind riscurile asociate cu implicarea în astfel de activități și promovarea valorilor democratice pot reduce recrutarea de mercenari. De asemenea, programele de educație

pentru tinerele generații pot contribui la diminuarea vulnerabilității acestora față de influențele negative.

- ***Dezvoltarea unor capacități tehnice avansate***. Investigațiile speciale pot propune investiții în tehnologii avansate pentru monitorizarea activităților suspecte, cum ar fi sisteme de inteligență artificială, instrumente de analiză a rețelelor sociale și tehnologii de detectare a transferurilor financiare suspecte. Aceste instrumente permit o detectare mai rapidă și mai eficientă a activităților mercenare.
- ***Monitorizarea continuă***. Un element esențial al prevenției este monitorizarea constantă a regiunilor și entităților vulnerabile. Crearea unor structuri dedicate pentru supravegherea activităților mercenare și raportarea rapidă a potențialelor amenințări asigură o reacție promptă și eficientă. Prin utilizarea unor centre de monitorizare globală, statele și organizațiile internaționale pot interveni înainte ca activitățile mercenare să escaladeze.

Investigațiile speciale joacă un rol esențial în identificarea și documentarea activităților mercenare, fiind un instrument indispensabil în combaterea acestui fenomen care reprezintă o amenințare semnificativă la adresa securității internaționale și a statelor suverane. Mercenariatul, caracterizat prin implicarea unor indivizi sau grupuri ce acționează în scopuri financiare, fără un angajament legat de loialitatea față de un stat sau o cauză, poate adesea să devină o formă de intervenție militară privată, cu implicații grave asupra stabilității și ordinii internaționale.

În primul rând, investigațiile speciale permit autorităților competente să adune informații detaliate și precise despre structurile mercenare, rețelele de recrutare, finanțarea activităților acestora și implicațiile legale ale acestor acțiuni. Aceste investigații sunt fundamentale pentru a identifica persoanele sau grupurile care se află în spatele recrutării și coordonării activităților mercenare, precum și pentru a înțelege mecanismele economice și financiare care facilitează aceste activități. Astfel, agențiile de securitate pot întreprinde acțiuni mai eficiente și mai informate pentru a preveni și combate aceste activități.

Un alt aspect important este acela că investigațiile speciale contribuie la documentarea și demonstrarea implicării mercenarilor în conflictele armate, iar aceasta are un impact direct asupra răspunderii internaționale și a justiției. În contextul dreptului internațional, implicarea mercenarilor poate constitui o încălcare a legii, iar identificarea și adunarea de dovezi solide sunt esențiale pentru urmărirea penală și pentru asigurarea unei reacții corespunzătoare la nivel global. Investigațiile speciale, prin metode precum interceptarea comunicațiilor, analiza financiară și

urmărirea traseelor de recrutare, sunt cruciale pentru a dezvălui activitățile ilegale și pentru a înlătura impunitatea cu care pot opera unele grupuri mercenare.

În plus, prin utilizarea unor tehnici avansate de investigație, precum analiza datelor și cooperarea internațională, autoritățile pot răspunde mai rapid și mai eficient la amenințările provenite din partea acestor grupuri. De asemenea, investigațiile speciale permit autorităților să coordoneze acțiuni la nivel global, având în vedere că activitățile mercenare adesea se desfășoară peste frontiere naționale, complicând astfel eforturile de combatere.

Pe de altă parte, este important de subliniat că investigațiile speciale trebuie să fie efectuate într-un cadru legal și etic bine definit, care să garanteze respectarea drepturilor fundamentale ale indivizilor și să asigure transparența procesului investigativ. Abuzurile sau încălcările drepturilor omului, care pot apărea în unele cazuri de investigare, ar putea submina eficiența și legitimitatea acestor acțiuni.

În concluzie, rolul investigațiilor speciale în identificarea și documentarea activităților mercenare este esențial pentru protejarea ordinii internaționale și pentru asigurarea respectării legii. Printr-o combinație de tehnici de investigare avansate și cooperare internațională, autoritățile pot preveni proliferarea mercenariatului, pot proteja drepturile și securitatea statelor și pot contribui la stabilitatea globală.

Măsurile speciale de investigații și măsurile contrainformative ca instrument al investigării activității mercenarilor

Investigațiile speciale se realizează prin ***măsurile speciale de investigații***, prevăzute de Legea RM nr. 59 din 29.03.2012[173], care pot fi definite și subînțelese ca *modalități de relevare, acumulare, verificare și valorificare a informației privind fapte, evenimente, persoane ce prezintă interes în lupta cu criminalitatea, precum și necesare pentru luarea deciziilor în cadrul procesului penal și în cadrul activității speciale de investigații*.

Un alt act normativ în baza căruia se efectuează investigațiile speciale ce țin inclusiv de activitatea mercenarilor este Legea nr. 179 din 07.07.2023 privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă[174], care prevede efectuarea ***măsurilor contrainformative***, care în esența lor prezintă ansamblul măsurilor, acțiunilor, operațiunilor și procedeelor desfășurate de către Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova în scopul identificării, prevenirii

[173] Legea RM nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații.
URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140305&lang=ro

[174] Legea nr. 179 din 07.07.2023 privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă.
URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138152&lang=ro

și contracarării vulnerabilităților, factorilor de risc și amenințărilor, conform competenței stabilite în Legea nr. 136/2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova.

În procesul investigării activității mercenarilor, dispunerea și efectuarea măsurilor speciale de investigații în cadrul urmăririi penale se realizează cu respectarea condițiilor prevăzute de art. 133 alin. (1) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Potrivit acestei norme, măsurile respective pot fi dispuse și efectuate dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții:

- este pornită urmărirea penală cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, cu excepțiile stabilite de secțiunea relevantă a Codului de procedură penală;
- acțiunea este necesară și proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- pe altă cale este imposibilă realizarea scopului procesului penal și/sau poate fi prejudiciată considerabil activitatea de administrare a probelor. [175]

Aplicarea acestor condiții în cauzele privind activitatea mercenarilor presupune examinarea circumstanțelor concrete ale cauzei și respectarea cerințelor legale privind dispunerea, autorizarea și efectuarea măsurilor speciale de investigații. Încadrarea juridică a faptei și categoria de gravitate a infracțiunii urmează să fie stabilite în conformitate cu normele relevante ale Codului penal, fără a prezuma automat că orice faptă asociată mercenariatului întrunește condițiile pentru aplicarea tuturor măsurilor speciale de investigații.

La fel, în cazul dispunerii și realizări măsurilor speciale de investigații în cadrul examinării faptelor legate de mercenariat, acestea conțin un șir de semne obligatorii care le disting de alte activități, și anume:

- **importanța socială** – semn ce determină capacitatea, posibilitatea de a apăra statul, societatea și cetățenii prin intermediul măsurilor speciale de investigații, de atentate criminale și soluționarea altor sarcini prevăzute de Legea privind activitatea specială de investigații;
- **premeditarea efectuării** – semn care denotă subiectul activității speciale de investigații, are posibilitatea de a efectua orice măsură specială de investigații, însă conștient a ales din nomenclatorul măsurilor speciale de investigații măsura cea mai optimală și eficientă în

[175] CPP al RM nr.122/2003, art.133 alin.(1).

condițiile situației speciale create, adică presupune posibilitatea și dreptul de a acționa în dependență de condițiile și situația creată;

- **măsurile speciale de investigații** sunt prevăzute în Legea RM nr.59/2012 privind ASI și în Codul de Procedură Penală nr.122/2003 – acest semn presupune, că sunt legale numai acele activități care sunt prevăzute nemijlocit de Legea privind activitatea specială de investigații și în Codul de Procedură Penală. Aliniatul (2) al articolului 27 al Legii RM nr.59/2012, prevede că lista măsurilor specificate la aliniatul (1) este exhaustivă și poate fi modificată sau completată doar prin lege;[176]
- **măsurile contrainformative** sunt prevăzute în Legea RM nr.179/2023 privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă și sunt înfăptuite în baza dosarelor speciale inițiate în acest sens – fapt care afirmă că sunt realizate conform legii doar acele măsuri, care sunt prevăzute nemijlocit de Legea privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă;[177]
- **confidențialitatea organizării și tacticii implementării** se referă la practica conform căreia, conform legislației, toate procedurile, metodele și măsurile specifice trebuie să fie considerate secrete de stat. Confidențialitatea sau caracterul clandestin al măsurilor speciale de investigații implică organizarea și implementarea acestora într-un mod care să mențină confidențialitatea față de terți și persoane interesate, în special față de cei care intenționează, pregătesc, comit sau au comis deja infracțiuni, sau care sunt suspectați de astfel de acțiuni ilicite. Detaliile tactice, formele, metodele, resursele și mijloacele folosite în aceste investigații speciale trebuie să fie cunoscute doar de un grup restrâns de persoane implicate în aplicarea acestor măsuri, în special în cazurile în care investigațiile speciale sunt parte a urmăririi penale.

În procesul investigării activității mercenarilor, măsurile speciale de investigații preconizate și efectuate este necesar să corespundă unui set de **criterii**, și anume:

- **confidențialitatea măsurilor speciale de investigații**, criteriul prin care MSI se divizează în:

a) MSI publice (chestionarea, identificarea persoanei);
b) MSI secrete (aici se include majoritatea măsurilor speciale de investigații);

176 Legea RM nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, art.27, alin (2).
177 Legea nr. 179 din 07.07.2023 privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă, art.21.

c) MSI secrete – cifrate (livrarea controlată, urmărirea tainică și vizuală, investigația sub acoperire);

- **utilizarea mijloacelor tehnice și operative**, criteriul care prevede efectuarea:

a) MSI simple (efectuate cu utilizarea tehnicii audio, video, foto de larg consum);

b) MSI tehnico-operative, care sunt efectuate cu:

- utilizarea tehnicii speciale de interceptare a convorbirilor telefonice;
- cu ajutorul diferitor emițătoare de semnale (cipuri);
- cu ajutorul substanțelor chimice de marcare a banilor, hârtiilor de valoare, diferitor obiecte ce prezintă valoare culturală, istorică, religioasă, etc.);

- **soluționarea sarcinilor**, criteriul care subînțelege efectuarea:

a) MSI efectuate pentru stabilirea autorilor infracțiunii;
b) MSI de căutare a diferitor categorii de persoane;
c) MSI de identificare a cadavrelor omenești și persoanelor cu identitatea necunoscută;
d) MSI de prevenire și curmare a infracțiunilor;
e) MSI de colectare a informațiilor despre evenimentele sau acțiunile care pun în pericol securitatea statului, securitatea militară și securitatea informațională a Republicii Moldova;
f) MSI care asigură propria securitate (a ofițerilor de investigații, a familiei sale și a persoanelor apropiate lui; a autorităților care exercită activitatea specială de investigații), etc.;

- **timpul realizării măsurilor speciale de investigații**, criteriul care prevede efectuarea:

a) măsurilor organizatorice (permanent);
b) MSI inițiale (până la pornirea urmăririi penale) sau dosarului special;
c) MSI (după pornirea urmăririi penale sau dosarului special).

- **spațiul realizării măsurilor speciale de investigații**, criteriul care presupune efectuarea:

a) MSI locale (pe teritoriul raionului, sectorului sau municipiului deservit operativ);
b) MSI republicane (efectuate exclusiv numai pe teritoriul Republicii Moldova);
c) MSI interstatale (pe teritoriul țărilor semnatare a acordurilor bilaterale, etc.);

d) MSI internaționale (prin intermediul OIPC Interpol sau în baza acordurilor multilaterale ale serviciilor speciale din state diferite).[178]

După constatarea, prin Ordonanță, a legalității efectuării măsurilor speciale de investigații pe parcursul cercetării activităților unui mercenar sau unui grup de mercenari, procurorul informează persoanele care au fost supuse măsurilor speciale de investigații". [179] Informarea acestor persoane, de regulă, se realizează după întocmirea Rechizitoriului de către procurorul care conduce urmărirea penală.

3.2. Utilizarea surselor umane și a investigatorilor sub acoperire

Criminologii americani D. Herbert și H. Tritt expun opinia că „Scopul și mijlocul oricărui răspuns eficient la amenințarea crimei organizate este informația".[180] Această opinie reflectă clar esența abordării poliției și a serviciilor speciale din țările cele mai dezvoltate în combaterea fenomenelor criminale complexe.

În activitățile practice, colectarea, acumularea, evaluarea și prelucrarea informațiilor privind structurile corporative cu implicarea angajaților paramilitari și militari (mercenari) sunt în centrul atenției.

În practică operativă și procesual-penală, colectarea, acumularea, evaluarea și prelucrarea informațiilor privind structurile criminale se află în centrul intereselor organelor polițienești și de securitate națională. Informațiile de calitate sunt esențiale pentru o politică și o strategie eficientă de control al criminalității legate de activitatea mercenarilor.

Această abordare se bazează pe o înțelegere clară a faptului că principala țintă a aplicării legii în acest domeniu sunt organizațiile criminale de tip corporatist, din care fac parte inclusiv și companiile militare și de securitate private. Principalul obiectiv al agențiilor de aplicare a legii în această situație nu este de a lupta împotriva mercenarilor individuali (deși acest factor, de asemenea, face parte din sfera de interes a poliției și a serviciilor speciale), ci de a destructura organizațiile criminale mari, care includ adesea companii militare private. Metoda „procesării cazurilor individuale" nu poate scoate la iveală decât indivizii, care pot fi înlocuite cu ușurință în cadrul unui grup infracțional. Autoritățile de urmărire penală, dacă doresc să combată în mod serios

---

178 Mejinschi V., Carp S., Pareniuc A., Pungă A. „Activitatea investigativ-operativă", Manual, Academia „Ştefan cel Mare", Chișinău, 2009. p.88.

179 *Ibidem*, art.22, alin.(6).

180 Herbert D., Tritt H. Corporations of Corruption. A Systematic Study of Organized Crime. Springfield, IL: Charles C. Thomas, 1984. URL: https://connections-qj.org/article/corporations-corruption-systematic-study-organized-crime

mercenariatul ca fenomen social-periculos, ar trebui să își fixeze următorul obiectiv principal: distrugerea organizației prin demascarea unui număr cât mai mare de membri ai acesteia și, în primul rând, a liderilor săi. În acest scop, este necesar să se desfășoare o muncă amplă și perseverentă de studiere a întregului „organism" al formațiunii criminale.

Spre deosebire de investigarea unei infracțiuni obișnuite (infracțiune - incident), atunci când investigația pornește de la faptul cunoscut al încălcării legii, investigarea organizațiilor criminale, inclusiv recrutarea și utilizarea mercenarilor în operațiuni de luptă, necesită o observație pe termen lung, care să permită identificarea obiectivelor, metodelor și domeniilor activităților lor criminale, a structurii și personalului, a planurilor și intențiilor. Caracterul conspirativ al organizațiilor criminale, măsurile luate de acestea pentru a ascunde urmele acțiunilor ilegale, pentru a neutraliza posibilii martori și alte persoane indezirabile, pătrunderea în structurile de putere și utilizarea mijloacelor tehnice moderne creează condiții în care numai mijloacele și metodele speciale de investigare secretă sunt capabile să furnizeze organelor de aplicare a legii informații cu adevărat semnificative din punct de vedere operațional: controlul electronic, supravegherea, interceptarea și cercetarea corespondenței poștale și, una din cele mai importante și complicate metode - ***utilizarea surselor umane și a investigatorilor sub acoperire***.

Să ne oprim asupra acesteia din urmă și să vedem cum este înțeles și evaluat rolul metodei agenturistice de către sistemul de aplicare a legii. În primul rând, trebuie să remarcăm faptul că autoritățile legislative și judiciare din țările dezvoltate au sprijinit întotdeauna în mod activ eforturile de consolidare a activităților sub acoperire, care ocupă un loc important în cadrul operațiunilor de poliție și al acțiunilor serviciilor speciale.

Conducătorii poliției din țările dezvoltate afirmă că utilizarea agenților sub acoperire și a informatorilor este cea mai eficientă „tehnică" dintre metodele speciale, în special în lupta împotriva crimei organizate, a corupției și a organizațiilor teroriste. În aceste domenii, cea mai mare parte a informațiilor cele mai valoroase și direct relevante provin de la surse secrete umane. „Informatorul este un mijloc decisiv în procesul investigațiilor operative",[181] afirmă criminologul american James Q. Wilson, care a studiat îndelung activitățile a două agenții de informații americane foarte eficiente - FBI și DEA.

Paradoxal, dar în ciuda dezvoltării rapide a tehnologiilor de supraveghere electronică, importanța surselor umane ca mijloc eficient de investigare secretă este în creștere. Motivul este că complexitatea crescândă a structurii legăturilor sociale în lumea modernă conduce în mod

[181] Wilson J. Herrnstein R. Crime & Human Nature: The Definitive Study of the Causes of Crime Paperback. January 1, 1998.

inevitabil la un rol sporit al factorului uman. Acest lucru este, de asemenea, natural pentru o sferă atât de specifică precum activitatea specială de investigații.

Potrivit Legii 59/2012 ***investigația sub acoperire*** *reprezintă colectarea de date și informații de către investigatorul sub acoperire sub o identitate codificată, fictivă sau reală, care acționează în temeiul și în limitele prevederilor legale*.[182]

Pregătirea investigatorului sub acoperire, care urmează a fi infiltrat în mediul mercenarilor care luptă în zonele de conflicte armate este un proces complex și de lungă durată, care include, la necesitate, întregul spectru de acțiuni prevăzute de lege, cum ar fi:

- selectarea candidatului potrivit pentru infiltrare în mediul specific al mercenarilor;
- elaborarea legendei de acțiune și de infiltrare;
- confecționarea actelor, documentelor sau altor rechizite pentru codificarea identității în scopul susținerii legendei investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor confidențiali, conform necesităților actuale;
- atribuire identității false sau unor elemente biografice legendate;
- instruirea investigatorului sub acoperire în vederea culegerii datelor și informațiilor, care vor fi puse, în totalitate, la dispoziția ofițerului de investigații care a dispus măsura specială de investigații;
- asigurarea investigatorului sub acoperire cu mijloace necesare documentării activității ilegale în mediul explorat;
- stabilirea căilor și metodelor de retragere (exfiltrare) a investigatorului din misiunea sub acoperire în cazul apariției unui pericol real pentru viața și sănătatea acestuia, precum și în cazul descoperirii identității sale de către indivizii supuși explorării operative;
- înlocuirea sau infiltrarea suplimentară, după necesitate, a altui investigator sub acoperire cu sau fără întreruperea activității investigatorului inițial.

Conform argumentației autorului autohton Boris Glavan, considerăm că măsurile speciale de investigație au un caracter informativ și sunt direcționate către obținerea informațiilor despre persoanele implicate în planificarea, pregătirea sau comiterea infracțiunilor, identificarea urmelor materiale ale activităților ilegale, localizarea celor care se ascund de autorități sau instanță, precum și găsirea persoanelor dispărute fără urmă.[183]

---

[182] Legea RM nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, art. 36.

[183] Gherman M., Blîndu E., Botnari Il. Temeiurile și condițiile de efectuare a măsurilor speciale de investigații. Departamentul editorial poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare", Chișinău, 2023, 189 p.

Alexandru Cicala, un alt autor autohton, afirmă la rândul său că organizarea și tactica realizării măsurii speciale de investigații, într-o oarecare măsură, sunt determinate de înșiși ofițerii de investigații care le efectuează în funcție de situația creată și de posibilitățile avute la dispoziție.[184]

Actualmente legislația în vigoare, care reglementează domeniul investigațiilor speciale, definește clar măsura specială „investigația sub acoperire" în conținutul:

- art.6 alin (20) al Codului de procedură penală – investigatorul sub acoperire este o persoană oficială care exercită confidențial activitatea specială de investigații, precum și altă persoană care colaborează confidențial cu organele de urmărire penală;
- art.138^{10} al Codului de procedură penală, unde identificăm noțiunea de investigator sub acoperire – investigatorii sub acoperire sunt angajați, special desemnați în acest scop, din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, al Centrului Național Anticorupție, al Serviciului Vamal, al Serviciului Fiscal de Stat sau al Administrației Naționale a Penitenciarelor ori sunt persoane antrenate în efectuarea unei măsuri speciale de investigații concrete. [185]

Astfel, pornind de la definițiile generale furnizate de diverși specialiști în domeniu, investigația sub acoperire poate fi conceptualizată ca o măsură specială de investigații ce presupune infiltrare a agenților special desemnați sau a persoanelor instruite în acest scop. Această măsură este aplicată în mediul criminogen sau în locații specifice, având drept obiectiv obținerea de informații relevante despre persoane, evenimente, fapte și circumstanțe de interes, exercitarea unei influențe asupra anumitor indivizi, precum și implicarea sub acoperire în soluționarea sau facilitarea soluționării sarcinilor aferente activităților speciale de investigații.

Totuși, dacă ne referim la problematica investigării ascunse a activității mercenarilor, definiție mai potrivită, în viziunea noastră, este cea formulată de autorii autohtoni V. Mîrzac și B. Glavan, conform cărora ***investigația sub acoperire*** constituie *o măsură specială de investigații, fundamentată pe infiltrarea conspirată a unui ofițer al subdiviziunii specializate sau a unui confident în structuri criminale ori în rândul funcționarilor unor organizații, firme sau întreprinderi. Scopul acestei măsuri constă în colectarea de date și informații relevante privind*

---

184 Cicala A. Particularitățile măsurii speciale de investigații – „investigația sub acoperire". În: Codul de procedură penală al Republicii Moldova – 20 de ani de la intrarea în vigoare, 9 noiembrie 2023, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare" al MAI, 2023, pp. 92-101. ISBN 978-9975-170-09-3. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/92-101_7.pdf

185 Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003, art. 6 alin. (20), art. 138^{10}.

persoane, fapte și circumstanțe de interes pentru activitatea specială de investigații, exercitarea unei influențe asupra anumitor indivizi, precum și participarea conspirată la acțiuni destinate soluționării sau creării condițiilor necesare pentru soluționarea sarcinilor specifice activității speciale de investigații.[186]

Totodată, dacă luăm în considerare faptul că unele companii militare private (precum „Wagner" și altele) în legislația unor state au statut de organizații criminale sau chiar teroriste, atunci în cazul investigării activității mercenarilor - membri ai acestor structuri, este aplicabilă și măsura prevăzută de art.13 al Legii RM Nr. 50 din 22.03.2012 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate - încadrarea controlată în grupul sau organizația criminală.[187]

Aici menționăm mai multe acțiuni prevăzue de legea specificată mai sus, care se efectuează inclusiv în cadrul investigării structurilor corporatiste mercenare:

- ✓ introducerea, în condițiile prevăzute de lege, a colaboratorilor din subdiviziunile specializate sau, după caz, a altor persoane în grupul sau organizația criminală cu scopul de a influența membrii grupului sau organizației criminale să renunțe la activitatea criminală organizată sau la comiterea anumitor infracțiuni,
- ✓ racolarea informatorilor din cadrul grupului,
- ✓ deteriorarea structurii grupului sau organizației,
- ✓ redirecționarea activității criminale a grupului sau organizației,
- ✓ dezinformarea membrilor grupului,
- ✓ acumularea informațiilor despre componența și structura grupului sau organizației criminale, despre intențiile criminale și crimele comise anterior de grupul sau organizația criminală.

Studiind aceste două reglementări, una prevăzută de Legea privind activitatea special de investigații, iar alta de Legea privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, autorul Alexandru Cicala concluziona că de fapt ele sunt analogice după esența, deosebindu-se doar după denumire și subiectul care le autorizează.[188]

În contextul cercetării fenomenului mercenariatului, investigația sub acoperire nu se limitează doar la infiltrarea informatorului, pătrunderea în cadrul mediului criminogen cu scopul

---

[186] Mîrzac V., Glavan B. Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigație. Academia „Ștefan cel Mare" a MAI. 152 p.

[187] Legea RM nr. 50 din 22.03.2012 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, art. 13. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110212&lang=ro

[188] Cicala A. Particularitățile măsurii speciale de investigații – „investigația sub acoperire". În: Codul de procedură penală al Republicii Moldova – 20 de ani de la intrarea în vigoare, 9 noiembrie 2023, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare" al MAI, 2023, pp. 92-101. ISBN 978-9975-170-09-3. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/92-101_7.pdf

colectării de informații sau stabilirea unor relații de încredere cu obiectul investigației, ci poate fi analizată și din următoarele perspective:

- măsură operațională destinată obținerii accesului la informații de interes pentru ofițerul de investigații și creării condițiilor necesare colectării datelor de către persoana infiltrată;
- instrument de sprijin în desfășurarea activităților de căutare și investigare;
- acțiune orientată spre identificarea persoanelor relevante în cadrul investigațiilor speciale;
- metodă de stabilire a contactelor de încredere cu persoanele vizate de măsurile speciale de investigație;
- procedură de acumulare a informațiilor necesare documentării operative;
- alte măsuri specifice menite să contribuie la îndeplinirea obiectivelor activității speciale de investigație.

La obiectele de investigații în cazul nostru se atribuie:

- companiile militare private;
- persoanele bănuite de implicarea în activitatea de mercenariat sau comiterea infracțiunilor militare conexe;
- teritorii și zone controlate de structurile militare ilegale sau separatist-extremiste;
- alte structuri, întreprinderi, companii, organizații etc.

Infiltrarea operativă (penetrarea informativă) reprezintă, în esență, introducerea controlată de către ofițerii serviciului de informații a unei surse umane în anumite locații, medii sau în proximitatea persoanelor vizate, cu scopul obținerii de informații esențiale.[189] Având un caracter complex, în cazul explorării mediului cu specific militar, această măsură îmbracă forma unei operațiuni speciale, ce implică un ansamblu de acțiuni organizatorice, tactice, tehnice și materiale specifice investigației operative, precum și măsuri de securitate personală, alături de perfectarea actelor de identitate și a altor documente necesare acoperirii.

Operațiunea specială de infiltrare operativă în structurile mercenare se desfășoară în etape succesive, fiind precedată de alte măsuri speciale de investigații, cum ar fi chestionarea, colectarea de informații, supravegherea, experimentul operativ, precum și, dacă este necesar, alte acțiuni menite să faciliteze infiltrarea.[190]

[189] Cristescu D. Investigarea criminalistică a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism. Timișoara: Solness, 2004, pp.175-176.

[190] Didâc, V., Căpătici M., Cușnir V., Moraru V. Tactica criminalistică. Activitatea operativă de investigaţii (pentru uzul audienților). Chișinău, 2009.

În procesul investigării mercenarismului prin investigația sub acoperire realizată prin metoda infiltrării operative, aceasta se realizează sub forma clasică generală prin următoarele două modalități:

1) introducerea confidentului (ofițerului operativ sau a colaboratorului) în obiectul de interes operativ sau în mediul apropiat acestuia;

2) recrutarea sursei (agentului) din rândul membrilor structurii sau mediului de interes operativ.

Recrutarea surselor de informații în acest context se realizează la fel prin metode clasice, aplicate în cadrul investigațiilor structurilor criminale organizate, conținând următoarele etape:

1) studierea clandestină a persoanei;

2) verificarea informației colectate;

3) identificarea sau crearea unei baze de recrutare și identificarea unei modalități de consolidare a acestei baze;

4) stabilirea relațiilor confidențiale;

5) implicarea treptată într-o cooperare secretă sau după evaluare și verificare, propunerea directă de recrutare și începerea pregătirii recrutului.[191]

În contextul celor relatate, susținem opinia autorului autohton Artiom Eni, care afiră că pentru obținerea datelor de natură probatorie despre o infracțiune cercetată este necesară cunoașterea și aplicarea corectă a metodicii infiltrării operative al agentului sub acoperire în mediul de interes operativ. Or, anume o cunoaștere fundamentală a metodicii de infiltrare operativă creează toate premisele unei investigații eficiente.[192]

Ca regulă generală, organizarea și tactica măsurilor speciale de investigații se atribuie la domeniul informațiilor clasificate, prin urmare, aceste probleme sunt analizate în literatura specială secretă și sunt studiate în cadrul cursurilor speciale de pregătire profesională în domeniul investigațiilor speciale.[193]

Totodată, desemnarea unui investigator sub acoperire se efectuează în baza unor norme generale stipulate în legislația națională a statului.

---

191 Botnaru T., Ganenco A. Istoria serviciilor secrete. Ed. Museum, Chișinău, 2004.

192 Eni A. Metodica infiltrării agentului sub acoperire în mediul investigației operative. In: Integrare prin cercetare și inovare.: Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2020, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2020, Vol.2, R, SJE, pp. 160-163. ISBN 978-9975-152-52-5. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/114187#

193 Cicala A. Particularitățile măsurii speciale de investigații – „investigația sub acoperire". În: Codul de procedură penală al Republicii Moldova – 20 de ani de la intrarea în vigoare, 9 noiembrie 2023, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ştefan cel Mare" al MAI, 2023, pp. 92-101. ISBN 978-9975-170-09-3. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/92-101_7.pdf

Legitimarea procedurală a investigatorului sub acoperire în mediul combatanților mercenari

Legitimarea procedurală a unui investigator sub acoperire infiltrat în structurile mercenare presupune îndeplinirea cumulativă a trei elemente fundamentale:

a) **Desemnarea investigatorului în conformitate cu prevederile legale**

Desemnarea investigatorului sub acoperire se realizează în conformitate cu legea, fiind selectați, de regulă, lucrători operativi specializați în activități de colectare a informațiilor. Aceștia pot proveni din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului de Informații și Securitate sau din alte structuri ale statului cu atribuții în domeniul *intelligence* destinate protecției securității naționale.

Totodată, în cazul investigării structurilor mercenare, se recurge frecvent la agenți recrutați din interiorul acestor grupări paramilitare, având în vedere gradul ridicat de integrare necesar pentru obținerea informațiilor operative. Conform prevederilor legale, desemnarea investigatorilor sub acoperire are ca scop principal colectarea de informații relevante pentru activitatea specială de investigații.

b) **Durata desfășurării activității agentului în mediul penetrat**

Durata desfășurării activității unui investigator sub acoperire este strict determinată, conform principiilor stabilite de legislație. Această perioadă este specificată expres în actul de autorizare a măsurii speciale de investigații, fiind inițial aprobată de procuror pentru un termen maxim de **30 de zile**, cu posibilitatea prelungirii măsurii speciale de investigații **până la 180 de zile calculate cumulativ**, cu excepțiile stabilite de lege.

Totuși, în cazul unor operațiuni complexe, cum ar fi investigarea activităților mercenare, legiuitorul a prevăzut posibilitatea depășirii acestui termen până la cu posibilitatea prelungirii măsurii speciale de investigații **până la 2 ani calculați cumulativ**. [194]

De asemenea, utilizarea investigatorilor sub acoperire trebuie să fie corelată cu durata derulării actelor premergătoare într-o cauză penală, precum și cu profilul persoanelor vizate de autorizarea măsurii.

c) **Autorizarea activității investigatorului sub acoperire**

- ✓ Investigatorul sub acoperire își desfășoară activitatea exclusiv în baza unei autorizații emise conform dispozițiilor legale, aceasta având un conținut obligatoriu, care trebuie să includă:

[194] Legea RM nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, Art.20 alin. (5) – (7).

- ✓ data și locul întocmirii actului de autorizare;
- ✓ identitatea și funcția persoanei care a emis autorizația;
- ✓ obiectul măsurii speciale și temeiul legal al acesteia;
- ✓ durata autorizării măsurii speciale de investigații;
- ✓ motivarea autorizării;
- ✓ identitatea atribuită investigatorului sub acoperire, precum și activitățile specifice pe care acesta le va desfășura;
- ✓ identitatea persoanei/persoanelor vizate de măsura specială de investigații (dacă acestea sunt cunoscute);
- ✓ semnătura autorității competente care a emis autorizarea.

Pe durata desfășurării activității operative, investigatorul sub acoperire își îndeplinește atribuțiile strict în limitele perioadei stabilite prin ordonanța procurorului. În plus, acesta este supus interdicției absolute de a provoca săvârșirea unor infracțiuni, principiul non-incitării fiind esențial în cadrul măsurilor speciale de investigații.

În cadrul procedurilor de investigație sub acoperire, este esențial de observat că participarea unui investigator sub acoperire se realizează exclusiv pe baza unui acord scris. Acest acord necesită ca individul să consimtă în mod voluntar și să semneze documentul într-o stare adecvată și cu discernământ, fără influențe externe din partea autorităților legale. Investigatorul trebuie să aibă o atitudine neutră și imparțială față de participanți și alte persoane cu care intră în contact, conform specificațiilor explicitate în acordul respectiv.

În plus, candidatul trebuie să confirme, prin semnătura sa, că nu ocupă funcții de deputat, procuror, judecător, ofițer de urmărire penală sau avocat. Înainte de a fi acceptat pentru misiunea de infiltrare, candidatul este informat cu privire la riscurile la care se expune și la responsabilitatea sa în cazul în care comite infracțiuni sau dezvăluie date și informații dobândite în timpul desfășurării investigației sub acoperire.

Aceste prevederi sunt menite să asigure transparență, legalitate și responsabilitate în procesul de investigație, protejând atât integritatea operațiunilor cât și pe cea a tuturor celor implicați.

3.3. Tehnici speciale de supraveghere și interceptare aplicabile în combaterea mercenariatului

Datele statistice privind urmărirea penală a mercenarilor reflectă nu numai situația penală din stat în ansamblu, ci evidențiază, de asemenea, schimbările în investigarea infracțiunilor în

domeniul militar și, nu în ultimul rând, în sfera politică. În ultimii ani, infracțiunile de acest tip au fost sursa unei ample rezonanțe publice. Pe această bază, se poate spune că calitatea investigării mercenarilor și a companiilor militare private este un anumit indicator al activității agențiilor de aplicare a legii, care necesită cea mai recentă și corectă abordare profesională în timpul investigației.

Dacă vorbim despre relevanța optimizării metodologiei de investigare a activităților mercenare, este necesar să subliniem specificitatea și varietatea modalităților de comitere (de la participarea directă la ostilități până la asistența logistică sau instruirea combatanților) și de disimulare a unor astfel de infracțiuni (de exemplu, explicarea activităților mercenare nu din punctul de vedere al motivelor egoiste, ci argumentând-o cu „motive patriotice" sau de protecție a asupriților).

În timpul investigării mercenariatului, apare necesitatea de acordare a atenției deosebite stabilirii evenimentului infracțional, identității autorului și victimelor unor astfel de infracțiuni, deoarece infracțiunile din această categorie se caracterizează printr-o anumită alegere a metodei, momentului și locului comiterii. Motivele mercenariatului sunt, de asemenea, specifice, deși motivul principal este cunoscut ca fiind îmbogățirea financiară.

Pe baza celor expuse mai sus, putem concluziona că circumstanțele care trebuie dovedite în detectarea mercenariatului au propria lor specificitate. Trebuie acordată o atenție deosebită modului, motivelor, momentului și locului comiterii infracțiunii. Toate aceste circumstanțe sunt adesea condiționate de caracteristicile personalității mercenarului. În plus, am observat anterior că, pentru ca infractorul să fie calificat juridic drept mercenar, în conformitate cu art. 47 al Protocolului Adițional nr.1 la ***Convenția de la Geneva din 12 august 1949, privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale***, persoana trebuie să întrunească cumulativ 6 caracteristici obligatorii: să fie special recrutata în țară sau în străinătate pentru a lupta într-un conflict armat; să ia, în fapt, parte la ostilități; să ia parte la ostilități în special în vederea obținerii unui avantaj personal și căreia îi este efectiv promisă, de către o parte la conflict sau în numele ei, o remunerare superioara aceleia promise sau plătite combatanților având un grad și o funcție analoage în forțele armate ale acestei părți; să nu fie nici resortisant al unei părți la conflict și nici rezident al teritoriului controlat de o parte la conflict; să nu fie membru al forțelor armate ale unei părți la conflict; să nu fie trimisă de către un stat, altul decât o parte la conflict, în misiune oficială ca membru al forțelor armate ale statului respectiv.[195]

[195] Protocolul nr. 1/1977 adițional la convențiile de la Geneva din 12 august 1949.

Natura multifațetată a unui astfel de subiect infracțional necesită o abordare integrată și complexă în procesul de investigare.

Pentru a descoperi cu succes acest tip de infracțiune, este necesar de studiat personalitatea mercenarului, activitățile profesionale anterioare, relațiile cu membrii familiei, rudele și colegii de muncă, pasiunile și interesele personale.

Majoritatea mercenarilor profesioniști nu au reședință permanentă și folosesc adesea documente false. Unii dintre ei sunt foști membri ai forțelor armate sau organelor de aplicare a legii, posedă instruire specială și aptitudini de realizare a măsurilor tactice de luptă în teatrele de război. Combatanții mercenar posedă calități precum determinarea, voința, reticența și prudența în alegerea prietenilor. În plus, acești criminali au toate caracteristicile reprezentanților tipici ai tipajului de criminal violent.

Această caracteristică este baza pentru determinarea situațiilor tipice de investigare și, pe baza acestei viziuni, se dezvoltă algoritmul de acțiuni al grupului de investigatori, se formulează versiuni tipice de investigare, se determină direcția investigației, alegerea și pregătirea acțiunilor de investigare și a altor acțiuni în procesul de identificare, detectare și investigare a activităților mercenarului. Concomitent, sunt determinate tehnici speciale de interceptarea, documentare și supraveghere utilizate în combaterea mercenariatului.

Raportându-ne la investigarea activității mercenarilor prin măsurile specifice activității speciale de investigații, putem evidenția următoarele măsuri aplicabile.

Localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice[196] este una din măsurile importante aplicate în procesul investigării activității mercenarilor.

Conform prevederilor articolului 28 din Legea Republicii Moldova nr. 59 privind activitatea specială de investigații[3], măsura în cauză implică urmărirea cu folosirea mijloacelor tehnice care determină locul aflării obiectului la care sunt atașate. Aici ne referim la documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice. Aceasta constă în relevarea și fixarea acțiunilor persoanelor, a unor imobile, a mijloacelor de transport și a altor obiecte utilizând aparate tehnice de înregistrare.

http://www.monitoruljuridic.ro/act/protocol-aditional-nr-1-din-10-iunie-1977-la-conventiile-de-la-geneva-din-12-august-1949-privind-protectia-victimelor-conflictelor-armate-internationale-emitent-50334.html

196 Legea RM nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, art.28.

Pentru realizarea localizării sau urmăririi prin sistemul GPS ori prin alte mijloace tehnice, se pot utiliza dispozitive care permit determinarea poziției persoanei sau a obiectului folosit de aceasta.

Esența acestei măsuri speciale de investigații constă în:

- relevarea și fixarea acțiunilor persoanelor;
- relevarea și fixarea unor imobile;
- relevarea și fixarea mijloacelor de transport;
- relevarea și fixarea altor obiecte;
- utilizarea aparatelor tehnice de înregistrare pentru efectuarea cumulativă a acțiunilor de relevare și fixare.

Aplicarea acestei măsuri este permisă exclusiv în cadrul urmăririi penale și necesită autorizarea prealabilă din partea judecătorului de instrucție. Acesta are atribuții speciale, ocupându-se de examinarea plângerilor împotriva organelor de urmărire penală, arestarea preventivă, autorizarea percheziților și a măsurilor speciale de investigații etc.[197]

Localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice poate fi realizată prin utilizarea dispozitivelor specializate care permit determinarea precisă a locației persoanei sau a obiectului investigat.

Metadatele obținute din fotografiile din teatrele de război plasate deseori de către mercenarii pe rețelele de socializare permit demonstrarea faptului că într-o anumită perioadă de timp (când a fost făcută poza fotografică), aflându-se pe un anumit teren (stabilit prin sistemul de poziționare globală GPS) persoana în cauză a participat la activități militare în calitate de mercenar.

Totodată, pe pozele respective pot fi identificate persoane și obiecte imobile (clădiri, terenuri, râuri, lacuri, dealuri și alte elemente topografice), studierea detaliată a cărora poate confirma aflarea persoanei anume în zona geografică respectivă într-o anumită perioadă de timp.

Rezultatele documentării obținute sunt consemnate într-un proces-verbal întocmit de către ofițerul de investigații responsabil de efectuarea măsurii. La acest document se anexează toate informațiile și materialele obținute pe parcursul investigației.

Ulterior, procesul-verbal și materialele acumulate sunt prezentate conducătorului subdiviziunii specializate, care, după examinarea acestora, le transmite ofițerului de urmărire penală responsabil de investigarea cauzei penale concrete. Acesta, la rândul său, înaintează

[197] Gherman M. Botnari I. Temeiurile dispunerii măsurilor speciale de investigații în cadrul procesului penal. În: revista Legea și Viața, Chișinău, nr. 1 (373) 2023, pp. 133-139.

rezultatele documentării procurorului care coordonează urmărirea penală. Procurorul analizează materialele obținute și evaluează minuțios procesul-verbal. Judecătorul de instrucție este responsabil de formularea unei concluzii scrise cu privire la legalitatea măsurii speciale de investigație efectuate și a rezultatelor obținute.

Colectarea de informații de la furnizorii de servicii de comunicații electronice.

O altă măsură specială de investigații utilă în procesul documentării activității mercenarilor.

Aceasta, în conformitate cu prevederile articolului 32 din Legea Republicii Moldova nr. 59 privind activitatea specială de investigații[198], presupune colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice și a traficului de date computerizate constă în colectarea de la instituțiile de telecomunicații, de la operatorii de telefonie fixă sau mobilă, de la operatorii de internet a informațiilor transmise prin canale tehnice de telecomunicații (telegraf, fax, paging, computer, radio și alte canale), fixarea secretă a informațiilor transmise sau primite prin intermediul liniilor tehnice de legături de telecomunicații de către persoanele supuse măsurii speciale de investigații, precum și obținerea de la operatori a informației deținute despre utilizatorii serviciilor de telecomunicații, inclusiv de roaming, și despre serviciile de telecomunicații prestate acestora.

La acestea se atribuie:

- posesorii numerelor de telefon;
- numerele de telefon înregistrate pe numele unei persoane;
- serviciile de telecomunicații prestate utilizatorului;
- sursa de comunicații (numărul de telefon al apelantului; numele, prenumele și domiciliul abonatului sau utilizatorului înregistrat);
- destinația comunicației (numărul de telefon al apelatului sau numărul la care apelul a fost ratat, redirecționat; numele, prenumele, domiciliul abonatului sau utilizatorului respectiv);
- tipul, data, ora și durata comunicației, inclusiv tentativele de apel eșuate;
- echipamentul de comunicații al utilizatorului sau alt dispozitiv utilizat pentru comunicație (numărul IMEI al telefonului mobil, denumirea locației cell ID);
- locul aflării echipamentului mobil de comunicații de la începutul comunicației, locația geografică a celulei.

[198] Legea RM nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, art.32.

În conformitate cu practicile consacrate în domeniul înregistrării și documentării rezultatelor măsurii analizate, se constată că organele de urmărire penală obțin, de la furnizorii de servicii de comunicații electronice menționați anterior, documentația relevantă ce atestă informațiile solicitate. Această documentație constă în înscrisuri oficiale și alte forme de înregistrare a datelor, care sunt esențiale pentru susținerea investigațiilor penale.

În situațiile în care măsura este implementată într-o manieră proactivă, informația necesară poate fi furnizată în regim de urgență și, în acest scop, se utilizează formatul electronic. Această abordare permite transmiterea rapidă și eficientă a datelor, asigurând astfel operativitatea și capacitatea de reacție a organelor de urmărire penală la evoluțiile evenimentelor.

Documentarea rezultatelor măsurii, care constă în colectarea informațiilor de la furnizorii de servicii de comunicații electronice, se realizează prin multiple metode standardizate, menite să garanteze atât integritatea cât și veridicitatea datelor. Printre aceste metode se numără:

- **Procesul-verbal de ridicare a informațiilor**: un document oficial prin care se atestă preluarea datelor de la furnizorii de servicii de comunicații electronice. Acest proces verbal documentează circumstanțele și condițiile în care informația a fost obținută, oferind un cadru clar pentru validarea ulterioară a acesteia.
- **Procesul-verbal de colectare a informațiilor în timp real**: o metodă de documentare care asigură înregistrarea imediată a datelor, în momentul în care acestea sunt furnizate. Această procedură este esențială în situațiile de urgență, în care temporalitatea informației este crucială pentru desfășurarea investigațiilor.
- **Procesul-verbal de examinare a documentelor**: un raport detaliat prin care se certifică examinarea și verificarea documentelor obținute, garantând astfel autenticitatea și relevanța acestora în contextul investigațiilor penale.
- **Alte documente (scrise sau electronice)**: în funcție de specificul cazului și de sursa informației, pot fi utilizate și alte forme de documentație, atât în format tradițional cât și digital, pentru a completa evidențele obținute de la furnizorii de servicii.

Metodologia de colectare a datelor este concepută pentru a respecta protocoalele riguroase de verificare și validare, asigurând că fiecare informație preluată este supusă unui proces de evaluare detaliată. Aceasta implică verificarea sursei informației, confirmarea autenticității documentelor și analiza impactului acestora asupra cursului investigației. În plus, integrarea sistemelor informatice avansate facilitează transmiterea în timp real a datelor critice, sporind astfel

capacitatea de reacție a organelor de urmărire penală și contribuind la o mai bună coordonare între diferitele entități implicate.

Astfel, implementarea unei documentări comprehensive și sistematice a rezultatelor măsurii nu doar că îmbunătățește calitatea investigațiilor, dar asigură și trasabilitatea și transparența procesului, permițând o revizuire independentă și ulterioară în cadrul procedurilor judiciare. Această abordare integrată reprezintă un element esențial în optimizarea răspunsului instituțional la solicitările complexe ale mediului digital contemporan.

Identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice.

Este o măsură specială de investigații, deseori aplicată în procesul documentării activității mercenarilor.

Potrivit prevederilor art.34 al Legii RM nr.59/2012 și art.138^6 al CPP al RM, MSI în cauză prevede identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice, care constă în solicitarea de la furnizorul de servicii de comunicații electronice:

a) a datelor de identificare (numele, prenumele, IDNP, adresa) ale abonatului sau ale utilizatorului unei rețele de comunicații electronice (identificatorul internațional al abonatului mobil (IMSI), numărul de telefon, numărul de serie al modulului de identificare a abonatului (al cartelei SIM), adresa de internet protocol (IP), adresele fizice de prestare a serviciului fix);

b) a numerelor de telefon și/sau a adreselor de internet protocol (IP) înregistrate pe numele unei persoane.

Un alt procedeu operativ-tactic prevăzut de alin.2 al acestuia articol presupune stabilirea faptului dacă un serviciu de comunicații electronice este activ sau a fost activ la o anumită dată.

În contextul investigării activității de mercenariat, măsura specială de identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice capătă o relevanță sporită, fiind un instrument esențial în elucidarea unor rețele complexe de activități ilegale transnaționale. Argumentele și motivele care stau la baza inițierii acestei măsuri pot fi explicate în felul următor:

- **Necesitatea identificării corecte a actorilor implicați**
  - ***Localizarea sursei comunicărilor***. În activitățile de mercenariat, comunicarea digitală reprezintă adesea mijlocul principal de coordonare a operațiunilor. Identificarea precisă a abonatului sau a utilizatorului asigură determinarea sursei

reale a instrucțiunilor sau a tranzacțiilor ilegale, facilitând astfel tragerea la răspundere a persoanelor implicate.

- ***Eliminarea ambiguităților***. Prin solicitarea informațiilor direct de la furnizorii de servicii electronice, se evită potențialele erori sau confuzii în identificarea indivizilor care activează în rețele de mercenariat, contribuind la o investigație mai clară și precisă.

- **Eficiența în obținerea probelor digitale**
  - ***Acces rapid la informațiile critice***. În cazul activităților de mercenariat, operațiunile sunt adesea coordonate în timp real prin intermediul platformelor digitale. Obținerea promptă a datelor de la furnizorii de servicii electronice permite autorităților să urmărească evoluția comunicațiilor și să intervină rapid înainte ca probele să se deterioreze sau să fie șterse.
  - ***Consolidarea lanțului probator***. Identificarea exactă a surselor de comunicare contribuie la construirea unui lanț probator consistent, indispensabil pentru demonstrarea legăturilor între rețelele de mercenariat și activitățile ilegale, inclusiv cele cu implicații internaționale.
- **Protejarea intereselor naționale și a securității internaționale**
  - ***Combaterea rețelelor de criminalitate organizată***. Activitățile de mercenariat sunt adesea legate de rețele complexe de criminalitate organizată. Identificarea persoanelor care utilizează mijloace electronice pentru a coordona aceste activități este crucială pentru desființarea acestor rețele și prevenirea extinderii activităților ilegale.
  - ***Prevenirea amenințărilor la adresa securității naționale***. Prin intervenția rapidă în domeniul comunicațiilor electronice, autoritățile pot contracara planurile mercenarilor, prevenind astfel potențiale atacuri sau operațiuni ilegale ce ar putea avea consecințe grave asupra securității naționale și internaționale.
- **Colaborarea eficientă cu furnizorii de servicii electronice**
  - ***Cooperare inter-instituțională și internațională***. Măsura facilitează schimbul de informații între organele de urmărire penală și furnizorii de servicii electronice, creând un cadru de cooperare care poate fi extins și către parteneri internaționali, esențial în contextul investigațiilor transfrontaliere privind activitățile de mercenariat.

- ***Optimizarea resurselor de investigație***. Accesul direct la datele digitale asigură o utilizare eficientă a resurselor și o mai bună coordonare a acțiunilor, esențială în cadrul investigațiilor complexe ce vizează rețelele de mercenariat.

❑ **Argumente tehnice și metodologice specifice contextului**

- ***Utilizarea tehnologiilor moderne***. Avansul tehnologic permite extragerea și analizarea datelor digitale într-un mod rapid și precis, facilitând identificarea persoanelor implicate în activitățile de mercenariat.
- ***Metodologie riguroasă de verificare***. Procesul de identificare implică validări multiple și verificări ale autenticității datelor, asigurând că informațiile obținute sunt corecte și relevante pentru a susține investigațiile asupra rețelelor de mercenariat.

Astfel, în contextul investigării activităților de mercenariat, măsura specială de identificare a abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicații electronice se justifică prin necesitatea urgentă de a obține probe digitale esențiale, respectarea cadrului legal și procedurilor riguroase, precum și prin contribuția la desființarea rețelelor de criminalitate organizată. Această abordare integrată asigură o investigație eficientă, transparentă și coordonată, fiind un element important în eforturile autorităților de a proteja securitatea națională și de a combate activitățile transnaționale ilegale.

Cercetarea obiectelor și a documentelor.

În contextul investigării infracțiunii de activitate mercenară, măsura specială de investigații „Cercetarea obiectelor și documentelor” (conform art. 36^2 din Legea Republicii Moldova nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații) se dovedește a fi esențială pentru elucidarea mecanismelor operaționale și a rețelelor implicate. Prin aplicarea acestei măsuri, organele de aplicare a legii pot analiza în detaliu obiectele și documentele obținute pentru a depista semnele activității criminale și a stabili conexiunile dintre probele materiale și realitatea obiectivă a faptelor. Argumentele care justifică inițierea acestei măsuri, în contextul activității mercenarilor, se pot formula după cum urmează:

❑ **Identificarea tiparelor operaționale și a fluxurilor de comunicare**

- ***Analiza documentelor și a materialelor digitale***. Studierea contractelor, a corespondenței electronice, a tranzacțiilor financiare și a altor înscrisuri poate evidenția tiparele de comunicare și tranzacțiile repetate, caracteristice rețelelor de mercenarism.

- ***Reconstrucția lanțului operațional***. Compararea obiectelor și documentelor între ele ajută la stabilirea modului în care sunt coordonate operațiunile, identificând legăturile între diverși actori implicați.

❑ **Depistarea semnelor specifice activității mercenarilor**

- ***Semne de organizare și planificare***. Documentele pot conține indicații privind structura organizațională a rețelei, distribuția responsabilităților și modul de planificare a operațiunilor ilegale.
- **Indicatori de fraudă și falsificare**. Analiza științifică a documentelor poate releva eventualele modificări, falsificări sau alte anomalii, semnale ce pot indica natura ilicită a activității de finanțare a mercenarilor sau structurilor militare private care angajează și utilizează mercenarii în activitățile sale.

❑ **Stabilirea surselor de finanțare și a fluxurilor de resurse**

- ***Evidențierea legăturilor financiare***. Prin cercetarea documentelor financiare, se pot identifica sursele de finanțare ale activităților mercenarilor, precum și modalitățile de transfer și distribuire a resurselor necesare desfășurării operațiunilor ilegale.
- ***Legătura între documentele contabile și activitatea operativă***. Corelarea actelor financiare cu alte documente (de exemplu, contracte sau ordine de plată) permite o evaluare detaliată a fluxurilor economice, contribuind la demascarea rețelei în întregime.

❑ **Determinarea realității obiective prin abordare comparativă**

- ***Verificarea coerenței între probe***. Compararea obiectelor și documentelor analizate cu alte probe obținute în cursul investigației ajută la validarea informațiilor și la reconstruirea cronologiei faptelor, demonstrând astfel conexiunile între diferitele elemente ale rețelei de mercenarism.
- ***Metodologie riguroasă și științifică***. Aplicarea tehnicilor analitice moderne, de la expertiza caligrafică până la analiza digitală, asigură o interpretare obiectivă și verificabilă a probelor, întărind credibilitatea întregului dosar de urmărire penală.

❑ **Consolidarea probelor pentru susținerea acțiunilor judiciare**

- ***Trasabilitatea și autenticitatea probelor***. Documentarea riguroasă a procesului de cercetare asigură trasabilitatea și integritatea probelor, aspect esențial în contextul procedurilor judiciare, unde fiecare element trebuie să poată fi verificat și validat independent.

- ***Element de deschidere pentru investigații ulterioare***. Rezultatele analizei obiectelor și documentelor pot oferi noi direcții de investigație, inclusiv identificarea altor rețele sau persoane implicate, extinzând astfel sfera de acțiune a autorităților.

În concluzie, inițierea măsurii speciale de investigații „Cercetarea obiectelor și a documentelor" în cazurile de activitate mercenară se justifică prin necesitatea de a desfășura o analiză științifică aprofundată, care să evidențieze semnele specifice activităților ilegale, să stabilească conexiunile operaționale și financiare ale rețelelor de mercenarism și să asigure o bază solidă de probe pentru acțiunile judiciare. Această abordare integrată contribuie la determinarea realității obiective și la desființarea structurilor criminale, protejând astfel securitatea națională și interesul public.

Accesarea, interceptarea și înregistrarea datelor informatice.

Măsura specială de investigații „Accesarea, interceptarea și înregistrarea datelor informatice", prevăzută la art. 27 alin. (1) pct. 1 lit. e) și reglementată în detaliu de art. 33 din Legea Republicii Moldova nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații (în redacția 2024), reprezintă una dintre cele mai complexe și avansate forme de activitate specială, adaptată provocărilor epocii digitale.

Această măsură are ca scop obținerea și documentarea informațiilor relevante pentru prevenirea și descoperirea infracțiunilor grave, atunci când aceste informații sunt păstrate, transmise sau procesate în format electronic. Obiectul său include fișiere digitale, baze de date, metadate, comunicații electronice, loguri de conectare, informații criptate ori ascunse, precum și orice alt tip de date informatice necesare scopului investigației.

Aplicarea acestei măsuri presupune pătrunderea, în condițiile legii, într-un sistem informatic sau într-o rețea, în vederea copierii, stocării, conservării ori transmiterii datelor, fără alterarea conținutului ori funcționării sistemului. Intervenția poate avea loc atât local (prin examinarea fizică a dispozitivului), cât și de la distanță (prin mijloace tehnice specializate), incluzând interceptarea traficului de date, monitorizarea în timp real a activității informatice și captarea de informații digitale de interes operativ.

Această măsură se aplică exclusiv cu autorizarea judecătorului de instrucție, la demersul procurorului, conform art. 27 alin. (1). Autorizația stabilește durata (până la 30 de zile), scopul precis, limitele tehnice ale accesării și măsurile de protecție a informației nepertinente. Executarea

revine subdiviziunilor specializate din cadrul MAI sau altor organe abilitate, cu respectarea strictă a principiilor de confidențialitate, proporționalitate și trasabilitate.

Rezultatele măsurii sunt consemnate într-un proces-verbal de activitate specială de investigații și stocate în formate digitale sigilate, pentru a garanta integritatea și autenticitatea probelor. Acestea pot fi valorificate în procesul penal ca probe electronice, în conformitate cu Codul de procedură penală, fiind supuse evaluării procurorului.

În contextul investigării activității mercenarilor, această măsură este de o importanță crucială. Ea permite:

- identificarea și analiza metadatelor din fotografii realizate în teatrele de război;
- determinarea locației exacte a persoanelor pe baza coordonatelor GPS;
- examinarea comunicațiilor online dintre participanți;
- urmărirea fluxurilor de informații digitale utilizate pentru recrutare, finanțare sau coordonare operațională.

Aplicarea corectă a acestei măsuri oferă organelor de drept instrumente eficiente pentru stabilirea implicării directe a persoanelor în activități de mercenariat.

Interceptarea și înregistrarea comunicărilor și/sau a imaginilor

Măsura specială de investigații „Interceptarea și înregistrarea comunicărilor și/sau a imaginilor", prevăzută la art. 27 alin. (1) pct. 1 lit. b) și reglementată de art. 29 din Legea Republicii Moldova nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații, constituie una dintre cele mai importante măsuri operative de obținere a informațiilor confidențiale necesare pentru descoperirea și documentarea infracțiunilor grave, inclusiv a activităților de mercenariat.

Această măsură are ca obiect:

- **comunicările efectuate prin rețele de telefonie fixă sau mobilă, aplicații de mesagerie și internet (VoIP, e-mail, social media)**;
- **imaginile surprinse prin mijloace video, camere ascunse, dispozitive de supraveghere fixe ori mobile**;
- **sunetele și semnalele ambientale** din spații determinate, atunci când există suspiciunea rezonabilă privind desfășurarea unei activități infracționale.

Măsură se aplică **atât în timp real**, cât și prin **redarea ulterioară** a comunicărilor stocate, permițând investigarea activităților clandestine desfășurate în condiții de confidențialitate ridicată.

Aplicarea măsurii se face exclusiv cu autorizarea judecătorului de instrucție, la demersul procurorului, conform art. 27 alin. (1). Autorizația judiciară stabilește scopul, durata, limitele și mijloacele tehnice ce urmează a fi utilizate.

Rezultatele obținute – înregistrările audio, video, imaginile și transcrierile – sunt consemnate în procesul-verbal de activitate specială și se păstrează în condiții de securitate, fiind supuse lanțului de custodie pentru garantarea autenticității și integrității. Aceste materiale pot constitui mijloace de probă în procesul penal, în conformitate cu Codul de procedură penală, dacă au fost obținute cu respectarea prevederilor legale.

În contextul investigării activităților de mercenariat, „Interceptarea și înregistrarea comunicărilor și/sau a imaginilor" reprezintă o metodă deosebit de eficientă pentru identificarea și documentarea legăturilor dintre membrii rețelelor de mercenari, a fluxurilor de coordonare, de recrutare și finanțare, precum și a traseelor de deplasare către zonele de conflict. Prin intermediul acestei măsuri, pot fi obținute probe directe privind discuțiile operative, planificările de misiuni sau confirmările vizuale ale prezenței persoanelor în anumite locații.

Astfel, această măsură specială de investigații se dovedește indispensabilă în activitatea organelor de aplicare a legii, contribuind semnificativ la consolidarea capacității statului de a contracara amenințările de securitate generate de fenomenul mercenariatului.

Urmărirea vizuală

Măsura specială de investigații „Urmărirea vizuală", prevăzută la art. 27 alin. (1) pct. 3 lit. b) și reglementată prin art. 36^3 din Legea Republicii Moldova nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații, reprezintă o formă clasică, dar indispensabilă, de activitate specială de investigații, având ca scop observarea și documentarea comportamentului, deplasărilor, contactelor și acțiunilor persoanelor investigate în vederea obținerii informațiilor necesare prevenirii și descoperirii infracțiunilor grave.

Această măsură se aplică atunci când alte metode investigative nu pot furniza date suficiente și implică observarea discretă, continuă și sistematică a persoanelor, locurilor, obiectelor sau vehiculelor, fără a interveni în activitatea acestora. Ea poate fi realizată prin mijloace directe (urmărire fizică de către ofițeri specializați) sau prin mijloace tehnice (camere video, aparate foto, drone, dispozitive de localizare vizuală etc.), menite să asigure colectarea de date vizuale autentice.

În contextul investigării activităților de mercenariat, urmărirea vizuală are o valoare tactică deosebită. Aceasta permite identificarea și documentarea legăturilor operative dintre mercenari, recrutorii și finanțatorii acestora, observarea locurilor de întâlnire, a rutelor de

deplasare, a zonelor de instruire sau de tranzit, precum și corelarea comportamentului vizual cu datele digitale și comunicaționale obținute prin alte măsuri speciale. De asemenea, prin această măsură pot fi documentate acțiunile de instruire și contactele operative din teritorii neutre sau de frontieră, oferind o imagine completă asupra dinamicii fenomenului.

Modalități tactice de realizare

Urmărirea vizuală poate fi:

1. **Fixă (stabilă)** – observarea unui anumit loc (clădire, vehicul, zonă de întâlniri), în scopul identificării persoanelor care îl frecventează;
2. **Mobilă (dinamică)** – urmărirea în mișcare a persoanei vizate, pe jos sau cu mijloace de transport;
3. **Combinată** – integrarea observației directe cu utilizarea mijloacelor tehnice (camere ascunse, drone, binocluri cu lentilă telefoto, sisteme GPS pasive).

Rezultatele activității se consemnează într-un **raport de urmărire vizuală**, completat cu **materiale foto-video** autentificate, care pot fi valorificate ulterior ca **mijloace de probă** în procesul penal, în condițiile Codului de procedură penală.

Relevanță tactică în investigarea activității mercenarilor

În cadrul investigării fenomenului mercenariatului, măsura „Urmărirea vizuală” are o importanță deosebită prin capacitatea de a **documenta comportamente, interacțiuni și mișcări în spațiul fizic**, oferind o bază factuală solidă pentru identificarea activităților ilicite.

Prin aplicarea acestei măsuri pot fi:

- **monitorizate deplasările și întâlnirile operative** dintre mercenari, recrutorii acestora și finanțatori;
- **documentate vizitele frecvente la ambasade, organizații, locații de instruire militară sau companii militare private**;
- **identificate persoanele de contact, vehiculele utilizate și traseele logistice** (deplasări spre aeroporturi, granițe sau zone de conflict);
- **coroborate datele vizuale cu cele digitale**, provenite din măsurile de interceptare și analiză informatică, pentru reconstruirea completă a lanțului infracțional.

De exemplu, în cadrul investigațiilor legate de recrutarea cetățenilor moldoveni în teatre externe de război, urmărirea vizuală poate furniza **probe despre întâlnirile de instruire, livrarea echipamentului, contactele conspirative sau transferurile de resurse materiale**, consolidând astfel dosarul probatoriu.

Astfel, „Urmărirea vizuală” constituie o măsură tactică fundamentală pentru investigarea fenomenului mercenariatului, oferind o sursă probatorie de înaltă valoare, bazată pe observație factuală și verificabilă. Prin aplicarea sa corectă, se realizează un echilibru între nevoia de securitate națională și respectarea drepturilor fundamentale ale omului, consolidând capacitatea statului de a preveni și contracara formele moderne de activitate mercenară.

Culegerea de informații

Este o măsură specială de investigații, prevăzută de art. 27 alin. (1) pct. 3 lit. c) și art. 36^4 din Legea Republicii Moldova nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații, menită să asigure acumularea sistematică, organizată și coerentă a datelor relevante pentru elucidarea unor relații, evenimente sau conduite susceptibile de a constitui infracțiuni grave. Într-un registru mai larg, aceasta are rolul de a construi un „tablou informațional” — respectiv un corpus de elemente factuale și indicii — care să permită formularea ipotezelor de lucru, selecția măsurilor speciale ulterioare (ASI) și fundamentarea actelor de procedură (cereri, mandate, ordonanțe).

În contextul investigării activității mercenarilor, culegerea de informații urmărește identificarea structurilor de recrutare, a lanțurilor logistice, a canalelor de finanțare, a rutelor de deplasare și a persoanelor cheie implicate, precum și acumularea de date care permit corelarea probelor digitale, vizuale și financiare.

Această măsură presupune dobândirea sistematică a informațiilor referitoare la persoane fizice și juridice, precum și la fapte, evenimente și circumstanțe de interes, prin studiul direct al documentelor, materialelor și bazelor de date, dar și prin întocmirea de solicitări adresate persoanelor sau instituțiilor care dețin astfel de date. În contextul investigării activității de mercenarism, această măsură capătă o relevanță strategică sporită, dat fiind caracterul complex și adesea transnațional al rețelelor de mercenari, care operează în mod clandestin și se bazează pe fluxuri variate de informații și resurse.

Implementarea acestei măsuri se dovedește a fi de o importanță hotărâtoare pentru identificarea și cartografierea rețelelor de activitate ilegală, facilitând obținerea unor date concrete privind identitatea persoanelor implicate, structura organizațională a rețelelor și modul de coordonare al operațiunilor. În situațiile în care activitatea mercenarilor implică tranzacții financiare ilicite, comunicări criptate și conexiuni cu entități internaționale, culegerea informațiilor prin studierea documentelor oficiale, rapoartelor de activitate și bazelor de date devine indispensabilă pentru elaborarea unui tablou detaliat al fenomenului.

Măsura poate fi aplicată atât în cadrul proceselor penale, când este necesară pentru desfășurarea investigațiilor, cât și în afara acestora, în contextul unor proceduri de monitorizare continuă a activităților de mercenarism. Prin întocmirea de solicitări specifice către persoanele și instituțiile relevante, autoritățile pot accesa informații critice care dezvăluie sursele de finanțare, canalele de comunicare și legăturile operaționale dintre diverși actori implicați în rețelele de mercenari. Această abordare metodologică robustă nu doar că permite corelarea datelor obținute din surse multiple, dar și identificarea unor elemente ascunse ce pot indica modul de funcționare și evoluția acestor rețele, contribuind semnificativ la desființarea lor.

În plus, analiza detaliată a documentelor și a materialelor colectate oferă un cadru de interpretare științifică, esențial pentru stabilirea conexiunilor între fapte, evenimente și actori, ceea ce consolidează baza probatorie necesară în cadrul investigațiilor penale. Astfel, culegerea informațiilor devine un instrument indispensabil în demersurile de investigare a activității de mercenarism, oferind autorităților posibilitatea de a construi un dosar complex și coerent, care să reflecte realitatea obiectivă a faptelor și să sprijine acțiunile ulterioare în instanță.

În concluzie, măsura de culegere a informațiilor despre persoane și fapte constituie un pilon fundamental în investigațiile privind activitatea de mercenarism, asigurând obținerea și analiza unei game variate de informații esențiale pentru identificarea, demascarea și desființarea rețelelor de mercenari, atât pe plan național, cât și internațional.

Obiectul culegerii este larg și include:

- informații biografice și relaționale despre persoane (asociere, antecedente, contacte);
- date cu privire la locații și infrastructuri (locații de întâlnire, depozite, centre de instruire);
- elemente de mobilitate (itinerare, rute);
- date financiare preliminare (indicații despre fluxuri și intermediari);
- informații din surse secrete umane sau cele deschise (OSINT);
- rezultate ale activităților de teren (observații, fotografii, rapoarte).

Acest obiect poate fi atins atât prin metode deschise (colectare OSINT, interviuri), cât și prin mijloace specifice ASI (informatori, supraveghere discretă, consultări cu furnizori), în limitele legii.

Modalități și tehnici de implementare

Culegerea de informații se realizează printr-un repertoriu variat de tehnici, dintre care cele mai relevante pentru investigarea mercenarilor sunt:

- **OSINT:** monitorizarea rețelelor sociale, forumurilor, anunțurilor de recrutare, probe foto/video publice și arhive media pentru extragerea metadatelor, contextelor și conexiunilor.
- **HUMINT (surse umane):** gestionarea colaboratorilor, informatorilor și a investigatorilor sub acoperire pentru obținerea de informații despre recrutări, întâlniri și trasee logistice.
- **Analiză relațională (link analysis):** construirea de grafuri care leagă persoane, entități comerciale, conturi și locații pe baza datelor colectate.
- **Verificări de teren:** observații discreționare, interviuri cu martori, verificări la locurile de muncă sau cazare, vizite la aeroporturi/agenții de turism.
- **Corelare multi-sursă:** combinarea datelor financiare preliminare (rapoarte FIU – în măsura cooperării), PNR/APIS, imagini și mărturii pentru a forma ipoteze verificabile.

În practică, culegerea implică aplicarea selectivă și iterativă a acestor tehnici, astfel încât informația obținută să fie comparabilă, verificabilă și potrivită pentru a susține demersurile probatorii ulterioare.

Informațiile culese constituie, în mod normal, probe de natură circumstanțială: ele pot confirma ipoteze, pot conduce la alte măsuri ASI și, în coroborare cu probe directe (interceptări, imagini autentificate, probe financiare), pot susține actele de inculpare. Independente, multe dintre aceste informații nu sunt suficiente pentru o condamnare; de aceea legea și practica impun ca ele să fie folosite pentru a fundamenta măsuri suplimentare care produc probe directe și admisibile în instanță.

Aplicabilitate practică în investigarea mercenarilor — exemple operaționale

- **Identificarea rețelelor de recrutare:** monitorizarea anunțurilor și canalelor online pentru identificarea ofertelor, urmată de folosirea surselor umane pentru a confirma existența întâlnirilor și a condițiilor de angajare.
- **Mapa logistică:** culegerea de informații despre rutare (agenții de turism, companii de transport), locuri de instruire și depozite de echipament, coroborate ulterior cu urmărirea vizuală și culegerea de date tehnice.
- **Descoperirea punților financiare preliminare:** identificarea unor entități intermediare sau „front-companies” pe baza datelor comerciale publice și a rapoartelor OSINT, ca bază pentru demersuri FININT ulterioare.

- **Profilare operațională:** compilarea dosarelor informaționale privind profilul comportamental și relațional al persoanelor suspectate (modele de deplasare, contacte, istorice de comunicare publică).

Astfel, măsura „culegerea de informații" reprezintă un instrument strategic de etapă incipientă, indispensabil în investigarea activității mercenarilor. Prin acumularea și structurarea sistematică a datelor provenite din surse multiple, această măsură permite formularea ipotezelor de lucru, direcționarea eficientă a resurselor ASI și fundamentarea măsurilor tehnice și procedurale ulterioare. Totodată, pentru a funcționa ca element credibil într-un demers probator, culegerea trebuie însoțită de riguroase garanții de legalitate, verificare și protecție a drepturilor fundamentale.

Alte acțiuni cu caracter operativ utilizate în procesul investigării activității mercenarilor

Pe lângă măsurile speciale de investigații prevăzute în legislația națională, în practica investigativ-operativă sunt aplicate și unele acțiuni specifice, utilizate în procesul explorărilor operative, în scopul identificării vectorilor de interes.

La ceste acțiuni specifice putem atribui **identificarea persoanei** – o acțiune importantă pentru cercetarea infracțiunilor și realizarea justiției penale.

În contextul investigării activității mercenarilor, identificarea persoanelor reprezintă un aspect esențial în elucidarea și combaterea actelor criminale, contribuind decisiv la realizarea justiției penale. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (art. 252) stipulează expres necesitatea de a identifica făptuitorul sau persoanele implicate în săvârșirea unei infracțiuni, evidențiind faptul că probele adunate în cadrul urmăririi penale trebuie să conducă la depistarea celor care comit, instigă sau facilitează activități ilicite.[199] În cazul activității mercenarilor, acest demers presupune nu doar stabilirea faptului că actul infracțional se datorează unei acțiuni umane deliberate, ci și obținerea datelor de identitate ale persoanelor care organizează și/sau execută operațiunile ilegale, activități caracterizate prin structuri complexe și operațiuni adesea transnaționale.

Conform art. 2 din Legea privind activitatea specială de investigații nr. 59 din 29.03.2012, una dintre sarcinile principale ale activităților speciale de investigații este relevarea atentatelor criminale, prevenirea și curmarea infracțiunilor, precum și identificarea persoanelor care le organizează și/sau le comit. În cazul activității mercenarilor, identificarea acestor actori devine o

[199] Neagu, I. Drept procesual penal. Partea Specială. Vol.I. București: Oscar Print, 1994, p.27

componentă indispensabilă atât în faza preliminară, până la declanșarea procesului penal sau a urmăririi penale, cât și în etapa ulterioară a investigației, atunci când făptuitorii rămân neidentificați. Astfel, indiferent dacă investigația se inițiază din fapta penală sau din identificarea preliminară a făptuitorului, identificarea persoanei rămâne un element fundamental în demersul de investigare. [200]

Din perspectivă metodologică, identificarea persoanelor implicate în activitățile de mercenarism se realizează prin desfășurarea unui complex de măsuri speciale de investigații, operațiuni informativ-operative, tehnici de identificare și căutare, procedee criminalistice și acțiuni procesual-penale. *Stricto senso*, această sarcină se efectuează prin măsura specială de investigații privind identificarea persoanei, prevăzută la art. 36 din Legea nr. 59/2012, completată de alte măsuri speciale adecvate complexității fenomenului. Astfel, identificarea persoanei se bazează pe analiza semnalmentelor statice (precum amprentele digitale, componentele sângelui și salivei, urmele de miros și cele lăsate la locul infracțiunii) și a semnalmentelor dinamice (inclusiv tiparele de mers, gesturile și expresiile faciale), utilizându-se în același timp metode avansate, cum ar fi foto-robotul și alte tehnologii de identificare, care permit stabilirea cu o probabilitate sporită a identității individului.

În cazul investigațiilor privind activitatea mercenarilor, aceste metode sunt adaptate pentru a răspunde provocărilor specifice ale fenomenului, unde actele infracționale se desfășoară adesea în medii complexe și se bazează pe rețele organizate de colaborare. Astfel, identificarea precisă a persoanelor implicate nu numai că sprijină stabilirea responsabilității penale, ci contribuie și la desființarea rețelelor de mercenarism prin elucidarea modului de organizare și operare a acestora. În concluzie, procesul de identificare, fundamentat atât pe aspecte statice cât și pe cele dinamice, constituie un pilon esențial în investigațiile privind activitatea mercenarilor, asigurând o abordare riguroasă și științifică necesară pentru realizarea unei investigații eficiente și pentru garantarea justiției penale.

Identificarea (recunoașterea) constituie *ansamblul de mijloace și metode folosite de organele judiciare pentru stabilirea trăsăturilor și particularităților acesteia; activitatea unui subiect care stabilește o asemănare a unei informații recente cu o informație precedent*.[201]

În investigarea activității mercenarilor, identificarea persoanelor reprezintă un proces esențial, întrucât rețelele implicate funcționează adesea în contexte transnaționale și dispun de

[200] Теория оперативно-розыскной деятельности: Учебник / Под.ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К.Синилова. Москва: ИНФРА-М, 2007, p.24

[201] Dicționar explicativ electronic al limbii române. URL: https://dexonline.ro/definitie/identificare%20%5b Accesat la 01.02.2025

structuri organizaționale sofisticate. În acest sens, utilizarea sistemelor informaționale avansate și recurgerea la asistența martorilor, capabili să recunoască infractorii aflați în afara țării, contribuie semnificativ la procesul de identificare a persoanelor implicate.

Din punct de vedere practic, procesul de identificare a persoanei în contextul activității mercenarilor se desfășoară printr-o serie de acțiuni complexe, care pot fi conceptualizate în două categorii principale. Prima categorie cuprinde acțiuni de acumulare a informației, măsuri speciale de investigație ce facilitează identificarea, precum chestionarea, culegerea informațiilor despre persoane și fapte, colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată și analiza obiectelor și documentelor. Aceste acțiuni sunt completate de operațiuni de urmărire vizuală, efectuate cu un obiectiv clar determinat, vizând depistarea și identificarea persoanei în contextul rețelelor de mercenarism. A doua categorie include acțiuni destinate stabilirii asemănării între subiectul identificat și profilul de referință, ceea ce constituie identificarea propriu-zisă a persoanei.

Teoretic, complexitatea măsurii speciale de identificare a persoanei, aplicată în investigarea activității mercenarilor, a fost subliniată prin caracterul său multifactorial, ce integrează elemente de urmărire vizuală, interogarea cetățenilor, culegerea de informații, precum și analiza obiectelor sau documentelor – incluzând cercetarea amprentelor digitale, a urmelor de sânge, a salivei și a altor eliminări ale corpului uman. Toate aceste acțiuni au un scop comun, acela de a stabili cu precizie identitatea persoanei implicate. În funcție de natura acțiunilor desfășurate, acestea pot fi considerate ca fiind parte componentă a măsurii de identificare a persoanei sau ca elemente integrative ale altor măsuri speciale de investigații.[202]

Astfel, într-un cadru investigativ orientat spre combaterea activității mercenarilor, identificarea persoanei se dovedește a fi un instrument de primă importanță, asigurând o abordare științifică și riguroasă ce facilitează demascarea și urmărirea penală a rețelelor implicate în aceste operațiuni ilicite.

Modalitățile și metodele identificării persoanelor implicate în activitatea mercenarilor

Investigarea activității mercenarilor impune utilizarea unor metode complexe și adaptate de identificare a persoanelor implicate, având în vedere caracterul clandestin și transnațional al acestui fenomen criminal. În funcție de informațiile obținute despre obiectul identificării, de procedeele tactice aplicate și de nivelul de securizare a investigației, măsura specială de identificare poate fi realizată prin modalități ***publice***, ***secrete*** sau ***cifrate***.

[202] Оперативно-розыскная деятельность: Учебник / Под ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, А.Ю. Шумилова.Москва: ИНФРА-М, 2001. с.341.

Identificarea publică presupune acțiuni deschise, desfășurate de autoritățile competente în vederea stabilirii identității mercenarilor sau a altor persoane implicate în activități conexe. Aceasta poate include legitimarea și verificarea documentelor de identitate ale persoanelor suspecte, în conformitate cu dispozițiile legale aplicabile, [203] precum și publicarea portretelor-robot, fotografiilor, înregistrărilor video sau anunțurilor oficiale privind persoanele anunțate în căutare. Identificarea publică se aplică nu doar pentru stabilirea identității făptuitorilor, ci și pentru identificarea victimelor recrutate, utilizate sau eliminate de rețelele de mercenariat.

Identificarea secretă implică desfășurarea unor operațiuni sub acoperire de către ofițerii de investigații sau colaboratori confidențiali, fără ca subiectul vizat să fie conștient de aceste acțiuni. Această metodă este esențială în contextul infracțiunilor de mercenariat, având în vedere că suspecții operează în structuri bine organizate și adoptă măsuri de contracarare a urmăririi (contrafilaj etc.). Un exemplu de identificare secretă este utilizarea ambuscadelor tactice[204] pentru depistarea mercenarilor implicați în conflicte armate sau în acțiuni paramilitare, mai ales atunci când singurele informații disponibile provin din analiza modului de operare al grupului infracțional.

Identificarea cifrată constă în observarea operativă a persoanelor de interes prin crearea unor circumstanțe favorabile recunoașterii acestora, fără a le comunica scopul real al investigației. [205] Un exemplu de aplicare a acestei metode în contextul investigațiilor asupra activității mercenarilor este patrularea mascată în zonele frecventate de suspecți, alături persoanele care pot contribui la identificarea făptuitorilor.[206]

Metodele și mijloacele identificării persoanelor implicate în activități de mercenariat

În conformitate cu prevederile art. 36 din Legea nr. 59/2012, identificarea persoanelor suspectate poate fi realizată printr-o serie de metode criminalistice și tehnico-științifice, menite să asigure recunoașterea operativă a subiecților investigați. Aceste metode sunt general aplicabile și în cazul identificării persoanelor bănuite de implicarea în activități de mercenariat.

Printre cele mai relevante metode se numără:

- **Metoda portretului vorbit**, utilizată pentru reconstrucția trăsăturilor fizice ale mercenarilor pe baza descrierilor oferite de martori sau de foști complici;

---

203 Cristescu, D.I. Investigarea criminalistică a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism. Timișoara: Solness, 2004, p.169

204 Дударенко, В.В. Тактический прием засады: разграничение с провокацией преступления. URL: http://bmpravo.ru/show_stat.php?stat=1075 [Accesat: 01.02.2024].

205 Горяинов, К.К., Кваша, Ю.Ф., Сурков, К.В. Федеральный Закон об оперативно-розыскной деятельности. Комментарий. Москва: Новый Юрист, 1997, с.216

206 Теория оперативно-розыскной деятельности: Учебник / Под.ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К. Синилова. Москва: ИНФРА-М, 2007, p.340

- **Identificarea după amprentele digitale**, esențială pentru stabilirea identității persoanelor suspectate pe baza urmelor biologice prelevate din teatrele de operațiuni militare sau din locațiile utilizate de grupurile de mercenariat;
- **Identificarea după urmele de picioare (încălțăminte)**, aplicabilă în cazul operațiunilor clandestine unde mercenarii își ascund intenționat identitatea;
- **Identificarea pe baza fotografiilor sau înregistrărilor video**, metodă eficientă în analiza materialelor obținute din surse deschise (OSINT), din interceptări sau din dronele de supraveghere utilizate în zone de conflict;
- **Identificarea în mediul ambiental**, prin observarea modului de interacțiune al suspecților în diverse locații, inclusiv în punctele de recrutare, de tranzit sau de redistribuire a mercenarilor;
- **Metoda experimentală**, constând în reconstrucția comportamentală a mercenarilor pe baza analizelor psihologice și a simulărilor operaționale;
- **Identificarea prin metoda informării electronice**, ce presupune utilizarea bazelor de date internaționale și a rețelelor de supraveghere digitală pentru depistarea și urmărirea mercenarilor active. Identificarea persoanelor implicate în activități de mercenariat reprezintă o componentă esențială a investigațiilor speciale, având în vedere caracterul mobil, conspirativ și transnațional al acestui fenomen. Utilizarea metodelor avansate de identificare, alături de aplicarea unor modalități tactice adaptate la specificul infracțiunii, contribuie semnificativ la stabilirea apartenenței și locului aflării persoanelor implicate în activitatea rețelelor mercenare și la tragerea la răspundere penală a acestora.

Chestionarea reprezintă o altă acțiune importantă (care în redacția mai veche a Legii 59/2012 a fost prevăzută ca o măsură specială de investigații aparte), și se dovedește a fi una esențială în contextul investigării activității de mercenarism. Această procedură constă în comunicarea directă și nemijlocită a ofițerului de investigații, alături de alte persoane împuternicite, cu indivizi care dețin informații relevante referitoare la fapte, evenimente, circumstanțe sau persoane implicate în rețelele de mercenarism. Comunicarea personală, realizată față în față, asigură un transfer de informații fără intermediari, minimizând riscul de distorsiune a datelor și facilitând clarificarea promptă a oricăror ambiguități. Astfel, ofițerii de investigații, în calitate de reprezentanți oficiali, sunt împuterniciți să stabilească un dialog deschis pentru a identifica și

recupera informațiile ascunse sau deliberate,[207] esențiale în elucidarea activității ilegale de mercenarism.

În contextul activității de mercenariat, acest procedeu capătă o importanță sporită, având în vedere complexitatea rețelelor transnaționale și natura organizată a activităților desfășurate. Metodologia aplicată implică o abordare proactivă, orientată spre depistarea intenționată a informațiilor reținute sau ascunse, prin analiza detaliată a declarațiilor și corelarea acestora cu alte probe investigabile. Integrarea tehnicilor criminalistice avansate de interogare cu procedee specializate de identificare a conspirațiilor facilitează evidențierea incoerențelor și a semnelor unei posibile ascunderi deliberate a datelor, caracteristici ce pot fi specifice structurilor organizate de mercenari.

Subdiviziunile specializate ale autorităților, care dețin expertiza tehnică și analitică necesară, interpretează și validează informațiile obținute prin metode științifice moderne. Rezultatele chestionării sunt ulterior integrate într-un proces investigativ mai amplu, care presupune corelarea și verificarea datelor cu alte probe, contribuind astfel la reconstruirea completă a rețelelor de mercenariat și la identificarea fluxurilor financiare și operaționale implicate. Documentarea meticuloasă a fiecărei etape a chestionării asigură integritatea probelor, aspecte esențiale în contextul procedurilor judiciare, unde fiecare element de informație trebuie să fie verificabil și validat independent.

Prin urmare, chestionarea constituie un instrument indispensabil în demascarea și combaterea activităților de mercenarism. Aceasta contribuie semnificativ la elucidarea rețelelor de activitate ilegală, prin combinarea tehnicilor criminalistice avansate cu procedeele de identificare a conspirațiilor, fundamentând astfel solid probele necesare pentru desfășurarea investigațiilor speciale și, ulterior, pentru acțiunile judiciare împotriva celor implicați în activități ale mercenarilor.

Chestionarea se caracterizează prin faptul că informația este obținută prin metoda criminalistică integrată cu procedee de conspirație.[208]

Supravegherea transfrontalieră presupune un complex de măsuri, realizat în mod direct și secret de către ofițerii de investigații ai subdiviziunilor specializate în privința unei persoane (grup de persoane), în scopul culegerii de informații necesare stabilirii faptelor, adreselor (imobilelor), unităților de transport, identificării persoanelor cu care ia legătura subiectul, cu

[207] Mîrzac V., Glavan V. Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații. Chișinău: S.n., 2014. p.37

[208] Горяинов К.К., Кваша Ю.Ф., Сурков К.В. Федеральный Закон об оперативно-розыскной деятельности. Москва: Новый Юрист, 1997. пересмотр. и испр. Москва: Издателъский дом Шумиловой И.И., 2008. с.203.

fixarea foto/video a unor momente și situații considerate ca fiind relevante pe parcursul unei urmăriri.[209]

Supravegherea transfrontalieră reprezintă urmărirea/monitorizarea persoanelor și activităților care implicau trecerea sau acțiuni în zona frontierelor - adică urmăriri vizuale și tehnice care aveau componentă transfrontalieră (de pildă: monitorizarea traseului unui suspect care se deplasa prin mai multe țări, coordonări operative cu autoritățile de frontieră / LEA din state vecine).[210]

Acțiunile întreprinse și tactica de investigare aplicată de către organele naționale abilitate în prevenirea și combaterea activității de mercenariat

După cum am menționat mai sus, În vederea depistării și contracarării activității de mercenariat, organele de investigații operative de comun cu cele ale procuraturii desfășoară activ măsuri speciale de investigații care au scopul de a trage la răspundere persoanele care practică activitatea de mercenariat, în conformitate cu prevederile Legii nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații.[211]

Un factor esențial în identificarea mercenarilor de către autoritățile de aplicare a legii constă în postările lor foto și/sau video pe rețelele de socializare.

Astfel, un mercenar moldovean a declarat că a promovat acțiunile separatiste prin distribuirea lor pe platformele de socializare, încurajându-i pe ceilalți mercenari să desfășoare acțiuni violente menite să submineze integritatea teritorială a Ucrainei. În acest scop, a creat un grup pe platformele „Facebook" și „Odnoklassniki", în care au fost postate mesaje care susțin separatismul în estul Ucrainei și pledând pentru crearea „Novorossiei" prin anexarea regiunii Odesa la estul Federației Ruse. Pe aceeași pagină, individul a distribuit diverse știri și informații referitoare la colectarea de fonduri și alte bunuri pentru ajutorarea grupului anti-Maidan.[212]

Într-un alt caz, individul C.R.G. a fost reținut la Aeroportul Internațional Chișinău în baza unei suspiciuni rezonabile că acesta a desfășurat sau desfășoară activități de mercenariat în estul Ucrainei. După efectuarea unor măsuri speciale de investigații și desfășurarea acțiunilor legale de urmărire penală, C.R.G. și-a recunoscut vina. Acesta a dezvăluit că oferta de a se alătura a provenit

---

209 Glavan B. Activitatea specială de investigații și procesul penal. Aspecte comune și delimitări. *Monografie.* Chișinău: S.n., 2022 (Print-Caro). – 475 p. CZU 343.1 G 61. ISBN 978-9975-135-63-4.

210 Roman D. Activitatea specială de investigații și alte activități informative. Note de curs. Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău, 2019. 203 p. URL: https://www.scribd.com/document/732350063/Activitatea-Specială-de-Investigați

211 Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații

212 Cojocaru Radion, Soroceanu Igor. Trăsături ale personalității infractorului mercenar, cetățean al RM - studiu cazuistic din revista Legea și Viața, nr. 9, Chișinău 2018

de la un mercenar din Rostov-pe-Don. C.R.G. a mai mărturisit că unii susținători ai proiectului „Novorossia" folosesc Republica Moldova ca o țară de tranzit pentru a ajunge în Rostov-pe-Don pentru instruiri militare. Drept urmare, C.R.G. a fost găsit vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute la articolul 141 alineatul (1) din Codul Penal, și i-a fost aplicată o pedeapsă de 3 ani de închisoare cu executare într-un penitenciar de tip semiînchis.[213]

3.4. Concluzii la capitolul 3

Combaterea fenomenului mercenariatului reprezintă o provocare complexă pentru autoritățile de aplicare a legii, având în vedere natura clandestină a acestor activități și impactul lor asupra securității naționale și internaționale. În acest context, utilizarea tacticilor speciale de investigații devine esențială pentru identificarea, documentarea și destructurarea rețelelor implicate în acest tip de infracțiuni. Capitolul III al acestei teze a abordat principalele metode utilizate în investigarea activităților mercenare, evidențiind importanța investigațiilor speciale, utilizarea surselor umane și aplicarea tehnicilor de supraveghere și interceptare.

Aici considerăm necesar să menționăm că în cadrul investigării activității mercenarilor, relația dintre scopul și sarcinile activității speciale de investigații se prezintă ca un raport logic și funcțional indispensabil. Scopul exprimă direcția strategică și rezultatul final vizat – de exemplu, identificarea, documentarea și neutralizarea rețelelor de mercenari – în timp ce sarcinile constituie etapele operaționale și metodologice necesare pentru realizarea acestui scop (colectare și verificare de informații, analiza rețelelor financiare și logistice, monitorizare, acțiuni operative etc.).

Îndeplinirea sistematică și coerentă a sarcinilor nu reprezintă un demers facultativ, ci o condiție *sine qua non* pentru atingerea scopului: fără proiectarea, prioritizarea și executarea riguroasă a sarcinilor aferente, obiectivul strategic rămâne inaccesibil. Prin urmare, planificarea investigațiilor trebuie să articuleze clar scopul strategic cu un set operativ de sarcini măsurabile, cronologizate și evaluate continuu, astfel încât progresul operațional să poată fi cuantificat și corelat permanent cu rezultatele urmărite.[214]

Un prim aspect fundamental analizat a fost rolul investigațiilor speciale în identificarea și documentarea activităților mercenare. Aceste metode permit colectarea de informații esențiale

[213] Cojocaru Radion, Soroceanu Igor. Trăsături ale personalității infractorului mercenar, cetățean al RM - studiu cazuistic din revista Legea și Viața, nr. 9, Chișinău 2018

[214] Glavan B. Probleme teoretico-practice privind scopul și sarcinile activității speciale de investigații. În: revista Legea și Viața, Chișinău, nr. 5-6(353-354) 2021, pp. 66-73.

privind organizarea, structura și modul de operare al rețelelor de mercenari, contribuind la prevenirea și combaterea activităților acestora. Prin utilizarea tehnicilor moderne de investigații, autoritățile pot obține date precise și relevante care facilitează construcția dosarelor penale și inițierea procedurilor judiciare împotriva celor implicați. Importanța acestor investigații este subliniată și de necesitatea de a acționa în mod proactiv, pentru a preveni expansiunea fenomenului și pentru a asigura aplicarea fermă a legislației naționale și internaționale.

Un alt element esențial în investigarea activității mercenarilor este utilizarea surselor umane și a investigatorilor sub acoperire. Aceste metode permit obținerea unor informații din interiorul rețelelor de mercenari, facilitând accesul la detalii confidențiale privind recrutarea, finanțarea și operațiunile desfășurate. Sursele umane joacă un rol esențial în infiltrarea grupărilor și în culegerea de date pe care alte metode tradiționale de investigații nu le pot obține. De asemenea, investigatorii sub acoperire sunt esențiali în realizarea unor operațiuni controlate care pot duce la identificarea și acumularea probelor împotriva celor implicați în activități mercenare. Cu toate acestea, utilizarea acestor metode necesită o pregătire riguroasă a ofițerilor implicați și respectarea strictă a normelor legale, pentru a evita încălcarea drepturilor fundamentale și pentru a asigura validitatea probelor obținute.

Nu în ultimul rând, aplicarea tehnicilor speciale de supraveghere și interceptare s-a dovedit a fi extrem de eficientă în combaterea mercenariatului. Prin utilizarea echipamentelor moderne de interceptare a comunicațiilor și supraveghere a activităților suspecților, autoritățile pot monitoriza în timp real mișcările și planurile acestora. Tehnicile speciale de supraveghere permit colectarea de dovezi concludente privind activitățile ilegale ale mercenarilor, contribuind la identificarea conexiunilor internaționale și la destructurarea rețelelor de recrutare și finanțare. Implementarea acestor metode trebuie însă să fie realizată în conformitate cu legislația în vigoare, pentru a preveni eventualele abuzuri și pentru a proteja drepturile persoanelor investigate.

În așa mod, în scopul eficientizării procesului de investigare a activității mercenarilor, propunem un ***model integrat de investigare a activității mercenarilor****:*

Document de lucru operațional pentru unități de urmărire penală și structuri de activitate specială de investigații (ASI), adaptat cadrului normativ național: **Codul penal al Republicii Moldova**, **Codul de procedură penală** și **Legea nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații**, precum și standardele de cooperare internațională (INTERPOL/Europol/MLA).

1) Scop, obiective și principii

Scop: Detectarea, documentarea, întreruperea și probarea activității de mercenariat (recrutare, instruire, finanțare, deplasare, participare la ostilități) cu mijloace legale de ASI.

Baza legală:

- **Cod penal (CP RM)**: art. 141 „Activitatea de mercenariat" + infracțiuni conexe (art. 190 – escrocherie, art. 243 – spălarea banilor, art. 361 – confecționarea actelor oficiale false, art. 282 – organizarea, conducerea sau finanțarea grupului criminal).
- **Cod de procedură penală (CPP RM)**: art. 132^{1} - 132^{8} (măsuri speciale de investigații), art. 125 (percheziția), art. 138^{1} (interceptarea și înregistrarea comunicărilor și/sau a imaginilor), secțiunea 7 (expertize judiciare).
- **Legea nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații (Legea ASI)**: art. 4 (principiile ASI), art. 6 (subiecții activității), art. 27 - 36^{4} (mijloace speciale: interceptări, filaj, livrări controlate, colaboratori sub acoperire).

Obiective specifice:

- Identificarea timpurie a rețelelor, fluxurilor de bani și a rutelor logistice.
- Obținerea probatoriului digital, financiar și testimonial.
- Neutralizarea activităților (prevenire/intervenție) și trimiterea în judecată a persoanelor implicate.

Principii: legalitate, proporționalitate, subsidiaritate, necesitate, protecția surselor, integritatea probelor, coordonare inter-instituțională, respectarea drepturilor omului.

2) Definiții operaționale

- **Mercenar**: persoană definită conform art. 141 CP RM, recrutată special pentru a lupta într-un conflict armat, motivată în principal de câștig privat, nefiind membru al forțelor armate ale unei părți la conflict (adaptare după dreptul intern și instrumentele internaționale relevante).
- **Activități conexe**: recrutare, publicitate, facilitare logistică, instruire paramilitară, finanțare/remunerație, transport/transfer, utilizare documente false, spălare de bani.

3) Arhitectura modelului (vedere de ansamblu)

Faze:

1. **Inițiere și triere** (semnale/alerte → ipoteză de lucru)
2. **Coroborare și planificare ASI** (evaluare risc, set de instrumente, autorizări)
3. **Colectare integrată de date** (OSINT, HUMINT, FININT, SIGINT, TECHINT)
4. **Exploatare și acțiune** (intervenții tactice, măsuri preventive)

5. **Consolidare a probatoriului** (lanț de custodie, expertize)
6. **Faza judiciară și cooperare internațională** (MLA/INTERPOL; expediere în judecată)
7. **Post-acțiune și învățare** (lecții învățate, KPI).

Echipa: grupul operativ de lucru mixt (urmărire penală, ofițerii de investigații, poliția de frontieră, subunitatea financiară, experții IT/digital, relații internaționale, procuror de caz).

4) Indicatori de risc (Early Warning)

Nivel persoană:

- Postări online de recrutare/„contractor militar" pentru teatre de război; contact cu brokeri;
- Intrări/ieșiri frecvente spre zone cu risc, *rute triangulate*;
- Sume dubioase recepționate din jurisdicții off-shore sau entități asociate companiilor militare private;
- Achiziții de echipament tactic, cursuri paramilitare neacreditate.

Nivel rețea/organizație:

- Grupuri închise (chat/VoIP) cu teme de deplasare, plăți, echipamente;
- Anunțuri codificate (simboluri/terminologie) pentru „misiuni" cu plată sistematică;
- Interpuși financiari, conversii criptofiate, carduri preplătite; agenți de turism „dedicați".

5) Setul de instrumente ASI (alegere proporțională)

Utilizare numai cu temei legal în baza autorizației procurorului/judecătorului de instrucție, unde este necesar. Se mențin registrele de motivare și documentare.

5.1. Supraveghere și urmărire:

- Filaj static/dinamic, supraveghere tehnică în spații publice; monitorizarea rutelor (hub-uri de transport, puncte de frontieră);
- Dispozitive de urmărire pe obiecte (cu autorizare).

5.2. Interceptarea comunicațiilor (SIGINT / COMINT):

- Interceptări ale convorbirilor / mesajelor, date de trafic, IMSI-catcher (după caz);
- Mandate țintite pentru grupuri / administratori de canale.

5.3. Investigații sub acoperire (HUMINT):

- Agent sub acoperire / colaborator autorizat; livrări controlate (ex. echipamente, documente);
- Simularea unor servicii/achiziții pentru identificarea „brokerilor" și a plăților.

5.4. Financiare (FININT):

- Monitorizare conturi, tranzacții suspecte, raportări AML/CFT, documente de informare bancară.
- Urmărire cripto: *clustering* adrese, KYC la exchange-uri, sechestrare digitală.

5.5. Tehnice/Digitale (TECHINT / DFIR):

- Percheziție informatică, imaging, extragere mobilă, recuperare mesaje, OSINT avansat cu utilizarea platformelor analitice specializate;
- Analiza metadatelor media (EXIF), geolocalizare foto/video, corelare timp-spațiu.

5.6. Alte instrumente:

- Cumpărări autorizate, livrări supravegheate, expertize (balistică, documente, expertiza lingvistică, grafoscopică etc.), cooperare cu transportatori.

6) Flux operațional (etapele)

Faza 1. Inițiere și triere

1. Colectare alerte: rapoarte FIU/AML, sesizări, OSINT, parteneri externi;
2. Scoring inițial (matrice risc: intenție, capacitate, oportunitate) → pornirea cauzei penale / lucru informativ;
3. Notificare procuror de caz; constituirea grupului operativ de lucru.

Faza 2. Planificare și autorizări

1. Stabilirea ipotezelor (recrutare? instruire? finanțare? participare efectivă?);
2. Alegerea instrumentelor ASI proporțional, întocmirea raportului de autorizare;
3. Plan de securitate operațională (OPSEC), management de surse operative, protecția datelor.

Faza 3. Colectare integrată

1. **OSINT:**

identificare de conturi, canale, anunțuri, analiză rețelelor de socializare, căutare imaginilor;

2. **HUMINT:**

- infiltrarea agentului / ofițerului sub acoperire (la necesitate);
- documentare de oferte, condiții, plăți;
- colectare probe audio-video.

3. **SIGINT:**

interceptări țintite;

identificare noduri cheie, corelări cu evenimente (întâlniri, deplasări).

4. **FININT:**

trasee de mijloace financiare (fiat/cripto), identificarea beneficiarilor reali, contracte / acoperiri comerciale.

5. **TECHINT / DFIR:** capturi de ecran, extrageri mobil/PC, *timeline* digital.

Faza 4. Exploatare și blocare

- Livrare controlată / *operațiune de „sting”* pentru a surprinde plata / recrutarea;
- Blocări tranzacții, sechestrări, refuz îmbarcare/ieșire din țară (cu bază legală);
- Percheziții sincronizate; reținere persoanelor cheie; recuperare mijloace probatorii.

Faza 5. Consolidarea probatoriului

1. Verificare lanț de custodie (loguri, hash-uri, etichete);
2. Expertize (financiare, IT, lingvistice, balistice, documente de călătorie);
3. Coroborare: declarații, înregistrări, tranzacții, geolocații, materiale OSINT.

Faza 6. Măsuri judiciare și cooperare internațională

1. Mandate europene/avize roșii, cereri MLA, schimb operativ (Europol/INTERPOL);
2. Includere infracțiuni conexe (spălare de bani, fals, constituire de grup criminal, recrutare);
3. Pregătire dosar: sinteză narativă, inclusiv anexă de probatoriul cu date de ordin tehnic.

Faza 7. Post-acțiune

1. Debriefing, lecții învățate, actualizarea indicatorilor de risc.
2. Feedback către parteneri (FIU, frontieră, servicii).

7) Matrice decizională (proporționalitate și alegerea instrumentelor)

Ipoteză principală	Probă necesară	Instrument ASI prioritar	Observații
Recrutare online	Dovada ofertei, termeni, identitatea recruterului	Agent acoperit + interceptări + captură ecran certificată	Atenție la provocare; documentare ofertă inițiată de suspect
Finanțare/Plăți	Fluxul banilor, beneficiari	FIU reports, ordonanțe bancare, blockchain analytics	Blocare preventivă; aplicarea procedeului KYC la exchange-uri
Deplasare	Itinerar, logistică, complici	Filaj, cooperare frontieră, PNR / APIS	Notificări pre-îmbarcare

Ipoteză principală	Probă necesară	Instrument ASI prioritar	Observații
Instruire paramilitară	Locații, instructori, participanți	Supraveghere video, drone autorizate, percheziții	Documentează materialele, manualele, muniția

8) Gestiunea, etică și garanții

- **Autorizare**: fiecare măsură invazivă are mandat / autorizare și durată limitată.
- **Minimizare**: capturile nedorite (date terțe) se segreghează și se protejează.
- **Non-provocare**: agentul acoperit nu creează intenție infracțională, doar documentează.
- **Transparență ex-post**: informarea persoanelor vizate, după caz, conform legii.
- **Protecția surselor**: compartimentare, codificare, evaluare periodică a riscurilor.

9) Managementul probelor digitale

- Proceduri standard de imaging, jurnalizare, plicuri sigilate;
- Exporturi „forensic sound” (chat, mail, VoIP), certificate de conformitate;
- Validarea instrumentelor aplicate și a persoanei care efectuează extragerea.

10) KPI operaționali

- Timp mediu de la alertă la inițierea cauzei penale;
- Rata de confirmare a ipotezelor după 30/60 zile;
- Număr de fluxuri financiare identificate vs. blocate;
- Procent de probe digitale admise în instanță fără excludere;
- Timp până la întreruperea operațională a unei rețele.

În concluzie, utilizarea tacticilor și metodelor speciale de investigații joacă un rol esențial în combaterea fenomenului mercenariatului. Fie că este vorba de investigații speciale, utilizarea surselor umane sau aplicarea tehnicilor moderne de supraveghere și interceptare, aceste metode contribuie la destructurarea rețelelor de mercenari și la prevenirea amenințărilor pe care aceștia le reprezintă. Totodată, implementarea acestor tehnici trebuie realizată cu respectarea strictă a cadrului legal și a principiilor etice, pentru a asigura eficiența și legitimitatea procesului investigativ. O abordare integrată și coordonată a autorităților naționale și internaționale este necesară pentru a asigura o luptă eficientă împotriva mercenariatului și pentru a proteja securitatea globală.

CAPITOLUL 4. PERSPECTIVE DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A ACTIVITĂȚII SPECIALE DE INVESTIGAȚII ÎN DOMENIUL COMBATERII MERCENARISMULUI

4.1. Analiza provocărilor și limitărilor practice în investigarea mercenarismului

Este bine cunoscut faptul că provocările și limitările practice în investigarea și contracararea criminalității au depășit cu mult ascunderea metodei de comitere a unei infracțiuni și, de fapt, a devenit o contracarare a activității organelor de aplicare a legii în ansamblu și, în acest sens, a obținut caracter al unui fenomen socio-juridic extrem de negativ și periculos.[215]

Trebuie să recunoaștem faptul că pătrunderea fenomenului infracțional în toate sferele vieții publice este direct legată nu doar de activitatea insuficient de calitativă a organelor de urmărire penală, adesea eforturile considerabile întreprinse de acestea neajungând la rezultatele dorite.

Organizatorii și liderii grupurilor infracționale organizate implicate în activitatea mercenară au la dispoziție toate mijloacele și forțele posibile care pot fi utilizate atât în cursul comiterii infracțiunilor de către angajații lor, cât și pentru a le contracara în cazul inițierii investigațiilor de către structurile de forță ale statului. Aceste metode și mijloace pot fi atât legale, cât și ilicite.

Nu putem spune că organele de aplicare a legii nu dispun de măsuri adecvate pentru a contracara manifestările activității infracționale, inclusiv în domeniul mercenariatului. Problema se află în altă parte. Contracararea eficientă a activității criminale necesită o abordare guvernamentală cuprinzătoare, care ar consta în adoptarea unui cadru juridic și de reglementare bine dezvoltat, a cărui punere în aplicare ar trebui să se realizeze în strânsă cooperare cu toate instituțiile de aplicare a legii.

La momentul actual, provocarea sau limitarea practică poate fi considerată ca un set de acțiuni deliberate ilegale și de altă natură menite să obstrucționeze investigația sau urmărirea penală în procesul identificării și combaterii infracțiunilor. Acțiunile respective sunt realizate de către infractori și/sau persoanele asociate acestora.

---

[215] Волынский А., Лавров В. Организованное противодействие раскрытию и расследованию преступлений (проблемы теории и практики) // Организованное противодействие раскрытию и расследованию преступлений и меры по его нейтрализации: материалы научно-практической конференции (29 - 30 октября 2014 г., г. Руза). М.: ЮИ МВД России, 2014, с. 94.

Analizând practica judiciară și de investigare în domeniul mercenariatului, constatăm că specificul limitărilor și provocărilor în acest domeniu constă, în primul rând, în procedura calificării infracțiunii respective ca atare.

Ar trebui de reiterat că mercenariatul este interzis oficial în majoritatea țărilor de pe mapamond. Generalizând baza normativă care asigură reglementare juridică internațională a mercenarilor, în special celor din cadrul companiilor militare private, constatăm că această se reflectă în următoarele acte:

- ✓ Articolul 47 din Protocolul adițional nr. 1 din 06/08/1977 la Convențiile de la Geneva din 08.12.1949 „Cu privire la protecția victimelor conflictelor armate internaționale";
- ✓ Legea SUA privind controlul exportului de arme. Potrivit acestuia, Departamentul de Stat al SUA licențiază activitățile companiilor lor militare private în străinătate, precum și monitorizează executarea contractului;
- ✓ Legea din Africa de Sud privind reglementarea suportului militar din străinătate. Potrivit acesteia, activitățile companiilor militare private sunt licențiate de Comitetul Național responsabil de controlul circuitului de armament din țară;
- ✓ Rezoluția ONU din 1974 privind „Definiția agresiunii". Această rezoluție califică utilizarea mercenarilor și a companiilor militare private împotriva altor țări drept infracțiune internațională;
- ✓ Rezoluția ONU din 14.12.1979, potrivit căreia mercenariatul este o crimă împotriva păcii și umanității și este echivalat cu genocidul, omuciderea și alte infracțiuni deosebit de grave;
- ✓ Convenția ONU din 1989 „Cu privire la interzicerea recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor", adoptată la 20.10.2001. Această convenție a oferit o interpretare mai explicită definiției de „mercenar", care reflecta interesul material al mercenarilor;
- ✓ Inițiative juridice „Green Paper" din Marea Britanie (2002) și Elveția (2006). Aceste inițiative își propun să sporească controlul asupra activităților companiilor militare private. Esența inițiativelor a constat în crearea unui organism internațional care să controleze activitățile CMP;
- ✓ Codul internațional de conduită al companiilor private de securitate din 2010. Acest document a fost începutul legalizării institutului de mercenariat, bazându-se pe cadrul juridic internațional privind utilizarea mercenarilor și a legislației în domeniul drepturilor omului;

- ✓ Documentul Montreux din 2008. [216] Conține recomandări pentru reglementarea activităților angajaților companiilor militare private în zonele de conflict militar.

Rezumând cele expuse, putem observa că în perioada actuală statele mari urmăresc sarcina de a controla pe deplin serviciile CMP pe piața mondială prin crearea unui organism unic (internațional) de eliberare a licențelor, prin care să monitorizeze astfel de companii.

Statele au nevoie de o reglementare clară a activităților companiilor militare private din interiorul lor, iar organizațiile internaționale trebuie să dezvolte reglementarea CMP în timpul desfășurării diferitelor conflicte internaționale și a altor activități de politică externă ale statelor, inclusiv în timpul organizării misiunilor de menținere a păcii și a operațiunilor de impunere a păcii.

După cum am vorbit anterior, conform prevederilor din articolul 47 al Protocolului Adițional nr.1 la Convenția de la Geneva din 12 august 1949, pentru a fi considerată o persoană ca fiind un mercenar, trebuie să fie îndeplinite în mod concomitent șase criterii obligatorii:

- persoană să fie recrutată în mod special în țară sau în străinătate pentru a participa la un conflict armat;
- să fie implicată direct în acțiuni ostile;
- să participe la ostilități în scopul obținerii unui beneficiu personal și să primească efectiv o remunerație mai mare decât cea promisă sau plătită combatanților care au o funcție și un grad similar în forțele armate ale părții implicate în conflict;
- să nu fie cetățean al unei părți implicate în conflict sau rezident al teritoriului controlat de o astfel de parte;
- să nu fie membru al forțelor armate ale unei părți implicate în conflict;
- să nu fie trimisă în misiune oficială de către un stat, cu excepția unei părți implicate în conflict, ca membru al forțelor armate ale statului respectiv.[217]

Referindu-ne la această formulare a legislației internaționale și abordând-o prin prisma provocărilor și limitărilor practice în investigarea mercenarismului, un număr impunător de persoane nu pot fi calificate ca mercenari, în pofida faptului participării directe în teatrele de luptă, în caz dacă nu vor întruni măcar una din caracteristicile enumerate mai sus, deși activitatea lor de facto este una de mercenariat.

---

[216] The Montreux Document on Private Military and Security Companies. URL: https://www.icrc.org/en/publication/0996-montreux-document-private-military-and-security-companies [data accesării: 29.03.2023].

[217] Protocolul nr. 1/1977 adițional la convențiile de la Geneva din 12 august 1949. URL: http://www.monitoruljuridic.ro/act/protocol-aditional-nr-1-din-10-iunie-1977-la-conventiile-de-la-geneva-din-12-august-1949-privind-protectia-victimelor-conflictelor-armate-internationale-emitent-50334.html

Iar dacă ne vom referi la acțiunile de împiedicare intenționată de către infractori la efectuarea investigațiilor acțiunilor lor criminale, atunci rezultatele muncii grupului de lucru de investigare a unei activități a mercenarilor se reduce încă mai mult.

Dat fiind faptul că sarcinile investigatorului nu includ necesitatea de a dovedi crearea intenționată a limitărilor și obstacolelor de către figuranții dosarelor special și penale, activitate menită să obstrucționeze organele de aplicare a legii în detectarea, descoperirea și investigarea infracțiunilor, problema cercetării și încadrării juridice se complică și mai mult.

După cum notează în acest sens savantul rus Vladimir Lavrov, „opoziția față de urmărirea penală poate face dificilă și uneori imposibilă dovedirea oricăreia dintre circumstanțele incluse în obiectul de probă enumerate în Codul de procedură penală. Însuși faptul ascunderii și alte forme de obstrucționare ar trebui să fie considerate drept una dintre circumstanțele care trebuie dovedite, deoarece subiecții opoziției pot avea un impact negativ asupra stabilirii oricăror circumstanțe ale infracțiunii”.[218]

În prezent, trebuie recunoscut faptul că obstrucționarea procesului de urmărire penală ca fenomen a devenit generalizată și amenințătoare, acoperind toate nivelurile activității de aplicare a legii, ceea ce împiedică punerea în aplicare a principiilor de procedură penală și de drept penal și a format la un număr semnificativ de cetățeni convingerea că organele de aplicare a legii eșuează în lupta împotriva criminalității și în protecția drepturilor și intereselor lor legitime.

Modul de ascundere a unei infracțiuni este un sistem de acțiuni deliberate ale autorului (și ale altor persoane), în legătură cauzală cu pregătirea și executarea faptei, menite să împiedice detectarea, investigarea și prevenirea infracțiunii.[219]

În funcție de obiectivele sale, subiectul contraacțiunii alege cea mai bună metodă de disimulare. Astfel, infractorul, rudele și apropiații săi pot ascunde infracțiunea pe cont propriu sau pot folosi în acest scop influența fizică sau psihologică asupra altor persoane. Scopul infractorului în această etapă este de a împiedica detectarea semnelor infracțiunii, precum și de a suprima orice posibilitate de a transmite informații către organele de drept.[220]

Analiza conținutului articolului 141 „Activitatea mercenarilor” din Codul Penal al Republicii Moldova ne arată următoarele.

Prin „activitatea mercenarilor” legea penală națională înțelege:

---

[218] Лавров В. Противодействие расследованию преступлений и меры по его преодолению: курс лекций. М.: Академия управления МВД России, 2015. с. 26.

[219] Гельманов А.Г. Криминалистическая характеристика способа сокрытия преступлений против жизни и здоровья. Омск, 1989, с. 17.

[220] Белкин, Р. Курс советской криминалистики. – Москва, 1979. Т. III. 653 с.

(1) Participarea mercenarului într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului.

(2) Angajarea, instruirea, finanțarea sau altă asigurare a mercenarilor, precum și folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului.

Astfel, procedura investigării și demonstrării calității unei persoane ca mercenar în legislația națională nu este atât de complicată, odată cu atribuirea persoanei statutul de mercenar. După ce figurantul este încadrat în toate normele internaționale ca mercenar, orgaului de investigații și de urmărire penală rămâne doar demonstrarea implicării acestuia în activități ilegale prevăzute de art.141 CP.

Provocări în procesul investigării activității mercenarilor

Investigarea activității mercenarilor prezintă o serie de provocări unice și complexe pentru agențiile de aplicare a legii și serviciile de informații. Aceste provocări necesită abordări inovatoare și adaptate în cadrul activității speciale de investigații. Principalele provocări includ:

- ✓ **Natura transnațională a activității**:
  - operațiunile mercenarilor traversează adesea multiple jurisdicții, complicând procesul de investigare și urmărire penală;
  - necesită o coordonare internațională complexă și schimb de informații între diverse agenții.
- ✓ **Identități ascunse și false**:
  - mercenarii folosesc frecvent identități multiple sau false, făcând dificilă identificarea și urmărirea lor;
  - necesită tehnici avansate de verificare a identității și analiză a datelor biometrice.
- ✓ **Structuri organizaționale fluide**:
  - grupurile de mercenari tind să aibă structuri flexibile și în schimbare rapidă, făcând dificilă maparea rețelelor lor;
  - implică nevoia de actualizare constantă a informațiilor și adaptare rapidă a strategiilor de investigare.
- ✓ **Interferențe politice**:
  - activitatea mercenarilor este adesea legată de interese geopolitice, putând duce la presiuni politice asupra investigațiilor;

- necesită menținerea independenței operaționale și integrității investigative în fața presiunilor externe.

✓ **Resurse financiare substanțiale**:

- multe operațiuni ale mercenarilor beneficiază de finanțare semnificativă, permițându-le să utilizeze tehnologii avansate și să corupă funcționarii structurilor oficiale statale;
- implică necesitatea unor investigații financiare sofisticate și cooperare cu instituții financiare.

✓ **Tehnologii avansate de comunicare și criptare**:

- utilizarea de către mercenari a sistemelor de comunicare criptate și a darknet-ului creează dificultăți considerabile la interceptarea și monitorizarea activităților ilegale;
- necesită dezvoltarea continuă a capabilităților tehnice de interceptare și decriptare.

✓ **Infiltrarea în structuri legitime:**

- mercenarii și organizațiile lor pot opera sub acoperirea unor companii militare private legitime sau ONG-uri;
- implică nevoia de investigații complexe pentru a distinge între activitățile legale și cele ilegale.

✓ **Amenințări la adresa martorilor și investigatorilor**:

- riscuri semnificative de securitate pentru cei implicați în investigarea și urmărirea penală a mercenarilor;
- necesită măsuri robuste de protecție a martorilor și securitate operațională.

✓ **Lipsa de cooperare din partea unor state**:

- unele țări pot fi reticente în a coopera în investigații, mai ales dacă mercenarii servesc intereselor lor;
- implică nevoia de abordări diplomatice și de presiune internațională pentru a asigura cooperarea.

✓ **Evoluția rapidă a tacticilor și tehnicilor**:

- mercenarii își adaptează constant metodele, făcând dificilă menținerea la zi a tehnicilor/metodelor de investigare;
- necesită o abordare flexibilă și inovatoare în dezvoltarea modalităților tactice de investigare.

✓ **Probleme etice și legale în utilizarea tehnicilor de investigare:**

- echilibrarea nevoii de informații cu respectarea drepturilor omului și a normelor legale;
- implică dezvoltarea unor protocoale clare de control asupra operațiunilor de investigare.

✓ **Complexitatea probelor digitale**:

- creșterea utilizării spațiului cibernetic de către mercenari adaugă noi dimensiuni investigațiilor.
- necesită expertiză specializată în domeniul criminalisticii digitale și analizei *big data*.

Aceste provocări subliniază necesitatea unei abordări multidisciplinare și adaptabile în investigarea activității mercenarilor. Dezvoltarea unor modalități tactice eficiente trebuie să țină cont de aceste obstacole și să găsească soluții inovatoare pentru a le depăși.

Este important de menționat că identificarea și investigarea activității de mercenariat poate fi dificilă, deoarece mercenarii încearcă adesea să-și ascundă identitatea și să opereze în mod clandestin. Cu toate acestea, autoritățile și organizațiile implicate în aplicarea legii depun eforturi pentru a combate acest fenomen și a aduce în fața justiției pe cei implicați în activități ilegale de mercenariat.

Scăderea numărului de rețineri și condamnări a mercenarilor în perioada ultimilor doi ani este condiționată inclusiv de faptul că mercenarii manifestă un comportament precaut față de modalitatea revenirii în țară, luând în considerare faptul că conflictul armat din Ucraina a degenerat într-un război pe scară largă.

Astfel, se atestă că în ultima perioadă tot mai puțini mercenari optează să revină în Republica Moldova, din teama de a fi reținuți și condamnați de instanțele de judecată naționale. Cunoscând că autoritățile de resort din Republica Moldova desfășoară activ măsuri speciale de investigații în scopul atragerii mercenarilor la răspundere penală, alții pătrund în țară clandestin, utilizând teritoriul transnistrean, necontrolat de autoritățile oficiale din Moldova.

Pe lângă toți acești factori particulari, putem contesta chiar opinia predominantă în mediul științific internațional, conform căreia există o normă internațională puternică care interzice mercenariatul. În schimb, susținem că restricțiile internaționale impuse mercenarilor sunt o expresie indirectă a unei norme internaționale mai fundamentale și mai răspândite împotriva mercenarismului.

Constatările noastre relevă indiferența generalizată a factorilor de decizie față de mercenari în timpul conflictelor militare la nivel regional sau intern în unele state. Concluzionăm că norma

anti-mercenari bazată pe obiecții morale nu este atât de puternică pe cât sugerează susținătorii săi și este adesea amenințată atunci când interesele naționale dictează luarea unor decizii la nivel politic.

Profilul psiho-social al mercenarului

Examinarea categoriilor principale de persoane supuse influenței propagandei ideologice și potențialei racolări, în special de către recrutorii entităților neconstituționale „L/DNR" din estul Ucrainei, profilul unui mercenar comportă următoarele caracteristici:

- vârsta cetățenilor vulnerabili în acest plan variază de la 18 la 50 de ani;
- de regulă, sunt frezați chel, la înfățișare par mai bătrâni, prezența cicatricelor pe față, corp, etc.;
- cu experiență militară;
- cu orientare ideologică rusofilă (bazată pe antipatia manifestată față de statele care promovează valorile Uniunii Europene);
- exprimă dorința pronunțată (și, de regulă, nerealizată) de aderare către un grup semnificativ sau de o „cauza națională nobilă";
- cu studii medii sau medii incomplete;
- de regulă, sunt financiar instabile;
- tind spre obținerea noilor legături, posibilități, câștiguri etc.;
- plasează fotografii din teatrele de război pe rețelele de socializare;
- sunt persoane dependente *(crescute în condiții de exces de grijă în familie)*;
- din familii asociale *(dezorganizate)* sau social-vulnerabile;
- cu traume psihologice *(unii din categoria menționată, au fost diagnosticați cu probleme de afecțiuni mentale, inclinate spre comportamente suicidale)*;
- adesea marginalizați social;
- au nivelul scăzut de autoapreciere cu tendințe agresive de apărare a personalității proprii;
- implicați în comiterea infracțiunilor cu caracter violent;
- unii sunt dependenți de droguri.

În prezent, în știința criminalistică, conceptul de „personalitate a infractorului" este înțeles ca un "sistem de caracteristici biologice, sociale și psihice ale unei persoane, informații despre care

sunt reflectate în mediul înconjurător și pot avea un impact semnificativ asupra organizării activităților de căutare și investigație pentru descoperirea și investigarea infracțiunilor".[221]

Prin „caracteristicile biologice ale personalității infractorului-mercenar" se înțelege organizarea corporală – aspectul exterior, particularitățile constituției fizice, starea de sănătate. La caracteristicile psihologice ale personalității se pot atribui particularitățile viziunii asupra lumii, ideologiei, caracterul, temperamentul, orientarea și alte trăsături.[222]

În scopul efectuării unei analize eficiente a proceselor legate de implicarea persoanelor în activități de mercenariat, autorul a elaborat un set de indicatori de risc, care este necesar de luat în calcul în cadrul investigațiilor.

Set de indicatori de risc specifici activității mercenarilor

1. Domeniul Financiar

- Transferuri internaționale repetate, fragmentate sub pragul de raportare (ex. <10.000 EUR).
- Utilizarea conturilor bancare înregistrate pe terți („money mules").
- Plăți frecvente către companii de securitate privată înregistrate în jurisdicții opace.
- Cumpărarea de echipamente militare/logistice (vestă antiglonț, drone, echipamente de comunicații) cu numerar.
- Utilizarea criptomonedelor pentru servicii de transport și cazare în zone de conflict.
- Remiteri regulate către regiuni instabile sau cu prezență a grupărilor armate.

2. Domeniul Călătorii & Mobilitate

- Bilete dus-întors cu perioadă scurtă de ședere (<72h).
- Zboruri cu *rute triangulate* prin state cu risc ridicat (pentru a ascunde destinația finală).
- Achiziționarea biletelor de avion *„last minute"* cu numerar.
- Călătorii frecvente către zone de conflict fără explicație economică sau familială.
- Folosirea pașapoartelor multiple / documente falsificate.

[221] Ведерников Н. О пределах изучения личности преступника // Вестник Томского государственного университета. Серия «Право». – 2014. – № 385. URL: https://www.dissercat.com/content/rassledovanie-korystno-nasilstvennykh-prestuplenii-sovershennykh-migrantami

[222] Рябенькая Н. Расследование корыстно-насильственных преступлений, совершенных мигрантами: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. – Калининград, 2022. – 28 с.URL: https://skspba.ru/wp-content/uploads/2024/11/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-24.10.2024.pdf

- Schimbări frecvente de destinație în PNR / APIS fără justificare.

3. Domeniul Social & Logistic

- Participare la tabere de instruire militară private, sub acoperirea „cursuri de securitate”.
- Recrutare online pe forumuri extremiste sau rețele sociale obscure.
- Comunicări criptate pe platforme *„closed group”* (ex. Telegram, Signal, etc.).
- Posesia nejustificată a echipamentelor cu dublă utilizare (optică militară, drone).
- Contacte frecvente cu intermediari cunoscuți pentru trafic de arme.
- Închirierea de vehicule de teren sau locații izolate fără activitate comercială clară.

4. Domeniul Comportamental & Relațional

- Asocierea cu persoane deja investigate pentru mercenariat sau terorism.
- Schimbări bruște în situația financiară fără explicație (venituri crescute din surse externe).
- Declarații publice de susținere a grupărilor paramilitare.
- Evitarea deliberată a interacțiunii cu autoritățile (neînregistrarea domiciliului, refuz KYC).
- Încercări de a recruta alți cetățeni pentru „misiuni în străinătate”.

***Notă**: Acești indicatori sunt predictivi și trebuie analizați cumulativ – prezența unuia singur nu e suficientă pentru încadrarea ca mercenariat, dar combinația lor crește semnificativ scorul de risc*.

Legendă pentru scorurile de risc pentru activitatea mercenarilor

Interval scor	Nivel de risc	Interpretare	Măsuri recomandate
0 – 15	**Scăzut**	Indicatorii sunt izolați și nu sugerează direct activitate de mercenariat.	Monitorizare pasivă, analiză periodică a datelor (FIU, KYC).
16 – 25	**Mediu**	Există indicii rezonabile privind posibile legături logistice sau financiare cu activități de mercenariat.	Intensificarea supravegherii ASI (verificări suplimentare bancare, cooperare FIU, verificări PNR/APIS).

Interval scor	Nivel de risc	Interpretare	Măsuri recomandate
26 – 30	**Ridicat**	Indicatorii cumulați sugerează direct implicare sau pregătire activă pentru activități de mercenariat.	Măsuri operative urgente: interceptări, percheziții, confiscări, solicitări MLA și informarea imediată a procurorului.

Astfel, fiecare indicator din tabel are un scor maxim, iar cumularea scorurilor pentru o persoană / situație investigată oferă un nivel de risc total.

4.2. Optimizarea instrumentelor juridice și procedurale pentru investigarea fenomenului activității mercenarilor

Caracteristicile distinctive ale societății moderne, care adesea este descrisă ca societate post-industrială sau societate informațională, sunt informatizarea, accesul tot mai larg al cetățenilor la resursele informaționale, creșterea ponderii serviciilor informaționale și a tehnologiilor informatice în produsul intern brut, scăderea ocupării forței de muncă în sfera producției materiale directe și creșterea acesteia în sfera informațională.[223]

Aceste tendințe asociate cu dezvoltarea și punerea în aplicare a tehnologiilor digitale nu pot, desigur, să nu afecteze un domeniu atât de important al activității statului, cum este aplicarea legii, în special în domeniul procedurilor penale.

Situația criminogenă dintr-un stat reflectă procesele sociale, economice și tehnologice care au loc în cadrul acestuia, constituind un indicator relevant al dinamicii infracționale. În ultimele decenii, progresul rapid al tehnologiilor digitale a influențat semnificativ atât modalitățile de comitere a infracțiunilor, cât și metodele utilizate în investigarea acestora. Criminalitatea organizată, inclusiv fenomenul mercenariatului, integrează pe scară largă inovațiile științifice și resursele digitale pentru a facilita activități ilegale, fie prin utilizarea directă a acestora în săvârșirea faptelor infracționale, fie în scopul disimulării operațiunilor și protejării membrilor rețelelor criminale.

Utilizarea tehnologiilor informaționale și a telecomunicațiilor în cadrul activităților de mercenariat contribuie la recrutarea, finanțarea și coordonarea combatanților, sporind astfel

[223] Еляков А. Современное общество в информационном измерении // Социологические исследования. 2009. № 7, с. 85.

dificultatea identificării și combaterii acestui fenomen. În acest context, activitățile de mercenariat, asociate frecvent cu acte de extremism și terorism, generează riscuri semnificative pentru securitatea națională și internațională, impunând necesitatea elaborării unor strategii complexe de prevenire și combatere, bazate pe cooperare interinstituțională, schimb de informații și utilizarea tehnologiilor avansate în scopul contracarării amenințărilor emergente.

În acest context, combaterea activităților de mercenariat și a criminalității asociate progresului tehnologic impune un răspuns strategic bazat pe suport științific, tehnic și informațional actualizat. Este esențial ca investigațiile preliminare să beneficieze de metode avansate de analiză și instrumente tehnologice de ultimă generație, care să permită organelor de aplicare a legii să soluționeze eficient aspectele procedurale, tactice și organizatorice în cadrul urmăririi penale. O astfel de abordare va facilita identificarea rapidă a rețelelor de mercenari, demascarea mecanismelor de recrutare și finanțare, precum și elucidarea completă a circumstanțelor infracționale, contribuind astfel la o aplicare eficientă a măsurilor de prevenire și sancționare.

În literatura științifică, conceptul de sprijin tehnico-științific al investigațiilor preliminare este adesea comparat cu conceptul de sprijin tehnic și criminalistic, discutat deja mai sus, și este utilizat ca sinonim pentru acesta din urmă, sau acești termeni sunt considerați ca fiind părțile componente unul altuia.[224]

Infracțiunile de tip mercenar nu sunt un act izolat, întâmplător, unic și de un singur moment. Acestea trebuie considerate ca un fenomen socio-juridic specific, complex ca structură, interrelații, având cauze, dinamică, anumite tendințe și regularități proprii. O astfel de infracțiune este un sistem complex de circumstanțe subiective interconectate și interdependente (procese fizice și psihice - decizii și acțiuni ale făptuitorului însuși, procese obiective de reflectare în mediul material a circumstanțelor de utilizare a instrumentelor infracțiunii. Acesta este un act de comportament volitiv socialmente periculos al unei persoane, care este comis cu un scop predeterminat în condiții specifice de loc și timp.

Un astfel de comportament se reflectă în mod natural în mediul material și în conștiința oamenilor (imaginile mentale ale martorilor, victimelor, suspecților/acuzaților) și este în continuă dezvoltare și dinamică, schimbându-se și adaptându-se la noile realități ale dezvoltării societății.

Astfel, pentru a investiga cu succes astfel de infracțiuni, este necesară optimizarea și dezvoltarea în timp util a instrumentelor juridice și de procedură penală.

---

[224] Пашутина О. С., Калуцких А. М. Научно-техническое обеспечение деятельности сведующих лиц в уголовном процессе: проблемы и перспективы развития // Изве-стия Юго-Западного государственного университета. Серия: История и право. 2013. № 3, с. 69.

După cum se cunoaște, mercenarismul este reglementat prin diverse instrumente internaționale, cum ar fi Convenția ONU împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor (1989) și Protocolul adițional I la Convențiile de la Geneva (1977). Conform acestor documente, un mercenar este definit ca o persoană recrutată pentru a participa la un conflict armat cu scopul obținerii unui avantaj financiar, nefiind parte a forțelor armate regulate ale vreunei părți combatante.

Caracteristicile principale ale activității mercenarilor includ:

- ✓ Lipsa unei loialități față de statul sau entitatea angajatoare;
- ✓ Motivarea financiară ca factor determinant al implicării;
- ✓ Implicarea în conflicte armate sau destabilizarea ordinii publice;
- ✓ Utilizarea structurilor clandestine pentru recrutare, finanțare și coordonare.

În ciuda acestor reglementări, mercenarismul continuă să fie un fenomen persistent, necesitând instrumente juridice și procedurale mai eficiente pentru investigare și combatere.

În prezent, legislațiile naționale variază semnificativ în ceea ce privește incriminarea și sancționarea activității mercenarilor. În unele state, participarea la activități mercenare este considerată infracțiune gravă, în timp ce alte reglementări sunt ambigue sau inexistente. Această lipsă de armonizare legislativă creează dificultăți în cooperarea internațională pentru combaterea fenomenului.

Deficiențele principale includ:

- Lipsa unei definiții uniforme a mercenarismului în legislațiile naționale;
- Dificultăți în probarea intenției financiare ca element esențial al infracțiunii;
- Insuficiența instrumentelor de urmărire penală transnațională;
- Protecția juridică limitată pentru martorii și informatorii implicați în astfel de cazuri.

Pentru a depăși aceste provocări, este necesară o optimizare a instrumentelor juridice și procedurale prin standardizare internațională și cooperare sporită între state.

Pentru a crește eficiența investigațiilor privind activitățile mercenarilor, este imperativă consolidarea cadrului legal.

Măsurile necesare includ:

- **Adoptarea unei legislații unitare internaționale**, care să definească clar infracțiunea de mercenarism și să impună sancțiuni proporționale;
- **Îmbunătățirea mecanismelor de extrădare și cooperare juridică internațională**, prin acorduri bilaterale și multilaterale specifice combaterii mercenarismului;

- **Introducerea unor sancțiuni mai severe**, inclusiv confiscarea bunurilor și interdicții de participare la conflicte armate pentru persoanele condamnate;
- **Crearea unor registre internaționale** cu persoanele suspectate sau condamnate pentru implicare în activități mercenare, accesibile autorităților judiciare din diferite state.

Investigațiile referitoare la activitățile mercenarilor sunt adesea dificile din cauza caracterului transnațional al fenomenului și al metodelor conspirative utilizate. Pentru a spori eficiența investigațiilor, este necesară implementarea unor măsuri procedurale moderne:

- **Utilizarea tehnologiilor avansate** în supravegherea și interceptarea comunicațiilor pentru identificarea rețelelor de mercenari;
- **Creșterea capacității structurilor de aplicare a legii** de a monitoriza fluxurile financiare suspecte asociate finanțării activităților mercenare;
- **Implementarea echipelor mixte de investigație**, formate din specialiști ai mai multor state, pentru a facilita schimbul de informații și desfășurarea investigațiilor transfrontaliere;
- **Protecția sporită a martorilor și colaboratorilor justiției**, pentru a încuraja dezvăluirea informațiilor critice.

Optimizarea instrumentelor juridice și procedurale pentru investigarea activității mercenarilor este esențială pentru asigurarea securității internaționale și pentru prevenirea implicării acestora în conflicte armate ilegale. Standardizarea legislațiilor, consolidarea cooperării internaționale și utilizarea tehnologiilor moderne în investigare sunt măsuri fundamentale în acest demers. Numai printr-o abordare comprehensivă și coordonată se poate asigura o combatere eficientă a acestui fenomen periculos pentru stabilitatea globală.

Activitatea de **identificare și investigare** a activității de mercenariat este desfășurată de către autoritățile competente, inclusiv organele de aplicare a legii și serviciile de informații, în cooperare cu partenerii internaționali. În general, pentru a identifica și investiga activitățile de mercenariat sunt utilizate următoarele **metode**:

1. ***Supraveghere și monitorizare***: Autoritățile efectuează supraveghere fizică și electronică asupra indivizilor suspectați de implicare în activități de mercenariat. Acest lucru poate include urmărirea deplasărilor, interceptarea comunicațiilor și monitorizarea activităților online.

2. ***Colectarea și analiza informațiilor de informații***: Autoritățile obțin informații prin intermediul surselor deschise, inclusiv site-uri web, rețele de socializare, forumuri online și alte

platforme de comunicare. Aceste informații sunt analizate pentru a identifica legături și modele relevante pentru activitățile de mercenariat.

3. ***Cooperare internațională***: Combaterea mercenariatului implică indispensabil cooperarea internațională între autoritățile competente din diferite țări. Schimbul de informații și coordonarea operațiunilor sunt cruciale pentru identificarea și investigarea rețelelor de mercenari care operează la nivel transnațional.

4. ***Utilizarea informatorilor și infiltrarea***: Organele de resort recurg la utilizarea informatorilor și infiltrării investigatorilor sub acoperire în organizații sau grupuri suspectate de implicare în activități de mercenariat. Aceste tactici pot furniza informații valoroase despre structura, operațiunile și membrii implicați în activitățile ilegale.

5. ***Analiza financiară***: Activitățile de mercenariat implică adesea fluxuri financiare suspecte. Prin urmare, SIS și organele procuraturii de comun cu Serviciul de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor (SPCSB) aplică metode de analiză financiară pentru a urmări tranzacțiile financiare suspecte, spălarea banilor și finanțarea terorismului, precum și alte activități financiare ilegale care pot fi asociate cu mercenarii și organizațiile lor.

6. ***Colaborare cu organizații internaționale și ONG-uri***: Organizațiile internaționale, cum ar fi Interpol și Europol, și organizațiile neguvernamentale specializate în combaterea mercenariatului joacă un rol important în identificarea și investigarea activităților de mercenariat. Prin intermediul colaborării și schimbului de informații, aceste entități pot sprijini eforturile de combatere a acestui fenomen.

Practica judiciară privind aplicarea legii penale asupra mercenarilor din R. Moldova

Începând cu anul 2015, au fost documentate și contracarate numeroase cazuri de participare a cetățenilor Republicii Moldova în calitate de mercenari, ceea ce a generat o preocupare semnificativă în rândul autorităților și comunității internaționale.

Pentru a aduce aceste cazuri la lumină și a impune sancțiuni adecvate, au fost inițiate dosare penale împotriva persoanelor implicate în astfel de activități ilicite. Rezultatele acestor investigații au permis condamnarea a 17 persoane, în timp ce în privința altor 7 se așteaptă pronunțarea unei sentințe definitive din partea instanței de judecată. În cadrul acestor procese judiciare, s-a acționat în conformitate cu prevederile articolului 141 din Codul Penal al Republicii Moldova, care vizează infracțiunile de mercenariat.

Analizând finalitatea proceselor de judecată referitoare la dosarele penale pornite în legătură cu activitatea mercenarilor, putem observa o varietate de rezultate și pedepse aplicate. Din

cele 17 persoane condamnate, 10 au primit pedeapsa cu închisoarea cu executare, ceea ce subliniază gravitatea implicării lor în activități mercenare.

Alte 6 persoane au fost condamnate la pedeapsa cu suspendare, ceea ce înseamnă că vor fi supuse unor restricții și supraveghere pentru un anumit interval de timp, cu scopul de a se asigura că nu vor mai recurge la astfel de acțiuni ilegale.

Într-un caz excepțional, o persoană a fost recunoscută ca având dereglări psihice și, în consecință, a fost eliberată de răspunderea penală din cauza stabilirii incapacității depline de exercițiu.

Aceste rezultate judiciare evidențiază eforturile autorităților de a combate și de a descuraja fenomenul mercenariatului în Republica Moldova. Prin aplicarea pedepselor corespunzătoare și prin adoptarea unor măsuri preventive și de descurajare, se urmărește să se asigure respectarea legii și să se reducă impactul negativ al activităților mercenare asupra securității și stabilității naționale. Este important ca aceste rezultate să fie evaluate și analizate în mod continuu, astfel încât să se poată dezvolta strategii mai eficiente de prevenire și combatere a fenomenului mercenariatului în Republica Moldova și în regiune.

Totodată, în scopul optimizării legislației naționale în domeniul combaterii activității mercenarilor, în anul 2020 a fost operată modificarea art. 141 din Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002, la segmentul pedepsei aplicate pentru comiterea infracțiunii de mercenariat, și anume:

- la alineatul 1) sintagma ,,de la 3 - 7 ani” s-a modificat cu sintagma ,, de la 5 - 10 ani”;
- la al. 2) sintagma ,, de la 5 - 10 ani” s-a modificat cu sintagma ,, de la 10 - 15 ani”.

În Notă informativă la proiectul de lege, partea motivațională afirmă următoarele.

„Cu toate că, Codul Penal al Republicii Moldova prevede sancțiuni pentru astfel de activități, am constatat că, de fapt, majoritatea mercenarilor au fost condamnați cu suspendare și eliberați din sala de judecată, lăsând astfel posibilitatea ca aceștia să se reîntoarcă în zonele de conflict. Această situație ridică îngrijorări cu privire la eficacitatea și severitatea sistemului de justiție penală în combaterea fenomenului mercenariatului în Republica Moldova.

În cadrul conflictului din Ucraina, legislația acestui stat califică acțiunile mercenarilor ca fiind echivalente cu terorismul, omuciderea și genocidul.

Până în 2009, participarea ca mercenar într-un conflict armat era pedepsită cu aceeași severitate ca și activitatea celor care angajează, instruiesc sau finanțează mercenarii, putând fi sancționați cu până la 15 ani de închisoare. Cu toate acestea, modificările aduse Codului Penal al Republicii Moldova au dus la micșorarea pedepselor pentru ambele tipuri de infracțiuni. Astfel, în

anul 2020, un mercenar putea fi pedepsit cu maximum 7 ani de închisoare, în timp ce cei care îi angajează sau finanțează riscau cu 3 ani mai mult.

În lumina acestor constatări, organele legislative au considerat imperativă modificarea sancțiunilor prevăzute de articolul din Codul Penal al Republicii Moldova care abordează activitatea de mercenar, precum și recrutarea și/sau racolarea mercenarilor. Reducerea pedepselor pentru cei condamnați cu suspendare a survenit după ce aceștia și-au recunoscut vina".

Autorul proiectului de lege a afirmat că „...participarea mercenarilor moldoveni în astfel de acțiuni militare reprezintă, de fapt, un antrenament pentru forțele interesate, oferindu-le posibilitatea de a pregăti grupări paramilitare pentru intervenții în alte situații de conflict care pot apărea".

În același timp, legiuitorul a subliniat că componenta de mercenariat din cadrul unor forțe hibride servește scopurilor organizatorilor acestora, prin efectuarea de incursiuni militare clandestine și neautorizate în teritoriile statelor vecine, precum și prin pregătirea forțelor paramilitare pentru destabilizarea guvernelor democratice. Astfel, acțiunile acestor forțe, compuse din mercenari, nu pot fi atribuite unui anumit guvern și reprezintă o nouă formă de desfășurare a războaielor de tip hibrid. În acest context, Republica Moldova trebuie să intensifice pedepsele atât pentru mercenari, cât și pentru organizatorii acestora, deoarece deseori aceștia reprezintă o amenințare mai mare și mai periculoasă.

Ca urmare a acestei preocupări, inițiativa de modificare a fost susținută, iar modificările propuse au fost introduse în legislație. Această acțiune reprezintă un pas important în consolidarea și optimizarea cadrului legal și instituțional pentru combaterea fenomenului mercenariatului și pentru asigurarea securității și stabilității naționale a Republicii Moldova. Este esențial ca aceste măsuri să fie implementate cu fermitate și să fie însoțite de eforturi continue de monitorizare, evaluare și ajustare a legislației și politicilor relevante în vederea contracarării eficiente a fenomenului mercenariatului și a promovării valorilor democratice și a statului de drept în Republica Moldova și în regiune.[225]

4.3. Cooperarea internațională și schimbul de bune practici între state

Mercenarismul reprezintă o amenințare semnificativă la adresa securității internaționale, stabilității statelor și respectării drepturilor fundamentale ale omului. Acest fenomen, care implică

[225] Legea Nr. 98 din 11.06.2020 pentru modificarea articolului 141 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002.

participarea unor indivizi sau grupuri în conflicte armate în schimbul unor recompense materiale, subminează suveranitatea națională și contribuie la proliferarea conflictelor violente. Pentru a combate eficient această problemă, este esențială o cooperare internațională consolidată și un schimb activ de bune practici între state.

Un element fundamental al cooperării internaționale în domeniul combaterii mercenarismului este cadrul juridic stabilit prin convenții și tratate internaționale.

Printre principalele instrumente juridice relevante se numără:

- **Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor** (adoptată de ONU în 1989), care obligă statele semnatare să incrimineze activitățile mercenare și să ia măsuri pentru prevenirea și sancționarea acestora.
- **Protocolul adițional I la Convențiile de la Geneva din 1949**, care interzice participarea mercenarilor în conflictele armate.
- **Rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU**, care impun sancțiuni și reglementări specifice privind utilizarea mercenarilor în anumite regiuni afectate de conflicte.

Statele trebuie să își armonizeze legislațiile naționale cu aceste standarde internaționale și să colaboreze în cadrul unor structuri multilaterale pentru implementarea eficientă a măsurilor necesare.

În ultimii ani, mai multe state din spațiul european au intensificat eforturile de consolidare a rezilienței sale la riscurile și amenințările generate de activitatea mercenarilor. Un model de pregătire bazat pe noțiunile de „societate în ansamblu", „guvernare în ansamblu" și „reziliență societală" a câștigat teren în activitatea politică a Uniunii Europene în special. Deși s-au înregistrat unele progrese, rămân multe obstacole și provocări. Există necesitatea de abordare a factorilor conceptuali legate de cartografierea riscurilor și amenințărilor din acest domeniu pentru a facilita contramăsuri specifice și eficiente, precum și inițiative de îmbunătățire a rezilienței societății.

Cooperarea internațională este extrem de importantă în contracararea mercenarismului ca parte componentă a complexului de amenințări hibride. În ultimii ani, Uniunea Europeană a intensificat eforturile de consolidare a rezilienței sale în această privință prin instituirea unei serii de inițiative politice. Combaterea amenințărilor hibride ar trebui să fie un proces continuu în care dezvoltarea rezilienței la nivel societal, național și european joacă un rol esențial.

Ca un element de bază al cooperării internaționale a statelor-membri ONU o vedem Convenția internațională împotriva recrutării, folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor din 1989, elaborată de comunitatea internațională și reprezentată de Adunarea Generală a ONU. Această convenție stabilește definirea clară a infracțiunii de mercenariat și angajează statele

semnatare să colaboreze în prevenirea acestei infracțiuni, judecarea celor responsabili și sancționarea acestora.

Prin urmare, articolul 5 al acestui act normativ prevede următoarele:

- Statele părți nu vor recruta, utiliza, finanța sau antrena mercenari și vor interzice astfel de activități în conformitate cu dispozițiile prezentei Convenții;
- Statele părți nu vor recruta, utiliza, finanța sau antrena mercenari în scopul împiedicării exercitării legitime a dreptului inalienabil al popoarelor la autodeterminare, astfel cum este recunoscut de dreptul internațional, și vor lua măsurile corespunzătoare, în conformitate cu dreptul internațional, pentru a preveni recrutarea, utilizarea, finanțarea sau antrenarea mercenarilor în acest scop;
- Statele părți prevăd sancțiuni adecvate pentru infracțiunile prevăzute în prezenta Convenție, ținând seama de gravitatea acestor infracțiuni.[226]

Articolul 6 al aceleiași Convenții stipulează că:

(1) Statele părți cooperează în vederea prevenirii infracțiunilor prevăzute în prezenta convenție, în special prin:

(a) luarea tuturor măsurilor posibile pentru a preveni pregătirile pe teritoriile lor pentru săvârșirea acestor infracțiuni în interiorul sau în afara teritoriilor lor, inclusiv interzicând activitățile ilegale ale persoanelor, grupurilor și entităților care încurajează, instigă, organizează sau participă la săvârșirea acestor infracțiuni;

(b) coordonarea, atunci când este necesar, a adoptării de măsuri administrative și de altă natură pentru a preveni comiterea unor astfel de infracțiuni.[227]

După cum observăm, actul normativ examinat reprezintă un instrument juridic important care reglementează cooperarea între statele participante în cadrul jurisdicției penale. Acest document stabilește mecanismele și condițiile în care statele au dreptul de a-și stabili jurisdicția asupra infracțiunilor prevăzute în dispozițiile sale. O astfel de abordare contribuie la consolidarea ordinii juridice internaționale și crește eficiența luptei împotriva criminalității, în special în cazurile de infracțiuni transnaționale. O atenție deosebită în cadrul Convenției este acordată luptei împotriva mercenariatului, considerat o formă de activitate infracțională care amenință securitatea internațională.

---

226 Convenția internațională împotriva recrutării, folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor din 1989. URL: https://docs.un.org/en/A/RES/44/34

227 Idem.

Conform dispozițiilor prezentului act normativ, fiecare stat participant este obligat să ia toate măsurile necesare pentru a-și stabili jurisdicția asupra infracțiunilor prevăzute de această Convenție. În special, jurisdicția statului se extinde asupra infracțiunilor comise pe teritoriul său, precum și la bordul unei nave maritime sau aeriene înregistrate în acel stat. Astfel, se asigură protecția intereselor naționale și menținerea ordinii publice pe mijloacele de transport aflate sub jurisdicția respectivului stat. În plus, jurisdicția poate fi stabilită asupra infracțiunilor comise de cetățenii săi sau, în prezența unor norme legislative corespunzătoare, de persoanele apatride care își au reședința obișnuită pe teritoriul acelui stat. În acest context, este important de menționat că Convenția acoperă și infracțiunile legate de mercenariat, permițând astfel stoparea activității mercenarilor și a recrutorilor acestora la nivel internațional.

O atenție specială este acordată și jurisdicției în cazurile în care presupusul infractor se află pe teritoriul unui stat, dar nu poate fi extrădat către un alt stat care are motive întemeiate pentru a-l urmări penal. În astfel de situații, statul participant este obligat să ia măsurile necesare pentru a asigura o urmărire penală corespunzătoare și tragerea la răspundere a vinovaților. Un astfel de mecanism vizează eliminarea impunității și prevenirea posibilității ca infractorii să evite justiția prin deplasarea între state. Acest aspect este deosebit de relevant în lupta împotriva mercenariatului, deoarece mercenarii folosesc adesea lacunele legislative pentru a evita urmărirea penală.

În plus, dispozițiile prezentei Convenții nu limitează statele participante în aplicarea altor norme de jurisdicție penală prevăzute de legislația lor națională. Aceasta înseamnă că statele își păstrează posibilitatea de a stabili criterii suplimentare pentru exercitarea jurisdicției, dacă acest lucru este necesar pentru protecția intereselor lor naționale și îndeplinirea obligațiilor internaționale. O astfel de abordare permite luarea în considerare a particularităților sistemelor juridice ale diferitelor state și asigură o reglementare complexă a jurisdicției penale. În special, acest aspect vizează normele destinate combaterii mercenariatului, consolidând astfel cooperarea internațională în acest domeniu.

Astfel, actul normativ prezentat joacă un rol esențial în consolidarea cooperării internaționale în lupta împotriva mercenarismului. Acesta stabilește cadre juridice clare în care statele participante trebuie să acționeze, asigurând o interacțiune eficientă și protecția ordinii publice. Normele consacrate în Convenție permit reducerea lacunelor juridice și oferă posibilitatea de a trage la răspundere persoanele care au comis infracțiuni, indiferent de locul în care se află. Acest aspect este deosebit de important în contextul globalizării, când activitățile infracționale pot afecta mai multe jurisdicții simultan, necesitând coordonarea eforturilor diferitelor state. În acest

context, Convenția devine un instrument crucial în lupta împotriva mercenariatului, contribuind la stoparea activităților militare ilegale și la tragerea la răspundere a celor vinovați.

Un aspect crucial în combaterea mercenarismului îl reprezintă parteneriatele dintre state, organizații internaționale și regionale. Acestea se pot manifesta sub diferite forme:

- **Colaborarea între agenții de securitate** – Schimbul de informații și coordonarea acțiunilor între serviciile de securitate naționale și internaționale sunt esențiale pentru identificarea și neutralizarea rețelelor de mercenari.
- **Exerciții comune și programe de formare** – Participarea la programe de pregătire și exerciții militare comune ajută la îmbunătățirea capacităților statelor de a detecta și preveni activitățile mercenare.
- **Inițiative diplomatice și forumuri internaționale** – Organizarea de conferințe și întâlniri la nivel înalt contribuie la crearea unei abordări comune și la schimbul de bune practici.

Pentru a combate eficient mercenarismul, statele trebuie să își împărtășească experiențele și să adopte cele mai eficiente metode de prevenire și combatere a acestui fenomen. Printre cele mai ***relevante bune practici*** se numără:

- **Adoptarea unor legislații clare și coerente.** Elaborarea unor legi naționale precise, care să incrimineze activitățile mercenare și să prevadă sancțiuni severe pentru cei implicați.
- **Întărirea controlului asupra contractelor private de securitate**. Monitorizarea strictă a companiilor de securitate private pentru a preveni utilizarea acestora în scopuri mercenare;
- **Crearea unor unități specializate în combaterea mercenarismului**. Formarea unor structuri specializate în cadrul instituțiilor de securitate pentru a investiga și combate fenomenul.
- **Cooperarea cu organizațiile internaționale**. Participarea activă la inițiativele ONU, OSCE, NATO și ale altor organizații relevante pentru schimbul de informații și implementarea strategiilor comune.

Combaterea mercenarismului necesită un efort concertat la nivel internațional, bazat pe cooperare, schimb de bune practici și aplicarea unor măsuri juridice eficiente. Doar printr-o colaborare strânsă între state, prin mecanisme bine definite de prevenție și sancțiune, poate fi limitată influența mercenarilor în conflictele internaționale. În acest sens, consolidarea parteneriatelor și armonizarea legislațiilor rămân esențiale pentru menținerea securității globale și protejarea drepturilor fundamentale ale omului.

În plus față de acțiunile concrete întreprinse de statele membre ale ONU, la nivelul Uniunii Europene au fost intensificate, de asemenea, eforturile de consolidare a rezilienței Uniunii la

amenințările hibride (din care face parte și activitatea mercenarilor), prezentând în ultimii ani un număr impresionant de inițiative politice în această privință. Acestea includ o serie de strategii sectoriale și globale, cum ar fi:[228]

- crearea de organisme de experți axate pe diferite aspecte ale riscurilor și amenințărilor de această natură;
- instrumente juridice pentru a îmbunătăți răspunsul la amenințările menționate;
- mecanisme de partajare a informațiilor pentru a îmbunătăți analiza comună a riscurilor și cunoașterea situației operative în contextul situației geostrategice regionale;
- exerciții și simulări pentru îmbunătățirea pregătirii pentru atacurile cu implicarea trupelor mercenare;
- cooperarea mai strânsă cu parteneri precum Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO);
- investiții în capacitățile de bază ale statelor.

Astfel, într-un context geopolitic tot mai complex, eficiența investigațiilor speciale în domeniul combaterii activităților mercenare trebuie să fie însoțită de respectarea strictă a normelor legale și internaționale, asigurând astfel un echilibru între securitate și protecția drepturilor fundamentale.

În acest sens, propunem un model de *Protocol de cooperare internațională între organele de investigații*, care ar putea fi aplicat în procesul de investigare transfrontalieră a activității mercenarilor.[229]

4.4. Etica și protecția drepturilor fundamentale ale omului la investigarea activității mercenarilor

În scopul protejării principalelor valori și relații sociale în cadrul statului, este imperativ ca autoritățile statale să fie dotate cu mecanisme eficiente pentru îndeplinirea responsabilităților lor. Activitatea specială de investigații este crucială pentru prevenirea, detectarea și contracararea criminalității, fiind unul dintre instrumentele principale utilizate în acest sens. Deoarece adesea implică intervenții în viața privată, este necesară o reglementare strictă a acesteia. Caracteristica

[228] Bourbeau, Philippe, „Resiliencism: Premises and Promises in Securitisation Research', Resilience: International Policies, Practices and Discourses" Vol. 1, No. 1, 2013, pp 3–17. URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21693293.2013.765738#d1e221
[229] Anexa 6 la Teză.

distinctivă a activității speciale de investigații constă în protejarea valorilor și relațiilor sociale împotriva infracțiunilor, în timp ce poate, în același timp, afecta drepturile și libertățile individuale ale persoanelor vizate. Asigurarea unui echilibru adecvat între drepturile protejate și cele afectate este un obiectiv esențial pentru autoritățile implicate în desfășurarea acestei activități, având în vedere necesitatea unei proporționalități rezonabile în aplicarea măsurilor.

Având în vedere importanța protejării valorilor și relațiilor sociale în stat, organele specializate necesită anumite pârghii în acest sens. Din acest motiv, particularitățile desfășurării unor activități specifice în R. Moldova este reglementată la nivel legislativ.[230]

În contextul Republicii Moldova, protecția drepturilor omului în cadrul activității speciale de investigații beneficiază de o reglementare atentă în legislația națională. Astfel, Legea privind activitatea specială de investigații prevede garanții clare în acest sens.

Conform articolului 4 al legii menționate, orice persoană care a fost supusă unei măsuri speciale de investigații are dreptul de a fi informată ulterior despre această măsură de către procuror sau judecătorul de instrucție care a autorizat-o, exceptând cazurile în care se dispune o altă măsură de investigație.

Totodată, alineatul (4) al aceluiași articol consacră dreptul persoanei vizate de a solicita repararea prejudiciului material și moral cauzat prin încălcarea prevederilor legale.

Concomitent, Legea definește în mod explicit scopurile și atribuțiile activității speciale de investigații (alin. 1 și alin. 2), interzicând utilizarea acesteia în alte scopuri decât cele prevăzute de legislație (alin. 3, art. 4). De asemenea, orice încălcare a prevederilor legale în desfășurarea acestei activități atrage răspunderea juridică a celor implicați, iar probele sau informațiile obținute prin încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale sunt declarate nule și considerate inexistente (alin. 5, art. 4).

O altă dimensiune esențială vizează protecția datelor cu caracter personal în cadrul activităților speciale de investigații. Persoanele care au acces la astfel de date sunt obligate să respecte principiul confidențialității (alin. 1, art. 6), iar accesul la materialele obținute este strict limitat la un cerc restrâns de persoane autorizate (alin. 2, art. 6). Aceste reglementări subliniază importanța echilibrului dintre necesitatea desfășurării investigațiilor speciale și protejarea drepturilor fundamentale ale individului.[231]

---

[230] Sîli V. Activitatea specială de investigații și protecția drepturilor și libertăților persoanei: coraport, esență, trăsături. In: Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații, 10 noiembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare" al MAI, 2022, pp. 27-34. ISBN ISBN 978-9975-3323-9-2. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/172943#

[231] Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații

Astfel, putem constata că scopul activității speciale de investigații presupune asigurarea intereselor statului, a suveranității și integrității lui teritoriale, precum și în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice, a tuturor formelor de proprietate contra atentatelor criminale.[232]

Pentru atingerea obiectivelor menționate, inclusiv în contextul investigării infracțiunilor de mercenarism, legiuitorul a instituit, prin mijloace de drept penal, mecanisme de protecție împotriva abuzurilor comise de funcționarii implicați în actul de justiție, cum ar fi judecătorii, procurorii și ofițerii de urmărire penală.

Această protecție penală se concretizează prin incriminarea acțiunilor ilicite care implică aplicarea abuzivă a normelor procesual-penale, generând astfel încălcarea principiilor și garanțiilor fundamentale ale procesului penal. Printre acestea se numără principiul legalității procesului penal (art. 7 C.pr.pen.), prezumția de nevinovăție (art. 8 C.pr.pen.) și respectarea drepturilor, libertăților și demnității umane (art. 10 C.pr.pen.), alături de alte norme esențiale pentru desfășurarea unei justiții echitabile.

Faptele de această natură sunt reglementate în Capitolul XIII din Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, sub denumirea de „Infracțiuni contra justiției", reflectând preocuparea legiuitorului pentru sancționarea oricăror abuzuri ce pot compromite integritatea actului de justiție.[233]

La nivel internațional actul normativ – garant asigurării drepturilor omului în procesul înfăptuirii justiției este Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertății Fundamentale și alte acte normative.[234]

Conform articolului 6 din Convenția vizată, dreptul la un proces echitabil beneficiază de o protecție juridică extinsă, constituind un principiu fundamental în cadrul oricărui sistem de justiție democratic. Acest drept presupune că orice persoană are garanția soluționării cauzei sale în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către o instanță independentă, imparțială și instituită conform legii. Instanța competentă trebuie să se pronunțe atât asupra încălcării drepturilor și obligațiilor de natură civilă, cât și asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală.[235]

---

[232] Foşnea V., Sîli V., Unele aspecte de ordin general privind esența și particularitățile activității speciale de investigații. //Revista Studii juridice universitare, Anul V, Nr. 1-2, Chișinău, 2012. ISSN 1857-4122, pag. 157-169. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/47502/crossref#

[233] Cojocaru R., Doga A. Infracţiunea de reţinere sau arestare ilegală – probleme privind perfecţionarea incriminăriiInfracţiunea de reţinere sau arestare ilegală – probleme privind perfecţionarea incriminării. In: *Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal şi activitatea specială de investigaţii*, 10 noiembrie 2022, Chişinău. Chişinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ştefan cel Mare" al MAI, 2022, pp. 59-69. ISBN 978-9975-3323-9-2. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/172947#

[234] Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertății Fundamentale. URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron

[235] Bejenari I. Garantarea drepturilor participanților în cadrul procedurilor speciale ale urmăririi penale în legătură cu recunoașterea vinovăției a învinuitului. In: Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații, 10 noiembrie 2022,

În domeniul investigării activității de mercenariat, respectarea acestor garanții procesuale este esențială pentru a preveni abuzurile și pentru a asigura o aplicare corectă a legii. Fenomenul mercenariatului implică, de regulă, activități desfășurate în contexte internaționale complexe, ceea ce impune o abordare riguroasă din perspectiva legalității procesului penal. În acest sens, organele de urmărire penală și instanțele de judecată trebuie să respecte atât normele naționale, cât și standardele internaționale privind investigarea și judecarea faptelor de mercenariat, evitând orice ingerință arbitrară în drepturile fundamentale ale bănuiților și inculpaților.

O provocare majoră în acest domeniu este colectarea și administrarea probelor, având în vedere natura transnațională a activităților de mercenariat și dificultatea obținerii unor dovezi concludente din zone de conflict. Prin urmare, este imperativ ca procedurile de investigare să fie desfășurate cu respectarea strictă a principiului legalității, a prezumției de nevinovăție și a dreptului la apărare. În plus, accesul la un avocat și posibilitatea contestării măsurilor procesuale trebuie garantate în toate etapele urmăririi penale și ale procesului judiciar.

În contextul în care mercenariatul este incriminat în legislația Republicii Moldova și în numeroase instrumente internaționale, inclusiv în *Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor*, asigurarea unui proces echitabil contribuie la consolidarea încrederii în justiție și la respectarea drepturilor fundamentale ale tuturor părților implicate. Astfel, combaterea acestui fenomen trebuie realizată printr-o abordare echilibrată, care să combine eficiența investigațiilor penale cu protecția drepturilor omului, evitând riscul unor condamnări arbitrare sau al utilizării excesive a măsurilor restrictive.

Este puțin ca statul să proclame anumite drepturi sau libertăți ale omului, pentru a le da eficacitate, acesta mai trebuie:[236]

- să prevadă drepturile și libertățile omului în lege;
- să se abțină de la încălcarea drepturilor omului;
- să sancționeze de fiecare dată faptele prin care sunt lezate în mod ilegal drepturile;
- să prevadă în lege condițiile în care exercițiul anumitor drepturi poate fi restrâns.

Analiza aspectelor prezentate în cadrul acestei lucrări subliniază importanța respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în desfășurarea activităților speciale de investigații. Respectarea acestor drepturi este esențială, întrucât subiecții implicați în aplicarea

Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ştefan cel Mare" al MAI, 2022, pp. 128-136. ISBN 978-9975-3323-9-2. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/172957#

[236] Osoianu T., Covalciuc I. Impactul utilizării instrumentelor investigative în cadrul diferitelor proceduri asupra drepturilor omului. In: *Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal şi activitatea specială de investigaţii*, 10 noiembrie 2022, Chişinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ştefan cel Mare" al MAI, 2022, pp. 145-152. ISBN 978-9975-3323-9-2. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/172959#

măsurilor speciale de investigație trebuie să acționeze în mod legal, justificat și în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova, Codului de procedură penală și Convențiilor internaționale care garantează protecția drepturilor fundamentale.

Totuși, în anumite circumstanțe, ingerințele în drepturile individuale pot fi justificate, fiind prevăzute expres în legislația națională și internațională relevantă. Astfel de excepții sunt permise doar în situații în care există un interes superior de protejare a:

- securității naționale,
- stabilității economice a statului,
- ordinii publice,
- prevenirii și combaterii criminalității.

În domeniul combaterii activității mercenarilor, aceste măsuri devin deosebit de relevante, având în vedere implicațiile grave ale fenomenului asupra securității statale și internaționale. Mercenariatul, fiind un fenomen transnațional, implică utilizarea unor rețele clandestine și a unor metode sofisticate de operare, ceea ce impune organelor de investigație aplicarea unor tehnici speciale pentru identificarea și contracararea acestor activități ilicite. În acest context, activitatea specială de investigații joacă un rol crucial în monitorizarea, prevenirea și sancționarea persoanelor implicate în recrutarea, finanțarea sau participarea la conflicte armate în calitate de mercenari.

Totuși, aplicarea acestor măsuri trebuie să fie supusă unor criterii stricte de legalitate, legitimitate și proporționalitate. Ingerința în drepturile fundamentale trebuie să fie prevăzută clar de lege, să urmărească un scop legitim și să fie necesară într-o societate democratică. Aceasta înseamnă că măsurile adoptate în cadrul investigațiilor privind activitatea mercenarilor trebuie să fie proporționale cu gravitatea amenințării și să nu depășească ceea ce este indispensabil pentru atingerea scopului urmărit.

Aici nu putem trece cu vederea fenomenul existenței unei concurențe a reglementărilor juridice a procesului de investigații speciale în cadrul cercetării infracțiunilor legate de activitatea de mercenariat. În acest context susținem ideea expusă de autorii Marian Gherman, Eugeniu Blîndu, și Ilie Botnari, care în studiul lor monografic „Temeiurile și condițiile de efectuare a măsurilor speciale de investigații” menționează că Legea nr. 59/2012 cu privire la activitatea specială de investigații ar îndeplini rolul de lege generală, în timp ce Codul de procedură penală ar avea rolul de lege specială, cu aplicabilitate limitată la segmentul procesului penal.[237]

[237] Gherman M., Blîndu E., Botnari I. Temeiurile și condițiile de efectuare a măsurilor speciale de investigații: Studiu monografic. Chișinău. 2023. Departamentul editorial poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 192 p. ISBN 978-9975-135-70-2, p. 67.

În plus, transparența și controlul judiciar asupra aplicării măsurilor speciale de investigații sunt esențiale pentru prevenirea abuzurilor și pentru menținerea echilibrului dintre necesitatea combaterii fenomenului mercenar și protecția drepturilor fundamentale. Organele de aplicare a legii trebuie să demonstreze că orice restricție impusă respectă principiile statului de drept și că ingerința este justificată de un interes public superior, astfel încât măsurile de combatere a mercenariatului să nu conducă la încălcarea nejustificată a drepturilor omului.

4.5. Concluzii la capitolul 4

Analiza realizată în cadrul acestui capitol a evidențiat necesitatea îmbunătățirii activității speciale de investigații în domeniul combaterii mercenarismului, având în vedere complexitatea și caracterul transnațional al acestui fenomen. Pentru o abordare eficientă, este esențială depășirea provocărilor și limitărilor practice existente, optimizarea cadrului juridic și procedural, consolidarea cooperării internaționale și asigurarea respectării normelor etice și a drepturilor fundamentale.

În primul rând, investigarea mercenarismului este marcată de multiple dificultăți, inclusiv lipsa unor definiții și reglementări uniforme la nivel internațional, dificultăți în colectarea probelor și în identificarea participanților, precum și riscuri legate de utilizarea abuzivă a măsurilor speciale de investigații. Pentru a depăși aceste limitări, este necesară o clarificare a legislației naționale și internaționale, precum și dezvoltarea unor mecanisme operaționale mai eficiente.

În al doilea rând, optimizarea instrumentelor juridice și procedurale constituie un pas esențial în îmbunătățirea eficienței investigațiilor. Revizuirea legislației pentru a include dispoziții clare privind incriminarea mercenarismului, precum și crearea unor proceduri investigative specifice pentru acest tip de criminalitate, pot facilita identificarea și urmărirea penală a celor implicați. De asemenea, utilizarea noilor tehnologii în obținerea și analiza probelor poate contribui la sporirea eficienței activităților speciale de investigații.

Un alt aspect esențial este consolidarea cooperării internaționale și a schimbului de bune practici între state. Având în vedere caracterul transfrontalier al activităților mercenare, este imperativă dezvoltarea unor mecanisme de colaborare eficientă între autoritățile de aplicare a legii, schimbul de informații și coordonarea investigațiilor prin intermediul organizațiilor internaționale și al tratatelor bilaterale. Crearea unor structuri comune pentru prevenirea și combaterea mercenarismului poate asigura o reacție mai rapidă și eficientă în fața acestui fenomen.

Nu în ultimul rând, etica și protecția drepturilor fundamentale trebuie să rămână priorități în desfășurarea activităților speciale de investigații. Respectarea principiilor legalității, proporționalității și imparțialității este esențială pentru menținerea echilibrului dintre eficiența investigațiilor și protecția drepturilor individuale. Organele de aplicare a legii trebuie să acționeze cu transparență și responsabilitate, evitând orice abuz sau încălcare a normelor internaționale privind drepturile omului.

În concluzie, îmbunătățirea activității speciale de investigații în domeniul combaterii mercenarismului necesită o abordare multidimensională, care să combine reforme legislative, consolidarea capacităților instituționale, cooperarea internațională și respectarea principiilor etice. Implementarea unor măsuri eficiente și echilibrate în acest domeniu va contribui la o mai bună protecție a securității naționale și internaționale, asigurând în același timp respectarea drepturilor și libertăților fundamentale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Analiza detaliată a fenomenului mercenariatului în contextul activității speciale de investigații a evidențiat complexitatea și gravitatea amenințărilor pe care aceasta le prezintă pentru securitatea națională și internațională.

Activitatea mercenarilor reprezintă o amenințare semnificativă pentru securitatea internațională și națională. În secolul XXI, fenomenul mercenariatului nu este doar o provocare pentru ordinea internațională, dar are și efecte sociale și politice profunde asupra statelor de origine ale mercenarilor. Mercenarii sunt adesea implicați în activități teroriste, de diversiune și conflicte armate, ceea ce contribuie la instabilitatea regională și globală. În mod special, aceste activități subminează drepturile fundamentale ale omului și amenință integritatea și suveranitatea națională.

Un aspect important este că fenomenul mercenariatului este interdependent cu alte infracțiuni internaționale grave, precum terorismul și traficul de arme. Adunarea Generală a ONU a recunoscut această complexitate și a adoptat măsuri, inclusiv Convenția internațională din 1989, care definește și reglementează activitatea mercenarilor. Cu toate acestea, aceste reglementări nu au fost întotdeauna eficiente în prevenirea și combaterea fenomenului în contextul actual al globalizării și transnaționalizării grupărilor teroriste.

Fenomenul mercenariatului este recunoscut ca o infracțiune specifică în diverse jurisprudențe naționale, dar există diferențe semnificative în definirea și reglementarea acestei infracțiuni. În multe state, legislația penală acoperă participarea mercenarilor în conflicte armate și recrutarea acestora, dar există lacune în ceea ce privește incriminarea altor activități conexe, cum ar fi instruirea și finanțarea mercenarilor. Această situație este adesea cauzată de dificultățile în dovedirea scopurilor și intențiilor mercenarilor, care adesea se ascund în spatele unor motive ideologice sau „nobile”.

Problematica definirii și reglementării mercenariatului este complicată și de diversitatea legislațiilor naționale și internaționale. De exemplu, în multe cazuri, mercenariatul este tratat ca o infracțiune de război, ceea ce îngreunează aplicarea uniformă a legii. Pe de altă parte, tendințele recente arată că grupările teroriste din diferite regiuni își adaptează strategiile și metodele, creând noi provocări pentru legislațiile existente și subliniind necesitatea unor reglementări internaționale mai riguroase și coerente.

Investigarea activităților mercenare reprezintă o provocare semnificativă datorită complexității și diversității fenomenului. Identificarea și urmărirea mercenarilor necesită un set de instrumente și metode specializate, având în vedere caracteristicile lor unice și diversitatea de

motivații și acțiuni. Studiile criminologice sugerează că personalitatea și motivele mercenarilor sunt adesea complexe și nu pot fi înțelese doar prin caracteristici demografice sau psihologice.

Pentru a combate eficient mercenariatul, este esențial să dezvoltăm metode de investigare avansate, care să includă analiza comportamentală, profilarea psihologică și utilizarea tehnologiilor moderne. În acest context, reglementările internaționale și naționale trebuie să fie îmbunătățite pentru a acoperi lacunele existente și pentru a oferi cadre legislative clare și coerente. De asemenea, transparența și responsabilitatea companiilor militare private sunt cruciale pentru a preveni abuzurile și pentru a asigura conformitatea cu normele internaționale.

În lumina acestor constatări generale, cercetarea de față nu s-a limitat doar la evidențierea complexității fenomenului mercenariatului, ci a urmărit în mod concret atingerea unor obiective specifice orientate spre înțelegerea, analizarea și dezvoltarea unor modalități tactice de investigare prin prisma activității speciale de investigații. Realizarea acestor obiective a permis structurarea unei abordări integrate, care îmbină fundamentele teoretice cu soluții practice adaptate nevoilor organelor de aplicare a legii.

Organele de drept necesită alocarea unor resurse și capacități adecvate pentru a investiga și monitoriza activitățile de mercenariat. Acest lucru include dezvoltarea de echipe specializate, formarea personalului și utilizarea tehnologiilor avansate pentru colectarea și analiza informațiilor.

Este esențial să fie creat un cadru legal adecvat pentru protecția informatorilor și martorilor care oferă informații critice în investigarea activității de mercenariat. Acest lucru poate include măsuri de confidențialitate și protecție împotriva represaliilor.

Informarea și educarea publicului sunt cruciale pentru prevenirea recrutării în activități de mercenariat. Campanii de sensibilizare și colaborarea cu instituțiile de învățământ pot ajuta la creșterea gradului de conștientizare și prevenire.

Organele de drept ar trebui să colaboreze cu sectorul privat pentru a identifica și urmări fluxurile financiare suspecte și pentru a preveni utilizarea platformelor online pentru recrutarea mercenarilor.

Concomitent, statele trebuie să împărtășească bunele practici în lupta împotriva mercenariatului prin organizarea de conferințe și seminare internaționale orientate pe tematica respectivă.

Totodată, ar fi necesară raportarea periodică a dinamicii de dezvoltare a activităților de mercenariat, evaluând eficacitatea măsurilor luate și identificând lacunele existente în abordarea fenomenului.

În final, combaterea mercenariatului necesită o abordare integrată și coordonată la nivel internațional și național. Implementarea recomandărilor propuse va contribui la identificarea și investigarea eficientă a mercenarilor și la prevenirea impactului lor negativ asupra securității globale și naționale.

În continuare sunt prezentate **rezultatele corespunzătoare fiecărui obiectiv al cercetării**, care reflectă contribuția efectivă a tezei atât la nivel științific, cât și la nivel aplicativ.

Obiectivul 1 – identificarea și analiza metodelor actuale de investigare a activității mercenarilor, evaluând eficacitatea și limitările acestora.

Acest obiectiv a fost realizat printr-o cercetare comparativă a cadrului normativ și practicilor investigative la nivel național și internațional. Analiza a evidențiat metodele curente de investigare, avantajele lor operaționale și principalele limite generate de caracterul transnațional și clandestin al mercenarismului (cap.1.2.).

Obiectivul 2 – explorarea potențialului de adaptare și îmbunătățire a tehnicilor existente de activitate specială de investigații pentru a răspunde mai bine particularităților activității mercenarilor.

Acest obiectiv a fost realizat prin corelarea tehnicilor de activitate specială de investigații cu particularitățile fenomenului mercenar, demonstrând că metode precum filajul, interceptarea comunicațiilor sau utilizarea surselor umane pot fi eficientizate atunci când sunt calibrate specific pentru acest tip de criminalitate (cap.4.1).

Obiectivul 3 – dezvoltarea unor noi abordări tactice, specifice pentru investigarea activității mercenarilor, care să țină cont de natura transnațională și caracterul clandestin al acestor operațiuni.

Obiectivul a fost realizat prin formularea și testarea conceptuală a unor modalități tactice inovatoare, inclusiv utilizarea matricelor de risc, integrarea rutelor triangulate în analiza mobilității și aplicarea investigațiilor financiare orientate pe fluxuri (cap.4.2.).

Obiectivul 4 – evaluarea implicațiilor legale și etice ale metodelor de investigare propuse, asigurând respectarea drepturilor omului și a normelor internaționale.

Obiectivul a fost realizat printr-o analiză a cadrului juridic național și internațional, cu accent pe limitele legale ale ASI și pe jurisprudența privind drepturile fundamentale. Concluzia a fost că utilizarea tacticilor propuse este posibilă doar în baza unui cadru normativ clar și a unor mecanisme stricte de control (cap.4.4.).

Obiectivul 5 – analizarea posibilităților de îmbunătățire a cooperării internaționale în domeniul investigării activității mercenarilor, propunând mecanisme concrete de colaborare între agenții.

Acest obiectiv a fost realizat prin identificarea canalelor de cooperare existente (INTERPOL, EUROPOL/SIENA, Egmont) și propunerea unui protocol-model de schimb de informații și asistență juridică reciprocă (MLA), adaptat la contextul Republicii Moldova (cap.4.3.).

Obiectivul 6 – crearea unui cadru conceptual pentru integrarea noilor tehnologii (cum ar fi analiza big data) în procesul de investigare a activității mercenarilor.

Obiectivul a fost realizat prin elaborarea unui model de utilizare a tehnologiilor de procesare a datelor masive (PNR, APIS, tranzacții financiare) și prin demonstrarea potențialului acestora în identificarea tiparelor de risc (cap.4.1.).

Obiectivul 7 – elaborarea unor recomandări practice pentru implementarea modalităților tactice identificate în activitatea operațională a agențiilor (serviciilor) specializate.

Acest obiectiv a fost realizat prin formularea de recomandări concrete pentru organele de aplicare a legii, inclusiv ghiduri tactice, matrice de scor și proceduri standardizate pentru lanțul de custodie al probelor (cap.3.2. - 3.3.).

Obiectivul 8 – contribuirea la dezvoltarea literaturii de specialitate în domeniul investigării activității mercenarilor, oferind o perspectivă actualizată și inovatoare asupra acestui subiect.

Obiectivul a fost realizat prin sistematizarea și completarea surselor teoretice existente, introducerea unor concepte inovatoare (indicatori predictivi, investigații financiare aplicate mercenarismului) și formularea unor concluzii care pot constitui bază pentru cercetări ulterioare (cap.1.1. – 1.2.).

Cercetarea a contribuit la identificarea mai multor aspecte esențiale care subliniază necesitatea măsurilor integrate și coordonate pentru combaterea eficientă a activității mercenarilor.

În această ordine de idei, printre aceste aspecte putem evidenția următoarele.

1. **Complexitatea și pericolul activității mercenarilor**. Mercenariatul reprezintă o amenințare complexă și multidimensională, având un impact semnificativ asupra securității naționale și internaționale. Acesta nu doar că subminează integritatea teritorială și suveranitatea statelor, dar provoacă și încălcarea drepturilor fundamentale ale omului și destabilizarea ordinii internaționale. Mercenarii, prin natura și scopul activităților lor, sunt

implicați în conflicte care adesea duc la escaladarea violenței și la amplificarea instabilității politice și sociale.

2. **Deficiențe și provocări legale**. Constatăm că unele state au recunoscut mercenariatul în calitate de infracțiune specifică, există diferențe considerabile în reglementarea și definirea acestei activități. Lipsa unor definiții clare și a unor reglementări uniforme la nivel internațional complică procesele de investigare și sancționare a infracțiunilor legate de mercenariat. În plus, dificultățile în probarea intențiilor și scopurilor mercenarilor reprezintă o provocare majoră pentru autoritățile publice de aplicare a legii.
3. **Aspecte criminologice și profilul mercenarilor**. Studiile criminologice indică asupra faptului că personalitatea mercenarilor este adesea marcată de trăsături psihologice și socio-politice specifice, care contribuie la comportamentele violente și ilegale. Aceste trăsături, dezvoltate pe parcursul socializării și experienței lor, sunt esențiale în elaborarea strategiilor de prevenire și combatere a fenomenului. În acest context, identificarea și analiza profilului psihologic al mercenarilor sunt cruciale pentru dezvoltarea măsurilor eficiente de prevenire și intervenție.
4. **Necesitatea abordării integrate**. Combaterea mercenariatului necesită o abordare multidimensională care să includă consolidarea legislației naționale și a actelor normative internaționale, îmbunătățirea cooperării internaționale, și dezvoltarea capacităților de investigare și prevenire. În plus, este esențială colaborarea cu sectorul privat, protecția informatorilor, și educarea publicului pentru a reduce riscurile și a preveni recrutarea de mercenari.
5. **Provocări geopolitice și tendințe**. Evoluțiile geopolitice recente și tendințele de privatizare a conflictelor au provocat o creștere a rolului companiilor militare private și a mercenarilor în conflictele armate. Aceste tendințe necesită o actualizare continuă a reglementărilor internaționale și naționale pentru a răspunde adecvat provocărilor emergente și pentru a proteja mai bine statele afectate.
6. **Direcții privind îmbunătățirea investigării și combaterea mercenariatului**. În scopul abordării eficiente a problematicii mercenariatului și pentru consolidarea securității naționale și internaționale, este necesară o abordare cuprinzătoare care să includă mai multe dimensiuni:
    - îmbunătățirea legislației,
    - consolidarea cooperării internaționale,
    - dezvoltarea capacităților de investigare,

- protecția martorilor și informatorilor,
- educarea publicului,
- schimbul de bune practici între state.

Astfel, statele trebuie să perfecteze și să clarifice legislația privind mercenariatul, asigurând o definiție clară și aplicabilă. Cooperarea internațională trebuie consolidată prin schimbul de informații și coordonarea operațiunilor de combatere a mercenariatului.

Problemă științifică importantă soluționată prin cercetarea realizată rezidă în conturarea și reliefarea fenomenului de mercenarism, corelaționarea acestuia cu alte fenomene infracționale, nuanțarea elementelor infracționale specifice făptuitorilor și proiectarea tacticii și metodelor speciale de investigații aplicate în investigarea activității mercenarilor, fapt de natură să contribuie la eficientizarea cadrului de prevenție și de combatere a fenomenului infracțional în cauză.

Totodată, pe marginea cercetării realizate, ținem să formulăm următoarele **recomandări de *lege ferenda*** în vederea perfecționării cadrului normativ național, recomandăm după cum urmează:

- **Reformularea dispoziției articolului 130 al Codului Penal al Republicii Moldova „Mercenar”**, prezentându-l în următoarea redacție:

Mercenar *este persoana care îndeplinește, simultan, următoarele condiții:*

a) a fost în mod special recrutată, angajată sau contractată, în țară sau în străinătate, pentru a participa direct la ostilități, acțiuni militare sau acțiuni violente;

b) participă la respectivele acțiuni în scopul obținerii unui avantaj material (remunerație, recompensă sau alt beneficiu patrimonial) ori a unei promisiuni în acest sens;

c) nu este cetățean al părții la conflict și nici rezident al teritoriului controlat de o astfel de parte, ***sau****,* ***dacă este cetățean/rezident, nu acționează ca membru recunoscut și legitim al forțelor armate ale părții respective****;*

d) nu a fost trimis în mod oficial de un stat, în misiune legitimă, ca membru al forțelor armate ale acelui stat.

- **Reformularea titlului și dispoziției articolului 141 al Codului Penal al Republicii Moldova** „**Activitatea mercenarilor**”, prezentându-l în următoarea redacție:

Art.141. Activitatea mercenară

(1) Implicarea unei persoane, denumită „mercenar”, în conflicte armate, acțiuni militare sau alte acțiuni violente, desfășurate cu intenția de a afecta ordinea constituțională sau integritatea teritorială a statului, se pedepsește cu ...

(2) Recrutarea, instruirea sau persuasiunea unor persoane de a participa la activități mercenare, furnizarea de fonduri, resurse financiare sau materiale, echipamente, transport, informații sau alte mijloace materiale sau logistice în scopul desfășurării activității mercenare, se pedepsește cu ...

(3) Faptele de la alin. (1)-(2), însoțite de :

a) organizarea și coordonarea operațiunilor militare cu particparea mercenarilor, dacă activitatea este desfășurată în mod organizat, ca parte a unei rețele sau grupări infracționale;

b) de profitare de abuz de situația de vulnerabilitate sau minorat ;

c) sprijinul unui stat, entități pseudo-statale, organizații sau grupări sancționate internațional

se pedepsește cu ...

Propuneri de lege-ferenda privind perfecționarea cadrului normativ al activității speciale de investigații

În vederea adaptării cadrului normativ al activității speciale de investigații la particularitățile investigării activității mercenarilor, propunem completarea și dezvoltarea cadrului legislativ prin consacrarea unor instrumente juridice și procedurale care să permită valorificarea adecvată a particularităților investigării acestui fenomen.

În acest sens, considerăm oportună reglementarea distinctă a unor modalități investigative care, prin natura lor, prezintă relevanță deosebită pentru identificarea și documentarea persoanelor implicate în activități mercenare, inclusiv:

a) **Identificarea persoanei**, ca modalitate specializată de stabilire a identității persoanei investigate prin coroborarea semnalmentelor statice și dinamice, a imaginilor, a datelor disponibile în bazele de date și a altor elemente de identificare relevante.

Identificarea (recunoașterea) constituie *ansamblul de mijloace și metode folosite de organele judiciare pentru stabilirea trăsăturilor și particularităților acesteia; activitatea unui subiect care stabilește o asemănare a unei informații recente cu o informație precedent*. Măsura specială de identificare poate fi realizată prin modalități ***publice***, ***secret*e** sau ***cifrate***.

b) **Chestionarea**, ca modalitate de obținere nemijlocită a informațiilor de la persoane care dețin date relevante despre fapte, evenimente, circumstanțe sau persoane implicate în activități mercenare.

Această procedură constă în comunicarea directă și nemijlocită a ofițerului de investigații, alături de alte persoane împuternicite, cu indivizi care dețin informații relevante referitoare la fapte, evenimente, circumstanțe sau persoane implicate în rețelele de mercenarism. Comunicarea personală, realizată față în față, asigură un transfer de informații fără intermediari, minimizând riscul de distorsiune a datelor și facilitând clarificarea promptă a oricăror ambiguități. Astfel, ofițerii de investigații, în calitate de reprezentanți oficiali, sunt împuterniciți să stabilească un dialog deschis pentru a identifica și recupera informațiile ascunse sau deliberate, esențiale în elucidarea activității ilegale de mercenarism.

Prin urmare, chestionarea constituie un instrument indispensabil în demascarea și combaterea activităților de mercenarism. Aceasta contribuie semnificativ la elucidarea rețelelor de activitate ilegală, prin combinarea tehnicilor criminalistice avansate cu procedeele de identificare a conspirațiilor, fundamentând astfel solid probele necesare pentru desfășurarea investigațiilor speciale și, ulterior, pentru acțiunile judiciare împotriva celor implicați în activități ale mercenarilor.

Chestionarea se caracterizează prin faptul că informația este obținută prin metoda criminalistică integrată cu procedee de conspirație.

c) **Supravegherea transfrontalieră**, ca mecanism procedural destinat situațiilor în care persoana sau activitatea investigată prezintă o componentă transfrontalieră, cu asigurarea cooperării și coordonării dintre autoritățile competente ale statelor implicate.

Această măsură presupune un complex de măsuri, realizat în mod direct și secret de către ofițerii de investigații ai subdiviziunilor specializate în privința unei persoane (grup de persoane), în scopul culegerii de informații necesare stabilirii faptelor, adreselor (imobilelor), unităților de transport, identificării persoanelor cu care ia legătura subiectul, cu fixarea foto/video a unor momente și situații considerate ca fiind relevante pe parcursul unei urmăriri.

Supravegherea transfrontalieră reprezintă **urmărirea/monitorizarea persoanelor și activităților care implicau trecerea sau acțiuni în zona frontierelor** - adică urmăriri vizuale și tehnice care aveau componentă transfrontalieră (de pildă: monitorizarea traseului unui suspect care se deplasa prin mai multe țări, coordonări operative cu autoritățile de frontieră / LEA din state vecine).

Aceste propuneri sunt formulate de autor în baza rezultatelor cercetării și urmăresc crearea unor instrumente juridice adecvate pentru investigarea fenomenului mercenariatului în condițiile caracterului său mobil, conspirativ și transnațional.

Recomandări privind perfecționarea cadrului tactico-metodologic de investigare a activității mercenarilor

În rezultatul cercetării efectuate au fost elaborate și sistematizate mai multe instrumente tactico-metodologice destinate eficientizării procesului de identificare, documentare și investigare a activității mercenarilor. Acestea constituie contribuții proprii ale autorului și sunt reprezentate prin **Modelul tactic integrat de investigare a activității mercenarilor în cinci faze**, prezentat în **Anexa nr. 7**, **Protocolul-model de cooperare internațională între organele de investigație**, prezentat în **Anexa nr. 6**, precum și **modelul de evaluare a riscului asociat activității mercenare pe baza indicatorilor predictivi**, elaborat în cadrul **subcapitolului 4.1**.

În aceeași ordine de idei, cercetarea fundamentează **algoritmul tactic de investigare a activității mercenarilor în funcție de situația investigativă**, care presupune corelarea succesivă a activităților de identificare, culegere și verificare a informațiilor, analiză a conexiunilor dintre persoanele investigate, aplicare selectivă a măsurilor speciale de investigații, documentare a rezultatelor și valorificare procesuală a acestora.

Modelul tactic integrat de investigare este structurat în cinci faze interdependente: detectarea amenințării mercenare, cartografierea rețelei mercenare, infiltrarea și documentarea conspirativă, neutralizarea operațională și valorificarea procesuală a probatoriului. Modelul urmărește transformarea progresivă a informației operative în probatoriu susceptibil de valorificare în procesul penal și asigură corelarea dimensiunii informativ-operative cu cea criminalistică și procesual-penală.

Protocolul-model de cooperare internațională propus în Anexa nr. 6 urmărește instituționalizarea unor mecanisme de schimb operativ de informații, cooperare interinstituțională, asistență juridică reciprocă și coordonare a activităților investigative în cauzele cu caracter transfrontalier.

Modelul de evaluare a riscului urmărește identificarea timpurie a indicatorilor susceptibili să indice recrutarea, deplasarea, finanțarea sau participarea unei persoane la activități mercenare, prin corelarea informațiilor disponibile din diferite surse și prioritizarea cazurilor în funcție de nivelul de risc.

Contribuția personală a autorului și semnificația teoretică constă în fundamentarea unei abordări integrate a investigării activității mercenarilor prin corelarea elementelor de drept penal, criminalistică, activitate specială de investigații și cooperare internațională. Cercetarea a permis sistematizarea particularităților criminalistice ale activității mercenare, identificarea principalelor direcții tactice de investigare și elaborarea unor instrumente metodologice adaptate specificului fenomenului.

Semnificația teoretică a cercetării rezidă în dezvoltarea cadrului conceptual privind investigarea activității mercenarilor, în delimitarea acesteia de fenomenele conexe și în fundamentarea principiilor care trebuie să guverneze selectarea și aplicarea metodelor tactice de investigare. Contribuția teoretică este concretizată, de asemenea, prin formularea unor propuneri de lege-ferenda privind perfecționarea cadrului juridico-penal și normativ aplicabil.

Valoarea practică a cercetării constă în posibilitatea utilizării rezultatelor obținute de organele competente în procesul de identificare, prevenire și documentare a activității mercenare. În acest scop au fost elaborate **Modelul tactic integrat de investigare a activității mercenarilor în cinci faze – Anexa nr. 7**, **Protocolul-model de cooperare internațională – Anexa nr. 6**, precum și modelul de evaluare a riscului pe baza indicatorilor predictivi, prezentat în Capitolul 4.1.

Aceste rezultate pot fi utilizate în elaborarea planurilor investigative, în pregătirea și coordonarea activităților investigative, în analiza informațiilor, în identificarea conexiunilor dintre participanții la activitatea mercenară și în organizarea cooperării interinstituționale și internaționale.

Aprobarea și valorificarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării au fost diseminate prin publicațiile științifice ale autorului, prin participarea la manifestări științifice și prin valorificarea unor concluzii și recomandări în activități cu caracter profesional și metodologic. În ansamblu, rezultatele cercetării sunt reflectate în cele **21 de lucrări științifice** indicate în structura tezei și în materialele științifice relevante pentru tema investigată.

Prezenta cercetare prezintă **anumite limite** determinate, în primul rând, de caracterul clandestin și transnațional al activității mercenare și de accesul limitat la informații operative și materiale procesuale complete privind cazurile concrete. O parte semnificativă a informațiilor relevante pentru investigarea fenomenului este supusă unor regimuri speciale de acces, ceea ce limitează posibilitatea efectuării unei analize empirice exhaustive.

O altă limită este determinată de dinamica fenomenului mercenariatului, care se află într-o continuă transformare sub influența evoluțiilor geopolitice, tehnologice, financiare și

comunicaționale. În consecință, modelele tactice și indicatorii de risc propuși trebuie supuși unei actualizări periodice și unei validări practice continue.

Totodată, rămân insuficient cercetate anumite aspecte privind utilizarea tehnologiilor avansate pentru identificarea și anticiparea activității mercenare, inclusiv corelarea automatizată a unor categorii de date și evaluarea empirică a eficienței indicatorilor predictivi.

Direcțiile de cercetare științifică de perspectivă pot fi orientate spre dezvoltarea și validarea empirică a modelelor tactice propuse, inclusiv prin examinarea unui număr mai mare de cauze și situații investigative concrete.

O direcție importantă o constituie *perfecționarea modelelor de evaluare predictivă a riscului*, prin integrarea unor surse suplimentare de date și testarea fiabilității indicatorilor identificați.

O altă direcție de perspectivă constă în *aprofundarea mecanismelor de cooperare internațională* în investigarea activității mercenare, inclusiv sub aspectul schimbului operativ de informații, asistenței juridice reciproce, investigațiilor financiare și documentării probatoriului cu caracter transfrontalier.

De asemenea, prezintă interes științific *dezvoltarea cercetărilor privind raportul dintre mercenariat, companiile militare și de securitate private, combatanții străini, terorism și alte forme de criminalitate transnațională*, în vederea elaborării unor criterii juridice și criminalistice mai precise de delimitare.

Rezultatele cercetării prezintă utilitate nu numai pentru domeniul juridic și instituțional, ci și pentru **domeniul socio-cultural și economic**. Din perspectivă socio-culturală, implementarea măsurilor preventive și dezvoltarea culturii de securitate pot contribui la reducerea vulnerabilității persoanelor față de mecanismele de recrutare și propagandă utilizate în activitatea mercenară. Informarea populației și dezvoltarea unor mecanisme de prevenire în mediul educațional pot contribui la diminuarea riscului de recrutare.

Din perspectivă economică, rezultatele cercetării pot fi valorificate în consolidarea mecanismelor de identificare și prevenire a fluxurilor financiare asociate activității mercenare, precum și în dezvoltarea cooperării dintre autoritățile competente și sectorul financiar în vederea depistării tranzacțiilor suspecte și a altor forme de finanțare a activităților ilicite.

Prin urmare, utilitatea cercetării se manifestă prin contribuția la consolidarea securității societale, reducerea vulnerabilităților instituționale și prevenirea consecințelor sociale și economice generate de activitatea mercenară.

BIBLIOGRAFIE

1. ACLED. Moving Out of the Shadows: Shifts in Wagner Group Operations Around the World. URL: https://acleddata.com/report/moving-out-shadows-shifts-wagner-group-operations-around-world
2. Albu N., Drăgulean A. Reflecții istorico-juridice cu privire la activitatea mercenarilor. Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale Nr. 2 (Vol. 14), 2019. URL: http://www.usem.md/md/p/rmdiri
3. Amnesty International. A deafening silence. URL: https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/03/EUR-50.9046.2025-A-deafening-silence-2.pdf
4. Andrew A. Private Military and Security Companies and the Liberal Conception of Violence (Routledge, 2009) URL: https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780429296161-2/private-military-security-companies-liberal-conception-violence-andrew-alexandra
5. Arnold G. Mercenaries: The Scourge of the Third World (Pluto/Macmillan, 1999) URL: https://vlex.co.uk/vid/book-review-guy-arnold-896688321
6. Avant D. Private Security Companies and Democratic Accountability (2010) URL: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0032329210377021
7. Avant D. Private Security Companies and New Wars (2007) URL: https://www.routledge.com/Private-Security-Companies-and-New-Wars/Avant/p/book/9780415360939
8. Avant D. Private Security Companies: Risks and Opportunities (2008) URL: https://www.routledge.com/Private-Security-Companies-Risks-and-Opportunities/Avant/p/book/9780415786236
9. Avant D. Privatizing Security and Military Functions (2006) URL: https://academic.oup.com/ia/article/82/4/691/1743356
10. Avant D. State Building and Private Security Companies (2006) URL: https://www.cambridge.org/core/journals/international-organization/article/abs/statebuilding-and-private-security-companies/8D3C7B058B3A161D8A7E5E9B53446803

11. Avant D. The Market for Force: The Consequences of Privatizing Security (2005) URL: https://www.cambridge.org/core/books/market-for-force/32D73C0DA4E6D12AB8A7C1371B4469F0
12. Avant D. The Privatization of Security: Implications for Global Security (2008) URL: https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0096340207313862
13. Avant D. The Privatization of Security: Lessons from Iraq (2009) URL: https://www.routledge.com/The-Privatization-of-Security-Lessons-from-Iraq/Markusen/p/book/9780415952901
14. Avant D. Who Guards the Guards? Private Security Companies and Democratic Accountability (2010) URL: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0032329210377021
15. Avant D. Who Guards the Guards? The Accountability of Private Security Companies (2016) URL: https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0032329216681589
16. Axelrod A. Mercenaries: A Guide to Private Armies and Private Military Companies (SAGE, 2014). O introducere comprehensivă în PMCs URL: https://sk.sagepub.com/book/mono/mercenaries-a-guide-to-private-armies-and-private-military-companies/chpt/middle-ages-988-1453#_=_
17. Barbăneagră A., Gamurari V. Crimele de război. Chișinău, 2008, Tipografia Reclama SA, 500 p. ISBN 978-9975-9650-6-40.
18. **Beda V**. Fenomenul „returnees". Returnarea și relocarea combatanților teroriști străini (FTF): un risc transferabil. Revista științifico-practică „Legea și viață", martie 2022, ISSN 1810-309X.
19. **Beda V**. Activitatea mercenarilor – studiu de drept penal comparat (statele din Europa). Editura Universul Juridic. Iași (România), 25 sept. 2025. URL: https://www.universuljuridic.ro/activitatea-mercenarilor-studiu-de-drept-penal-comparat-statele-din-europa/
20. Bejenari I. Garantarea drepturilor participanților în cadrul procedurilor speciale ale urmăririi penale în legătură cu recunoașterea vinovăției a învinuitului. In: Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații, 10 noiembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare" al MAI, 2022, pp. 128-136. ISBN 978-9975-3323-9-2. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/172957#
21. Botnaru T., Ganenco A. Istoria serviciilor secrete. Ed. Museum, Chișinău, 2004.

22. Bourbeau Ph. Resiliencism: Premises and Promises in Securitisation Research. Resilience: International Policies, Practices and Discourses" Vol. 1, No. 1, 2013, pp 3–17. URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21693293.2013.765738#d1e221
23. Brînza S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială vol. I. Chișinău 2015. Tipografia Centrală. ISBN: 978-9975-53-468-0.
24. Brînză S., Stati V. Drept Penal - partea specială (vol. I), Chișinău 2015.
25. Bures O. Private Military Companies: A Second Best Peacekeeping Option? (2010) URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13523261003656571
26. Bures O. Private Military Companies: Issues and Responses (2012) URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13523260.2012.678329
27. Bures O. Private Security Companies: An Alternative to Peacekeeping? (2013) URL: https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1354066112456460
28. Cameron L.y & Vincent Ch. Privatizing War: Private Military and Security Companies under Public Internațional Law. (Cambridge UP, 2013) URL: https://www.cambridge.org/core/books/privatizing-war/071387DF807E9FA10B146CA93FB8D66E
29. Carl von Clausewitz. Despre război (Vom Kriege), Editura ANTET, 2006. ISBN: 9789736365164, p.16.
30. Cauia A. Calificarea juridică a participanților în cadrul conflictului armat din estul Ucrainei. Revista Studii Juridice Universitare Nr. 3-4 / 2014 / ISSN 1857-4122. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/47306#
31. Cauia A., Zacon C. Evoluția istorică a companiilor militare și de securitate private. Revista Societatea civilă și statul de drept Nr. 3, 2022. CZU: 341.3:355.216, p. 39-45. URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://oaji.net/pdf.html%3Fn%3D2022/8641-1666604300.pdf&ved=2ahUKEwjv75DLxtmKAxW22QIHHW7pK8QQFnoECA0QAQ&usg=AOvVaw0kQAgp9z7dvhAvDEWZeQsI
32. Cauia A., Zacon C. National legal basis for the activities of private military and security companies in some African states. Journal Legal and Administrative studies (JLAS) Nr. 2(25) / 2021 / ISSN 1583-0772 /ISSNe 2344-6900, p. 27-52. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/196720/dublincore#

33. Cauia A., Zacon C. Private military companies and their resemblance to mercenary. Revista Studii Juridice Universitare Nr. 3-4(31-32) / 2015 / ISSN 1857-4122, p.26-36. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/62655#
34. Cauia A., Zacon C. Reglementarea juridică a activităților companiilor militare și de securitate private în Marea Britanie. Conferința "Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice". Ediția 7, Chișinău, Moldova, 22 februarie 2022, Notograf Prim, p.326-332. URL: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/206297#
35. Cauia A., Zacon C. Statutul juridic al angajaților companiilor militare private prin prisma circumstanțelor specifice generate de conflictele armate contemporane. ICI World of Journals. Revista Studii Juridice Universitare 2017; 1-2, p.37-38. URL: https://journals.indexcopernicus.com/search/article?articleId=2352239
36. Chesterman S. – Private Security, Public Order (2006) URL: https://www.routledge.com/Private-Security-Public-Order/Chesterman/p/book/9780415398386
37. Chesterman S. & Lehnardt Ch. From Mercenaries to Market: The Rise and Regulation of Private Military Companies (2007) URL: https://global.oup.com/academic/product/from-mercenaries-to-market-9780199290463
38. Chirița V., Drăgulean A. Personalitatea infractorului mercenar. Conferința „Protecția drepturilor șilibertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii șisecurității publice”. Ediția I-a, 9 decembrie 2021, Chișinău, p. 509-516. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/153603#
39. Churchill W. U.S. Mercenaries in Southern Africa: The Recruiting Network and U.S. Policy (Indiana UP, 1980) URL: https://www.jstor.org/stable/4185921
40. Cicala A. Activitatea specială de investigații. Reprezentări schematice și definiții. Departamentul Editorial Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”,Chișinău 2021. – 154 p.
41. Cicala A. Particularitățile măsurii speciale de investigații – „investigația sub acoperire“. În: Codul de procedură penală al Republicii Moldova – 20 de ani de la intrarea în vigoare, 9 noiembrie 2023, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2023, pp. 92-101. ISBN 978-9975-170-09-3. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/92-101_7.pdf
42. Cicala A., (în coautorat) Activitatea specială de investigații. Sisteme informaționale. Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare”. Chișinău 2022

43. Cicala A., (în coautorat). Organizarea și tactica activității de căutare și identificare. Monografie. Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Departamentul eDitorial Poligrafic, 184 p., Chișinău 2023, ISBN 978-9975-135-68-9
44. Cicala A., (în coautorat). Protecția informațiilor secrete. Tipografia Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Departamentul eDitorial Poligrafic, 2025, 178 p., ISBN 978-9975-170-14-7
45. Clapham A. Human rights obligations of non-state actors (IRRC, 2006) URL: https://www.corteidh.or.cr/tablas/24296.pdf
46. Cockayne J. The global reorganization of legitimate violence: military entrepreneurs and the private face of international humanitarian law (IRRC, 2006) URL: https://international-review.icrc.org/sites/default/files/irrc_863_2.pdf
47. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146153&lang=ro
48. Codul penal al RM nr. 985 din 18.04.2002. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120900&lang=ro
49. Cojocaru R., Doga A. Infracțiunea de reținere sau arestare ilegală – probleme privind perfecționarea incriminării. In: *Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații*, 10 noiembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2022, pp. 59-69. ISBN 978-9975-3323-9-2. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/172947#
50. Cojocaru R., Soroceanu I. Analiza elementelor de drept comparat privind infracțiunea de activitate a mercenarilor din experiența țărilor Comunității Statelor Independente. Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației, Ed. 6, 6 iunie 2019, Cahul. Republica Moldova: Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, Vol.6, Partea 1, p. 174-179. ISSN 2587-3563. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/90541#
51. Cojocaru R., Soroceanu I. Factori criminogeni ai infracțiunii de activitate a mercenarilor: situația Republicii Moldova și a altor state din spațiul ex-sovietic. Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM: științe juridice, 2024, nr. 19, p. 42-54. ISSN 1857-0976. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/213414#
52. Cojocaru R., Soroceanu I. Trăsături ale personalității infractorului mercenar, cetățean al Republicii Moldova – studiu cazuistic. Legea și Viața, 2018, nr. 11(323), p. 9-12. ISSN 2587-4365. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/67860#

53. Cojocaru V., Actul terorist în contextul dreptului penal. Teza de doctorat. Chișinău, 2020. URL: https://msuir.usm.md/server/api/core/bitstreams/e172d56f-a5de-4d2b-9b28-2fb92f0288b5/content
54. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, în vigoare din 27.08.1994.
55. Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din 23 mai 1969.
56. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertății Fundamentale. URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron
57. Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor adoptată prin Rezoluția ONU nr.44/34 din 4 decembrie 1989 https://undocs.org/en/A/RES/44/34
58. Cristescu D. Investigarea criminalistică a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism. Timișoara: Solness, 2004.
59. Cușnir V., Cușnir S. Particularități privind admisibilitatea datelor de fapt, obținute prin măsuri speciale de investigații. În: Legea și Viața, 2024, nr. 2(378), pp. 7-16. ISSN 2587-4365. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.13622095.
URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/212503
60. Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations, Rezoluția ONU A/RES/2625(XXV). URL: https://undocs.org/en/A/RES/2625(XXV)
61. Dicționar explicativ al limbii române. URL: https://www.dex.ro/mercenar
62. Dicționar explicativ electronic al limbii române. URL: https://dexonline.ro/definitie/identificare%20%5b [Accesat la 01.02.2025]
63. Didâc V., Căpătici M., Cușnir V., Moraru V. Tactica criminalistică. Activitatea operativă de investigații (pentru uzul audienților). Chișinău, 2009.
64. Drăgulean A. Analiza comparativă a reglementărilor privind răspunderea penală pentru activitatea mercenarilor în diferite state occidentale. Conferința „Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice", 25 februarie 2021, Chișinău. „Notograf Prim", 2021, Ediția 6, ISBN 978-9975-3346-8-6, p. 270-276. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/145900#
65. Drăgulean A. Aspecte comparative privind răspunderea pentru activitatea mercenarilor în legislația penală a unor state europene. Revista Legea șiViața, 2020, nr. 2(S.Ed.sp), ISSN 2587-4365, p. 35-37. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/156375#

66. Drăgulean A. Unele considerații asupra obiectului infracțiunii de activitate a mercenarilor. Revista Legea șiViața, 2020, nr. 1 (S_ed. sp), ISSN 2587-4365, p. 34-36. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/156319#
67. Dumneanu L. Analiza juridico-penală şi criminologică a terorismului. Monografie. Chișinău, CEP USM, 2004.
68. Duțu P., Moștoflei C., Sarcinschi A. Profesionalizarea Armatei României în contextul integrării în N.A.T.O.București: Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, 2003, (54 p.) URL: http://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/profesionalizarea_armatei.pdf [data accesării: 04.06.2023].
69. El-Said H. and Barrett R. Enhancing the Understanding of the Foreign Terrorist Fighters Phenomenon in Syria. United Nations Office of Counter-Terrorism (July 2017).
70. English S. Mercenaries in the Classical World: To the Death of Alexander (Frontline, 2012) URL: file:///C:/Users/cabeva/Downloads/Stephen_English_Mercenaries_in_the_Class.pdf
71. Eni A. Metodica infiltrării agentului sub acoperire în mediul investigației operative. In: Integrare prin cercetare și inovare.: Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2020, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2020, Vol.2, R, SJE, pp. 160-163. ISBN 978-9975-152-52-5. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/114187#
72. Eremia I. Mercenari moldoveni în oastea rusă (secolele XVII-XVIII) – între „prietenie” și realitate istorică. Studia Universitatis Moldaviae, 2015, nr.4 (84) seria „Științe umanistice” ISSN 1811-2668, p.28-34. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/38463/gscholar#
73. Financial Times. Central African Republic leader defends Russian mercenary presence. URL: https://www.ft.com/content/eba9ac58-2a2d-4945-9d84-c847c6154994
74. Foșnea V., Sîli V. Unele aspecte de ordin general privind esența și particularitățile activității speciale de investigații. //Revista Studii juridice universitare, Anul V, Nr. 1-2, Chișinău, 2012. ISSN 1857-4122. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/47502/crossref#
75. Francis David J. – Mercenary Intervention in Sierra Leone: Providing National Security or International Exploitation? (Third World Quarterly, 1999) URL: https://www.jstor.org/stable/3992920
76. Frunze M. Profilul mercenarului în acțiuni teroriste: implicații criminologice și de drept penal substanțial. Revista Națională de Drept, 2015, nr. 8 (178), p. 71-76. ISSN 1811-0770. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/42223#

77. Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, “Foreign Fighters under International Law”, *Academy Briefing No. 7* (October 2014).
78. Geraint H. Private Military Companies and Law Enforcement (2010) URL: https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1477370810374981
79. Gherman M., Blîndu E. Bazele organizatorico-tactice ale activității subdiviziunilor specializate. Manual. Chișinău 2017, Tipografia Academia „Ștefan cel Mare” 178 p.
80. Gherman M., Blîndu E. Organizarea și tactica efectuării investigațiilor sub acoperire”, Chișinău, 2019, 107p.
81. Gherman M., Blîndu E. Particularități ale activității de organizare și planificare a prevenirii și descoperirii infracțiunilor cu largă rezonanță socială și în serie. Monografie. Chișinău 2009
82. Gherman M., Blîndu E., Bodrug I., Clefos A. Metodologia prevenirii și descoperirii infracțiunilor de către subdiviziunile specializate. Chișinău 2014. 416p.
83. Gherman M., Blîndu E., Botnari I. Temeiurile și condițiile de efectuare a măsurilor speciale de investigații. Departamentul editorial poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, Chișinău, 2023, 189 p. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/223-224_14.pdf
84. Gherman M., Blîndu E., Clefos A. Metodologia prevenirii si descoperirii infracțiunilor de catre serviciul politiei judiciare. Manual. Academia. „Ștefan cel Mare” a MAI, Chisinău 2010
85. Gherman M., Piterschi E. Considerațiuni generale privind infracțiunea de falsificare a probelor. În: Legea și Viața, 2018, nr. 6(318), pp. 21-24. ISSN 2587-4365. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/63516#
86. Giesen S. Private Military Companies Im Völkerrecht (Nomos, 2013) URL: https://www.nomos-shop.de/de/p/private-military-companies-im-voelkerrecht-gr-978-3-8487-0051-6
87. Glavan B. Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept. Teză de doctor habilitat în drept. CZU: 343.1(043.3). Chișinău 2024.
88. Glavan B. Activitatea specială de investigații și procesul penal. Aspecte comune și delimitări. Monografie. Chișinău: S.n., 2022 (Print-Caro). – 475 p. CZU 343.1 G 61. ISBN 978-9975-135-63-4
89. Glavan B. Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații. Monografie. Tipografia Academia „Ștefan cel Mare”. Chișinău, 2014. 152 p.

90. Goga R. On Mercenaries in World Politics (Studia UBB Europaea, 2023) URL: https://www.researchgate.net/publication/376704452_On_Mercenaries_in_World_Politics
91. Grecu R., Macovei V. Despre necesitatea incriminării faptei de recrutare a mercenarilor la alin. (2) art. 141 - Activitatea mercenarilor, al Codului Penal al Republicii Moldova. Supremația Dreptului, 2019, nr. 4, pp. 81-89. ISSN 2345-1971. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/115892#
92. Grecu R., Macovei V. Latura obiectivă a infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la alin. (I) art. 141 cod penal al Republicii Moldova. Revista Națională de Drept, 2020, nr. 7-9(237-239), pp. 79-92. ISSN 1811-0770. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/116867#
93. Herbert D., Tritt H. Corporations of Corruption. A Systematic Study of Organized Crime. Springfield, IL: Charles C. Thomas, 1984. URL: https://connections-qj.org/article/corporations-corruption-systematic-study-organized-crime
94. Hughes G. Soldiers of Misfortune: the Angolan Civil War, The British Mercenary Intervention, and UK Policy towards Southern Africa, 1975–6 (Intl. History Review, 2014) URL: https://www.jstor.org/stable/24703186
95. Huntington S. P. The Soldier and the State (1957) URL: https://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674078178
96. Importance of the universal realization of the right of peoples to self-determination and of the speedy granting of independence to colonial countries and peoples for the effective guarantee and observance of human rights, Rezoluția ONU A/RES/31/34. URL: https://undocs.org/en/A/RES/31/34
97. International Committee of the Red Cross. "The applicability of IHL to terrorism and counterterrorism", 1 October 2015.
98. Kimberling J. The Business of War: The Resurgence of Mercenaries and the shaping of modern african states (2025) URL: https://www.researchgate.net/publication/389694975_THE_BUSINESS_OF_WAR_THE_RESURGENCE_OF_MERCENARIES_AND_THE_SHAPING_OF_MODERN_AFRICAN_STATES/link/67ce5b4ccc055043ce6f8ba8/download
99. Kinsey Ch. The Mercenary: An Instrument of State Coercion. Oxford University Press. 2023. URL: https://books.google.md/books?id=Pha_EAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&pli=1#v=onepage&q&f=false

100. Kinsey Ch. Corporate Soldiers and International Security (Routledge, 2006) URL: https://www.routledge.com/Corporate-Soldiers-and-International-Security/Kinsey/p/book/9780415328299
101. Kinsey Ch. Private Security Companies and State Control (2010) URL: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1354066110372595
102. Koruth Th. Radicalisation in Southeast Asia: A Selected Case Study of Daesh in Indonesia, Malaysia and the Philippines. Southeast Asia Regional Centre for Counter-Terrorism (2016).
103. Krahmann E. Privatizing Security (2003) URL: https://www.routledge.com/States-Citizens-and-the-Privatization-of-Security/Krahmann/p/book/9780415294382
104. Krahmann E. Privatizing Security: The Case of Private Military and Security Companies (2005) URL: https://academic.oup.com/isr/article/8/3/1/1767187
105. Krahmann E. States, Citizens and the Privatization of Security (2003) URL: https://www.routledge.com/States-Citizens-and-the-Privatization-of-Security/Krahmann/p/book/9780415294382
106. Leander A. The Market for Force and Public Security: The Destabilizing Consequences of Private Military Companies (2005) URL: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1354066105052961
107. Leander A. The Privatization of Security and Change in the Control of Force (2005) URL: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1354066105052961
108. Lechner J. Death Is Our Business: Russian Mercenaries and the New Era of Private Warfare (Bloomsbury, 2025) URL: https://www.washingtonpost.com/books/2025/02/27/death-is-our-business-john-lechner-wagner-group-yevgeniy-prigozhin-review/
109. Legea RM nr. 179 din 07.07.2023 privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138152&lang=ro
110. Legea RM nr. 50 din 22.03.2012 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110212&lang=ro
111. Legea RM nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140305&lang=ro
112. Legea RM nr. 595 din 24.03.1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143454&lang=ro

113. Legea Nr. 98 din 11.06.2020 pentru modificarea articolului 141 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121906&lang=ro
114. Legea RM nr. 120 din 21.09.2017 cu privire la prevenirea și combaterea terorismului. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142802&lang=ro
115. Lister Ch. Returning Foreign Fighters: Criminalization or Reintegration? Policy Briefing, Brookings Doha Center, August 2015.
116. Macovei V. Activitatea mercenarilor - o provocare la adresa securității naționale. Supremația Dreptului, 2022, nr. 1, pp. 115-122. ISSN 2345-1971. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/172796/datacite#
117. Macovei V. Cadrul legal de incriminare a infracțiunii de activitate a mercenarilor în statele CSI. Revista Națională de Drept, 2020, nr. 10-12(240-242), 2020, pp. 119-129. ISSN 1811-0770. URL: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/121873/dublincore#
118. Macovei V. Despre necesitatea sporirii răspunderii penale pentru infracțiunea de activitate a mercenarilor prevăzută la art.141, alin. (2), Codul Penal al Republicii Moldova. În: Teoria și practica administrării publice, 17 mai 2018, Chișinău, Republica Moldova: Academia de Administrare Publică, 2018, p. 561-567. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/68084#
119. Macovei V. Forma vinovăției subiectului infracțiunii de activitatea mercenarilor prevăzută la art.141 CP RM. The contemporary issues of the socio-humanistic sciences, Ed. 10, 5-6 decembrie 2019, Chișinău. "Print-Caro" SRL, 2020, Ediția 10, p. 319-329. ISBN 978-9975-3371-7-5. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/108202/cerif#
120. Macovei V. Subiectul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art. 141 al codului penal al Republicii Moldova. În: Revista Națională de Drept, 2020, nr. 7-9(237-239), p. 135-143. ISSN 1811-0770. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/116880#
121. Macovei V. Latura subiectivă a infracțiunii de activitate a mercenarilor prevăzută la alin.(2) art. 141 CP RM. În: Актуальные научные исследования в современном мире, 2020, nr. 67(11), pp. 19-24. ISSN 2524-0986. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/120760#
122. Malet D. Foreign Fighters: Transnational Identity in Civil Conflicts (Oxford, Oxford University Press, 2015).
123. Malet D. What does the evidence tell us about the impact of foreign fighters on home-grown radicalization, debate on 6 July 2015. URL:

https://www.radicalisationresearch.org/debate/malet-foreign-fighters-home-grownradicalization/.

124. Markusen A. The Privatization of Security: Lessons from Iraq (2009) URL: https://www.routledge.com/The-Privatization-of-Security-Lessons-from-Iraq/Markusen/p/book/9780415952901
125. McFate S. Mercenaries and War: Understanding Private Armies Today. College of International Security Affairs. National Defense University Press. Washington, D.C. December 18, 2019. ISBN-10: 1678665231, ISBN-13: 978-1678665234. URL: https://ndupress.ndu.edu/Media/News/article/2031922/mercenaries-and-war-understanding-private-armies-today/
126. McFate S. Private Armies and Modern War (2010) URL: https://foreignpolicy.com/2010/09/29/private-armies-and-modern-war/
127. McFate S. Private Security and the Future of War (2010) URL: https://www.foreignaffairs.com/articles/africa/2010-01-01/private-security-and-future-war
128. McFate S. The Modern Mercenary: Private Armies and What They Mean for World Order (2014) URL: https://global.oup.com/academic/product/the-modern-mercenary-9780199975785
129. Mehra T., Thorley A. Foreign Fighters, Foreign Volunteers and Mercenaries in the Ukrainian Armed Conflict. 11.07.2022. URL: https://icct.nl/publication/foreign-fighters-foreign-volunteers-and-mercenaries-ukrainian-armed-conflict
130. Mejinschi V., Carp S., Pareniuc A., Pungă A. „Activitatea investigativ-operativă", Manual, Academia „Ștefan cel Mare", Chișinău, 2009.
131. Mills N. Private Military Companies and Their Impact on International Security (2010) URL: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13523260.2010.503963
132. Mîrzac V., Glavan V. Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații. Academia „Ștefan cel Mare" a MAI. 152 p.Chișinău: S.n., 2014.
133. Mockler A. The Mercenaries: The Men Who Fight for Profit- from the Free Companies of Feudal France to the White Adventures in the Congo (Macmillan, 1969). URL: https://www.jstor.org/stable/20676377
134. Neagu, I. Drept procesual penal. Partea Specială. Vol.I. București: Oscar Print, 1994.
135. Olivier W. Wars Without Beginning or End in the Sahel-Sahara (2016) URL: https://geog.ufl.edu/wp-content/uploads/sites/60/walther-cv-02-19-25.pdf

136. Osoianu T., Covalciuc I. Impactul utilizării instrumentelor investigative în cadrul diferitelor proceduri asupra drepturilor omului. In: *Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal şi activitatea specială de investigaţii*, 10 noiembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare" al MAI, 2022, pp. 145-152. ISBN 978-9975-3323-9-2. URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/172959#

137. Othen Ch. Katanga 1960-63: Mercenaries, Spies and the African Nation (History Press, 2015) URL: https://thehistorypress.co.uk/publication/katanga-1960-63/

138. Othen Ch. The Wonga Coup: Guns, Germs and Mayhem in Africa (PublicAffairs, 2006) URL: https://www.researchgate.net/publication/249910217_The_Wonga_Coup_Guns_Thugs_and_the_Ruthless_Determination_to_Create_Mayhem_in_an_Oil-Rich_Corner_of_Africa_review

139. Pareniuc A., **Beda V**. Activitatea mercenarilor ca generator de riscuri pentru securitatea națională a Republicii Moldova, p. 116. Științe juridice// Legal Sciences, nr. 12/ 2020, ISSN 1857-0976. CZU 343.33:351.86(478).

140. Pareniuc A., **Beda V**. Combatanții teroriști străini – unul din pilonii de bază în activitatea organizațiilor teroriste. ISSN 1810-309X, Revista „Legea și viața", mai-iunie 2021, Republica Moldova.

141. Pareniuc A., **Beda V**. Divergențe în calificarea noțiunilor de mercenar, combatant străin si terorist. Revista științifico-practică „Legea și viață", martie-aprilie 2021, ISSN 1810-309X.

142. Pareniuc A., **Beda V**. Private military companies as a generator of the mercenary development (Companiile militare private ca factor generator al evoluării activității de mercenariat). Științe juridice//Legal Sciences, nr.13/2021, ISSN 1857-0976, publicat în „Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare" a MAI al Republicii Moldova", nr.13, 2021.

143. Pareniuc A., **Beda V**. Reglementarea activității mercenarilor din perspectiva aspectelor de drept internațional. Revista științifico-practică „Legea și viață", ianuarie-februarie 2021, ISSN 1810-309X.

144. Pareniuc A., **Beda V**. Unele aspecte ale statutului juridic al mercenarului și problemele reglementării juridice a fenomenului de mercenariat. CZU 341.48. Materialele conferinței științifice naționale din 10 noiembrie 2022 „ Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații". Chișinău, 2023.

145. Pareniuc A., Punga A., Vasilișin N. Activitatea specială de investigații. Partea generală. Manual. Chișinău 2023, ISBN 978-9975-135-69-6, 333 p.
146. Percy S. Mercenaries and International Law (2011) URL: https://academic.oup.com/ejil/article/22/1/177/3934482
147. Percy S. Mercenaries: The History of a Norm in International Relations (Oxford Univ. Press, 2007) URL: https://academic.oup.com/book/4622/chapter-abstract/146755996?redirectedFrom=fulltext
148. Percy S. Mercenary Regulation and International Law (2015) URL: https://academic.oup.com/ejil/article/26/3/737/2709203
149. Percy S. Mercenary Regulation: Towards an International Legal Framework (2010) URL: https://academic.oup.com/ejil/article/21/3/737/3931286
150. Percy S. Regulating Private Military Companies (2014) URL: https://academic.oup.com/jiel/article/17/1/113/809742
151. Percy S. Regulating the Private Security Industry (2011) URL: https://www.cambridge.org/core/journals/international-review-of-the-red-cross/article/abs/regulating-the-private-security-industry-a-story-of-regulating-the-last-war/
152. Petersohn U. The Impact of Mercenaries and Private Military and Security Companies on Civil War Severity between 1946 and 2002. (International Interactions, 2014) URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03050629.2014.880699
153. Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts, adopted on 8 June 1977, 1125 UNTS 3, Art. 47. The use of mercenaries is covered by other international, regional, and domestic laws. URL:https://crucearosie.ro-/assets/Uploads/Protocolul-Aditional-I.pdf
154. RAND Corporation. Russian Mercenary and Paramilitary Groups in Africa. URL: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA2613-1.html
155. Resolution 2178 (2014) Adopted by the Security Council at its 7272nd meeting, on 24 September 2014. URL: https://undocs.org/en/S/RES/2178(2014)
156. Resolution 2396 (2017) Adopted by the Security Council at its 8148th meeting, on 21.12.2017. URL: https://undocs.org/en/S/RES/2396(2017)
157. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 31/34 din 30 noiembrie 1976 https://undocs.org/en/A/RES/31/34

158. Rezoluția Organizației Națiunilor Unite nr. 44/81 din 8 decembrie 1989. https://undocs.org/en/A/RES/44/81
159. Rodio C. Regulating military force series – justice and accountability in the era of modern mercenarism. Articles of War. Lieber Institute West Point. Feb 26, 2024. URL: https://lieber.westpoint.edu/justice-accountability-era-modern-mercenarism/
160. Roman D. Activitatea specială de investigații și alte activități informative. Note de curs. Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău, 2019. 203 p. URL: https://www.scribd.com/document/732350063/Activitatea-Specială-de-Investigați
161. Roman D. Delimitarea statutului juridic al investigatorului sub acoperire de cel al colaboratorului confidențial. În: Independența de stat a Republicii Moldova: retrospective și realități. Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională, din 26 august 2021 cu genericul „30 de ani de la adoptarea Declarației de independență a Republicii Moldova: aspecte politico-juridice și social-economice", Chișinău 2022, pp. 378-388. ISBN 978-5-88554-102-2. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/164394
162. Rona G., Karska E., Arias P., Katz A., Mokbil S. Mercenarism and private military and security companies. An overview of the work carried out by the Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination. United Nations, Geneva, 1806644 (E), April 2018, HRC/NONE/2018/40. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Mercenaries/WG/MercenarismandPrivateMilitarySecurityCompanies.pdf
163. Rookes S. & Bruyère-Ostells W. Mercenaries in the Congo and Biafra, 1960-1970: Africa's weapon of choice? (Small Wars & Insurgencies, 2021) URL: https://hal.science/hal-04629895/document
164. Rusu V. Tuduruța Cristian. Particularități tactice și metodologice ale cercetării faptelor infracționale în condiții de luptă și război. Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălți. Revista Română de Criminalistică. Vol. 26, Nr. 1(141) / 2025 / ISSN 1454-3117 / ISSNe 2069-2625
165. Rusu V., Jitariuc V. Tactics of the crime scene investigation. Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălți, București, 2025 / ISBN 978-606-26-2052-3
166. Rusu V., Secrier A. Particularități privind organizarea și planificarea cercetării infracțiunilor de terorism. Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălți, Universitatea de

Studii Europene din Moldova. Tradiție și inovare în cercetarea științifică. Ediția 12, Vol. II. 2024. Bălți. ISBN 978-9975-50-318-1

167. Scahill J. Blackwater: The Rise of the World's Most Powerful Mercenary Army (Nation Books, 2007) URL: https://www.researchgate.net/publication/270846328_Blackwater_The_Rise_of_the_Most_Powerful_Mercenary_Army
168. Scahill J. Dirty Wars: The World is a Battlefield (2013) URL: https://www.amazon.com/Dirty-Wars-World-Jeremy-Scahill/dp/1627791509
169. Scarazzato L. SIPRI Fact Sheet Top 100 arms producing companies. Dec. 2024. URL: https://www.sipri.org/sites/default/files/2024-11/fs_2412_top_100_2023_0.pdf
170. Schreier F. Private Military Companies: A Historical Perspective (2013) URL: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390.2013.830020
171. Schreier F. & Caparini M. Privatization of Security: A Review of Trends and Issues (2005) URL: https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/publications/privatization_security.pdf
172. Shearer D. Private Armies and Military Intervention (2007) URL: https://global.oup.com/academic/product/private-armies-and-military-intervention-9780198299200
173. Shearer D. Private Armies and Military Intervention (Taylor & Francis, 2020) URL: https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/05679329808449478
174. Simpson E. Mercenaries in British and American Literature, 1790–1830 (Edinburgh Univ. Press, 2010) URL: https://www.jstor.org/stable/10.3366/j.ctt1r1x61
175. Singer P. W. – Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry (2003) URL: https://www.cornellpress.cornell.edu/book/9780801434333/corporate-warriors/
176. Singer P. W. The Private Military Industry (2004) URL: https://www.brookings.edu/articles/the-private-military-industry/
177. Singer P. W. The Private Military Industry and Iraq: What have we learned and where do we go from here? (2007) URL: https://www.brookings.edu/research/the-private-military-industry-and-iraq/
178. Singer P. W. War, Profits and Private Contractors (2007) URL: https://www.brookings.edu/research/war-profits-and-private-contractors/
179. Singer P. W. Wired for War: The Robotics Revolution and Conflict in the 21st Century (2009) URL: https://www.petersinger.com/books/wired-for-war/

180. Sîli V. Activitatea specială de investigații și protecția drepturilor și libertăților persoanei: coraport, esență, trăsături. În: Probleme actuale privind respectarea drepturilor omului în procesul penal și activitatea specială de investigații, 10 noiembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare" al MAI, 2022, pp. 27-34. ISBN ISBN 978-9975-3323-9-2. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/172943#
181. Soroceanu I. Analiza juridico-penală a infracțiunii privind activitatea mercenarilor. În: Revista Națională de Drept, 2022, nr. 1(247), pp. 191-198. ISSN 1811-0770. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/162746#
182. Soroceanu I. Atmosfera din estul Ucrainei – pretins factor de generare a unui conflict internațional, pasibil cu participarea mercenarilor. În: Legea și Viața, 2022, nr. 1(S), pp. 95-98. ISSN 2587-4365. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/156251#
183. Soroceanu I. Combaterea flagelului antisocial de activitate a mercenarilor – studiu de caz. Partea I. În: Intellectus, 2022, nr. 2, pp. 143-151. ISSN 1810-7079. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/170978#
184. Soroceanu I. Istoria ocrotirii valorilor culturale în Republica Moldova contra atacurilor armate cu participarea mercenarilor în etapa contemporană. În: Istorie, etnografie și spiritualitate în viziunea personalităților basarabene din a doua jum. a sec. al XIX-lea – prima jum. a sec. al XX-lea.: În memoriam Acad. Iustin Frățiman, Ed. 2, 10-12 septembrie 2020, Chișinău, Republica Moldova: "Print-Caro" SRL, 2021, Ediția 2, p. 16-17. ISBN 978-9975-3300-4-6. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/139100#
185. Soroceanu I. Recrutarea mercenarilor în era digitală. În: Economic and legal aspects of digitalization in the context of globalization, Ed. 2, 4-5 martie 2022. Chișinău: University of European Studies of Moldova, 2022, Ediția 2, Vol. 2 , p. 105-109. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/171116#
186. The International Centre for the Study of Radicalization Report. Victims, Perpetrators, Assets: The Narratives of Islamic State Defectors (18 September 2015). URL: https://icsr.info/wp-content/uploads/2015/10/ICSR-Report-Victims-Perpetrators-Assets-The-Narratives-of-Islamic-State-Defectors.pdf
187. The Montreux Document on Private Military and Security Companies. URL: https://www.icrc.org/en/publication/0996-montreux-document-private-military-and-security-companies [data accesării: 29.03.2023].

188. Thomson J. E. Mercenaries, Pirates, and Sovereigns: State-Building and Extraterritorial Violence in Early Modern Europe. URL: https://www.jstor.org/stable/j.ctt7t30p
189. United Nations General Assembly. Use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination. URL: https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/a78535-report-working-group-use-mercenaries-means-violating-human-rights
190. United Nations. Human Rights. Working Group on the use of mercenaries. URL: https://www.ohchr.org/en/special-procedures/wg-mercenaries
191. Vasilișin N. Natura juridică a măsurilor speciale de investigații. Chișinău, 2015.
192. Venter A. J. Mercenaries: Putting the World to Rights with Hired Guns (Casemate, 2014) URL: https://www.wordsworth.co.za/products/mercenaries-putting-the-world-to-rights-with-hired-guns
193. Webster's Dictionary: mercenary. URL: https://www.merriam-webster.com/dictionary/mercenary
194. Wilson J. Herrnstein R. Crime & Human Nature: The Definitive Study of the Causes of Crime Paperback. January 1, 1998.
195. Young P. R. Licensed to Kill: Hired Guns in the War on Terror (Crown, 2006) URL: https://openlibrary.org/books/OL8364603M/Licensed_to_Kill
196. Zacon C. Inițiativele Organizației Națiunilor Unite de reglementare a activităților companiilor militare și de securitate private. În: Studii Juridice Universitare, 2021, nr. 1, p. 203-208. ISSN 1857-4122. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/141633#
197. Zacon C. Clasificarea companiilor militare private prin prisma provocărilor generate de conflictele armate contemporane. În: Știința juridică autohtonă prin prisma valorilor și tradițiilor europene, 16 octombrie 2018. Chișinău, Republica Moldova: Editura ULIM, 2018, p. 145-155. ISBN 978-9975-3471-1-2. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/116183#
198. Zavalski I., Crăciun A. Companii militare private: dezvoltarea pe parcursul istoriei militare. În: Dezvoltarea Armatei Naționale în contextul aprofundării reformelor democratice, Ed. Ediția 7, 22 februarie 2022. Chișinău: ”Notograf Prim” SRL, 2022, 7, p. 246-253. ISBN 978-9975-84-164-1. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/206279#
199. Алибаева Г. История наемничества: криминологический аспект. В: Вестник Астраханского Государственного Технического Университета. 2007, № 3 (38), ISSN:

1812-9498. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/istoriya-naemnichestva-kriminologicheskiy-aspekt

200. Антонян Ю. Причины организованной преступности. Криминология. Избранные лекции. Учебник для вузов. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Издательство Юрайт, 2023. — 388 с. — (Высшее образование). — ISBN 978-5-534-00267-6. URL: https://urait.ru/bcode/510551 [data accesării 19.05.2023].
201. Белкин, Р. Курс советской криминалистики. – Москва, 1979. Т. III. 653 с.
202. Боботов С., Васильев Д. Французская модель правового государства // Советское государство и право. 1990. № 11.
203. Большаков А., Межведилов А., Терешина Е., Виноградова Ю., Галихузина Р., Мансуров Т. Профилактика экстремизма и терроризма: сборник учебно-методических материалов. URL: http://dspace.kpfu.ru/xmlui/handle/net/21957
204. Ведерников Н. О пределах изучения личности преступника // Вестник Томского государственного университета. Серия «Право». – 2014. – № 385. URL: https://www.dissercat.com/content/rassledovanie-korystno-nasilstvennykh-prestuplenii-sovershennykh-migrantami
205. Волынский А., Лавров В. Организованное противодействие раскрытию и расследованию преступлений (проблемы теории и практики) // Организованное противодействие раскрытию и расследованию преступлений и меры по его нейтрализации: материалы научно-практической конференции (29 - 30 октября 2014 г., г. Руза). М.: ЮИ МВД России, 2014.
206. Гельманов А. Криминалистическая характеристика способа сокрытия преступлений против жизни и здоровья. Омск, 1989.
207. Горяинов К., Кваша Ю., Сурков К. Федеральный Закон об оперативно-розыскной деятельности. Москва: Новый Юрист, 1997. пересмотр. и испр. Москва: Издателъский дом Шумиловой И.И., 2008.
208. Горяинов К., Овчинский В., Синилов Г. Теория оперативно-розыскной деятельности: Учебник / Москва: ИНФРА-М, 2007.
209. Горяинов К., Овчинский В., Шумилов А. Оперативно-розыскная деятельность: Учебник / Москва: ИНФРА-М, 2001.
210. Дударенко, В.В. Тактический прием засады: разграничение с провокацией преступления. URL: http://bmpravo.ru/show_stat.php?stat=1075 [Accesat: 01.02.2024].

211. Еляков А. Современное общество в информационном измерении // Социологические исследования. 2009. № 7.
212. Жидкова Т.К. О некоторых криминологических особенностях наемничества и транснационализации в структуре незаконных вооруженных формирований. Евразийская адвокатура, № 6 (19) 2015.
213. Задорожний А., Кориневич А., Кучер Е. Юридическая квалификация статуса иностранных граждан, засланных в Украину для оказания помощи сепаратистам. În: Jurnalul juridic național: teorie și practică, 2014, nr. 3(7), pp. 238-241. ISSN 2345-1130. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/32923/gscholar#
214. Інформаційне Агентство „112.ua". Самые жестокие на Донбассе - это наемники из кавказских республик, а еще донские казаки - https://112.ua/interview/samye-zhestokie-na-donbasse-eto-naemniki-iz-kavkazskih-respublik-a-eshhe-donskie-kazaki-280446.html
215. Колотуха И. Национально-освободительное движение: субъект международного гуманитарного права или террористическая организация? (К вопросу правосубъектности в контексте международного гуманитарного права) În: Legea și Viața, 2016, nr. 9/2(297), p. 55-58. ISSN 2587-4365. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/46989#
216. Куделко К. Современное наемничество: буква закона. 22.05.2017. https://warspot.ru/7256-sovremennoe-naemnichestvo-bukva-zakona
217. Лавров В. Противодействие расследованию преступлений и меры по его преодолению: курс лекций. М.: Академия управления МВД России, 2015.
218. Лукашук И.И. Конституции государств и международное право. М.: Спарк, 1998.
219. Майстренко Г. Квалификация наемничества при международных конфликтах: политико-правовые аспекты // Теории и проблемы политических исследований. 2022. Том 11. № 1А. С. 111-117. URL: http://publishing-vak.ru/file/archive-politology-2022-1/b7-maistrenko-grigorii.pdf
220. Манойло А., Зайцев А. Международно-правовой статус частных военных компаний. Вестник Российской Академии Наук, 2020, том 90, № 1, с. 47–55. URL: https://sciencejournals.ru/view-issue/?j=vestnik&y=2020&v=90&n=1
221. Наумов А. Преступления против мира и безопасности человечества и преступления международного характера. В: Государство и право. 1995, № 6.
222. Новостной портал «Радиоспутник РИА». В ООН подсчитали число иностранных боевиков в Сирии и Ираке. URL: https://radiosputnik.ria.ru/20200207/1564421675.html

223. Пашутина О., Калуцких А. Научно-техническое обеспечение деятельности сведущих лиц в уголовном процессе: проблемы и перспективы развития // Известия Юго-Западного государственного университета. Серия: История и право. 2013. № 3.
224. Плотников Н. Зарубежное военное обозрение - РИЦ «Красная звезда». Террористический интернационал задействует наёмников. URL: https://ivran.ru/articles?artid=13019
225. Поздняков А. Миграция и этническая преступность: причинно- следственные связи: монография. – М.: Проспект, 2021. – 224 с. URL: https://books.google.ru/books?id=-1OEDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false
226. Поломаный Ю. Уголовная ответственность за наемничество по законодательству постсоветских государств. În: Legea și Viața. Mai 2019, Chișinău. ISSN 1810-309X, p. 155-159. URL: http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2019/5-2/36.pdf
227. Протасевич А., Фойгель Е. О необходимости криминалистического изучения личности иностранного участника уголовного судопроизводства// Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. – 2015. – Т. 9, № 2. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/o-neobhodimosti-kriminalisticheskogo-izucheniya-lichnosti-inostrannogo-uchastnika-ugolovnogo-sudoproizvodstva
228. Процун С. Статус физических лиц-участников войны в афганистане с точки зрения международного гуманитарного права. In: Legea și Viața, 2014, nr. 7/2(271), p. 123-126. ISSN 2587-4365. URL: http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2014/7-2/33.pdf
229. Реферат по юридической психологии «Психологические особенности профессиональных наемных убийц». Характеристика личности преступника, его интеллектуальные, эмоциональные и волевые свойства.URL: https://otherreferats.allbest.ru/psychology/00631824_0.html [data accesării 19.06.2023].
230. Рябенькая Н. Расследование корыстно-насильственных преступлений, совершенных мигрантами: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. – Калининград, 2022. – 28 с.URL: https://skspba.ru/wp-content/uploads/2024/11/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-24.10.2024.pdf
231. Семченко А. Особенности уголовной ответственности за наемничество в условиях гибридных вооруженных конфликтов на территории Украины. In: Legea și Viața, 2019,

nr. 12/2(336), p. 98-102. ISSN 2587-4365. URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/90087#

232. Словарь основных терминов из области противодействия терроризму. URL: https://kpfu.ru/docs/F372973698/spravka.pdf

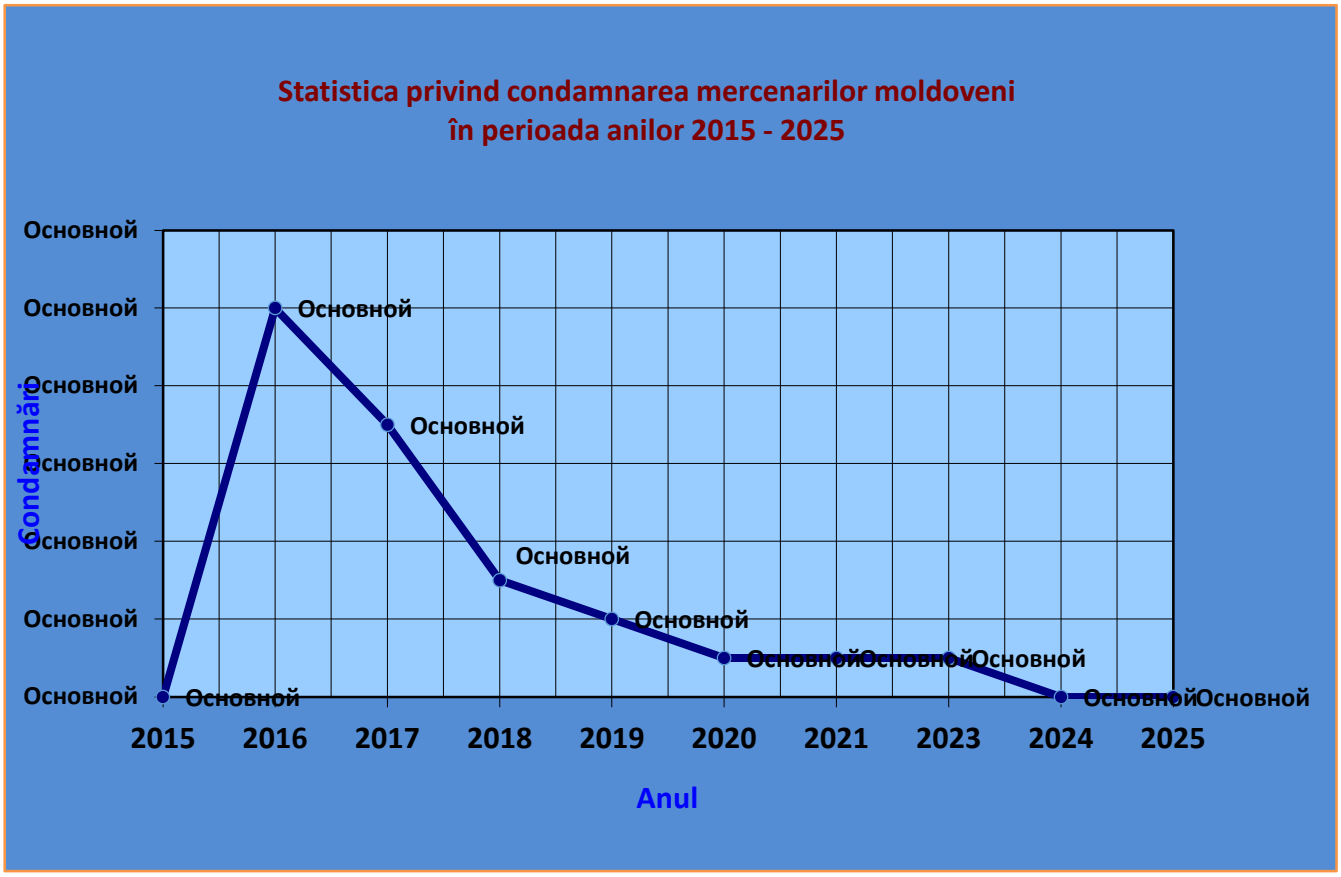
233. Столяров А. Ю. Проблемы расследования наёмничества. Автореферат магистерской работы. Саратовский Национальный Исследовательский Государственный Университет им. Н.Г. Чернышевсского. Юридический факультет. Кафедра уголовного процесса, криминалистики и судебных экспертиз. Саратов, 2020.

234. Ступишин В. О наемниках в Карабахе: Моя миссия в Армении. 1992-1994. Воспоминания первого посла России. М., 2001. www.armenianhouse.org/stupishin/docs-ru/mission/contents.hrml

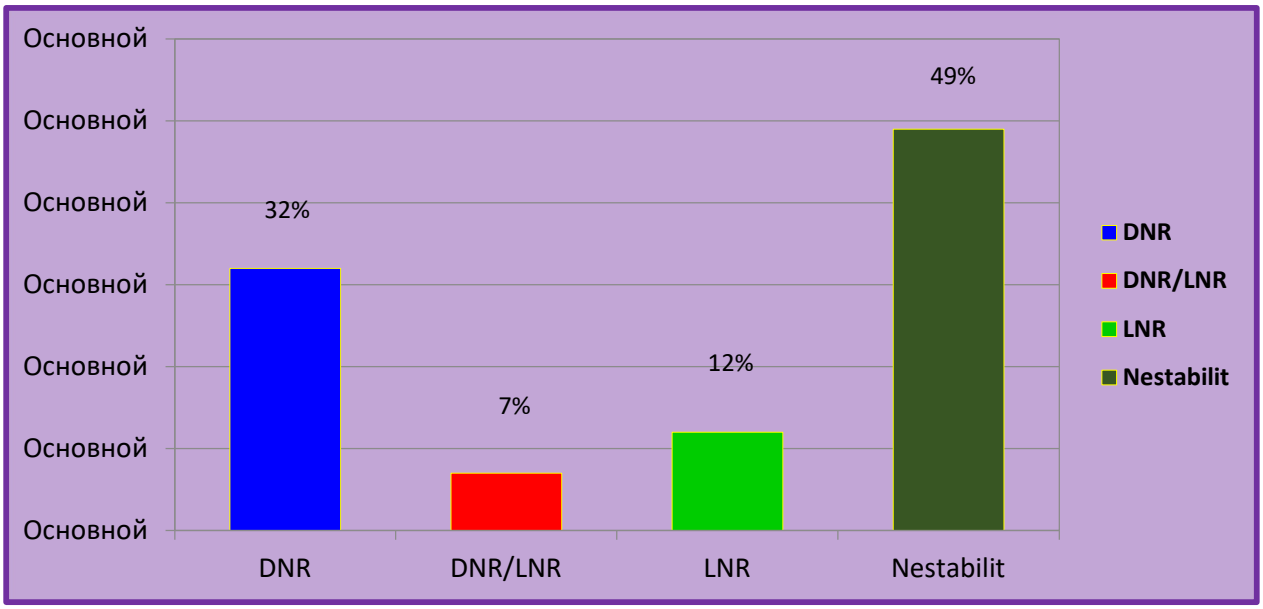
235. Шандиева Н. Наемничество по международному и национальному уголовному праву. Текст автореферата и тема диссертации по праву и юриспруденции 12.00.08 ВАК РФ. URL: https://lawtheses.com/naemnichestvo-po-mezhdunarodnomu-i-natsionalnomu-ugolovnomu-pravu

ANEXE

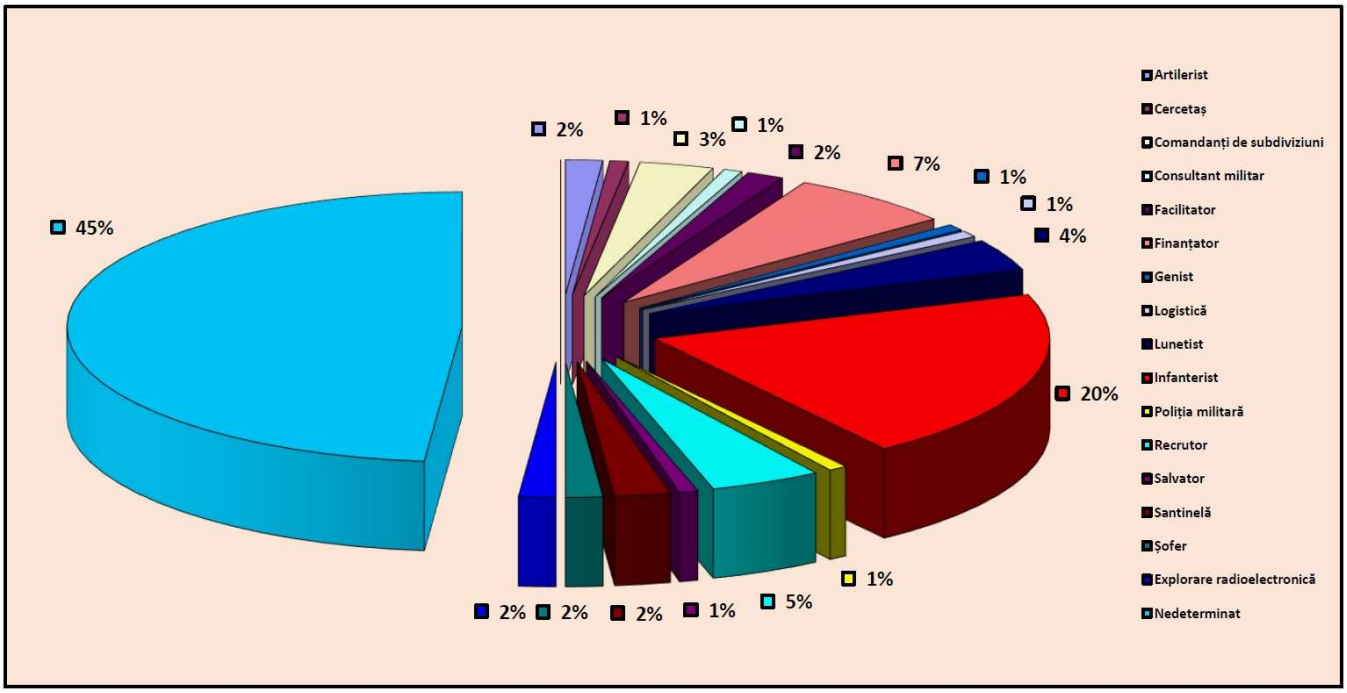
Anexa 1. Sentințe de condamnare a mercenarelor moldoveni

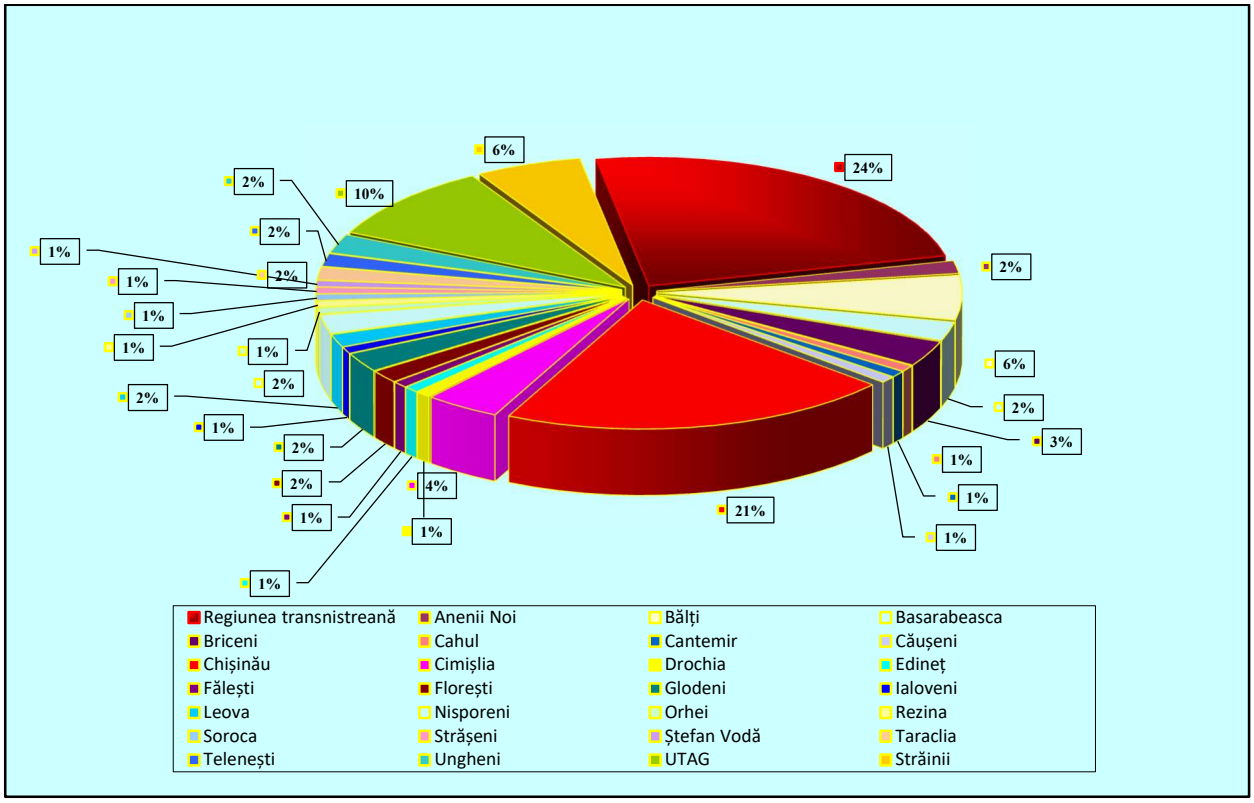
Anexa 2. Zonele de participare a mercenarelor moldoveni în acțiuni militare

Anexa 3. Activități exercitate de mercenarii moldoveni în Donbas

Anexa 4. Geneza cetățenilor moldoveni implicați în activități de mercenariat

Anexa 5. Traseele de revenire a mercenarilor în Republica Moldova

Anexa 6. Protocol-model de cooperare internațională între organele de investigații pentru prevenirea, depistarea, investigarea și urmărirea penală a activității mercenare

PROTOCOL-MODEL DE COOPERARE INTERNAȚIONALĂ ÎNTRE ORGANELE DE INVESTIGAȚII PENTRU PREVENIREA, DEPISTAREA, INVESTIGAREA ȘI URMĂRIREA PENALĂ A ACTIVITĂȚII MERCENARE

Scop și obiective: facilitarea schimbului de informații, coordonării operative și asistenței juridice internaționale pentru **prevenirea, depistarea, investigarea și urmărirea penală** a activității de mercenariat și a infracțiunilor conexe.

Acest protocol stabilește cadrul de cooperare internațională între organele de investigație, autoritățile judiciare și structurile de aplicare a legii în vederea contracarării activităților de mercenariat, în conformitate cu legislația Republicii Moldova și standardele internaționale.

Bază juridică:

- Convenția internațională împotriva recrutării, utilizării, finanțării și instruirii mercenarilor (ONU, 1989);
- Instrumente UE relevante:

- Directiva (UE) 2016/681 (PNR),
- Regulamentul (UE) 2016/794 (Europol),
- Deciziile Prüm privind schimbul de date polițienești (după caz/parteneri).

- Canale operaționale INTERPOL (I-24/7, Notificări), Europol (SIENA), EGMONT Secure Web (FIU-la-FIU).
- **Republica Moldova:** Codul penal (art. 141 – activitatea mercenarilor; infracțiuni conexe), Codul de procedură penală (cooperare internațională, măsuri speciale de investigații și de procedură penală), Legea nr. 59/2012 privind Activitatea specială de investigații.

1. Domeniu de aplicare

Se aplică cauzelor cu elemente de **recrutare, finanțare, instruire, transport** al persoanelor către/în teatre de conflict în scop de mercenariat, precum și infracțiunilor conexe (spălare de bani, fals, trafic de arme, etc.).

2. Definiții și termeni

- ***Mercenar*** – conform art. 130, 141 CP RM și instrumentelor ONU relevante.
- ***Schimb operativ de informații*** – transfer de date/indicatori tactici în timp util prin canale securizate (INTERPOL/Europol, FIU-FIU, PNR/APIS etc.).
- ***Indicatori de risc predictivi*** – semnale timpurii cuantificabile care anticipează probabilitatea implicării într-o rețea de mercenariat.

3. Părți și puncte de contact (PoC)

- ***Autoritate centrală MLA (RM)***: Procuratura Generală/autoritatea desemnată.
- ***FIU (RM)***: SPCSB – canal Egmont.
- ***Poliție/Inspectoratul de Frontieră***: contact 24/7, birou cooperare internațională.
- **I*NTERPOL Chișinău***: BNC (Biroul Național INTERPOL).
- ***Canale parteneri externi***: BNC-uri INTERPOL, unități FIU, birouri Europol/liaison, autorități centrale MLA.

4. Principii de cooperare

- legalitate;
- necesitate și proporționalitate;
- confidențialitate și protecția datelor;
- „need-to-know”;
- recunoașterea reciprocă a cerințelor procedurale;
- trasabilitate (lanț de custodie);
- viteză (timp - țintă de răspuns).

5. Mecanisme de schimb de informații

1. **INTERPOL (I-24/7) & Notificări**: Red/Blue/Green pentru localizare, culegere informații și avertizare; difuziuni pentru alerte rapide.

2. **Europol – SIENA**: schimb de analize operaționale, produse de *intelligence*, coordonare cu state UE (prin punctul național).
3. **FIU-FIU (Egmont)**: rapoarte de tranzacții suspecte (STR), trasee cripto/fiat, beneficiari reali; solicitări de informații.
4. **PNR/APIS**: cereri/alerte conform cadrului legal; corelare rute, companion de călătorie, pattern-uri de plată.
5. **MLA/Comisii rogatorii**: obținere de probe, percheziții, sechestru, audieri; respectarea cerințelor statului solicitat.
6. **SLA recomandate** (ținte interne):

- Răspuns operativ urgent: ≤ 24–48h (canale polițienești/INTERPOL/Europol).
- FIU - FIU (urgent): ≤ 72h.
- MLA (urgente): transmitere în 3–5 zile lucrătoare; follow-up bilunar.

6. Garanții pentru protecția datelor

- bază legală explicită;
- minimizare;
- clasificare;
- jurnalizare acces;
- termene de păstrare (ex. 1 an tactice, 5 ani probatorii – a se adapta legislației);
- DPIA pentru PNR/analize masive; mecanisme de corectare/ștergere conform legii.

7. Flux operațional de cooperare

1. **Identificare caz / alertă** - PoC RM notificat + clasificare risc.
2. **Cerințe de informații (RFI)** către parteneri (INTERPOL/Europol/FIU/Frontieră/Autoritate centrală MLA).
3. **Sincronizare măsuri ASI** (acoperire, interceptări, filaj) cu partenerii – evitarea interferențelor.
4. **Obținere de probe** (MLA/ordine judiciare) + lanț de custodie comun.
5. **Acțiune tactică coordonată** (rețineri, percheziții, blocări de fonduri)
6. **Feedback și lecții învățate** - actualizarea indicatorilor de risc.

8. Indicatori de risc predictivi (model cu scor)

Scorul total (0–100) rezultă din ponderarea categoriilor A–E.

Prag alertă: 60 (operativ), 75 (intervenție).

A. Deplasare internațională (0–25 p.)

- Rute triangulate spre state cu conflicte (10)
- Achiziție bilet *last-minute*, plăți cash/card preplătit (5)
- Segmentări neobișnuite (tranzitări haotice și multiple, 24 – 72 ore tranzit în *huburi* specifice) (5)
- Grupuri mici ce călătoresc separat dar converg în același hub (5)

B. Financiar (0–25 p.)

- Intrări repetate din jurisdicții cu risc/*crypto-exchangers* nereglementați (10)
- Conversii cripto-fiat proxime deplasării (5)
- Beneficiar real opac / utilizare companii paravan (5)
- Remunerații „per misiune" sau plăți etapizate (5)

C. Comunicații / OSINT (0–20 p.)

- Anunțuri de recrutare codificate; *membership* în canale închise (10)
- Contact cu brokeri/intermediari cunoscuți (5)
- Ștergeri frecvente/„ephemeral messaging" după negocieri (5)

D. Logistică/echipament (0–15 p.)

- Achiziții de echipamente tactice, cursuri paramilitare neacreditate (10)
- Documente de călătorie multiple/posibile falsuri (5)

E. Istoric/judiciar (0–15 p.)

- Condamnări/legături cu grupări armate (10)
- Interdicții anterioare de călătorie/ALERTĂ în sisteme (5)

Reguli de escaladare:

- ≥60: activare task-force, schimb operativ complet;
- ≥75: măsuri coercitive / MLA pentru probe intruzive, după caz;

- Indicatorii **nu substituie** aprecierea ofițerului de caz. Se documentează procesul de justificare a deciziilor.

9. Formate standardizate

- **RFI (Cerere de informații)**: descriere, temei legal, urgență, indicatori anexați, termen răspuns;
- **Raport comun de analiză**: timeline, grafe relaționale, coroborare PNR/FININT/SIGINT, evaluare risc, acțiuni recomandate;
- **Lanț de custodie transfrontalier**: ID probă, sigilare, hash, transferuri, depozit, acces.

10. Responsabilități

- **RM – autoritate coordonatoare:** consolidarea dosarului MLA, management PoC, raportare către procurorul de caz.
- **Parteneri străini:** furnizare date, măsuri în teren, conform cadrului lor legal; notificarea constrângerilor.
- **FIU și bancar:** înghețări provizorii, rapoarte STR, identificare beneficiari reali.
- **Frontieră/transport:** *watchlists* tactice, refuz îmbarcare conform legii, PNR/APIS.

11. Evaluare și KPI

- Timp mediu de răspuns (INTERPOL/Europol/FIU/MLA).
- Rata de confirmare a ipotezelor (30/60/90 zile).
- Procentaje fonduri identificate vs. blocate.
- Acceptare probatoriului în instanță.
- Număr de rețele desființate / persoane deferite justiției.

Anexa 7. Model tactic de investigare a activității mercenarilor

MODEL TACTIC DE INVESTIGARE A ACTIVITĂȚII MERCENARILOR ÎN CINCI FAZE

Faza I — Detecția amenințării mercenare (Threat Detection Phase)

Prima fază a modelului tactic propus corespunde momentului inițial al apariției informațiilor operative sau procesuale privind o posibilă activitate de mercenariat. Din perspectivă tactico-criminalistică, această etapă are un caracter predominant informativ și analitic, fiind orientată spre identificarea timpurie a indicatorilor de risc și stabilirea existenței unei bănuieli rezonabile privind activitatea mercenară.

Scopul central al fazei constă în detectarea persoanelor cu profil mercenar, identificarea semnalelor de radicalizare militară și evaluarea premiselor juridice necesare inițierii documentării operative. În practică, indicatorii criminalistici primari pot include deplasări repetate în zone de conflict armat, contacte cu structuri paramilitare sau companii militare private, participarea la instruiri militare neautorizate, posesia echipamentelor tactice specifice ori existența unor venituri financiare care nu pot fi justificate prin surse legale.

O importanță aparte în această etapă revine analizei activității online a persoanei investigate, deoarece recrutarea mercenarilor se realizează frecvent prin intermediul platformelor digitale, al grupurilor închise și al canalelor criptate de comunicare. Sursele de informație utilizate pot proveni din plângeri, denunțuri, materiale operative, surse confidențiale, precum și din cooperarea cu partenerii externi. Rezultatul acestei faze se materializează prin elaborarea fișei inițiale de risc, formularea versiunilor operative primare și adoptarea deciziei privind inițierea activității speciale de investigații.

Faza II — Cartografierea rețelei mercenare (Network Mapping Phase)

A doua fază este orientată spre stabilirea arhitecturii rețelei infracționale. Spre deosebire de infracțiunile individuale clasice, mercenariatul se manifestă, de regulă, sub forma unei structuri relaționale complexe, în care interacționează recrutori, finanțatori, instructori, intermediari logistici și combatanți.

Din această perspectivă, investigarea nu trebuie limitată la persoana suspectă, ci extinsă asupra întregii rețele. Obiectivul principal constă în identificarea tuturor participanților, stabilirea ierarhiei funcționale și localizarea centrelor de comandă și coordonare.

Pentru atingerea acestor obiective, organul de urmărire penală utilizează analiza comunicațiilor, analiza relațională și cartografierea geospațială a conexiunilor. Totodată, analiza fluxurilor financiare poate evidenția structurile de finanțare și circuitul remunerației. În cadrul acestei faze, măsurile speciale de investigații cu eficiență sporită sunt interceptările, monitorizarea comunicațiilor electronice, localizarea GPS și supravegherea vizuală. Produsul final al etapei constă în elaborarea schemei rețelei criminale și identificarea actorilor-cheie.

Faza III — Infiltrarea și documentarea conspirativă (Covert Penetration Phase)

Aceasta reprezintă faza centrală a modelului propus și, totodată, nucleul tactic al investigării mercenariatului. Particularitatea acestei etape constă în necesitatea penetrării mecanismului conspirativ al grupării pentru obținerea datelor factice privind recrutarea, instruirea, finanțarea, pregătirea pentru participare și participarea efectivă la conflictul armat.

Obiectivul principal constă în obținerea probelor directe și în documentarea intenției infracționale înainte ca riscul să se materializeze complet. În acest scop, se recurge la investigatorul sub acoperire, colaboratori confidențiali, monitorizare digitală avansată și alte tehnici speciale de documentare.

Din punct de vedere probator, această fază este esențială deoarece trebuie demonstrate simultan patru elemente fundamentale: existența unui conflict armat, participarea persoanei la acesta, lipsa statutului legal de combatant și motivația materială. Tocmai această combinație de elemente formează nucleul juridic al mercenariatului și diferențiază această infracțiune de alte forme de participare la ostilități.

Rezultatul fazei constă în acumularea materialelor audio-video, a documentelor operative și a probelor financiare capabile să consolideze profilul probator al figurantului.

Faza IV — Neutralizarea operațională (Operational Neutralization Phase)

A patra fază începe în momentul în care riscul operațional și probatoriul acumulat ating un nivel suficient pentru intervenția directă. Scopul acestei etape constă în stoparea activității infracționale, prevenirea deplasării figuranților spre zona de conflict și conservarea probelor.

Din punct de vedere tactic, această fază se bazează pe trei principii fundamentale: simultaneitatea, surprinderea și conservarea probatorie. Simultaneitatea este necesară pentru a împiedica alertarea complicilor, surprinderea reduce riscul de rezistență, iar conservarea probatorie urmărește protejarea datelor volatile, în special a celor digitale.

Acțiunile concrete includ reținerea simultană a suspecților, efectuarea percheziților coordonate, aplicarea sechestrului și ridicarea suporturilor informaționale. O atenție deosebită trebuie acordată telefoanelor mobile, laptopurilor, portofelelor digitale, pașapoartelor, armelor, contractelor și uniformelor tactice, deoarece acestea conțin frecvent informație critică pentru dovedirea activității mercenare.

Rezultatul fazei constă în destructurarea rețelei, izolarea figuranților și conservarea completă a probelor.

Faza V — Valorificarea procesuală a probatoriului (Judicial Conversion Phase)

Ultima fază reprezintă transformarea informației operative în probatoriu procesual admisibil. Această etapă este una critică, deoarece în cauzele de mercenariat apare frecvent situația în care există informații operative relevante, însă acestea nu pot fi valorificate direct ca probe judiciare.

Obiectivul central constă în convertirea datelor obținute prin ASI în mijloace de probă procesual admisibile, eliminarea vulnerabilităților procedurale și consolidarea dosarului penal. În acest scop sunt efectuate audieri, confruntări, prezentări spre recunoaștere și expertize judiciare.

Expertizele cu relevanță sporită sunt cele de criminalistică digitală, lingvistică, financiară, balistică și biometrică. În paralel, se verifică lanțul de custodie și corelarea tuturor probelor materiale, testimoniale și digitale.

Finalitatea acestei faze constă în punerea sub învinuire, întocmirea rechizitoriului și trimiterea cauzei în instanța de judecată.

Contribuția științifică a modelului

Valoarea științifică a modelului constă în faptul că propune o abordare inovatoare a investigării mercenariatului, fundamentată pe ciclul operațional al amenințărilor hibride, și nu pe logica tradițională a investigării infracțiunilor comune.

Modelul demonstrează că investigarea activității mercenarilor reprezintă un proces tactico-criminalistic multietapizat, în cadrul căruia predomină trei componente interdependente: componenta informativ-operativă, componenta criminalistică și componenta de securitate națională.

În consecință, investigarea activității mercenarilor poate fi definită drept un proces complex orientat spre detectarea timpurie a amenințării, cartografierea rețelei infracționale,

documentarea conspirativă, neutralizarea operațională și transformarea informației operative în probatoriu procesual admisibil.

Etica în investigarea activității mercenarilor

Investigarea activității mercenarilor reprezintă un domeniu sensibil și complex, care necesită nu doar aplicarea riguroasă a normelor legale, ci și respectarea principiilor etice fundamentale. Combaterea fenomenului mercenariatului, recunoscut ca o amenințare la adresa securității naționale și internaționale, trebuie să se realizeze într-un mod echitabil, transparent și în conformitate cu standardele privind drepturile omului.

Un aspect esențial al eticii în investigarea activităților mercenare este ***respectarea principiului legalității***. Organele de aplicare a legii trebuie să desfășoare investigațiile în conformitate cu legislația națională și tratatele internaționale relevante, cum ar fi Convenția Internațională împotriva Recrutării, Utilizării, Finanțării și Instruirii Mercenarilor. Orice abatere de la cadrul legal, inclusiv utilizarea probelor obținute prin încălcarea drepturilor fundamentale ale suspecților, subminează legitimitatea procesului penal și poate conduce la anularea rezultatelor investigației.

De asemenea, ***principiul proporționalității*** joacă un rol crucial în activitatea de investigare. Măsurile speciale de supraveghere, cum ar fi interceptările comunicațiilor, monitorizarea suspecților și colaborarea cu agenții sub acoperire, trebuie să fie utilizate doar atunci când sunt strict necesare și să fie justificate de gravitatea faptei. Excesul de măsuri invazive poate conduce la încălcarea nejustificată a dreptului la viață privată și a altor libertăți fundamentale.

Imparțialitatea și obiectivitatea sunt, de asemenea, valori etice indispensabile în procesul de investigare. Autoritățile competente trebuie să analizeze probele în mod echitabil, fără prejudecăți sau influențe politice, economice ori militare. În contextul mercenariatului, în care pot fi implicate grupuri de interese puternice, riscul manipulării investigației în scopuri geopolitice sau economice este considerabil, ceea ce impune o supraveghere strictă asupra desfășurării urmăririi penale.

Un alt principiu fundamental este ***protecția martorilor și informatorilor***, care pot furniza date esențiale despre rețelele de mercenariat. Acești indivizi sunt adesea expuși unor riscuri semnificative, iar etica investigației impune luarea unor măsuri adecvate pentru a le asigura securitatea. Confidențialitatea și protecția identității acestor persoane trebuie să fie garantate pentru a menține integritatea procesului și pentru a încuraja colaborarea cu autoritățile.

Nu în ultimul rând, ***transparența și responsabilitatea instituțiilor*** implicate în investigarea activității mercenarilor sunt esențiale pentru menținerea încrederii publice. Organele de aplicare a legii trebuie să răspundă pentru acțiunile lor și să asigure un control adecvat asupra desfășurării investigațiilor, fie prin mecanisme interne de supraveghere, fie prin instituții independente care monitorizează respectarea drepturilor omului.

Investigarea activității mercenarilor trebuie să fie realizată într-un mod care echilibrează eficiența măsurilor de combatere a acestui fenomen cu ***respectarea strictă a principiilor etice și a drepturilor fundamentale***. Numai printr-o abordare bazată pe legalitate, imparțialitate și responsabilitate se poate asigura o justiție echitabilă și eficientă în acest domeniu.

FAZA I
DETECȚIA AMENINȚĂRII MERCENARE
(Threat Detection Phase)
OBIECTIVE
• Detectarea persoanelor cu profil mercenar
• Identificarea semnalelor de radicalizare militară
• Stabilirea premiselor juridice pentru inițierea documentării
INDICATORI PRIMARI
• Deplasări repetate în zone de conflict
• Contacte cu structuri paramilitare
• Instruire militară neautorizată
• Posesia de echipamente tactice
• Venituri fără justificare
• Activitate online suspectă
SURSE DE INFORMAȚIE
• Plângeri și denunțuri
• Materiale operative
• OSINT (surse deschise)
• Surse confidențiale
• Informații de la parteneri externi
PRODUSE ALE FAZEI
• Fișa inițială de risc
• Versiunile operative primare
• Decizia privind inițierea ASI
FAZA II
CARTOGRAFIEREA REȚELEI MERCENARE
(Network Mapping Phase)
OBIECTIVE
• Identificarea tuturor participanților
• Stabilirea ierarhiei
• Identificarea centrelor de comandă
ACȚIUNI PRINCIPALE
• Analiza comunicațiilor
• Analiza relațională
• Mapping geospațial
• Analiza fluxurilor financiare
• Analiza dispozitivelor electronice
MIJLOACE ASI PRIORITARE
• Interceptări
• Monitorizare electronică
• Localizare GPS
• Identificare abonat
• Supraveghere vizuală
PRODUSE ALE FAZEI
• Schema rețelei criminale
• Harta legăturilor
• Identificarea actorilor-cheie
FAZA III
INFILTRAREA ȘI DOCUMENTAREA CONSPIRATIVĂ
(Covert Penetration Phase)
OBIECTIVE
• Obținerea probelor directe
• Prevenirea materializării riscului
• Documentarea intenției infracționale
INSTRUMENTE TACTICE
• Investigația sub acoperire
• Colaboratori confidențiali
• Livrare controlată
• Simulări operative
• Monitorizare digitală avansată
ASPECTE DE PROBAT
• Existența conflictului armat
• Participarea persoanei
• Lipsa statutului legal de combatant
• Motivația materială
PRODUSE ALE FAZEI
• Materiale audio/video
• Documente operative
• Dovezi financiare
• Profil probator consolidat
FAZA IV
NEUTALIZAREA OPERAȚIONALĂ
(Operational Neutralization Phase)
OBIECTIVE
• Stoparea activității
• Prevenirea plecării spre zona de conflict
• Consolidarea dosarului
ACȚIUNI
• Reținere simultană
• Percheziții coordonate
• Sechestru
• Blocarea comunicațiilor
• Ridicarea suporturilor digitale
PRINCIPII TACTICE
• Simultanietate - pentru a preveni alertarea complicilor
• Surprindere - pentru reducerea rezistenței
• Conservarea probatorie - mai ales a datelor volatile
OBIECTE PRIORITARE PENTRU RIDICARE
• Telefoane, laptopuri
• Criptowallet, dispozitive de stocare
• Pașapoarte, bilete de călătorie
• Arme și muniții, uniforme, contracte, documente
PRODUSE ALE FAZEI
• Destructurarea rețelei
• Conservarea probelor
• Izolarea figuranților
FAZA V
VALORIFICAREA PROCESUALĂ A PROBATORIULUI
(Judicial Conversion Phase)
OBIECTIVE
• Convertirea datelor ASI în probe
• Eliminarea vulnerabilităților procedurale
• Consolidarea dosarului
ACȚIUNI
• Audierea martorilor
• Audierea bănuiților
• Confruntări
• Prezentare spre recunoaștere
• Validarea lanțului de custodie
• Corelarea probelor
EXPERTIZE IMPORTANTE
• Digitală
• Lingvistică
• Financiară
• Balistică
• Biometrică
FINALITATE
• Punerea sub învinuire
• Întocmirea rechizitoriului
• Expedierea cauzei în instanță
INTERACȚIUNEA INSTITUȚIONALĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ
Inspectoratul General al Poliției
Procuratura Republicii Moldova
Serviciul de Informații și Securitate
Inspectoratul General al Poliției de Frontieră
Serviciul Vamal
INTERPOL
EUROPOL
Parteneri internaționali
Mecanisme aplicate: schimb de informații / comisii rogatorii / echipe comune de investigație / extrădare / transfer de proceduri
PRINCIPII FUNDAMENTALE ALE INVESTIGĂRII MERCENARIATULUI
LEGALITATE
Toate acțiunile se realizează strict în limitele legii și cu respectarea drepturilor omului
NECESITATE ȘI PROPORȚIONALITATE
Mijloacele speciale se utilizează doar atunci când sunt indispensabile
CONFIDENȚIALITATE
Protecția informației și a identității surselor operative este esențială
COOPERARE INSTITUȚIONALĂ
Succesul depinde de coordonare eficientă între instituții și parteneri externi
ORIENTARE PE REZULTAT
Obiectivul final este obținerea probelor admise în instanță și stoparea pericolului asupra securității naționale
REZULTATUL FINAL AL MODELULUI
Destructurarea rețelelor de mercenari, prevenirea participării la conflicte armate, tragerea la răspunderea penală și protejarea securității Republicii Moldova.

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Numele, prenumele
BEDA Vasili

Semnătura

_____

Data

_____

Curriculum Vitae Europass

Informații personale

Nume / Prenume	**BEDA Vasili**
Adresa(e)	Republica Moldova, mun. Chișinău
Telefon(oane)	
E-mail(uri)	vasili.beda@gmail.com
Naționalitate(-tăți)	moldovean
Data nașterii	10 septembrie 1982
Sex	Masculin
Loc de muncă vizat / Domeniu ocupațional	Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova Activitatea contrainformativă
Experiența profesională	
Perioada	01 august 2010 – 15.11.2025
Funcția sau postul ocupat	Ofițer de informații și securitate
Activități si responsabilități principale	Ofițer de investigații / Ofițer de analiză de intelligence
Numele și adresa angajatorului	Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, mun. Chișinău, str. Ștefan cel Mare 166
Tipul activității sau sectorul de activitate	Activitatea contrainformativă
Perioada	01 august 2005 - 01 august 2010
Funcția sau postul ocupat	Ofițer de poliție
Activități si responsabilități principale	Inspector al Secției poliției criminale Inspector superior al Secției resurse umane Șef adjunct al Secției resurse umane
	Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, mun. Chișinău, str. Ștefan cel Mare 75

Numele și adresa angajatorului	
	Poliția Criminală
Tipul activității sau sectorul de activitate	Resurse Umane
Educație și formare	
Perioada	05.09.2025 – prezent
Calificarea/diploma obținută	Masterand
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Drept penal, Drept procesual penal, Criminalistica
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați (România) Facultatea Transfrontalieră Științe penale și criminalistică
Perioada	30.11.2020 – prezent
Calificarea/diploma obținută	Doctorand
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Investigații operative, Expertiza judiciară, Criminalistică Specialitatea 554.04
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Perioada	01.10.2021 – 20.06.2023
Calificarea/diploma obținută	Master în științe politice / Studii de Securitate Națională Diploma seria AL nr. 0099930 din 20.06.2023
Disciplinele principale studiate / competențele	Interesul național în sistemul național de securitate; Politologia; Metode și tehnici de analiză a securității; Teoria securității; Managementul sistemului național de Securitate.

profesionale dobândite	
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Institutul Național de Informații și Securitate al SIS al Republicii Moldova Universitatea de Stat a Republicii Moldova, FRIȘPA
Perioada	01.10.2015 – 01.06.2016
Calificarea/diploma obținută	Ofițer de informații analist Diploma seria CA nr. 0022758 din 18.12.2019
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Științe Militare, Informații și Ordine Publică
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” a României, București. Șoseaua Odăi nr. 20-22, sector 1
Perioada	01.08.2010 – 31.01.2012
Calificarea/diploma obținută	Ofițer de informații și securitate
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Activitatea specială de investigații, Activitatea contrainformativă
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Institutul Național de Informații și Securitate al SIS al Republicii Moldova
Perioada	01.09.2005 – 01.08.2006
Calificarea/diploma obținută	Master în Drept Diploma seria AM nr. 007455 din 03.07.2006
Disciplinele principale studiate	Activitatea Operativă de Investigații, Drept Penal, Drept Procesual Penal, Drept Civil, Drept Procesual Civil, Drept Constituțional

/ competențele profesionale dobândite	
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Perioada	01.08.2001 – 30.06.2005
Calificarea/diploma obținută	Licențiat în Drept Diploma seria AL nr. 0099930 din 30.06.2005
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Activitatea Operativă de Investigații, Drept Penal, Drept Procesual Penal, Drept Civil, Drept Procesual Civil, Teoria Generală a Dreptului, Drept Constituțional
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Perioada	01.09.1998 - 20 iunie 2001
Calificarea/diploma obținută	Absolvent nivel liceal
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Diploma seria AB nr. 0044185 din 23.06.2001 Profil umanist, bilingv, engleza
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Liceul Teoretic "Ivan Ivanoglo" din or. Vulcănești, Republica Moldova
Perioada	01.09.1989 - 15 iunie 1998
Calificarea/diploma obținută	Absolvent nivel gimnazial Diploma seria ASGR nr. 0002072 din 20.06.1998
	Obiectele introduse în cursul obligatoriu al studiilor gimnaziale

Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Gimnaziul nr.2 din or. Vulcănești, Republica Moldova
Cursuri de formare profesională	
Perioada	10 ianuarie 2025 – 22 februarie 2025
Calificarea/diploma obținută	Certificat de absolvire a cursului „Countering International Terrorism”
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Combaterea terorismului internațional, Securitatea cibernetică, Expertiza criminalistică, Investigarea infracțiunilor cu caracter terorist, Arta negocierilor cu infractorii teroriști.
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Academia de Poliție din Cairo, Republica Arabă Egipteană
Perioada	8 iulie – 12 iulie 2024
Calificarea/diploma obținută	Certificat de absolvire a cursului de training „Crisis Management”
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Gerstionarea situațiilor de criză de natură teroristă
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Counter-Terrorist CLOSE (CT CLOSE) Coordination Team: Centro Nacional de Inteligencia Espana (CNI Spania), La Direction Générale de la Sécurité extérieure de la République Française (DGSE Franța), Bundesnachrichtendienst Deutschlands (BND Germania)
Perioada	11 iunie – 13 iunie 2024
	Certificat de absolvire a cursului de training „Privacy & Data Protection”

Calificarea/diploma obținută	
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Confidențialitatea și protecția datelor personale a persoanelor în procesul prevenirii și contracarării călătoriei în scopuri teroriste
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Organizația Internațională pentru Migrație în Moldova (The International Organization for Migration / IOM) UN Countering Terrorist Travel Programme
Perioada	11 martie – 15 martie 2024
Calificarea/diploma obținută	Certificat de absolvire a cursului de training „OSINT" (Open Source Intelligence)
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Gestionarea informațiilor obținute din sursele deschise (Device protection, Virtual identity, OSINT search engines, OSINT collection, mental cards, report of diffusion)
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Counter-Terrorist CLOSE (CT CLOSE) Coordination Team: Centro Nacional de Inteligencia Espana (CNI Spania), La Direction Générale de la Sécurité extérieure de la République Française (DGSE Franța), Bundesnachrichtendienst Deutschlands (BND Germania)
Perioada	6 decembrie – 9 decembrie 2023
Calificarea/diploma obținută	Certificat de absolvire a cursului de training realizat în cadrul conferinței internaționale „Interdisciplinarity and cooperation in cross-border research. Perspectives on cross-border security" (Romania – Republic of Moldova – Ukraine)
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Perspectives on cross-border security in the era of special operations, The advantages and limits of the external cooperation of local collectivities through the euroregions, Separatism: general perceptions, criminalization, prevention and countermeasures, Methods and policies for preventing and combating domestic violence at the european level, The case of the war of the Russian Federation against Ukraine, Cross-border governance in the euroregions at the external borders of the European Union
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Academia „Ștefan cel Mare" a MAI, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă"

Perioada	12 mai – 24 mai 2022
Calificarea/diploma obținută	Certificat de absolvire a cursului de training „HOTSPOT Training & Operational Deployment by collecting biometric and nominal data from suspects in Moldova as part of the INTERPOL Vounter Terrorism Directorate”
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Exercitarea verificării a datelor biometrice (amprente digitale și imagini faciale) cu bazele de date INTERPOL în timp real, de la fața locului
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	International Criminal Police Organization (INTERPOL)
Perioada	26 octombrie – 28 octombrie 2020
Calificarea/diploma obținută	Certificat de dezvoltare profesională nr. 37504 din 28.10.2020 privind finalizarea cursului „Etica și integritatea profesională în sectorul public”
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Conduita etică a funcționarului public, Anticorupție și integritate, Angajarea si promovarea agenților publici, Controlul integrității, Criterii de selectare a entității publice, Etapele evaluării integrității instituționale, Masurile de asigurare a integrității, Obligațiile conducătorului, Obligațiile agentului public
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Academia de Administrare Publică pe lângă Guvernul Republicii Moldova
Perioada	24 septembrie – 1 octombrie 2020
Calificarea/diploma obținută	Certificat de absolvire a cursului de training „Analiza și exploatarea informațiilor” (Analyse et exploitation du renseignement)
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Analiza de Intelligence, Tasking-ul colectorilor de informații, Evaluarea informațiilor colectate, Întocmirea rapoartelor de intelligence către autoritățile superioare
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Direction Générale de la Sécurité extérieure de la République Française (Direcția Generală pentru Securitate Externă a Republicii Franceze)

Perioada	5 iunie 2019
Calificarea/diploma obținută	Certificat de participare la conferința științifico-practică „Activitatea specială de investigații și respectarea drepturilor persoanei: probleme actuale de doctrină, legislație și practică”
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Activitatea specială de investigații în sistemul de drept al Republicii Moldova: istoric și evoluție, Standarde CEDO în materia activității speciale de investigații, Probleme actuale privind activitatea specială de investigații, Reglementarea activității speciale de investigații: realități și probleme, Măsurile speciale de investigații: abordări critice privind sistemul și procedura de autorizare a acestora, Codul de procedură penală și Legea Nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații: contradicții și incoerențe
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Academia de științe a Moldovei, Institutul de cercetări juridice, politice șl sociologice, Institutul Național de Informații șl Securitate, Institutul Național al Justiției, Academia „Ștefan cel Mare" a MAI, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Universitatea „Alecu Russo" din Bălți, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Institutul de Științe Penale șl Criminologie Aplicată, Biroul Avocați Chișinău, Centrul de resurse juridice, Asociația „Promo-Lex", Asociația de drept penal
Perioada	22 mai – 24 mai 2018
Calificarea/diploma obținută	Certificat de absolvire a cursului de training „The Counterterrorism Challenges in Region of South-Eastern Europe” (Maribor, Slovenia)
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Combating Terrorism Fellowship Program (CTFP): Counter Violent Extremism – “Violent Extremism and Radicalization Processes as Driving Factors to Terrorism Threat on Western Balkans and Security Implications in Europe”, Extremist Radicalization, The Future Hybrid Threat, International Collaboration and Sharing, Develop partnerships that will interlock with overall U.S. CbT efforts, Strengthen the global network of CbT experts and practitioners committed to supporting U.S. efforts against terrorists and terrorist organizations.
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Joint Special operations University, MacDill AFB, Florida, USA, Special Operations Command
Perioada	18 septembrie – 22 septembrie 2017
Calificarea/diploma obținută	Certificat de absolvire a cursului de training „CTFP Conference EUCOM-SOCEUR” (Combating Terrorism Fellowship Program), Brussels, Belgium
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Terrorism threat evolution, SOCOM and Interagency cooperation, Cooperation Defense - Foreign Affairs, Cooperation Defense – Police, Cooperation Defense – Justice
Numele și tipul instituției de învățământ /	Center for Civil - Military Relations, Naval Postgraduate School, Monterey, California on behalf of the Government of the United States of America

furnizorului de formare	
Perioada	30 iunie – 11 iulie 2014
Calificarea/diploma obținută	Certificat de absolvire a cursului de training „Counterterrorism Intelligence Team”
Disciplinele principale studiate / competențele profesionale dobândite	Association matrices and link charts, OSINT exercises, Communications matrix, Phases of terrorism
Numele și tipul instituției de învățământ / furnizorului de formare	Central Intelligence Agency of the United States of America, Overseas Training Program

Aptitudini și competențe personale

Limba maternă	Română
Limbi străine cunoscute	

Autoevaluare Nivel european (*)

	Înțelegere				Vorbire				Scriere		
	Ascultare		Citire		Conversație		Discurs oral				
Engleză	B2	Utilizator independent	B2	Utilizator independent	B1	Utilizator independent	B1	Utilizator independent	B1	Utilizator independent	B1
Rusă	C2	Utilizator experimentat	C2	Utilizator experimentat	C2	Utilizator experimentat	C2	Utilizator experimentat	C2	Utilizator experimentat	C2
Turcă	A2	Utilizator de bază	A2	Utilizator experimentat	A2	Utilizator experimentat	A2	Utilizator experimentat	A2	Utilizator experimentat	A2

(*) *Cadrul european comun de referință pentru limbi*

Competențe și aptitudini organizatorice	Aptitudini organizatorice dezvoltate
Competențe și aptitudini de utilizare a calculatorului	Microsoft Office, Adobe Photoshop, Figma, Tilda, Internet
Permis de conducere	Categoria A B C